

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิม
ในจังหวัดนราธิวาส
The Wisdom of Polygamy in Islamic Laws and Application of Selected the Muslim Family
in Narathiwat Province

นูรีฮะ สามะ

Nureehah Samah

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการ
นำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส

ผู้เขียน นางสาวนุรีฮะ สามะ

สาขาวิชา อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ดร.อัสมัน เตอาลี)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อับรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

..... กรรมการ
(ดร.อัสมัน เตอาลี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์ินา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มูฮำหมัดชากี เจ๊ะหะ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร.อัสมัน เตออาลี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ..... นุรีชะ - สามะ -

(นางสาวนุรีชะ สามะ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ..... นูรีชะ..... สามะ.....

(นางสาวนูรีชะ สามะ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา
ผู้เขียน	นางสาวนุรีสะ สามะ
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม 2) ศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview) พร้อมด้วยการสังเกต (observation) โดยการเลือกสัมภาษณ์ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนจำนวนหกครอบครัวในจังหวัดนครราชสีมา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์เชื่อมโยงกับหลักการที่ได้จากการวิจัยเอกสาร และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศาสนาอิสลามได้วางแนวทางการดำเนินชีวิตแก่นมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกมิติด้าน การบัญญัติให้บุรุษสามารถมีภรรยาได้หลายคนนั้นเป็นหิกมะฮฺอันดีงาม สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นบุรุษเพศ และยังสร้างความสมดุลให้กับสตรีในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในจำนวนตามยุคสมัย

2. การนำหลักการที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการสร้างครอบครัวให้อยู่ในครรลองอิสลามของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมาอยู่หลายประเด็นด้วยกัน คือ 1) การให้ความยุติธรรม 2) การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู 3) การให้ที่อยู่อาศัย 4) การให้เวลาว่างแรม 5) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว ซึ่งการนำหลักการไปใช้ในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่มีจะประสบความสำเร็จนั้นส่วนใหญ่แล้วเกิดจากครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ บทบัญญัติ และหิกมะฮฺที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคน และครอบครัวที่ใช้แนวทางการอบรมที่เป็นเอกลักษณ์ กล่าวคือ ครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมี

(6)

ความรู้ศาสนาระดับสูง และครอบครัวที่มีแนวทางการอบรมสั่งสอนที่มีเอกลักษณ์จะมีการนำไปใช้ และปฏิบัติจริงมากกว่าครอบครัวที่ไม่มีการอบรมสั่งสอนที่เป็นเอกลักษณ์ และครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามน้อยจนถึงน้อยที่สุด

3. การมีความยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งเวรค้ำแรม การให้อภัย การประนีประนอม หรือความเข้าใจกันระหว่างสามีภรรยา และการที่ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้ำแรมให้กับภรรยาอื่นๆ (النساء) และการแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับจากสามี (نكاح المسيا) นั้น สามารถเป็นแนวทางในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จได้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	The wisdom of polygamy in Islamic laws and application of selected the muslim family in Narathiwat Province
Author	Miss Nureebah Samah
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2017

ABSTRACT

This research aimed at 1) studying the principles and objectives of polygamy laws according to Islamic jurisprudence, 2) studying the application of selected Muslim families with polygamy in Narathiwat province, 3) studying the successful management ways of Muslim families with polygamy according to Islamic jurisprudence. The research is qualitative research run by studying documents, and indepth interview and observation of 6 Muslim families with polygamy in Narathiwat province. The data from indepth interview then was analyzed by combining with the principles studied from the documents, and the families' problems were analyzed by using data from document study in order to fine the real successful management ways.

Study results:

1. Islam has completely put the living path for all mankind in all living sides. The legislation of polygamy for men is full of wisdom purposes that go along with the men being and to make the balance between men and women who are overlap of men in the number as a result of new generation.
2. The applying related principles in forming family under Islamic teachings for Muslim families with polygamy has many issues: 1) making equality and justice, 2) giving alimony, 3) providing accommodation, 4) equally-dividing in living times and 5) good dealing with all wives. The successful management ways of Muslim families with polygamy come from the families of which leaders have the knowledge and understanding of the principles,

jurisprudence and purposes related to polygamy, and the families of which leaders have unique educated ways, that is to say who have high knowledge of Islamic teachings. The families of which leaders have unique educated ways apply the principles of polygamy much better than those who do not have unique educated ways, and those who have the knowledge and understanding of Islamic principles in low level.

3. The equally-dividing in living times, the forgiveness, the compromising and understanding between husband and wife, the donating the right of a wife to another (التنازل), and the waiving of a wife one or more of her marital rights from the husband (نكاح المسيار) are among the successful management ways of Muslim families with polygamy.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

موضوع البحث	حكمة تعدد الزوجات في الشريعة الإسلامية وتطبيق الأسر المسلمة في ولاية ناراتيوات .
الباحثة	نوريجة ساماً
التخصص	الدراسات الإسلامية
العام الجامعي	1438 هجرية

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث إلى (1) دراسة حِكم تعدد الزوجات في الشريعة الإسلامية، (2) دراسة تطبيق بعض أسر المسلمين الذين يعددون الزواج في ولاية ناراتيوات بأحكام تعدد الزوجات، (3) بحث سبل الإدارة الناجحة لأسر المسلمين الذين يعددون الزواج طبق الشريعة الإسلامية. وهذا البحث بحث نوعي الذي يعتمد على الدراسة الوثائقية و المقابلة الشخصية المطولة والملاحظة من 6 أسر المسلمين الذين يعددون الزواج في ولاية ناراتيوات. وقد قامت الباحثة بتحليل المعلومات من المقابلة رابطة بالتعاليم الإسلامية المدروسة من الوثائق، وتحليل المشاكل القائمة في أسر المسلمين الذين يعددون الزواج مراجعة بالمعلومات المدروسة من الوثائق، وذلك لبحث سبل الإدارة الناجحة لتلك الأسرة.

نتائج البحث:

1. الإسلام قد وضع للإنسان سبل الحياة كاملا وشاملا لكل مجاها. وإن في إباحة الإسلام تعدد الزوجات للرجال حكم عظيمة متماشية مع طبيعتهم الرجالية، علاوة على أنه يؤدي إلى التوازن الاجتماعي بين الرجال والنساء حيث أن عدد النساء يفوق عدد الرجال إثر تطورات الزمان.
2. إن تطبيق الشريعة الإسلامية في بناء أسرة المسلمين الذين يعددون الزواج في ولاية ناراتيوات يشمل النواحي الآتية وهي (1) العدل بين الزوجات، (2) النفقات، (3) السكنات، (4) العدل في المبيت (5) حسن المعاشرة لكل أهل الأسر. وإن تطبيق الشريعة الإسلامية لإيجاد سبل الإدارة الناجحة لأسر المسلمين الذين يعددون الزواج جاءت من الأسر التي يكون الأزواج علمين وفاهمين للتعاليم والشريعة الإسلامية وكذلك الحكم في تعدد الزوجات، كما يكون من الأسر التي مضى عليها التدريب الخاص يعني يكون الأزواج ذوي المستوى العالي من العلم حيث أن الأسر التي مضى عليها التدريب

الخاص تطبيق الشريعة الإسلامية في تعدد الزوجات تطبيقا حقيقيا أكثر من الأسرة التي لم يحض عليها التدريب الخاص والأسر التي لديها قليل إلى قليل جدا من العلم والفهم في الشريعة الإسلامية.

3. إن العدل في المبيت والتسامح والتصافح والتفاهم بين الأزواج والزوجات وتنازل زوجة حقها في المبيت للأخرى وتنازل الزوجات من حقوقهن من أزواجهن (نكاح المسيار) من السبل الناجحة في إدارة أسر المسلمين الذين يعددون الزواج.

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขออัลลอฮ์ทรงประทานพรแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้เป็นศาสดาอันประเสริฐสุดแห่งบรรดาเราะซูล ผู้ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะสู่แนวทางที่เที่ยงตรง และขอพระองค์ทรงประทานความสันติสุขแด่วงศ์วานและสหายนของท่าน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความโปรดปราน และการอนุเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ และความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากทุกฝ่าย ขอขอบคุณ ดร. อัสมัน แดอาลี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ที่ให้คำแนะนำ คำเสนอแนะ ตลอดจนถ่ายทอดแนวคิด และทักษะต่างๆ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะการีนา อาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ และคอยกระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการทำวิจัย ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การีนา รองศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต และ ดร. อะห์มัด ยี่สุนทรง ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัย ขอขอบคุณครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน กรณีศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณบรรดาคณาจารย์ภาควิชาอิสลามศึกษา ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย คุณรัชนี นิมะ ขอขอบคุณครอบครัวสามะ และครอบครัวบินฮายีอาแว ที่คอยเป็นกำลังใจ และเกื้อหนุนอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ขอขอบคุณนายฟูรคอน บินฮายีอาแว ผู้สนับสนุนหลัก ที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย สุดท้ายนี้ไม่ลืมขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยดูอาห์ ขอเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนทุกท่าน และโปรดอภัยในความผิดพลาดต่างๆ ด้วยเทอญ อามีน

นุรีซะ สามะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย	(17)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ	(19)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	24
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	25
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	25
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	26
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	28
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	28
1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ	29
บทที่ 2 บทบัญญัติและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม	30
2.1 บทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	30
2.1.1 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคนในอัลกุรอาน	30
2.1.2 หลักฐานสนับสนุนการมีภรรยาหลายคนจากอัสสุนนะฮฺ	37
2.1.3 หุกมของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	37
2.2 หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	50
2.2.1 ความหมายของคำว่า"หิกมะฮฺ"เชิงภาษา	50
2.2.2 ความหมายของคำว่า"หิกมะฮฺ"เชิงวิชาการ	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.3 หิกมะฮุของการมีภรรยาได้หลายคนในมุมมองของอิสลาม	50
2.2.4 หิกมะฮุการมีภรรยาหลายคนของท่านเราะฮะฮุส <small>رضي الله عنه</small>	52
2.2.5 หิกมะฮุของการจำกัดจำนวนภรรยาแค่สี่คน	53
2.2.6 สาเหตุของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	53
2.3 เงื่อนไขของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	54
2.3.1 จำกัดจำนวนไม่เกินสี่คน	54
2.3.2 มีความสามารถในการค่าใช้จ่ายต่างๆ(นัฟเกาะฮุ)	55
2.3.3 ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา	55
บทที่ 3 การนำหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม	
ไปใช้กับครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา	78
ครอบครัวที่ 1 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2	78
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	78
2- การให้ความยุติธรรม	79
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	79
2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮุ)	79
2.3 การแบ่งเวลาค้ำแรม	80
2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	80
2.5 ความรัก	81
ครอบครัวที่ 2 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 3	81
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	81
2- การให้ความยุติธรรม	82
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	82
2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮุ)	82
2.3 การแบ่งเวลาค้ำแรม	83
2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	83
2.5 ความรัก	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ครอบครัวที่ 3 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2	84
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	84
2- การให้ความยุติธรรม	84
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	84
2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)	85
2.3 การแบ่งเวลาข้างแรม	86
2.4 การปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	86
2.5 ความรัก	87
ครอบครัวที่ 4 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2	87
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	87
2- การให้ความยุติธรรม	87
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	87
2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)	88
2.3 การแบ่งเวลาข้างแรม	88
2.4 การปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	88
2.5 ความรัก	89
ครอบครัวที่ 5 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2 (เคยเป็นภรรยาคนที่ 1)	89
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	89
2- การให้ความยุติธรรม	89
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	90
2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)	90
2.3 การแบ่งเวลาข้างแรม	90
2.4 การปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	90
2.5 ความรัก	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ครอบครัวที่ 6 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2	91
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	91
2- การให้ความยุติธรรม	92
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	92
2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)	92
2.3 การแบ่งเวลาค้างแรม	93
2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	93
2.5 ความรัก	94
บทที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการการมีภรรยาหลายคนที่ประสบความสำเร็จ	
ตามหลักกฎหมายอิสลาม	95
1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม	95
2- การให้ความยุติธรรม	98
2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม	99
2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)	101
2.3 การแบ่งเวลาค้างแรม	108
2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)	111
2.5 ความรัก	121
แนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคน	
ตามหลักกฎหมายอิสลาม	124
การแบ่งเวรค้างแรมด้วยความยุติธรรม	124
การให้อภัย การประนีประนอม และความเข้าใจซึ่งกันและกัน	
ระหว่างสามีภรรยา	126
ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้างแรมให้กับภรรยาคนอื่นๆ (التنازل)	128
การแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิที่ควรจะได้รับ(نكاح المسيا)	129
ความเห็นต่างของนักวิชาการศาสนาในเรื่องของหุกมการแต่งงานมิสยาร	129
หุกมของการแต่งงานมิสยาร	130
ความแตกต่างระหว่างการแต่งงานมิสยารกับการแต่งงานมุตอะฮ์	130

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	132
5.1 สรุปผลการวิจัย	134
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	143
5.3 ข้อเสนอแนะ	158
บรรณานุกรม	159
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย	165
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย	168
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	170
ภาคผนวก ง นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)	179
ประวัติผู้เขียน	191

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา ฉบับปรับปรุง 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء ะ	อะลิฟ/ ฮัมซะฮฺ	อ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บาว์	บ
ت	ตาว์	ต
ث	ซาว์	ซ
ج	ญีม	ญ (จญ์ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮาว์	ฮ
	คออ์	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	รออ์	ร
ز	ซัย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา ยา ซีน เป็นต้น
ش	ซีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏออ์	ฏ
ظ	ศออ์	ศ
ع	อัยน	อ
غ	ฮัยน	ฮ
ف	ฟาว์	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮ่า	ฮ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ย่า	ย
الفتحة	อัลฟัตตะฮฺ อ่านสระข้างบน	ั (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ะ, -ะฮ อี ใน กรณีมีตัวสะกด) ละสระในบาง กรณี เช่น อะลี บะนี ะ)
الكسرة	อัลกัศเราะฮฺ อ่านสระข้างล่าง	ِ
الضمة	อัฎฎุมมะฮฺ อ่านสระข้างหน้า	ُ
الفتحة الممدودة	อัลฟัตตะฮฺ อัลมัมตุตะฮฺ	า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบา)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮฺ อัลมัมตุตะฮฺ	ะ
الضمة الممدودة	อัฎฎุมมะฮฺ อัลมัมตุตะฮฺ	ุ
ال-الشمسية	อลิฟ ลาม อัซซิมซีเยฮฺ	อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของ คำต่อไป เช่น อัตติน อัฏฏีนฯ
ال-القمرية	อะลิฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮฺ	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้อง เว้นวรรค เช่น อัลกุรอ่าน อัลลฮ อัลอิสลาม ะ
ة	ตาอัมร์บูฎาะฮฺ	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮ์ กรณีอ่าน หยุดเป็นเสียง ฮ์ กรณีอ่าน ต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ย่า มุค็อฟพะพะฮฺ	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่น ฟี
ي	ย่า นิสบะฮฺ หรือ ย่า มุซัดตะตะฮฺ	สะกดย่าสองตัว เช่น ยะ อัซซาฟิอียะฮฺ

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บาศ์	b
ء	ฮัมซะฮ์	'a, 'i, 'u
ت	ตาค์	t
ث	ซาค์	th
ج	ญีม	j
ح	ฮาค์	h
خ	คอก์	kh
د	ดาล	d
ذ	ซาล	dh
ر	รอก์	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอก์	t
ظ	ซอก์	z
ع	ฮัยนุ	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยนุ	gh
ف	ฟาค์	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ل	ลาม	l
م	มีม	m
ن	นูน	n
هـ	ฮ่าฮ์	H
و	วาว	W
ي	ยาฮ์	Y
ة ، ء	ตาฮ์	h,t
(الفتحة)	ـَ , ـِ , ـِ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	ـَ	Ā
(الكسرة)	ـِ	I
(الكسرة الممدودة)	ـِ	Ī
(الضمة)	ـِ	U
(الضمة الممدودة)	ـِ	Ū
ال-شمسية		al- (al-Tirmidhiy)
ال-القمرية		al- (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ในสังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจำนวนของประชากรชายมีน้อยกว่าจำนวนประชากรหญิง ไม่ว่าจะเป็นส่วนไหนของโลกนี้ก็มีการพบว่าจำนวนผู้หญิงมีมากกว่าจำนวนผู้ชาย ซึ่งจากการสำรวจสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2553 ปรากฏว่าประเทศไทยมีประชากรหญิง 32.4 ล้านคน และชาย 32.1 ล้านคน (ร้อยละ 49.0) หรือคิดเป็นอัตราส่วนเพศ (ชายต่อหญิง 100 คน) เป็นร้อยละ 96.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554.:5)

เช่นเดียวกันก็ได้ปรากฏในประเทศฝรั่งเศสว่ามีจำนวนประชากรหญิงมากกว่าประชากรชาย ซึ่งได้รับการยืนยันจากซินาร์ (Sinar) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศสได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “ในประเทศฝรั่งเศสมีประชากรหญิงที่ยังไม่แต่งงานจำนวนประมาณ 1,500,000 คน เนื่องจากผู้ชายในฝรั่งเศสเลือกมีภรรยาเพียงแค่มคนเดียว...” (Bunaydir Bin Muqbil al-Haysūniy, nd.:19) และมีการยืนยันว่าสตรีที่ครองตัวเป็นโสดในประเทศอังกฤษมีจำนวนมากเนื่องจากจำนวนผู้ชายมีน้อย ดังที่จอร์จ (George) นักวิชาการในประเทศอังกฤษได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “กฎหมายข้อห้ามการมีภรรยาหลายคนในประเทศอังกฤษนั้นก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อบรรดาสตรีเป็นล้านคน เนื่องจากทำให้พวกนางกลายเป็นสาวโสดที่มีอายุ ไม่มีสามี ทำให้ความสาวร่วงโรยไปตามอายุขัยโดยไร้ประโยชน์ ไม่สามารถมีลูกได้อีก” (Bunaydir Bin Muqbil al-Haysūniy, nd.:19)

หญิงชาวอังกฤษเจ้าของบทความในหนังสือพิมพ์ “London Truth” เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ “Lagos Weekly and Kurds” ประจำวันที่ 20/4/1901 ได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “การจำกัดแค่นี้ (มีภรรยาแค่มคนเดียว) เป็นต้นเหตุทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีที่พึ่ง จนอาจจะทำให้เธอกลายเป็นสมบัติของผู้ชายที่ไม่ดีได้ ดังนั้นปัญหาความรุนแรงก็จะเกิดขึ้นตามมาหากไม่มีการอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาหลายคน (เพราะเป็นการปิดโอกาสไม่ให้ผู้ชายที่สมควรรับผิดชอบผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน)” (Ahmad al-Huṣūnī, 1990.:30-31)

Mustafa al-Siba'iyy นักวิชาการฟิกฮ์ ได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “มีการเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งว่าทางรัฐบาลเยอรมันได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสภาอุละมาอ์ อัล-อัศฮ์ร (مشيخة الأزهر) เพื่อส่งตัวแทนอุละมาอ์ในการร่วมสัมมนาที่บอละมาอ์อัล-อัศฮ์ร เรื่องกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับสตรีและการมีภรรยาหลายคนในกฎหมายอิสลาม เพื่อกำหนดกฎหมายในรัฐธรรมนูญของเยอรมันในการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนได้ เนื่องจากเห็นว่าการมีภรรยา

หลายคนนั้นเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการเพิ่มจำนวนของผู้หญิงในประเทศ” (Mustafa al-Siba'iyy, 1999.:63-64)

ซึ่งทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำบอกกล่าวของท่านเราะฮูล ในอัลหะดีษว่า

((إِنَّ مِنْ أَسْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ ، وَيَظْهَرَ الْجُهْلُ ، وَيَفْشُو الرِّثَا ، وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ ، وَيَذْهَبَ الرَّجَالُ ، وَتَبْقَى النِّسَاءُ ، حَتَّى يَكُونَ لِحُمَيْسِينَ امْرَأَةٌ قَيْمٌ وَاحِدٌ))

(أخرجه البخاري : 81)

ความว่า “แท้จริงสัญญาณส่วนหนึ่งของวันสิ้นโลกคือความรู้ที่ถูกยกขึ้นไป ความไม่รู้จะปรากฏอย่างชัดเจน การผิดประเวณีทำการอย่างแพร่หลาย มีการดื่มสุรา(ระบาคในสังคม) เพศชายจะน้อยลง และเพศหญิงจะเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งผู้หญิงห้าสิบคนต่อผู้ชายเพียงหนึ่งคน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy :81)

ผู้หญิงจำนวนมากจึงต้องขาดที่พึ่งและผู้ดูแลที่จะคอยให้ความช่วยเหลือ จากสภาพความเป็นจริงดังกล่าวทำให้ผู้หญิงมีสองทางเลือก คือครองตัวอยู่คนเดียวหรือเลือกอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของผู้อื่นอย่างมีเกียรติ ซึ่งอิสลามสนับสนุนให้ผู้หญิงเลือกทางที่สองมากกว่า เนื่องจากจะทำให้สังคมเกิดความมั่นคงและมีศีลธรรม การมีภรรยาหลายคนในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นหนทางที่ดีที่สุด ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้หญิงที่ต้องการมีผู้คุ้มครองและดูแลอย่างใกล้ชิด (มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2011.:83)

จอร์จ สก็อต (George Scott) ได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “เนื่องจากว่ามีการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของหญิงในศตวรรษนี้ ทำให้ชายจำนวนมากมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคน” (มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2011:106)

สังคมทั่วไปมองว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นคือหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหลายๆอย่างด้วยกัน เช่น ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว ปัญหามีลูกมาก ปัญหาความจน ปัญหาลูกเสียคน และยังเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมเสื่อมทราม ซึ่งเกิดแนวคิดนี้ขึ้นเนื่องจากการโจมตีอย่างรุนแรงในเรื่องของการมีภรรยาหลายคน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจหรือมีความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างไม่ถูกต้อง และเพราะการรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดีหรือมือคดต่ออิสลามที่มีแนวคิดจะล้างสมอบมุสลิมนั่นเอง

แต่ถ้ามองอีกแง่หนึ่งอย่างเป็นกลาง หากบัญญัติให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาแต่คนเดียวนั้นเป็นสิ่งที่ขัดกับความจริงและความเป็นไปของสังคม เนื่องจากได้รับการยืนยันจากท่านเราะสูล ﷺ ในอัลหะดีษที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้นว่าโลกนี้มีจำนวนผู้หญิงมากกว่าจำนวนผู้ชาย

อีกทั้งการมีภรรยาหลายคนนั้นจะทำให้กำเนิดประชาชาติมากขึ้น และแน่นอนว่าจำนวนคนจะมากขึ้นมาได้้นอกจากด้วยการแต่งงานเท่านั้น ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((تَزْجُوا الْوُدُودَ الْوُلُودَ؛ فَإِنَّ مَكَاتِرَ بَكُمْ الْأُمَمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))

(أُخْرَجَ أَبِي دَاوُدَ : 3050)

ความว่า “จงแต่งงานกับสตรีที่พวกเจ้าพึงปรารถนา สตรีที่สามารถมีบุตรมาก เพราะแท้จริงฉันภาคภูมิใจกับ(จำนวนอันมากมายของ)พวกท่านต่อหน้าประชาชาติอื่นในวันกิยามะฮ์”

(บันทึกโดย Abu Daud :3050)

ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงบัญญัติให้ผู้ชายสามารถแต่งงานกับผู้หญิงได้ถึงสี่คนถ้าหากเขามีความสามารถ เพราะอัลลอฮ์ทรงรู้ดีว่า “การจำกัดให้ผู้ชายมีภรรยาเพียงคนเดียวนั้นไม่สามารถที่จะทำได้ในทางปฏิบัติ” (Zakir Naik, nd.:4-7)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ حِفْظُهُمْ إِلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتًى وَثَلَاثَ وَرَبَاعَ فَإِنْ حِفْظُهُمْ إِلَّا تَعَدَّلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَرْذَىٰٰٓ إِلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้าในหมู่สตรี สองคนหรือสามคนหรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียวหรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งขึ้นในการที่พวกเจ้าจะไม่ล่าเอียง”

(อันนิสาฮ์: 3)

บุнайดีร์ บิน มุกบิล (Bunaidir Bin Muqbil al-Haysūniy) ได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “คำว่า ¹خُفٍّ (คิฟตุม) อุละมาอ์ได้อธิบายว่าหมายถึง “อัลคอซยะฮ์” คือความกลัว และอุละมาอ์บางท่านได้อธิบายว่าหมายถึง “อัลอิลมุ” คือการรู้ กล่าวคือ หากพวกเจ้ารู้” (Bunaidir Bin Muqbil al-Haysūniy, nd.:8-9)

อัลกูรฏูบียได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “แท้จริงแล้วความหมายของคำว่า “กลัว” ในอายะฮ์นี้ คือการคาดการณ” (al-Qurtubiy, 1964.:24/517)

ดังนั้นความหมายของอายะฮ์นี้จึงหมายถึง “พวกเจ้าสามารถแต่งงานได้สี่คน แต่หากพวกเจ้าคิดว่าไม่มีความสามารถให้ความยุติธรรมระหว่างพวกนาง ก็จงแต่งงานแค่สามคน และหากพวกเจ้าคิดว่าไม่มีความสามารถให้ความยุติธรรมระหว่างพวกนาง ก็จงแต่งงานแค่สองคน และหากพวกเจ้าคิดว่าไม่มีความสามารถให้ความยุติธรรมระหว่างพวกนาง ก็จงแต่งงานแค่หนึ่ง” (Bunaidir Bin Muqbil al-Haysūniy, nd.:8-9)

ตัวบทอัลกูรอานดังกล่าวบ่งบอกถึงการอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคนตามหลักบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งมุสลิมชายสามารถแต่งงานกับผู้หญิงหนึ่งคน สองคน สามคน หรือสี่คน การจำกัดให้มีภรรยาได้แค่สี่คนในอิสลามนั้น เหตุผลเพราะอิสลามป้องกันมิให้ผู้ชายมีภรรยาากกว่านั้น ดังที่เคยเกิดขึ้นในสมัยญาฮิลียะฮ์² ซึ่งท่านเราะฮ์ลุล ฎ็ ได้เคยรับสั่งเสาะหาบะฮ์ ฎ็ ในเรื่องนี้ไว้ในหะดีษ

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ، ((أَنَّ غَيْلَانَ بْنَ سَلَمَةَ التَّقْفِيَّ، أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَسْلَمْنَا مَعَهُ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ .))

(أخرجه الترمذي: 1128)

ความว่า “จากท่านอิบนุมุรกรกล่าวไว้ว่า ซ็อยลาน บิน สะละมะฮ์ อัยยะ เกาะฟีย ได้เข้ารับอิสลามในขณะที่เขามีภรรยาสิบคนในสมัยญาฮิลียะฮ์ และพวกนางทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามพร้อมกับเขา ท่านเราะฮ์ลุล ฎ็ จึงสั่งให้เขาเลือกสี่คนจากพวกนางทั้งหมด”

(บันทึก โดย al-Tirmidhiy: 1128)

¹ มาจากคำว่า خوف (เคาฟ) แปลว่า กลัว

² สมัยญาฮิลียะฮ์หมายถึง ความไม่รู้เรื่องในศาสนาและหลงทางของชาวอาหรับสมัยก่อนอิสลาม (Mujjam al-Wasit, nd.:144)

ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์จากนักบูรพาคติ และได้กล่าวหาที่จัดระบบการปกครองของอิสลามในเรื่องนี้ เพื่อสร้างความคลางแคลงใจและความเกลียดชังต่ออิสลาม ซึ่งนักบูรพาคติมองว่าการอนุญาตให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นเป็นการไม่ให้เกียรติและลดทอนความสำคัญของสตรี แนวคิดนี้ถูกยอมรับโดยมุสลิมบางกลุ่มที่มีอคติต่อการบัญญัตินี้ ซึ่งบางครั้งการยอมรับแนวคิดนี้มาจากผู้ที่ไม่มีความรู้ข้อเท็จจริงในอิสลามและบางครั้งการยอมรับนี้ก็มาจากผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงและรู้หิกมะฮ์ของการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอิสลามด้วยซ้ำ พวกเขาเหล่านี้ก็เปรียบเสมือนแขนขาของศรัทธาอิสลามที่ช่วยทำหน้าที่ล้างสมองให้คนหลงผิดและสร้างพินนะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ (Abdullah Nasih Elwan, n.d.:4-5)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าอิสลามสนับสนุนและส่งเสริมการมีภรรยาหลายคน แน่นนอนว่าสิ่งที่อิสลามส่งเสริมให้กระทำนั้นย่อมมีผลดีและเป็นประโยชน์ต่อประชาชาติมุสลิมทุกคน ซึ่งการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นจะทำให้มุสลิมและสังคมมุสลิมโดยรวมได้รับหิกมะฮ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้หากการอยู่ร่วมกันของบรรดาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่และให้สิทธิแก่คนในครอบครัวตามที่อิสลามได้สั่งใช้แต่อาจจะมีการครอบครัวที่ไม่สามารถใช้ชีวิตในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอย่างมีความสุขได้ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจากการตั้งข้อสังเกตในพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ จะมีบางครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนสามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ ในขณะที่บางครอบครัวนั้นก็ประสบกับปัญหา

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “หิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส”

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องหิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาสนั้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเนื้อหาจากแหล่งต่างๆดังต่อไปนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

อัลกุรอานที่บัญญัติให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคนมีอยู่ 2 อายะฮ์ด้วยกัน

1.2.1.1 อัลลอฮ์บัญญัติให้มีการแต่งงานกับผู้หญิงได้ถึงสี่คนถ้าหากผู้ชายมีความสามารถ ดังที่ได้อธิบายไว้ในอัลกุรอาน อายะฮ์ที่ 3 ในสุเราะฮ์อันนิสาฮ์

³ หิกมะฮ์ (حكمة) หมายถึง วิทยาปัญญา, ผลดี, ประโยชน์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَإِنْ حِفْظَكُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْظَكُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَٰلِكَ أَذَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “ดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายจงแต่งงานกับผู้หญิงที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรีเพื่อเป็นภรรยาสำหรับพวกเจ้า สองคนหรือสามคนหรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่ภรรยาคนเดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ (ทาสหญิงที่พวกเจ้าครอบครองอยู่) นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์: 3)

1.2.1.2 จากนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกกล่าวชี้แจงด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชายในการจะทำให้ยุติธรรมระหว่างบรรดาสตรี พระองค์ได้ตรัสในอายะฮ์ที่ 129 สูเราะฮ์อันนิสาอ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهُنَّ كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้ และหากพวกเจ้าประนีประนอมกัน และมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาอ์: 129)

1.2.1.3 หนึ่งในมาตรฐานของความยุติธรรมคือการเจตนา : การงานที่ดีย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาที่ดีและการปฏิบัติที่ดีด้วย อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴾

(النساء : 127)

ความว่า “และความดีใดๆที่พวกเขากระทำไปนั้น แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรู้ในความดีนั้น”

(อันนิสาอ์ : 127)

1.2.1.4 คำชี้แจงแรกของมาตรฐานของความยุติธรรมได้ให้ความกระจ่างด้วยอายะฮ์อัลกุรอานมหาบริสุทธิ์ คือการเจตนาที่ดีในการปฏิบัติย่อมเป็นที่รู้แก่อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งเจตนาที่ดีในที่นี้หมายถึง เจตนาที่มีเป้าหมายดี แล้วตามหลังด้วยการกระทำที่ดี ไม่สำคัญว่าหลังจากนั้นคนอื่นจะรู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำดี เพียงพอแก่อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น เพราะอัลลอฮ์ ﷻ นั้นรับรู้เจตนาที่ดีของมวลมนุษยย์ ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴾

(النساء : 128)

ความว่า “และหากพวกเจ้ากระทำดีและมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรู้อย่างถี่ถ้วนในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน”

(อันนิสาอ์ : 128)

1.2.1.5 อัลลอฮ์ ﷻ ได้สั่งใช้มนุษย์ทุกคนให้มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกเรื่องด้วยความพยายาม นอกจากสิ่งที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุม ซึ่งแน่นอนว่ามีมนุษย์บางคนปรารถนาที่จะภักดีต่อคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ แม้ในความเป็นจริงแล้วมีบางสิ่งบางอย่างในจิตใจที่เกินความสามารถจะกระทำตามได้ก็ตาม และแน่นอนอีกว่าอัลลอฮ์ ﷻ ไม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่เกินความสามารถของบ่าวจะภักดีได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَا يَكُفُّ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾

(البقرة : 286)

ความว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิต ใดนอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 286)

1.2.1.6 อิมามชาฟีอี (al-Shāfi'iy) ได้กล่าวไว้ใจความว่า การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูต้องพิจารณาจากสถานภาพและฐานะของสามีเท่านั้น ดังนั้นการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูจำเป็นต้องให้เท่าๆกัน (Muhammad Bin Idrīs al-Shāfi'iy, 2001.:5/88)

โดยใช้หลักฐานจากอายะฮ์อัลกุรอานมาสนับสนุนดังนี้

﴿ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ بِمَا آتَى
اللَّهُ...﴾

(الطلاق: 7)

ความว่า “ควรให้ผู้มีฐานะร่ำรวยจ่ายตามฐานะของเขา ส่วนผู้ที่การยังชีพของเขาเป็นที่คับแคบแก่เขาก็ให้เขาจ่ายตามที่อัลลอฮ์ทรงประทานมาให้แก่เขา...”

(อิฎฎอลา: 7)

1.2.1.7 มัซฮับหะนะฟีได้กล่าวไว้ใจความว่า การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูพิจารณาจากสถานภาพและฐานะของภรรยา ดังนั้นการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บรรดาภรรยาไม่จำเป็นจะต้องเท่าเทียมกัน เนื่องจากฐานะของภรรยาแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน (al-Shawkānī, Muhammad Alī al- Shawkānī, 1993.:7/130)

โดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอานดังนี้

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ...﴾

(البقرة: 233)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 233)

คำว่า **مَعْرُوف** (Ma'arūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่าอุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นางจะต้องใช้จ่ายด้วยเช่นกัน

1.2.1.8 สามีจำเป็นจะต้องให้ที่อยู่อาศัยแก่บรรดาภรรยา
อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ ﴾

(الطلاق: 6)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้าพำนักอยู่ตามฐานะ
ของพวกเจ้า”

(อิฎฎาะลาห : 6)

1.2.1.9 สามีจะต้องให้ความเท่าเทียมกันในเรื่องการแบ่งเวรค้ำแรม
หนึ่งในสิทธิของภรรยาที่ควรจะได้รับจากสามีของนางคือ ความเท่าเทียมของการ
แบ่งเวรค้ำแรม (ถึงแม้ว่าสามีจะป่วยก็ตาม) เพื่อให้การแบ่งเวรค้ำแรมนั้นมีความเท่าเทียมกันทุก
คนในบรรดาภรรยาทั้งหมด เนื่องจากเป้าหมายของการแบ่งเวรค้ำแรมคือเพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่
และความเมตตาต่อกันระหว่างสามีภรรยา (Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Aṭṭār. 1972.:216)

อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾

(الرอม: 21)

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้าง
คู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุข
อยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตาาระหว่างพวกเจ้า
แท้จริงในการนี้ แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(อิรรัม :21)

1.2.1.10 ภรรยาที่มีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังสามี นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า
ภรรยาที่ไม่เชื่อฟังสามีหรือทำให้สามีโกรธนั้นจะไม่มีสิทธิได้การแบ่งเวรค้ำแรมจากสามี
เช่นเดียวกันจะไม่มีสิทธิในเรื่องของนฟเกาะฮ์ด้วย อัลลอฮ์ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ اللّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ
فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيْلًا ... ﴾

(النساء : 34)

ความว่า “และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวั่นเกรงในความคดเคี้ยวของนาง
นั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และ
จงเขียนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่
นาง...”

(อันนิสาอ์ : 34)

1.2.1.11 สามีควรรให้การอบรมสั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ภรรยา เช่น สอนตัก
ศิรอัลกุรอานด้วยการทำอะละเกาะฮ์อัลกุรอานเพื่อทำความเข้าใจคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ สอนการ
แต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และอื่นๆที่เป็นความรู้ที่ขิงประโยชน์แก่นาง สามารถนำพา
นางให้อยู่ในแนวทางของอิสลามและรอดพ้นจากไฟนรกได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ
مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

(التحريم : 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและ
ครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือ
มนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่
พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา
และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮะอิม:6)

1.2.1.12 สามีควรรวดขันภรรยาในเรื่องการทำอืบาอะฮ์

สามีควรรประดับประคองภรรยาให้ดำรงอยู่ในหลักการอิสลาม สนับสนุนนางให้
ทำความดี กวดขันให้ละหมาดตรงต่อเวลา และการปฏิบัติอืบาอะฮ์ต่าง ๆ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัล
กุรอานว่า

﴿ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا مَحْنُ نَزْرُوكَ
وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴾

(طه : 132)

ความว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า และมันปลายนั่นสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง”

(ฏอฮา:132)

และพระองค์ได้ตรัสว่า

﴿ وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا
نَبِيًّا ، وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴾

(مریم : 54-55)

ความว่า “และจงกล่าวถึงเรื่องของอิสมาอีลที่อยู่ในคัมภีร์ แท้จริงเขาเป็นผู้ซื่อสัตย์ต่อสัญญา และเขาเป็นเราะสูล เป็นนบี, และเขาใช้หมู่ญาติของเขาให้ปฏิบัติละหมาดและจ่ายซะกาต และเขาเป็นที่โปรดปราน ณ ที่พระเจ้าของเขา”

(มัรยัม: 54-55)

1.2.1.13 ตามหลักการอิสลาม ผู้ชายคือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลและเลี้ยงดูผู้หญิงด้วยการแสวงหาสิ่งดีๆ และให้ความคุ้มครองแก่นางจากสิ่งชั่วร้ายและห่างไกลจากพิตนะฮ์ฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا
أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ
وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِن
أَطَعْنَكَمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴾

(النساء : 34)

ความว่า “บรรดาชายนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา บรรดากุลสตรีนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้ และบรรดาหญิงที่พวกเขาหวั่นเกรงในความคิดของนางนั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และจงเชยมนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเขาแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ทรงเกรียงไกร”

(อันนิสาฮ์: 34)

1.2.1.14 สามีควรดูแลภรรยาอย่างปวยใจ เพราะชีวิตคู่จะเป็นชีวิตที่มีความสุขและอบอุ่น ถ้าทั้งสองชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจต่อกัน และถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเมื่อพบเจอความลำบาก

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴾

(النساء : 19)

ความว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเขาเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเขาเกลียดสิ่งหนึ่งขณะเดียวกัน อัลลอฮ์ก็ทรงให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาฮ์: 19)

1.2.2 อัลหะดีษ

จากการศึกษาหลักการ และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลามจากอัลหะดีษ พบว่ามีตัวบทที่สามารถสนับสนุน หรือเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หลายบทด้วยกัน

1.2.2.1 หะดีษสนับสนุนการมีภรรยาหลายคน

รายงานจากเศาะฮาบะฮฺ สอิด บิน ญบัยร رضي الله عنه กล่าวว่า

((عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ : قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ : هَلْ تَزَوَّجْتَ ؟ قُلْتُ :
لا !! قَالَ : فَتَزَوَّجْ ؛ فَإِنَّ خَيْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً))

(أخرجه البخاري : 5069)

ความว่า “อับนุอับบาสถามฉันว่า “แต่งงานรียัง?” ฉันตอบกลับไปว่า “ยัง” อับนุอับบาสจึงตอบกลับมามีว่า “จงแต่งงานเถิด แท้จริงแล้วผู้ที่ดีเลิศในประชาชาตินี้ คือผู้ที่มีภรรยาหลายคน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5069)

1.2.2.2 เป็นที่รู้กันว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนอิสลาม คือ สมัยญาฮีลียะฮฺ แตกต่างกันตรงที่สมัยก่อนอิสลามนั้นไม่มีการจำกัดจำนวนภรรยา แต่เมื่ออิสลามมาถึง อัลลอฮฺจึงบัญญัติจำนวนที่จำกัดที่ท่านเราะฮฺตุล ﷺ ได้กล่าวไว้ในหะดีษมีอัยลาน

((عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ عَيْلَانَ بْنَ سَلَمَةَ الثَّقَفِيَّ ، أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي
الْجَاهِلِيَّةِ فَأَسْلَمَ مَعَهُ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا
مِنْهُنَّ .))

(أخرجه الترمذي : 1128)

ความว่า “มีอัยลาน บินสะละมะฮฺ อัยษะเกาะฟีฮฺ เพิ่งเข้ารับอิสลาม ในขณะที่เขามีภรรยาสิบคนอยู่ก่อนแล้ว และพวกนางทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามพร้อมกับเขา ท่านเราะฮฺตุล ﷺ จึงสั่งให้เขาเลือกสี่คนจากพวกนางทั้งหมด”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy: 1128)

1.2.2.3 ท่านเราะฮฺตุล ﷺ มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกอย่างที่มองเห็นได้ แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่านนั้นไม่มีความสามารถจะควบคุมหัวใจในเรื่องความรักคือ หะดีษที่ท่านเราะฮฺตุล ﷺ ได้กล่าวขออภัยต่ออัลลอฮฺ ﷻ ว่า (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تَلْمِني فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود : 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

1.2.2.4 Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Aṭṭār ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา มีใจความว่า “กระทั่งอุลมะฮ์สะลัฟได้กล่าวรวมถึงการจุมพิตด้วยเช่นกัน” โดยใช้หลักฐานจากหะดีษญาบิร บิน ซัยด ได้กล่าวไว้ว่า

عن جابر بن زيد، أنه قال: ((كانت لي امرأتان فلقد كنت أعدل بينهما حتى أعد القبل))

(أخرجه ابن أبي شيبة : 4/387)

ความว่า “จากญาบิร บิน ซัยด ได้กล่าวว่า ฉันเคยมีภรรยาสองคน และฉันเป็นคนที่ยุติธรรมที่สุด แม้กระทั่งเรื่องของการจุมพิต”

(บันทึกโดย Ibn Abi Shaybah: 4/387)

1.2.2.5 บทลงโทษของผู้ที่ไม่มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยา

หากผู้เป็นสามีไม่มีความยุติธรรมในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดู การปฏิสัมพันธ์ที่ดี เรื่องที่อยู่อาศัย หรือเรื่องการแบ่งเวรค่างแรม (ยกเว้นเรื่องความรักที่หลังจากมีความพยายามอย่างขยันขันแข็งในการให้ความยุติธรรมแล้ว) เขาก็จะมีความผิด ถูกสอบสวนและถูกลงโทษในโลกหน้าด้วยบทลงโทษที่สาสม ท่านเราะฮ์ลุล ๕ ได้กล่าวว่า

หลักฐานจากอัสนุนนะฮ์

((عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : من كانت له امرأتان،

فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا : جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ مائل))

(أخرجه أبو داود: 2133)

ความว่า “ผู้ใดมีภรรยา 2 คน แล้วเขาก็เอนเอียงไปยังหนึ่งในสองคน (ในอีกสำนวนหนึ่งระบุว่า แล้วเขาก็ไม่ให้ความเป็นธรรมระหว่างสองคนนั้น) ในวันกิยามะฮ์เขาผู้นั้นจะมาในสภาพที่หนึ่งในสองซีก (ของร่างกาย) ของเขาเอียงไป”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2133)

1.2.2.6 หารอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามีสสามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวลาด่างแรม การให้คำอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค การปฏิสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น โดยใช้หลักฐานสนับสนุนด้วยหะดีษ

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيُّنَا عَدَا؟ أَيُّنَا عَدَا جِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يُؤْمِي سَكَنَ))

(أخرجه البخاري:3774)

ความว่า: “ท่านเราะสูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ , อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจ็บ(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3774)

1.2.2.7 ความเท่าเทียมของการจ่ายค่าอุปการะในเรื่องของบริโภคระหว่างบรรดาภรรยา

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((أَنْ تَطْعَمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُفَبِّخَ ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود: 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหารให้ เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านางอย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

ท่านเราะสูล ﷺ ยังได้กล่าวแก่สะอิด ว่า

((وَأَلَسْتُ تُنْفِقُ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا ، حَتَّى اللَّقْمَةَ يَجْعَلُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ))

(أخرجه البخاري : 5668)

ความว่า “และท่านมิได้จ่ายทรัพย์สินใด ๆ ที่หวังผลตอบแทน จากอัลลอฮ์ เว้นแต่ท่านจะได้รับผลบุญในการจ่ายนั้น แม้จะเป็นแค่ อาหารเพียงคำหนึ่งที่ท่านป้อนให้ภรรยาของท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy: 5668)

1.2.2.8 สามิจำเป็นต้องให้ค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูแก่บุตรด้วยความเหมาะสมเพียงพอ ไม่ ฟูมฟักหรือตระหนี่จนเกินไป เพราะนั่นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่บรรดาบุตรพึงได้รับ และไม่สมควรที่จะ แสดงความลำเอียงระหว่างบุตรที่ต่างมารดากัน

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((اتقوا الله، واعدلوا بين أولادكم))

(أخرجه البخاري : 2447)

ความว่า “พวกท่านจงอย่าเกรงอัลลอฮ์ และจงให้ความยุติธรรมระหว่าง ลูกๆของพวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy :2447)

1.2.2.9 นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าอนุญาตให้ภรรยาคนใดคนหนึ่ง มอบคืนและวันที่เป็นสิทธิของนางให้กับภรรยาคนอื่นๆ ด้วยเงื่อนไขว่าสามีจะต้องเห็นด้วยกับนาง มีหะดีษรายงานโดยอาอิชะฮ์

((عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَيْنَبَ وَهَبَتْ يَوْمَها لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَسِّمُ لِعَائِشَةَ يَوْمَها وَيَوْمَ سَوْدَةَ))

(أخرجه البخاري:5212)

ความหมาย “รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ว่า ท่านหญิงเสาะเคฮ์ฮ์ บินตุ ซัมอะฮ์ ได้มอบวัน(เวร)ของนางให้อาอิชะฮ์ และท่านเราะสูล ﷺ จึงได้แบ่งเวรให้กับอาอิชะฮ์ในวันของนางเองและวันของเสาะเคฮ์ฮ์ ด้วยเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5212)

1.2.2.10 การมีเจตนาที่ดีในการปฏิสัมพันธ์ต่อบรรดาภรรยา

ผู้เป็นสามีควรมีความพยายามที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความยุติธรรมด้วย เจตนาที่ดี เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจของบรรดาภรรยาจนกระทั่งไม่ทำให้เกิดปัญหาหรือความ ขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวและสังคม และเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพระทัยของอัลลอฮ์ ﷻ ในที่สุด

อีกทั้งความดีที่ปฏิบัติต่อพวกนางนั้นควรจะมีควมสม่ำเสมอ ไม่ควรมีความคิดที่จะอธรรมต่อคนใดคนหนึ่งเพียงเพราะไม่พึงพอใจต่อนาง

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ))

(أُخْرِجَهُ الْمُسْلِمُ : 1469)

ความว่า “ชายผู้ศรัทธา (สามี) อย่าได้รังเกียจเคียดฉันทหญิงผู้ศรัทธา (ภรรยา) ถ้าหากเขาไม่ชอบลักษณะนิสัยข้อหนึ่งข้อใดในตัวนาง ก็อาจจะมิชอบข้ออื่นที่เขาชอบ”

(บันทึกโดย al-Muslim : 1469)

1.2.2.11 ผู้เป็นสามีควรมีความยินดีและเต็มใจในการทำและเอาใจใส่ภรรยาทุกคน และแน่นอนว่าทุกๆการงานนั้นอยู่ที่การเจตนา (นียะฮฺ) ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ حِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِيَ حِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَا جَرَ إِلَيْهِ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ : 1)

ความว่า “แท้จริงกิจการงานทั้งหลาย (ขึ้นอยู่กับ) กับการเจตนา และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้น (คือ) สิ่งที่เขาได้มีเจตนาไว้ ดังนั้นผู้ใดซึ่งการอพยพของเขา (มีเจตนาเพื่อ) สู้อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขานั้นไปสู่ (ความพึงพอใจพระทัยต่อ) อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ และผู้ใดซึ่งการอพยพของเขาเพื่อโลก (ทรัพย์สมบัติเงินทองหรือเพื่อความสุขทางโลกอย่างเดียว) หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขานั้น ไปสู่ที่เขาเป้าหมายไว้”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:1)

1.2.2.12 สามียะต้องให้เกียรติภรรยาทุกคน

สามียะต้องให้เกียรติภรรยา ขึ้นชมต่อความดีของนาง เช่น การเป็นภรรยาที่ดีต่อสามียะ การดูแลรับใช้สามียะ การเลี้ยงดูอบรมลูกๆ เป็นต้น และควรมองข้ามความผิดพลาดของนาง ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي))

(أُحْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ: 4899)

ความว่า “ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านคือผู้ที่ประเสริฐที่สุดต่อครอบครัวของเขา ส่วนฉันนั้นก็เป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านต่อครอบครัวของฉัน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 4899)

1.2.2.13 มุอาวิยะฮฺ อิบน์ หัยยะฮฺ ได้ถามท่านเราะสูล ﷺ เกี่ยวกับสิทธิของภรรยาที่พึงได้รับจากสามียะ ท่านกล่าวว่า

عن حكيم بن معاوية القشيري عن أبيه قال : ((قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ ؟ قَالَ : أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقْبِحَ ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود : 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกร้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

1.2.2.14 สามียะต้องให้การดูแลสั่งสอนบุตรทุกคนที่ต่างมารดากัน

ท่านเราะสูล ﷺ ได้ระบุว่า การให้ความสำคัญแก่บุตรบางคนและละเลยอีกบางคน นั้น ถือเป็นกากระทำที่อธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ต้องห้ามในอิสลาม

ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِلِمَامٌ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتٍ زَوْجُهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ : 853)

ความว่า “ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ และทุกคนในหมู่พวกท่านต้องถูกสอบสวนต่อความรับผิดชอบของเขา ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา และต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขา”

(บันทึก โดย al-Bukhāriy:853)

1.2.3 หนังสือ

1.2.3.2 Abu Abdu al-Rahman (ابوعبدالرحمن) ได้รวบรวมคำพิตวาของ Abdu al-Aziz Bin Abdullah Bin Baz (شيخ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز) ที่ได้ตอบคำถามผ่านเวปไซด์ islamqa.info ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมเป็นเล่มหนังสือมีชื่อว่า “ความประเสริฐของการมีภรรยาหลายคน” (فضل تعدد الزوجات) ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งส่วนเป็นหัวข้อดังนี้

- 1) การมีภรรยาหลายคน
- 2) ข้อกล่าวหาของผู้ปฏิเสธการมีภรรยาหลายคน
- 3) ประเภทของกลุ่มคนที่ปฏิเสธการมีภรรยาหลายคน
- 4) หิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม
- 5) การแก้ไขปัญหของหญิงหม้ายและหญิงที่ถูกหย่าด้วยข้อบัญญัตินี้
- 6) บทส่งท้ายเป็นบทความบรรดาสตรีที่ปฏิเสธการมีภรรยาหลายคน

และดักเตือนบรรดานุรุษให้มีความขำเกรงต่ออัลลอฮ์

1.2.3.3 Khalid Bin Abdu al-Rahman al-Jeraisiy (خالد بن عبد الرحمن الجريسي) ได้เขียนหนังสือชื่อ “ความประเสริฐของการมีภรรยาหลายคน” (فضل تعدد الزوجات) หนังสือเล่มนี้โดยส่วนหนึ่งนั้นเป็นการรวบรวมคำพิตวาของอุละมาอ์ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานและการมีภรรยาหลายคน ประเภทของกลุ่มคนที่ปฏิเสธการมีภรรยาหลายคน ข้อกล่าวหาของผู้ปฏิเสธ

การมีภรรยาหลายคน ผลกระทบที่มาจากสื่อ คำรับรอง(เห็นด้วย)ของนักวิชาการตะวันตก คำรับรอง (เห็นด้วย)ของบรรดาสตรี หิกมะฮฺของการบัญญัติการมีภรรยาหลายคน การโต้ตอบต่อผู้ที่ต่อต้าน การแก้ไขปัญหาของหญิงหม้ายและหญิงที่ถูกหย่าด้วยข้อบัญญัตินี้ ความยุติธรรม ้วยหนุ่มกับการมี ภรรยาหลายคน และคำคัดค้านถึงบรรดาสตรี

หนังสือเล่มนี้มีความเด่นชัดในเรื่องของการสนับสนุนการมีภรรยาหลายคน เห็น ได้จากหัวข้อที่สนับสนุนให้ผู้ชายมีภรรยาหลายคนตั้งแต่้วยหนุ่ม และหัวข้อการ โน้มน้ำใจของ ผู้หญิงให้ยอมรับในบทบัญญัตินี้ ทั้งยังมีการสัมภาษณ์ครอบครัวของผู้ที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน เป็นกรณีตัวอย่างด้วย

1.2.3.4 Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Ṭawīl (محمد بن مسفر بن حسين الطويل) ได้เขียนหนังสือ “การมีภรรยาหลายคนในอิสลาม” (تعدد الزوجات في الإسلام) ซึ่ง ในหนังสือเล่มนี้ได้ครอบคลุมด้วยหัวข้อต่างๆดังนี้ การมีภรรยาหลายคนในอิสลาม การบัญญัติการ มีภรรยาหลายคนในอิสลาม เงื่อนไขของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม จำนวนที่อนุญาต การ จ่ายนฟเกาะฮฺ ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา เหตุผลของการมีภรรยาคนในอิสลาม และจุดยืน ของศรัทธอิสลามต่อการมีภรรยาหลายคน

1.2.3.5 Abdu' al-Nasir Tawfiq al-Atār (عبدالناصر توفيق العطار) ได้เขียน หนังสือ “การมีภรรยาหลายคนในมุมมองของศาสนา สังคมและกฎหมาย”(تعدد الزوجات من النواحي الدينية والاجتماعية والقانونية) หนังสือเล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นมาเนื่องจากมีปัจจัยหลายๆด้านที่ทำให้ หัวข้อการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นหัวข้อที่มีข้อขัดแย้งมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านศาสนา ด้าน สังคม รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจด้วย และทุกๆข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นล้วนมีฝ่ายตรงข้าม (ที่เห็นต่าง) กับผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่าย ต่างฝ่ายก็มีหลักฐานมาสนับสนุนคำกล่าวอ้างของตนเพื่อให้มีน้ำหนัก มากขึ้น ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงกล่าวถึงทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรณีการมีภรรยาหลายคน ซึ่งในส่วน แรกพูดถึงสาเหตุของการมีภรรยาหลายคนและปัญหาของการมีภรรยาหลายคน ในส่วนที่สอง เป็นการอธิบายถึงหุกมต่างๆของการมีภรรยาหลายคนในศาสนาที่มาจากฟากฟ้าคือ ศาสนาฮิว คริสต์และอิสลาม ในส่วนที่สามนั้นจะเป็นความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลาย คนของประเทศอาหรับและกฎหมายของต่างชาติ พร้อมทั้งศึกษาเกี่ยวกับข้อจำกัดในการมีภรรยา หลายคน(เฉพาะกฎหมายในอียิปต์) ซึ่งผู้เขียนมีความหวังว่า หากเริ่มเผชิญหน้าเพื่อหารือเกี่ยวกับ ปัญหาที่ตั้งแต่นั้นนี้อาจจะทำให้การขัดแย้งในเรื่องการมีภรรยาหลายคนอาจจะสิ้นสุดลงได้ ณ. วัน ไດวันหนึ่งข้างหน้า

1.2.3.6 Abdu al-Tawwab Haykal (عبد التواب هيكل) ได้เรียบเรียงหนังสือ “การมีภรรยาหลายคนในอิสลามและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนของท่านนบี ﷺ การลบล้างข้อสงสัยและโต้ตอบแนวคตินักบูรพาคดี” (تعدد الزوجات في الإسلام وحكمة التعدد في أزواج النبي) (دحض شبهات ورد مفتريات ﷺ) หนังสือนี้เขียนขึ้นมาเพื่อให้ผู้อ่านได้สังเกตเห็นถึงความสมบูรณ์ของชารีอะฮฺอิสลามและความรอบรู้ของผู้สร้าง อีกทั้งยังเป็นการตอบโต้นักบูรพาคดี ผู้ที่พยายามปกปิดความจริงที่ถูกต้องและให้ร้ายในเรื่องของบทบัญญัติการมีภรรยาหลายคนในอิสลามและกล่าวร้ายการมีภรรยาแก่คนของท่านเราะฮูล ﷺ

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้มีดังนี้

- 1) ความหมายของครอบครัวในอิสลาม
- 2) หุกมของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม (รวมไปถึงทรรศนะต่างๆ ของอุละมาอ์)
- 3) อิสลามเป็นศาสนาแรกที่บัญญัติการมีภรรยาหลายคนหรือไม่
- 4) แรงจูงใจที่ทำให้ศาสนาอิสลามบัญญัติและอนุญาตให้มีภรรยาหลายคน
- 5) ชุบฮาดที่เกิดขึ้น โดยการใส่ความของนักบูรพาคดีเกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม
- 6) หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนของท่านนบี ﷺ
- 7) โต้ตอบต่อคำกล่าวหาของนักบูรพาคดีที่มีต่อบทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

สรุปเนื้อหาโดยรวมของหนังสือเล่มนี้จะเน้นสร้างความเข้าใจของข้อเท็จจริงและมีเนื้อหาเพื่อโต้แย้งนักบูรพาคดีและศักรูอิสลาม แต่ไม่ได้พูดถึงการนำไปใช้จริงของมุสลิม

1.2.3.7 Abdullah Nasih Elwan (عبد الله ناصح علوان) ได้เรียบเรียงหนังสือ “การมีภรรยาหลายคนในอิสลามและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนของท่านนบี ﷺ” (تعدد الزوجات في الإسلام وحكمة تعدد زوجات النبي ﷺ) หนังสือเล่มนี้ได้ถูกเรียบเรียงขึ้นมาเพราะเป็นหัวข้อสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับชีวิตครอบครัวและเป็นประเด็นปัญหาทางสังคม อีกทั้งหนังสือยังเป็นประโยชน์ในการป้องกันการโจมตีของศักรูอิสลามที่พยายามจะกล่าวหาและสร้างความคลุมเครือเพื่อให้บทบัญญัติในข้อนี้เป็นที่สงสัยกลางแกลงใจจนนำไปสู่การปฏิเสธในที่สุด หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เน้นในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบโดยรวมของการมีภรรยาหลายคนเพื่อการแก้ปัญหาสังคมและการแก้ปัญหาจำนวนผู้หญิงที่มีมากกว่าผู้ชาย และที่สำคัญในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบัญญัติให้ท่านนบี ﷺ มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เน้นในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบโดยรวมของการมีภรรยาหลายคนเพื่อการแก้ปัญหาสังคมและการแก้ปัญหาจำนวนผู้หญิงที่มีมากกว่าผู้ชาย แต่ผู้เขียนไม่ได้พูดถึงการนำไปใช้จริงของครอบครัวมุสลิมเพื่อการแก้ปัญหาสังคมจริง

1.2.3.8 Mustafa al-Siba'iyy (مصطفى السباعي) ได้เรียบเรียงหนังสือ “สตรีระหว่างกฎหมายอิสลามและกฎหมายบ้านเมือง” (المراة بين الفقه والقانون) หนังสือเล่มนี้ได้พูดถึงสิทธิของสตรีในประวัติศาสตร์ตั้งแต่ก่อนอิสลาม และสิทธิของสตรีในศาสนาอื่นๆ และทำที่ของอิสลามต่อสิทธิและความเท่าเทียมของสตรี รวมไปถึงบทบาทบัญญัติ หลักการและปัญหาของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น เรื่องการแต่งงาน การมีภรรยาหลายคน การหย่าและการหย่าชู้ ฯลฯ ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง คือหัวข้อการมีภรรยาหลายคน ซึ่งครอบคลุมประเด็นย่อยไว้หลายๆ ประเด็น เช่น ความจำเป็นของการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในสังคม สาเหตุที่ทำให้ผู้ชายมีความจำเป็นจะต้องมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ความเท่าเทียมระหว่างบรรดาภรรยา หักมະฮุของการบัญญัติการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน บทบัญญัติการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอัลกุรอาน ความคิดเห็นของตะวันตกต่อเรื่องการมีภรรยาหลายคน ทศนคติที่ไม่ถูกต้องที่มีต่อการมีภรรยาหลายคน การมีภรรยา มากกว่าหนึ่งของมุสลิม ในปัจจุบัน การพยายามต่อต้านและจำกัดการมีภรรยาหลายคนในบางประเทศ ได้ตอบผู้ที่ต่อต้านกฎข้อบัญญัตินี้

1.2.3.9 Bunaydir Bin Muqbil al- Haysūniy (بنيدر بن مقبل الحيسوني) ได้เขียนหนังสือ “เชิญชวนสู่การมีภรรยาหลายคน” (دعوة الى تعدد الزوجات) หนังสือเล่มนี้ได้เขียนขึ้นมาเนื่องจากมีเหตุผลหลายประการด้วยกัน ส่วนหนึ่งคือ บุรุษเพศจำนวนมากมีความพร้อมหลายๆ ด้านในการมีภรรยาหลายคน จำนวนผู้หญิงมีมากกว่าจำนวนผู้ชาย และที่สำคัญนั้นเพราะมีกระแสการเชิญชวนให้ต่อต้านการมีภรรยาหลายคนอย่างรุนแรง ซึ่งมีความร้ายแรงกระทั่งมีการขินยอมของบรรดาภรรยาที่มีแนวคิดต่อต้านการมีภรรยาหลายคนให้สามีของพวกนางมีนางบำเรอได้เพื่อป้องกันไม่ให้สามีมีภรรยาหลายคนอย่างถูกต้องหนังสือเล่มนี้ได้พูดถึงการมีภรรยาหลายคนในประวัติศาสตร์ หลักฐานของการมีภรรยาหลายคนจากอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ และพูดถึงคำชื่นชมของชาวคัมภีร์ต่อหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม ซึ่งมีความแตกต่างจากศาสนาของพวกเขา

1.2.3.10 Ahmad al-Huṣūṭīn (أحمد الحصين) ได้เขียนหนังสือ “เหตุใดถึงโจมตีการมีภรรยาหลายคน” (لماذا الهجوم على تعدد الزوجات) เรียบเรียงขึ้นมาเนื่องจากมีการพยายามของเหล่าศัตรูอิสลามในการให้ร้ายและปรักปรำในเรื่องของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม ซึ่งนับได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญในการโจมตี โดยการใช้สื่อทุกด้านประกอบการโจมตี ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง

การดูนลือเลือนการมีภรรยาหลายคนของท่านบี ﷺ ลงในหนังสือพิมพ์ หรือสร้างหนังสือเลือน ฯลฯ เพื่อหวังที่จะล้าสมองและสร้างความอคติต่อการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ซึ่งความพยายามเหล่านี้บางครั้งมีมาจากคนต่างศาสนา บางครั้งก็มาจากมุสลิมที่รู้ข้อเท็จจริงของบทบัญญัตินี้ แต่พยายามหาหลักฐานและเหตุผลนำมาอ้างเพื่อห้ามการมีภรรยาหลายคน หนังสือเล่มนี้ได้พูดถึงประวัติศาสตร์ของการมีภรรยาหลายคนของชนชาติในอดีตของประเทศจีน อินเดีย เปอร์เซีย อียิปต์ โรม กรีก และพูดถึงประวัติศาสตร์ของการมีภรรยาหลายคนของชาวอาหรับก่อนอิสลาม การมีภรรยาหลายคนของชาวกัมภีร์(ยิว คริสต์และอิสลาม) การมีภรรยาหลายคนในอิสลาม หลักฐานการมีภรรยาหลายคนจากอัลกุรอานและฮัสนันนะฮฺและอิญญ์มาอ⁴ ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคน และพูดถึงบรรดาภรรยาของท่านบี ﷺ กับหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนของท่านบี ﷺ

1.2.3.11 มุฮำหมัดซากิ เจ๊ะหะ ได้เขียนหนังสือ “บทบัญญัติเกี่ยวกับสตรีในอิสลาม” หนังสือเล่มนี้ได้ถูกเรียบเรียงขึ้นมาเพื่อศึกษาบทบัญญัติของอิสลามที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยเฉพาะ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีในสังคม เช่น ครอบครัว เครื่องประดับ การไปมัสยิด เป็นต้น และศึกษาเกี่ยวกับสมรส การหย่า การแต่งงานกับสตรีชาวกัมภีร์ ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง คือการกล่าวถึงการมีภรรยาหลายคนและปรากฏการณ์ของความเข้าใจผิด ซึ่งผู้เขียนได้พูดถึงข้อจำกัดของการมีภรรยาหลายคน เนื่องจากมีอุละมาอ์บางท่านได้ตีความอายะฮ์อัลกุรอานไม่ถูกต้อง (อายะฮ์ที่ 3 ของซูเราะฮ์อันนิสาอ์) และผู้เขียนยังได้พูดถึงวิธีการ(ของนักวิชาการ)สมัยใหม่ที่มีต่อการมีภรรยาหลายคนซึ่งพวกเขาได้อธิบายอัลกุรอานให้ตรงกับแนวทางที่พวกเขาต้องการให้เป็น แล้วนำไปเป็นเงื่อนไขทางกฎหมายสำหรับการมีภรรยาหลายคน และหนังสือเล่มนี้ยังพูดถึงการมีภรรยาหลายคนของผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม และทัศนคติของผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมที่มีต่อการมีภรรยาหลายคน และทัศนคติของนักวิชาการมุสลิมะฮ์ต่อการมีภรรยาหลายคน

1.2.2 งานวิจัย

1.2.2.1 Hasan Subhayl al-Jamīliy (حسن سهيل الجميلي) ได้ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขากฎหมายอิสลาม มหาวิทยาลัย Saddam Li iidād al-Aimmah Wa al-khutobāa Wa al-Diiāh al-qādiyāh (كلية صدام لإعداد الأئمة والخطباء والدعاة القاضية) ประเทศอิรัก ศึกษาเรื่อง “การแบ่งส่วนระหว่างบรรดาภรรยาในกฎหมายอิสลาม” (القسم بين الزوجات في الشريعة الإسلامية) เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่ายังไม่เคยมีนักวิจัยคนไหนศึกษาในเรื่องนี้เป็น

⁴ อัลอิญญ์มาอฺ หมายถึง การเห็นพ้องกันของบรรดานักปราชญ์ทางศาสนาจากประชาชนชาติของท่านบีมุฮำหมัด ﷺ ในข้อบัญญัติทางศาสนา ภายหลังการเสียชีวิตของท่านบี ﷺ ในยุคใดยุคหนึ่ง

หัวข้อเจาะจงมาก่อนเลย ซึ่งผู้เขียนมองว่าเรื่องนี้มีความสำคัญมากต่ออุมมะฮฺอิสลาม เนื่องจากการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นที่อนุญาตในอิสลาม แต่คนส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการให้ถูกต้องได้ จึงทำให้เกิดช่องว่างเปิดโอกาสแก่ศัตรุอิสลามหรือผู้ที่ต่อต้านการมีภรรยาหลายคน ประกปร้าหรือโจมตีอิสลามในทางเสียหายได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกหัวข้อนี้ในการทำวิจัยปริญญาเอก เพื่อแสดงให้เห็นข้อดีภายใต้การบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม และเช่นเดียวกันเพื่อให้เป็นทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาของชีวิตการแต่งงาน และบรรลุถึงความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา และสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของขั้นตอนในการสร้างครอบครัวให้มีสุขและเป็นครอบครัวที่อยู่ในแนวทางของอิสลาม

1.2.2.2 รุดียะห์ หะ (2556) ได้ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศึกษาเรื่อง“การบริหารจัดการในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี”เป็นลักษณะการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาครอบครัวในอิสลามและบทบัญญัติที่ว่าด้วยการมีภรรยาหลายคนจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ หนังสือและตำราที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาการบริหารจัดการในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนจากสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม และประยุกต์ใช้การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษา เป็นลักษณะการวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบจากการเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ บทสรุปของวิจัยชิ้นนี้ผู้เขียน ได้ลงความเห็น ว่า หากผู้ชายยุคปัจจุบันมีความจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือผู้หญิงในสังคมผ่านรูปแบบการแต่งงานจริงแล้ว สมควรที่จะต้องมี การตรวจสอบความพร้อมและความเหมาะสมในการมีภรรยาหลายคนจากองค์กรอิสลามระดับจังหวัดหรือภูมิภาค รวมไปถึงการมีเอกสารยินยอมจากภรรยาคนที่หนึ่งดังที่ปรากฏในกฎหมายประเทศมาเลเซีย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

1.3.2 เพื่อศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนราธิวาส

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 สามารถเข้าใจหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

1.4.2 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม

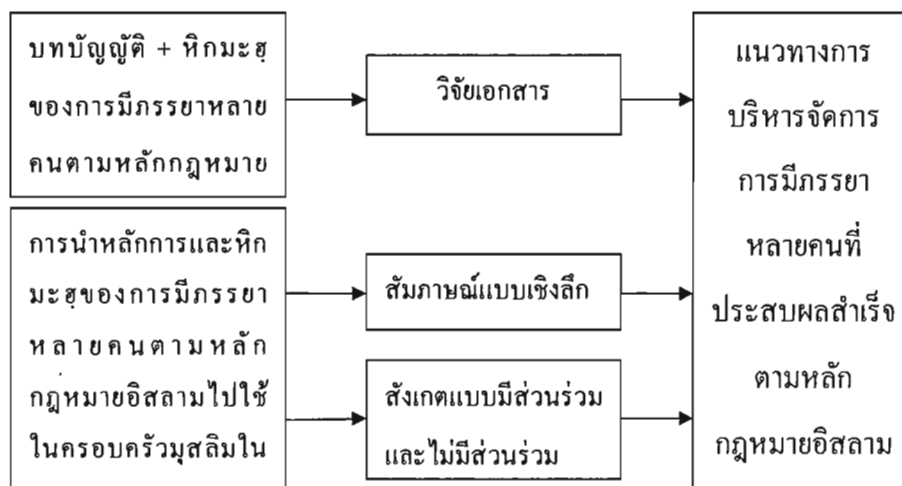
1.4.3 ผลวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่ประสงค์จะมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน หรือสำหรับผู้หญิงที่จะตัดสินใจเป็นภรรยาของชายที่มีภรรยาแล้ว และเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอถึงความสมบูรณ์ของกฎหมายอิสลามในด้านการบัญญัติที่สามารถรองรับความจำเป็นของมนุษย์ได้ในทุกยุคทุกสมัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ด้านเนื้อหา: ผู้วิจัยศึกษาหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามและบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราฟิกฮ์ หนังสือวิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารวิจัยจากหลายๆสถาบันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.5.2 ด้านสถานที่: ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลจริงจากผู้ให้ข้อมูลที่มาจากครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยที่ทำความเข้าใจกับบุคคลที่มีประสบการณ์จริงจากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น

1.5.3 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยเพื่อศึกษา“หิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา”ดังนี้

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 แบบแผนการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) พร้อมด้วยวิธีการสังเกต (observation)

1.6.2 แหล่งข้อมูล : ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกสัมภาษณ์ภรรยาคนใดคนหนึ่ง จากครอบครัวนั้นๆ จำนวนหกครอบครัว (ที่มีคุณลักษณะตามที่ผู้วิจัยกำหนด)

1.6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต

1.6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล : ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการและขั้นตอนดังนี้

1.6.4.1 วิจัยเอกสาร : ผู้วิจัยได้รวบรวมอาชวะที่เกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในคัมภีร์อัลกุรอาน และตัวบทอัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติและหิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม พร้อมด้วยวรรณคดีต่างๆ ของอุลมาฮ์ รวมถึงงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามด้วยเช่นกัน

ประเภทของเอกสารที่เลือก

1.6.4.1.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) มีดังนี้

1) คัมภีร์อัลกุรอาน และหนังสือตฟซีร์อัลกุรอาน เช่น al-Jāmi' Li Ahkām al-Qurān ของ al-Qurtubiy และ Tafsīr al-Jalālain ของ Jalālu al-Dīn Muhammad Bin Ahmad al-Mahallī - Jalālu al-Dīn Abdu al-Rahmān Bin Abī Bakr al-Sayūfī, และ Tafsīr al-Qurān al-Azīm ของ Ibn Kathīr เป็นต้น

2) หนังสืออัลหะดีษ เช่น Soḥīḥ al-Bukhariy, Muhammad Ibn Ismā'īl และ Soḥīḥ al-Muslim ของ Muslim และ Sunan Abi Daud ของ Abu Daūd เป็นต้น

3) หนังสือต่างๆ ของนักวิชาการอิสลามที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติและหิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม เช่น Ta'addadu al-Zawjat Fi al-Islam Wa Hikmah Ta'addadu Fi al-Nabiy ของ Abdullah Nasih Elwan และ Faḍlu Ta'addadu al-Zawjat ของ Khālid al-Jeraisiy เป็นต้น

1.6.4.1.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีดังนี้

1) เอกสาร วิทยานิพนธ์ วิจัย บทความ และวารสารที่เกี่ยวข้องกับหิกมะฮ์และหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามทั้งในและต่างประเทศ เช่น al-Qasam Bayna al-Zawjāt Fi al-Sharī'ah al-Islamiyah ของ Hasan Suhayl al-Jamīliy เป็นต้น

2) หนังสือพจนานุกรมอธิบายศัพท์ เช่น Mu'ajam al-Wasīṭ เป็นต้น

1.6.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1.6.4.2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย จากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.6.4.2.2 คัดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลกับหนึ่งในภรรยาทั้งหมดของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเกี่ยวกับการนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม ไปใช้ในครอบครัวลักษณะนี้ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากภรรยาคนใดคนหนึ่ง(ตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้)ในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยการเลือกสัมภาษณ์ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนจำนวนหกครอบครัวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการอยู่ร่วมกันของครอบครัวในลักษณะที่มีภรรยาหลายคนได้อย่างครอบคลุมในทุกรูปแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนดครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันดังนี้

ลักษณะเด่นของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ผู้วิจัยพิจารณาจาก :

- 1) มีความรู้ศาสนา
- 2) ฐานะทางเศรษฐกิจ (ดี, ปานกลาง, น้อย)
- 3) ฐานะทางสังคม (ผู้นำศาสนา)
- 4) แนวทางการอบรมสั่งสอนที่มีเอกลักษณ์

ซึ่งลักษณะที่แตกต่างดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้ และเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการบริหารจัดการครอบครัวที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จมากที่สุด แล้วนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบความสำเร็จต่อไป

1.6.4.2.3 ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยคำพูดที่ดีและการคลุกคลีอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ได้ความไว้วางใจจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อผู้วิจัยจะได้เข้าถึงมูลเชิงลึกได้ง่ายขึ้น ส่วนการสังเกตที่ไม่มีส่วนร่วมคือ ผู้วิจัยจะทำการสังเกตจากปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่กำลังให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย เช่น เมื่อสัมภาษณ์ถึงการแบ่งเวลาดังแรมของเธอ ผู้วิจัยสังเกตเห็นน้ำตาของเธอไหลออกมา ซึ่งอากัปกริยาเหล่านี้สามารถที่จะบ่งบอกถึงสภาพความอารมณ์ที่มีต่อเธอได้

1.6.4.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถอดเทปมาแยกเป็นทีละครอบครัว แยกข้อมูลของแต่ละครอบครัวเป็นส่วนๆตามประเด็นข้อกฎหมาย และหลักการที่ได้จากการวิจัยเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น

ภายในกรอบคร่าวๆกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อหาแนวทางการนำหลักการไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริงต่อไป

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.7.1 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงโดยระบุชื่อซูเราะฮ์และลำดับอายะฮ์เช่น (อัล-บาคอเราะฮ์:25) หมายถึง ซูเราะฮ์อัลบาคอเราะฮ์ อายะฮ์ที่25

1.7.2 การอ้างอิงอัลหะดีษ ผู้วิจัยระบุชื่อผู้บันทึกหะดีษ และหมายเลขหะดีษ เช่น (บันทึกหะดีษ โดย al-Bukhāriy: 100)

1.7.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทยผู้วิจัยยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยกษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

1.7.4 การแปลคำราชนิพนธ์และเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยรวม และจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.7.5 การปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย และ อาหรับ – อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.7.6 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม – ปี (Author – Date) โดยระบุชื่อผู้แต่งปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (.....)

1.7.7 รูปแบบการพิมพ์งานวิจัย ผู้วิจัยใช้คู่มือการเขียนและการพิมพ์วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย ปี 2535 และคู่มือการวิจัยเพื่ออิสลามศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย ปี 2548

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1.8.1 หลังจากคำว่า “อัลลอฮ์” ใช้สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่าสูบฮานะฮฺวะตะอาลา เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์แปลว่า อัลลอฮ์ผู้มหัศจรรย์

1.8.2 หลังจากคำว่า “เราะฮูล” ใช้สัญลักษณ์ ﷺ อ่านว่า คีอิลลัลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลัมเป็นพรภาวนาที่ชาวมุสลิม กล่าวแก่ท่านนบีมุฮัมมัดซึ่งมีความหมายว่าขออัลลอฮ์โปรดประทานพรและความสันติสุขแก่ท่านด้วยเทอญ

1.8.3 ~~๕๕๕~~ อ่านว่าเราะฎัยลลอฮุอันฮุ เป็นพรภาวนาที่ชาวมุสลิมกล่าวแต่บรรดาเศาะหาบะฮ์แปลว่า ขออัลลอฮ์ ทรงยอมรับในตัวของเขาเกิด

1.8.4 ใช้วงเล็บดอกไม้﴿...﴾ ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.8.5 ใช้วงเล็บคู่ ((...)) ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.8.6 (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.8.7 “.....” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือ และคำพูดของอุละมาอ์

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำเฉพาะ ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจหัวข้อและเนื้อหามากยิ่งขึ้น

1.9.1 หิกมะฮฺ (حكمة) หมายถึง วิชาปัญญา, ผลดี, ประโยชน์

1.9.2 ภรรยาหลายคน หมายถึง การที่ชายคนหนึ่งแต่งงานกับหญิงมากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสี่คน

1.9.3 กฎหมายอิสลาม (الفقه الإسلامي) หมายถึง หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคน

1.9.4 การนำไปใช้ หมายถึง การนำหลักการ หรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลามไปใช้ในการบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน

1.9.5 ครอบครัวมุสลิม หมายถึง ครอบครัวของมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน ในพื้นที่จังหวัดที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์

บทที่ 2

บทบัญญัติและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางของการดำเนินชีวิตในการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่ถูกค้ำตามหลักกฎหมายอิสลามและมีหิกมะฮฺในการบริหารจัดการครอบครัวในลักษณะนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหลักการ บทบัญญัติ และหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 บทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

2.1.1 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคนในอัลกุรอานมีอยู่ 2 อายะฮฺ

อัลลอฮฺบัญญัติให้มีการแต่งงานกับผู้หญิงได้ถึงสี่คนถ้าหากผู้ชายมีความสามารถดังที่ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอาน อายะฮฺที่ 3 ในสูเราะฮฺอันนิสาฮ์

อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَقْسَطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَتًى وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَغْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذُكِّرْتُ أَذَىٰ إِلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء:3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้⁵ ก็จงแต่งงานกับผู้ทีดีแก่พวกเจ้า⁶ ในหมู่สตรีสองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่⁷ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาฮ์:3)

⁵ ถ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาที่เป็นกำพร้าได้ เป็นคัมภีร์ว่า ไม่สามารถที่จะเลี้ยงเธอให้อยู่กินดีหรือไม่เอาเงินของเธอไปใช้จ่ายแล้วไรๆ ก็จงอย่าแต่งงานกับหญิงกำพร้า เพราะการไม่ให้ความยุติธรรมแก่เธอและกินทรัพย์สินของเธอนั้นเป็นบาปใหญ่

⁶ ให้แต่งงานกับผู้ที่มีใจเป็นกำพร้า ที่พวกเจ้าเห็นดีเห็นชอบ จะเป็นสองคน หรือสามคนหรือสี่คนก็ได้ ถ้าสามารถที่จะเลี้ยงนางเหล่านั้นด้วยความเป็นธรรม

⁷ หมายถึงหญิงทาสของพวกเจ้า

นักวิชาการได้มีความเห็นต่างกันในเรื่องการให้ความหมายของคำว่า “กลัว” ในอายะฮ์ข้างต้นดังต่อไปนี้

1) อะบูอุบายด์ฮะฮ์ (Abu Ubaidah) ได้กล่าวไว้ มีใจความว่า “خفتم (Khiftum)” หมายถึง “أيقنتم (I-Qantum)” เชื่อมัน

2) อุละมาฮ์บางคนได้กล่าวไว้ มีใจความว่า “خفتم (Khiftum)” หมายถึง “ظننتم (Zanantum)” สงสัย

3) อิบน์อะฏียะฮ์ (Ibn Atiyyah) ได้กล่าวไว้ มีใจความว่า หุซซัค (Huzzāk) ได้เลือกใช้คำว่า “(Zanantum) สงสัย” เนื่องจากความกลัวในอายะฮ์นี้อยู่ในข่ายของความสงสัย มิใช่ความมั่นใจ ซึ่งความหมายโดยรวมของอายะฮ์นี้จึงหมายถึง (ใครที่เกิดความสงสัยในใจของเขาว่าจะมีความบกพร่องในการให้ความยุติธรรม ที่มาจากสามัญสำนึก) ต่อเด็กผู้หญิงกำพร้าที่จึงหลีกเลี่ยงจากพวกเธอ (al-Qurtubiy, 1964.: 5/12)

ดังนั้นหากผู้ชายมีความกลัวในใจว่าเขาจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมต่อเด็กกำพร้าหรือบรรดาภรรยาได้ เขาก็ไม่สามารถที่จะทำการแต่งงานกับสตรีหลายคน เพื่อหลีกเลี่ยงหรือห่างไกลจากการลำเอียงหรือธรรมต่อเด็กผู้หญิงกำพร้าหรือบรรดาภรรยา แต่ควรเลือกหาสตรีที่อยู่ในครอบครัวอยู่แทนการแต่งงานใหม่กับสตรีที่เป็นไท เพื่อหลีกเลี่ยงจากการธรรมต่อบรรดาภรรยาของท่าน

คำดำรัส ﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ ﴾ “และหากพวกเจ้ากลัว” เป็นประโยคเงื่อนไข (شرط) ส่วน ﴿ فَانكِحُوا ﴾ เป็นคำตอบของเงื่อนไขนี้ ดังนั้นอายะฮ์นี้จึงหมายถึง “หากพวกเจ้ากลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมในคำตัดสินคดีและคำอุปการะเลี้ยงดูแก่พวกนาง ก็จงแต่งงานกับหญิงอื่นที่พวกเจ้าพอใจ” (al-Qurtubiy, 1964.: 5/12)

คำดำรัส ﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْيَتَامَى ﴾ “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้” อายะฮ์นี้มีได้มาเป็นคำตอบ (เพื่อบอกหukum) แก่ผู้ที่ไม่มีความกลัวว่าจะไม่ยุติธรรมสามารถมีภรรยาสองคน สามคน หรือสี่คนได้ แท้จริงแล้วมุสลิมทุกคนเห็นพ้องกันว่าผู้ชายที่ไม่มีความกลัวในใจว่าเขาจะไม่มีความยุติธรรมต่อเด็กผู้หญิงกำพร้า นั้นสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคนอยู่แล้ว แต่อายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาเพื่อเป็นคำตอบให้แก่ผู้ที่มีความกลัวในหัวใจว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อเด็กผู้หญิงกำพร้า (al-Shanqīṭī, nd.: 360)

คำดำรัส ﴿ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً ﴾ “แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว” หมายถึง เมื่อพวกเจ้ามีความกลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรม

ระหว่างภรรยาทั้งสี่ในเรื่องการแบ่งเวลาและการให้ค่าอุปการะ กิจงานแต่งงานกับผู้หญิงที่เป็นไทแค่
หนึ่งคนเท่านั้น

เกาะตาดะฮฺ (Qatādah) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “ความหมายโดยรวมของอายะฮฺ
﴿ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ ﴾ “กิจงานแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้าในหมู่
สตรีสองคน หรือสามคน หรือสี่คน” หมายถึง หากพวกเจ้ากลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อสตรีสี่
คนก็จงแต่งงานสามคน และหากพวกเจ้ากลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อสตรีสามคนก็จงแต่งงานกับ
สตรีสองคน และหากพวกเจ้ากลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อสตรีสองคนก็จงแต่งงานกับสตรีเพียง
คนเดียวเท่านั้น หรือหญิงที่เป็นทาสของพวกเจ้าก็คนที่ตามแต่ใจของพวกเจ้า (al-Izzu Bin Abdu
al-Aziz Abu Zamanin, nd.:345-346)

ในคำดำรัส ﴿ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ ﴾ “กิจ
แต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน” อัลลอฮฺ ﷻ ได้ใช้คำว่า مَا
(Mā) (หมายถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต) แทนการใช้ مَنْ (Man) (หมายถึงสิ่งมีชีวิต มีสติปัญญา) เนื่อง
จากอัลลอฮฺ ﷻ ใช้ مَا (Mā) แทนคุณลักษณะของสตรี มิได้หมายถึงตัวตนของสตรี ดังนั้นอายะฮฺนี้
จึงหมายถึง “จงแต่งงานกับสิ่งที่เจ้าพอใจจากสาวบริสุทธิ์ หรือที่เจ้าพอใจจากแม่หม้าย หรือสิ่งที่เจ้า
พอใจเนื่องจากมันเป็นสิ่งที่หะลาลแก่เจ้า เป็นต้น” (al-Shanqīti, nd.: 362)

จากนั้นอัลลอฮฺ ﷻ ได้บอกกล่าวชี้แจงด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชาย
ในการจะทำให้ยุติธรรมระหว่างบรรดาสตรี พระองค์ได้ตรัสในอายะฮฺที่ 129 สุเราะฮฺอันนิสาฮ์

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾

(النساء:129)

ความว่า “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาหญิง”⁸ ได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้⁹ และหากพวกเจ้าประนีประนอมกัน และมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภิโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาฮ์: 129)

อิมามอัชชาฟีอี (al-Shāfi'ī) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับคำคำรัส **﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ﴾** มีใจความว่า “ฉันทเคยได้ยินนักวิชาการบางท่านได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของคำคำรัส **﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا﴾** “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรม” แท้จริงแล้วมันหมายถึง สิ่งที่อยู่ในหัวใจ และคำคำรัส **﴿وَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ﴾** “ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด” หมายถึง อย่าได้ปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของพวกเจ้าจนกระทั่งนำไปสู่การกระทำที่เอนเอียงซึ่งมิได้มาจากความตั้งใจของพวกเจ้าเอง (ความลำเอียงที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ) แล้วพวกเจ้าก็จะทอดทิ้งพวกนางอยู่ลำพังดังถูกแขวนไว้” (al-Mawardī, 1994.:9/572)

มาวารดี (al-Māwardī) ได้กล่าวไว้ ใจความว่า “จากคำคำรัสนี้ทำให้ผู้เป็นสามีนั้นจำเป็นต้องแบ่งเวรค้ำแรมแก่บรรดาภรรยาของเขา” (al-Mawardī, 1994.:9/572)

อฎุฎฮาก (al- Dhuhāk) ได้กล่าวไว้ มีใจความว่า “ในที่นี้หมายถึงเรื่องของความรักและการร่วมหลับนอน (al- Dhuhāk, 1999.: 273)

ดังนั้นความหมายโดยรวมของอายะฮ์นี้จึงหมายถึง “พวกเจ้าไม่มีความสามารถที่จะทำให้เท่าเทียมกันระหว่างบรรดาภรรยาในเรื่องของการให้ความรัก ถึงแม้ว่าพวกเจ้าพยายามจะทำให้ยุติธรรมแล้วก็ตาม ดังนั้นก็จงอย่าลำเอียงไปทางภรรยาที่เด็กกว่า สวยกว่า หรือคนที่พวกท่านรักมากกว่าไปเสียทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการให้คำอุปการะ การแบ่งเวรค้ำแรม หรือเอาใจใส่อยู่เพียงคนเดียวจนทิ้งภรรยาอื่น ทำเหมือนพวกนางถูกทอดทิ้ง จะหย่าก็ไม่ใช่ จะเป็นภรรยาที่ไม่เชิง”

⁸ บรรดาภรรยา

⁹ อย่าได้ทุ่มเทความรักให้แก่คนใดคนหนึ่งจนหมดหัวใจ หรือหลงจนขาดสติ แล้วทอดทิ้งอีกคนหนึ่งไว้โดยไม่เอาใจใส่ดูแล

¹⁰ จะอยู่ในฐานะภรรยาที่ไม่เชิง จะเป็นผู้ถูกหย่าก็ไม่ใช่

อิมามชาฟีอีซ (al-Shāfi'ī) ได้กล่าวเกี่ยวกับคำดำรัส ﴿ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ ﴾
 “ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด” มีใจความว่า “อายะฮ์นี้หมายถึง ดังนั้นพวกเจ้าก็จงอย่าเอนเอียง
 ด้วยการกระทำของพวกท่าน และปฏิบัติต่อนางตามอารมณ์เสน่หานั่นเอง และคำดำรัส ﴿ فَتَدْرُوهَا ﴾
 ﴿ كَلِمَةً مَلْفُومَةً ﴾ “แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้” อายะฮ์นี้หมายถึง เหมือนมิได้เกี่ยวข้องกับอะไรต่อกัน หรือมิได้เป็นสามีภรรยา” (al-Mawardi, 1994.: 9/573)

อับดุลหัก (Abdulhaq Bin Ghālib Bin Atiyyah al-Āndalusiyy) ได้กล่าวไว้
 เกี่ยวกับคำดำรัส ﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ﴾ “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม” ในที่นี้หมายถึง ความยุติธรรมที่สมบูรณ์แบบ (عدل التام) ในเรื่องของการกระทำ คำพูด ความรัก การร่วมหลับนอน เป็นต้น ท่านเราะสูล ﷺ ก็ได้มีความพยายามในเรื่องนี้อย่างที่สุด แต่ก็ขออภัยต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้พระองค์ให้อภัยต่อสิ่งที่ท่านนั้นไม่สามารถจะปฏิบัติได้ เช่นเดียวกับท่านอุมร์ อิบน์ อัลคอกฏออบ (Umar Ibn al-Khattab) (Abdulhaq Bin Ghālib Bin Atiyyah al-Āndalusiyy, 2001.:120-121) ได้กล่าวไว้

عن ابن الخطاب يقول : "اللهم قلبي فلا أملكه وأماسوى ذلك فأرجو أن أعدل"

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ หัวใจของฉันมิได้เป็นของฉัน แต่นอกเหนือจากหัวใจแล้ว ฉันหวังว่าฉันจะยุติธรรมที่สุด”

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ชี้แจงถึงการไม่มีความสามารถในการที่จะยุติธรรมด้วยการปฏิเสธเพื่อมิให้เกิดการลำเอียงขึ้นมาแม้แต่นิดเดียวนั่นเอง และเพื่อมิให้มีเพิ่มขึ้นหรือลดลง(ความไม่เท่ากัน)ในสิ่งที่ผู้ชายจำเป็นต้องปฏิบัติต่อบรรดาภรรยาของเขา ส่วนเรื่องของใจนั้นแน่นอนว่ามันเกินความสามารถของผู้ชายที่จะควบคุมสิ่งที่เกิดความไม่เท่ากันได้ เช่น การสัญญา การมองกันอย่างลึกซึ้ง การหัวเราะหยอกล้อ เป็นต้น แท้จริงแล้วความเท่าเทียมในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากต่อการกำหนดความสามารถ อัลลอฮ์ ﷻ จึงผูกคำปฏิเสธไว้ด้วยความสามารถ (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا) ในการให้ความเท่าเทียม เพื่อให้ผู้ชายนั้นมีความระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวนั่นเอง (Muhammad Bin Yūsuf Bin Alī Bin Yūsuf Bin Hyān al-Shahīr, 1993.: 380)

คำดำรัส ﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ﴾ “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมี

ความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม” ในที่นี้หมายถึง มนุษย์นั้นไม่มีความสามารถจะให้ความเท่าเทียมแก่สตรีได้ในทุกด้าน แม้ว่าเขาจะมีความยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งแรงแบบแล้วก็ตาม เพราะในหัวใจของเขา หรืออารมณ์เสนาหาที่มีต่อบรรดาภรรยาที่ต่างกันอยู่แล้ว ดังที่อิบน อับบาส (Ibn Abbās) อุบัยดะฮฺ อัศสลมานีย์ (Uḅaidah al-Salmāniy) และมุญาฮิด (Mujahid) และหะสัน อัลบะเศาะรีย (Hasan al-Basoriy) และอ็ดดูฮาก บิน มุซาหิม (al-Dhuhāk Bin Muzāhim) อิบนอะบีฮาติม (Ibn Abi Hatim) ได้กล่าวไว้ อะบุซุรอะฮฺ (Abu Zurāah) ได้รายงานแก่พวกเรา อิบน อะบีชัยบะฮฺ (Ibn Abi Shaibah) ได้รายงานแก่พวกเรา หุศัยน อัลญะฟีฟีย์ (Husain al-Juāfiy) ได้รายงานแก่พวกเรา จากซาอิดะฮฺ (Zaidah) จากอับดุลอะซีซ บิน รุฟัยฮฺ (Abdu al-Azīz Bin Rufaii) จากอิบน อะบีมุลัยกะฮฺ (Ibn Abi Mulaikah) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮฺ ﷻ ได้ประทานอายะฮฺนี้ลงมาเนื่องด้วยเรื่องของท่านหญิงอาอิชะฮฺ นั่นคือท่านเราะฮฺลุล ﷺ มีความรักต่อเธอมากกว่าภรรยาคนอื่นๆ

﴿ وَكُنْ تَسْتَبِيحُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ﴾ “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม” ความยุติธรรมที่อัลลอฮฺ ﷻ พுகถึงในอายะฮฺนี้คือความยุติธรรมในเรื่องของการให้ความรักและความเสนาหา หรือความลำเอียงที่เป็นไปโดยธรรมชาติ เพราะเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมมันได้ ซึ่งต่างจากความยุติธรรมในเรื่องของการให้สิทธิทางด้านหลักกฎหมายอิสลาม เพราะสิ่งนี้สามารถที่จะกระทำให้ยุติธรรมได้ (al-Allamah Muhammad al-Amīn Bin Muhammad al-Mukhtār, nd.:317)

ตามความเข้าใจของนักวิชาการส่วนใหญ่ (جمهور العلماء) ของทั้งสองอายะฮฺข้างต้นนี้ทำให้ได้มาซึ่ง hukum ต่างๆ ดังนี้

- 1) อนุญาตให้มีภรรยาหลายคนได้สูงสุดจำนวน 4 คน
- 2) การมีภรรยาหลายคนนั้นมีเงื่อนไขคือ ต้องมีความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาทั้งหมด หากผู้ชายมีความไม่แน่ใจว่าจะสามารถให้ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาแล้วไม่เป็นที่อนุญาตให้มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน
- 3) ความยุติธรรมในอายะฮฺที่ 3 ของสุเราะฮฺอันนิสาฮฺนั้นหมายถึง ความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ เช่น การให้ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค การร่วมหลับนอนและการดูแลเอาใจใส่ เป็นต้น
- 4) จากข้อ 3 ทำให้มีเงื่อนไขในข้อนี้คือ มีความสามารถในการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบรรดาภรรยาและบรรดาลูกๆ

5) ความยุติธรรมในอายุ 129 ของสุเราะฮ์อันนิสาอ์หมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องของความรักที่สามีให้ระหว่างบรรดาภรรยา แม้ว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากที่จะแบ่งความรักให้เท่าๆกันระหว่างบรรดาภรรยา (Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Tawil, 2004.:6) แต่สามีจะต้องมีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะทำให้เท่าเทียมมากที่สุด นอกจากความรู้สึกที่มันเอนเอียงไปโดยไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นไปโดยธรรมชาติ แน่แน่นอนว่าอัลลอฮ์ ﷻ ไม่บังคับในสิ่งที่เกินความสามารถของบ่าวจะภักดีได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾

(البقرة : 286)

ความว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใดนอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 286)

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสามีต้องไม่ทำให้เห็นว่าความรักทั้งหมดที่มี มิให้แค่คนเดียวเท่านั้น จนทำให้ภรรยาที่เหลือนั้นกลายเป็นเหมือนคนที่ถูกทอดทิ้ง สถานะของเธอเหมือนว่าไม่ได้เป็นภรรยาแล้วแต่ก็ไม่ได้ถูกหย่า (คล้ายว่าขังเธอให้ทรมาน ไม่รักแต่ไม่ปล่อย) แต่สิ่งที่สามีควรทำคือดูแลเอาใจใส่ทุกคนด้วยดีจนทำให้เธอที่นั่นรู้สึกผูกพันกับสามีและไม่รู้สึกโดดเดี่ยว (Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Tawil, 2004.:6)

ดังนั้น ความยุติธรรมในอายุแรกนั้นหมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกระทำได้ ส่วนความยุติธรรมในอายุที่สองนั้นหมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องที่เป็นนามธรรมนั่นคือความรัก ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถจะควบคุมมันได้

แท้จริงแล้วท่านเราะฮ์สูล ﷺ มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกสิ่งทุกอย่างที่มองเห็นได้ แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่านนั้นไม่มีความสามารถจะควบคุมหัวใจในเรื่องความรักคือ หะดีษที่ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวขอคุอูอ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่า (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تَلْمِني فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود : 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

2.1.2 หลักฐานสนับสนุนการมีภรรยาหลายคนจากอัสสุนนะฮฺ

รายงานจากเศาะฮาบะฮฺ สอีด บิน ญบัยร رضي الله عنه กล่าวว่า

((عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: هَلْ تَزَوَّجْتَ؟ قُلْتُ: لَا!! قَالَ: فَتَزَوَّجْ؛ فَإِنَّ خَيْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً))

(أخرجه البخاري: 5069)

ความว่า “อิบนุอับบาสถามฉันว่า “แต่งงานรียัง?” ฉันตอบกลับไปว่า “ยัง” อิบนุอับบาสจึงตอบกลับมว่า “จงแต่งงานเถิด แท้จริงแล้วผู้ที่ดีเลิศในประชาชาตินี้ คือผู้ที่มีภรรยาหลายคน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5069)

2.1.3 หุกม¹¹ของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ حِفْظُهُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتًى وَثَلَاثَ وَرَبَاعَ فَإِنْ حِفْظُهُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء:3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือ ไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ล่าเอียง”

(อันนิสาฮ์ : 3)

¹¹ หุกม หมายถึงการตัดสินหรือการชี้ขาดในเรื่องต่างๆตามแนวทางศาสนาได้บัญญัติไว้ ซึ่งตามหลักศาสนาอิสลามนั้นได้บัญญัติกฎเกณฑ์ไว้ห้าข้อ คือ วาญิบ สุนนะฮฺ ฮะรออม มักรูหและมูบาหฺ

وَإِنْ خِفْتُمْ (Wa In Khiftum) อัลกุฎบียีได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “แท้จริงแล้วความหมายของคำว่า “กลัว” ในอายะฮ์นี้ คือการคาดการณ์” (al-Qurtubiy, 1964.:5/12)

مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النَّسَاءِ (Mā Tābalakum Min al-Nisāá) หมายถึง ผู้หญิงที่ทะเลสาบต่อเจ้า หรือผู้ที่ถูกอนุญาตให้แต่งงานด้วย (al-Qurtubiy, 1964.:5/15)

مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعًا (Mathnā Wa Thulātha Wa Rubāā) นักวิชาการวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันในอายะฮ์นี้ว่า สำหรับใครที่ไม่มีมีความกลัวว่าตัวเองจะก่อกรรมต่อเด็กผู้หญิงกำพร้าแล้ว เขาก็สามารถที่จะทำการแต่งงานกับสตรีมากกว่าหนึ่งคน สองคน สามคน หรือสี่คน (al-Qurtubiy, 1964.:5/19)

فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً (Fa In Khiftum Állā Taādilū Fa Wāhidah) อัลกุฎบียีได้กล่าวไว้โดยมีใจความว่า “เกรงกลัวในที่นี้หมายถึง กลัวว่าจะลำเอียงในเรื่องความรัก การหลับนอน การอยู่ร่วมกัน และการแบ่งเวลาค้างแรมระหว่างบรรดาภรรยาทั้งสี่คน หรือสามคน หรือสองคน ก็ห้ามมิเพิ่มจากหนึ่งคน ซึ่งจะทำให้ไม่มีความสามารถในการแบ่งความเท่าเทียมในเรื่องของเวลา หรือการอยู่ร่วมกันด้วยดีได้ ดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานว่า สามิจำเป็นจะต้องยุติธรรมในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น” (al-Qurtubiy, 1964.:5/20)

أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ (Áau Mā Malakat Ímánukum) หมายถึง ทาสหญิงที่อยู่ในครอบครอง

ذَلِكَ أَذَىٰ آلَا تَعُولُوا (Dhālika Ádnā Állā Tuādilū) หมายถึง สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สามารถจะสกัดหรือยับยั้งการกระทำที่จะนำไปสู่การลำเอียงหรือการอธรรม

إِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا... (Fa In Khiftum Állā Taādilū...) หมายถึง หากพวกเจ้าเกรงกลัวจากการมีภรรยาหลายคนว่าจะไม่มีความยุติธรรมระหว่างพวกนางทั้งหลาย...” (Ibn Kathīr, 1999.:2/212)

ซัยคุ มุฮัมมัด ซอลิฮ (Muhammad Solih al-Munajjid) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “ตัวบทของอายะฮ์นี้ได้ให้ความเข้าใจว่าอิสลามอนุญาตให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ดังนั้นตามหลักบัญญัติของอิสลามแล้ว ผู้ชายสามารถแต่งงานหนึ่งคน สองคน สามคน หรือสี่คนในเวลาเดียวกัน และไม่อนุญาตให้เกินสี่คน และสิ่งนี้คือคำกล่าวของนักวิชาการตัฟซีร นักวิชาการฟิกฮ์ และมุสลิมทั่วไป โดยไม่มีใครคัดค้านเลย” (Fatawa Muhammad Solih al-Munajjid 14022.Islamqa.info)

หลังจากนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกกล่าวชี้แจงด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชายในการจะทำให้ยุติธรรมระหว่างบรรดาสตรี พระองค์ได้ตรัสในอายะฮ์ที่ 129 สุเราะฮ์อันนิสาอ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَذَرُوهُنَّ كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “และพวกเจ้าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาหญิงได้เลยและแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตามดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมดแล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้และหากพวกเจ้าประนีประนอมกันและมีความยำเกรงแล้วแท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาอ์ : 129)

(Wa Lan TasTatīūū An Taādilū Baina al-Nisaaá) อัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกกล่าวชี้แจงด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชายในการจะทำให้ยุติธรรมระหว่างบรรดาสตรี นั่นคือธรรมชาติของหัวใจในการที่จะลำเอียงในการให้ความรัก การหลับนอน และความเสน่หา ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ยืนยันถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่สามารถจะควบคุมจิตใจให้เอนไปทางใดทางหนึ่งได้ (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

(Fa Lā Tamīlū Kulla al-Mayl) มุญาฮิด (Mujāhid) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “หมายถึง พวกท่านอย่าตั้งใจทำร้ายหรือทำไม่ดีต่อกัน แต่จงให้ความเท่าเทียมในเรื่องของการแบ่งเวลา และเรื่องนัฟเกาะฮ์ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ไม่เกินความสามารถที่จะกระทำได้” (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

(Fa Tadhārūhā Ka al-Muallaqah) หมายถึง ปล่อยให้พวกนางให้อยู่เหมือนถูกแขวนไว้ จะหย่าก็ไม่ใช่ แต่ก็เหมือนไม่ได้เป็นภรรยาด้วยเช่นกัน (al-Qurtubiy, 1964.:5/408)

หะสัน (Hasan) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “เปรียบเหมือนสิ่งหนึ่งที่ถูกแขวนไว้ด้วยสิ่งหนึ่ง” (al-Qurtubiy, 1964.:5/408)

เกาะตาอะฮ์ (Qatādah) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “คล้ายกับว่าถูกคุมขัง” (al-Qurtubiy, 1964.:5/408)

Abdu al-taowab Haikal (Abdu al-taowab Haikal. n.d.: 24- 54) ได้กล่าวไว้ใจความว่า จากอายะฮ์อัลกุรอานทั้งสองอายะฮ์นี้ทำให้อูละมาอ์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปหลายทรรศนะด้วยกันดังนี้¹²

1- ทรรศนะนี้ได้ห้ามการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนอย่างเด็ดขาด

เนื่องจากทรรศนะนี้ได้อธิบายด้วยบทของอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องทั้งสองอายะฮ์ตามความเข้าใจของพวกเขาว่าคำชี้แจงของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชายในการจะ ทำให้มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในอายะฮ์ที่ 129 สุเราะฮ์ฮุณนึสาอ์นั้นเป็นการปฏิเสธความสามารถ (ของผู้ชาย) อย่างสิ้นเชิง (หมายความว่าไม่มีทางใดเลยที่ผู้ชายจะสามารถจะให้ความยุติธรรมต่อบรรดาสตรีได้) ดังนั้นทรรศนะนี้จึงห้ามปรามการมีภรรยาหลายคนอย่างเด็ดขาด

2- ทรรศนะนี้ได้ห้ามมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน นอกจากมีความจำเป็นบางอย่าง

ซึ่งความจำเป็นตรงนี้หมายถึง การเกิดปรากฏการณ์ ปัญหา หรือข้อบกพร่องบางอย่างที่ทำให้สามีจำเป็นจะต้องมีภรรยาเพิ่ม(แทนการหย่าภรรยาคนแรกแล้วไปแต่งงานใหม่) เพื่อทดแทนหรือแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เช่น ภรรยาเป็นหมันไม่สามารถมีลูกให้สามีได้ ภรรยาป่วยหนักที่ไม่สามารถจะหลับนอนกับสามีได้ หรือเพื่อช่วยเหลือแม่หม้าย เป็นต้น

3- อนุญาตให้มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน โดยจำกัดให้มีได้สี่คนเท่านั้น

จากอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องในสุเราะฮ์ฮุณนึสาอ์ (อายะฮ์ 3) นั้น อิสลามได้อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หนึ่งคน สองคน สามคน และสี่คน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่มีความกลัวในใจว่าจะก่ออธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกเรื่อง นอกจากเรื่องที่อยู่เหนือความสามารถของมนุษย์จะควบคุมได้ (หลังจากพยายามอย่างขยันขันแข็งแล้ว)

หลักฐานสนับสนุนพร้อมข้ออภิปราย และทรรศนะที่ถูกต้อง

ทรรศนะที่ 1 : ได้รวมทั้งสองอายะฮ์เข้าด้วยกัน จนได้ความหมายตามความเข้าใจของพวกเขาดังนี้

อายะฮ์ที่ 1

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

¹² มีอุละมาอ์บางทรรศนะได้อ้างว่าอายะฮ์(عَلَيْكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَنْ تَبْتَغُونَ وَرَأْتُمْ فِيهَا كَدًّا ۖ وَتَعْلَمُونَ كَيْدَهُنَّ كَمَا تَعْلَمُونَ مَا ظَلَمَ لَكُمْ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ فَأُولَٰئِكَ مَتَرْتَهُنَّ غِطَاتِهِنَّ وَمَا ظَلَمْتُمْ فِي شَيْءٍ مِّنْ شَيْءٍ) หมายถึง อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้ 18 คน และบางทรรศนะได้กล่าวว่ายอายะฮ์นี้หมายถึง อนุญาตให้มีภรรยาได้ 9 คน และอีกทรรศนะได้กล่าวว่ายอายะฮ์นี้ หมายถึง อนุญาตให้มีภรรยาได้ไม่จำกัดจำนวน

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَعَدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَٰلِكَ أَذَىٰ لَا تَعُولُوا ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมใน
บรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สอง
คน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความ
ยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่มีก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้า
ครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์ : 3)

อายะฮ์ที่ 2

อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهُمَا كَالْمَغْلُوقَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “และพวกเจ้าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่าง
บรรดาหญิงได้เลยและแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็
ตามคตินั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมดแล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้
บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้และหากพวก
เจ้าประนีประนอมกันและมีความยำเกรงแล้วแท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้
ทรงอภัยโทษผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาอ์ : 129)

จากอายะฮ์ทั้งสอง(อันนิสาอ์ : 3) และ (อันนิสาอ์ : 129) นักวิชาการ(อุละมาอ์)ใน
ทรรศนะที่ 1 ได้อธิบายตามความเข้าใจของพวกเขาว่า

อายะฮ์ที่ 1 ทำให้เข้าใจว่า เงื่อนไขในการอนุญาตการมีภรรยาหลายคนนั้นก็คือ
“การมีความยุติธรรม” (ระหว่างพวกนาง)

อายะฮ์ที่ 2 ทำให้เข้าใจว่า ความยุติธรรมของผู้ชายที่จะมีต่อบรรดาภรรยา นั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ หรือเป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับผู้ชาย หากแม้ว่าเขาจะพยายามอย่างมากก็ตาม ดังนั้นทรรคนะนี้จึงมองว่า การมีภรรยาหลายคนนั้นหะรอมด้วยกับตัวบทของสองอายะฮ์นี้

ข้ออภิปรายและหลักฐานสนับสนุน

แท้จริงแล้วคำว่า “ยุติธรรม” ที่เป็นเงื่อนไขในการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอายะฮ์แรกนั้น ไม่ได้หมายถึง “ความยุติธรรม” ที่จะมาปฏิเสธ “ความสามารถ” ที่พูดถึงในอายะฮ์ที่สองเลย แต่ “ความยุติธรรม” ที่พูดถึงในอายะฮ์แรก หมายถึง ความยุติธรรมที่คนๆ หนึ่งมีความสามารถจะกระทำได้นั้นคือความยุติธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น การให้ที่อยู่อาศัย การให้เงินเฟเคาะฮ์ การแบ่งเวลาในการค้ำแรม ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ชายจะต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ส่วน “ความยุติธรรม” ที่พูดถึงในอายะฮ์ที่สองนั้น หมายถึงความยุติธรรมที่เป็นนามธรรมเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ออกมาจากเบื้องลึกของจิตใจ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะควบคุมมันได้ ดังนั้น “ความยุติธรรม” ในรูปแบบนี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบที่จำเป็น เพราะใจมิใช่สิ่งที่มนุษย์สามารถควบคุมได้ หากแต่มันอยู่ภายใต้การควบคุมของพระองค์แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ ﷻ ได้จบอายะฮ์ที่สองด้วยคำของพระองค์ว่า...

﴿ فَلَا تَمْلِكُوا كُلَّ الْمَنْبِلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُغْلَقِ... ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “พวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมดแล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้”

(อันนิสาฮ์ :129)

การลงท้ายในลักษณะนี้ทำให้เข้าใจความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” ที่มนุษย์ไม่สามารถจะกระทำได้นั้นคือ ความยุติธรรมในเรื่องของความรัก(จิตใจ)เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมมันได้ แต่ก็ไม่ควรที่จะเอนเอียงความรักทั้งหมดไปให้คนๆ เดียวจนอีกคนรู้สึกว่าการถูกทอดทิ้งประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้ คืออยู่ในฐานะภรรยาที่ไม่เชิง จะเป็นผู้ถูกหย่าก็ไม่ใช่

สรุปความเข้าใจที่ได้จากอายะฮ์นี้ก็คือ อัลลอฮ์ห้ามสามีไม่ให้ทุ่มเททั้งหัวใจให้ใครคนใดคนหนึ่งจากบรรดาภรรยาทั้งหมดจนทำให้ภรรยาอื่น ๆ นั้นมีความรู้สึกตัวเองถูกทอดทิ้ง แต่ก็เป็นสิ่งที่ให้อภัยได้ หากเป็นกรณีจะไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของการให้ความรัก

ท่านเราะสูล ﷺ มีความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาของท่านในทุกเรื่องยกเว้นเรื่องของการรัก ดังคำกล่าวของท่านในหะดีษ...

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تُلْمَنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود : 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

เป็นเรื่องที่มีอาจเป็นไปได้ที่อัลลอฮฺอนุญาตให้มีภรรยาได้หลายคนด้วยเงื่อนไข ต้องมีความยุติธรรมในอายะฮฺที่หนึ่ง และอัลลอฮฺก็ปฏิเสธถึงความสามารถในการให้ความยุติธรรม (ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอายะฮฺแรก) ในอายะฮฺที่สอง แล้วจะมีประโยชน์อันใดเล่าที่อัลลอฮฺจะกล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า (จงแต่งงาน...2 หรือ 3 หรือ 4)...หรือมันจะเป็นบทบัญญัติที่ไม่สามารถจะกระทำได้จริง?

อัลลอฮฺ ﷻ ได้บัญญัติในอัลกุรอานว่าห้ามผู้ชายหนึ่งคนแต่งงานกับหญิงสาวที่เป็นพี่น้องกันในเวลาเดียวกันทั้งหมด อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَأَنْ يَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ... ﴾

(النساء : 23)

ความว่า “และการที่พวกเจ้ารวมระหว่างหญิงสองพี่น้องไว้ด้วยกัน นอกจากที่ได้ผ่านพ้นไปแล้วเท่านั้น”

(อันนิสาอ์ :23)

บทบัญญัตินี้จะมีความหมายอันใดเล่า หากว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นเรื่องหะรอม??

ท่านเราะสูล ﷺ เป็นทูตของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ถูกส่งมาเพื่อบรรยายอัลกุรอานให้ประจักษ์ชัดแจ้งด้วยการกระทำและคำพูด ทั้งยังเป็นผู้เผยแพร่สิ่งหะลาลและหะรอม ในขณะเดียวกันท่านเราะสูล ﷺ ก็มีภรรยาหลายคน หากว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นสิ่งที่ไม่อนุญาตในอิสลาม แน่แน่นอนว่าทูตของอัลลอฮฺจะไม่กระทำการนี้ แล้วโยเล้าทรศนะนี้จึงพูดว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นหะรอม? หรือว่าท่านเราะสูล ﷺ ได้กระทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับบทบัญญัติของอัลลอฮฺ

ﷻ ในสองอายะฮ์ข้างคั้น(ที่ทรงสนะนี้อย่างว่าจะสองอายะฮ์นี้หมายถึงหะรอมการมีภรรยาหลายคน) ทั้งๆที่อัลลอฮ์ ﷻ บัญญัติว่า หะรอม แต่ท่านเราะสูล ﷺ ทะลาลให้กับตัวเองกระนั้นหรือ? หรือ ท่านเราะสูล ﷻ ไม่เข้าใจความหมายของทั้งสองอายะฮ์ข้างคั้นดังที่ทรงสนะนี้อย่างใจ? หากเราถึง ทรงสนะนี้อย่างไป แน่แน่นอนว่าพวกเขาจะตอบว่า “แท้จริงแล้วการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสิทธิเฉพาะ สำหรับท่านเราะสูล ﷻ เท่านั้น” ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสิทธิเฉพาะของท่านเราะสูล ﷻ นั้นคือ สิทธิของการมีภรรยา มากกว่าสี่คนต่างหาก ขณะเดียวกันในสมัยเศาะหาบะฮ์ ﷺ ก็มีเศาะหาบะฮ์ บางคนที่มีภรรยาหลายคนจนกระทั่งท่านเราะสูล ﷻ มีคำสั่งให้เศาะหาบะฮ์บางคนที่มีภรรยา มากกว่าสี่คนเลือกเอาแค่สี่และหย่าส่วนที่เหลือ แล้วทำไมท่านเราะสูล ﷻ ไม่สั่งให้เศาะหาบะฮ์ที่มี ภรรยา มากกว่าสี่คนเลือกภรรยาให้เหลือแค่คนเดียว ทำไมท่านเราะสูล ﷻ จำกั้ให้เศาะหาบะฮ์ เลือกให้เหลือสี่คนหากว่าการมีภรรยาสี่คนเป็นสิ่งที่หะรอม?

ทรงสนะนี้อย่างที่ 2 : ได้กล่าวว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกห้ามตั้งแต่เดิมและ ไม่เป็นที่อนุญาตนอกจากเพื่อความจำเป็นส่วนตัว เช่น ภรรยาป่วยหนัก ภรรยาเป็นหมัน หรือภรรยา สุขภาพไม่ดีที่ทำให้สามีไม่สามารถจะหลับนอนกับนางได้ หรือเพื่อความจำเป็นในด้านสังคม เช่น เพื่อช่วยเด็กหญิงกำพร้า เพื่อช่วยเหลือหญิงหม้าย ฯลฯ

หลักฐานที่ใช้สนับสนุน

1- อัลลอฮ์ ﷻ ได้ผูกเงื่อนไขการอนุญาตด้วยกับคำว่า “กลัว” (خوف) (Khauf)

ในอายะฮ์

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ ۚ لَعَلَّكُمْ تَكْتُمُونَ ۚ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ كَذَلِكَ أُذِّنُكُمْ لَأَلَّا تَعُولُوا ۚ﴾

(النساء:3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมใน บรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สอง คน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความ ยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือ ไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้า ครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ล้าเอียง”

(อันนิสาฮ์ : 3)

ทรงสนะนี้ได้อธิบายอายะฮ์ข้างต้นว่าแท้จริงแล้วอัลลอฮ์ได้สั่งให้ญาติผู้ใกล้ชิดของเด็กหญิงที่กำพร้าที่มีเด็กหญิงกำพร้าอยู่ในความดูแล ที่มีอุปสรรคหรือความลำบากบางอย่างในการปกครองดูแลพวกนาง ดังนั้นอายะฮ์นี้จึงเปิดโอกาสและให้ความง่ายคายแก่ผู้ปกครองในการที่จะดูแลพวกนางด้วยการแต่งงานสองคน สามคน หรือสี่คน

2- การแต่งงานเพียงหนึ่งคนนั้นเป็นหุกมดั้งเดิมในอิสลาม การแต่งงานหลายคนนั้นเป็นเรื่องที่ยกเว้นได้ในบางกรณี ดังนั้นการยกเว้นจะไม่ถูกนำมาใช้นอกจากความจำเป็นเท่านั้น และความจำเป็นจะชัดเจนก็ต่อเมื่อมีเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ต้องแต่งงานหลายคน

3- เมื่อการมีภรรยาหลายคนมิได้บัญญัติไว้ให้สำหรับผู้ที่มิรสนิยมการมีภรรยาหลายคนดังที่อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานความว่า “การแต่งงานหลายคนนั้นหะรอมสำหรับคนที่ไม่มีคามยุติธรรม หรือควรหลีกเลี่ยงหากคิดว่าความอธรรมจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน” ดังนั้นการแต่งงานหลายคนนั้นจึงอนุญาตครบเท่าที่มีความจำเป็นเท่านั้น

4- แม้ว่าการตั้งเงื่อนไข “ความจำเป็น” นั้นใช้ได้ แต่การมีภรรยาหลายคนนั้นก็ไม่วายที่จะนำมาซึ่งความโกลาหลเกิดขึ้นในครอบครัวแน่นอน

ข้ออภิปรายและหลักฐานสนับสนุน

1- ทรงสนะนี้ได้อ้างว่าอายะฮ์ที่กล่าวถึงการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนนั้นเนื่องจากเพื่อแก้ปัญหากรณีญาติผู้ใกล้ชิดของเด็กหญิงกำพร้าที่มีเด็กหญิงกำพร้าอยู่ในความดูแล ที่มีอุปสรรคหรือความลำบากบางอย่างในการปกครองดูแล ทั้งๆที่อายะฮ์ในกรณีลูกยาติม(เด็กกำพร้า)นี้คือหัวข้อดั้งเดิมของการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนอย่างชัดเจน และไม่มีกรกล่าวอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอายะฮ์อื่นๆอีกเลย

หัชคฺ ค็อลลาฟ (khollāf) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Nūr Min al-karīm” หน้า 107-111 คัดลอกจากหนังสือ Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām Wa Hikmah Ta‘addadu Fī al-Nabiy. หน้า 30)ว่า นักอรรถาธิบายอัลกุรอานได้อธิบายความหมายของการเชื่อมโยงระหว่างสองอายะฮ์(อันนิสาฮ์ : 129 และอันนิสาฮ์ : 3) ไว้หลายประเด็น แต่ยกประเด็นที่สำคัญดังนี้

1) นักอรรถาธิบายอัลกุรอานได้กล่าวว่า ในสมัยก่อนนั้นผู้ปกครองหรือญาติผู้ใกล้ชิดของเด็กหญิงกำพร้าที่มีเด็กหญิงกำพร้าอยู่ในความดูแล ได้ทำการแต่งงานกับเด็กหญิงกำพร้าเหล่านั้นและได้กระทำการเอาเปรียบ ไม่มีความยุติธรรมกับพวกนาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมะฮัร หรือเรื่องอุปสมบทของพวกนาง อัลลอฮ์ ﷻ จึงสั่งห้ามพวกเขาด้วยอายะฮ์ความว่า “ และหากพวกเขาเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเขาในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเขาเกรงว่าพวกเขาจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่มีก็หญิงที่มีเอวขาของพวกเขาคือครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกว่าในการที่

พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง(อันนิสาอ์ : 3)” หรืออาจจะอธิบายด้วยความเข้าใจคือ “หากพวกท่านเกรง (กลัว)ว่าจะให้ความยุติธรรมในการแต่งงานกับเด็กหญิงกำพร้าเนื่องจากพวกนางอยู่ในความดูแลของท่าน ดังนั้นพวกท่านจงแต่งงานกับหญิงอื่นที่ท่านพอใจที่ไม่ใช่เด็กหญิงกำพร้าที่ในความดูแลของท่านสองคนหรือสามคนหรือสี่คนหากท่านต้องการ และคนที่มีปัญญาและสตินั้นย่อมละทิ้งการแต่งงานที่จะนำพาสู่การอธรรม”

ข้างต้นนี้คือการอธิบายที่ถูกเล่ามาจากท่านหญิงอาอีชะฮ์ รัฎฎะฮ์

2) นักอรรถาธิบายอัลกุรอาน ได้กล่าวว่า ในสมัยก่อนนั้นผู้ปกครองหรือญาติผู้ใกล้ชิดของเด็กหญิงกำพร้าที่มีเด็กหญิงกำพร้าอยู่ในความดูแลได้ทำการอุปสมบทของพวกเขาด้วยการรวมสมบทของพวกเขาด้วยสมบทของพวกเขาเพื่อทำการแต่งงานกับหญิงอื่นด้วย อัลลอฮ์ รัฎฎะฮ์ จึงตรัสความว่า “หากพวกท่านเกรงกลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อบรรดาเด็กหญิงกำพร้า ดังนั้นจงป้องกันตัวเองในการที่จะละเมิดสิทธิของพวกเขา(อุปสมบทของพวกเขา)ด้วยการแต่งงานแค่สองหรือสาม หรือสี่คน แต่หากกลัวว่าจะให้ความยุติธรรมระหว่างพวกนางทั้งหมดไม่ได้ ก็จงจำกัดเพียงแค่หนึ่งคนก็พอ”

ข้างต้นนี้คือการอธิบายของอิบนุ อับบาส รัฎฎะฮ์

3) ในเมื่ออัลลอฮ์ รัฎฎะฮ์ ห้ามมิให้ละเมิดสิทธิของเด็กหญิงกำพร้าด้วยการอุปสมบทของพวกเขา และได้สัญญาภาคโทษด้วยบทลงโทษที่รุนแรงในวันอาคิเราะฮ์สำหรับผู้ละเมิด เพื่อเตือนผู้ปกครองที่มีเด็กหญิงกำพร้าอยู่ในความดูแลให้ระวังมิให้ละเมิดหรืออธรรมต่อเด็กหญิงกำพร้า ดังนั้นอัลลอฮ์ รัฎฎะฮ์ จึงตรัสความว่า “หากพวกท่านกลัวว่าจะให้ความยุติธรรมต่อเด็กหญิงกำพร้าและภรรยาอื่นๆไม่ได้ก็จงแต่งงานกับหญิงที่พวกท่านชอบจากพวกนางทั้งหมดนั้นแค่สองหรือสามหรือสี่คน และหากพวกท่านกลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อพวกนางได้ ก็จงแต่งงานเพียงแค่หนึ่งเท่านั้น เนื่องจากมันสามารถที่จะยับยั้งความอธรรมที่จะเกิดขึ้นต่อพวกนางได้ ซึ่งวาญิบที่ท่านจะต้องยับยั้งทุกๆสิ่งที่จะนำพาสู่ความอธรรมต่อพวกนาง”

ข้างต้นนี้คือการอธิบายของสะอีด บิน จุบัยร อัซซะดีย์ และเกาะตาอะห์

ซัยคุ อิบน์ญะร็ร (Ibn Jarir) ได้กล่าวว่าบรรดาการอธิบายของสะอีดเป็นบรรดาที่ควรยอมรับมากที่สุดในทุกสามบรรดา และซัยคุ คือลลาฟ (khollāf) ก็ได้เลือกบรรดาที่สุดท้ายเช่นกัน และได้ให้เหตุผลว่า “เนื่องจากช่วงแรกของสุเราะฮ์อันนิสาอ์ได้กล่าวถึงความยุติธรรมที่ควรมีต่อผู้อ่อนแอทั้งสาม คือ เด็กกำพร้า สตรี และผู้ที่ไม่สมบูรณ์ในทางปัญญา เมื่ออัลลอฮ์สั่งให้มีความยุติธรรมต่อบรรดาเด็กกำพร้า และได้สัญญาภาคโทษไว้สำหรับผู้ละเมิดด้วยบทลงโทษที่รุนแรงจะทำให้ใจของผู้รับคำสั่งใช้น้อมรับและระวังต่อการกระทำอันจะนำพา

ไปสู่การขอธรรมต่อพวกเขาได้ ดังนั้นการระวังในเรื่องนี้จะนำไปสู่การระวังในการขอธรรมต่อบรรดาภรรยาสำหรับผู้ที่มีภรรยาหลายคน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้แก่บรรดาผู้ที่มีภรรยาหลายคน(ซึ่งในสมัยก่อนนั้นมิมีจำกัดจำนวน)ที่ไม่มีความยุติธรรมต่อพวกนาง ความว่า “หากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาที่อยู่ในความดูแล เช่นเดียวกันหากพวกเจ้าเกรงกลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาทั้งหลายของเจ้า ก็จงแต่งงานจากพวกนางทั้งหมดแต่จำนวนที่พวกเจ้าคิดว่าจะสามารถให้ความยุติธรรมได้ เช่น สอง สามคน หรือสี่คน แต่หากพวกเจ้ายังเกรงว่าการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนแล้วจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมแก่พวกนางได้ ก็จงแต่งงานแก่หนึ่งคนหรือแต่งงานกับทาส(สมัยนั้นอิสลามอนุญาตให้มีทาสในครอบครองได้)ที่พวกเจ้าครอบครองอยู่เท่านั้น เนื่องจากมันสามารถปกป้องพวกเจ้าจากการขอธรรมต่อพวกนางได้

จากการอธิบายของเกาะดาอะฮ์ (Qatādah) และสะอีด บิน Jubayr (Saīd Bin Jubayr) สามารถจะอธิบายความหมายของคำว่า “اليَتَامَى” (al-Yatāma) ในอายะฮ์ (وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا أَنْ حَفَّتُمْ فِي الْأَنْفُسِ فَإِنَّهَا تُكْفَى بِهَا الْوَالِدَاتُ وَالْوَالِدَاتُ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) ซึ่งมิได้เจาะจงเฉพาะภรรยาที่เป็นเพศหญิงเท่านั้น ความหมายของอายะฮ์นี้ (مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) จึงหมายถึง “ที่พวกเจ้าชอบใจจากผู้หญิงใดก็ได้(มิใช่แค่เด็กผู้หญิงกำพร้า) ดังนั้นอายะฮ์ (وَإِنْ حَفَّتُمْ فِي الْأَنْفُسِ فَإِنَّهَا تُكْفَى بِهَا الْوَالِدَاتُ وَالْوَالِدَاتُ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) ก็คือการให้ความยุติธรรม และอายะฮ์ (وَإِنْ حَفَّتُمْ إِلَّا أَنْ حَفَّتُمْ فِي الْأَنْفُسِ فَإِنَّهَا تُكْفَى بِهَا الْوَالِدَاتُ وَالْوَالِدَاتُ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) ก็คือการให้ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา

ดังนั้นจากการอธิบายอายะฮ์ทั้ง 3 ข้อนี้สามารถลงล้างหลักฐานสนับสนุนในข้อ 1 ของทรรศนะที่ 2 ได้

2- เราสามารถโต้แย้งพวกเขาว่า การกล่าวแบบนี้เป็นการอ้างอย่างไร้หลักฐาน เนื่องจากว่าไม่มีส่วนไหนเลขของอายะฮ์ (وَإِنْ حَفَّتُمْ إِلَّا أَنْ حَفَّتُمْ فِي الْأَنْفُسِ فَإِنَّهَا تُكْفَى بِهَا الْوَالِدَاتُ وَالْوَالِدَاتُ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) ที่บ่งบอกว่าการแต่งงานเพียงหนึ่งคน หรือหลายคนนั้นเป็นหุกมเดิม ตามด้วยอายะฮ์นี้ได้บ่งบอกอย่างชัดเจนว่าอนุญาตให้แต่งงานได้สองคน สามคน หรือสี่คน และหากเกรงว่าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ก็จงแต่งงานแก่เพียงหนึ่งคน ดังนั้นจึงถือว่าพวกเขาไม่มีหลักฐานสนับสนุนว่าการมีภรรยาคนเดียวนั้นเป็นหุกมดั้งเดิมและการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นหุกมยกเว้น(อนุญาตให้ใช้เมื่อจำเป็น)

3- จากคำพูดที่พวกเขาได้อ้างไว้... ถ้าหากว่ามีผู้ชายคนหนึ่งได้ตกหลุมรักผู้หญิงอีกคนหลังจากที่เขาภิรธาแล้ว และอยากจะแต่งงานกับผู้หญิงที่เขาตกหลุมรักให้ถูกต้องตามหลักศาสนา (เป็นภรรยาคนที่๒)เพื่อป้องกันฟิตนะฮ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ หมายถึงเขาได้กระทำการหะรอมหรือ?? แน่แน่นอนว่าการแต่งงานหลายคนในลักษณะนี้(เพื่อป้องกันสิ่งไม่ดีที่จะเกิดขึ้นหากไม่ทำ

การแต่งงาน)เป็นที่ยอมรับอย่างแน่นอน เพื่อสกัดกั้นการทำผิดที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งการป้องกันในรูปแบบนี้อยู่ภายใต้หลักเกาะวาอิดฟิกฮฺ “อันตรายที่รุนแรงนั้นสามารถปิดเป่าได้ด้วยอันตรายที่น้อยกว่า” (الضرر الأشد يُزال بالضرر الأخف) (al-Dharar al-Ashad Yuzālu Bi Dharar al-Akhaf)

4- พวกเขาได้กล่าวว่า ถึงแม้การตั้งเงื่อนไข “มีความจำเป็น” นั้นใช้ได้ แต่ก็ยังไม่วายที่จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ดังนั้นการตั้งเงื่อนไขหรือไม่ตั้งเงื่อนไขก็นำมาซึ่งอันตรายต่างๆที่จะเกิดขึ้น เช่นการทะเลาะเบาะแว้งของลูกๆ

ทรศนะที่ 3 : อิสลามอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้สี่คนด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและอัสสุนนะฮฺ โดยมีเงื่อนไข 2 ข้อดังต่อไปนี้

1) จำนวนจะต้องไม่เกินสี่คน ซึ่งเป็นเงื่อนไขในเรื่องของการอะกดีนิกาหฺ(สัญญาการแต่งงาน) หากใครแต่งงานห้าคน จำเป็นจะต้องยกเลิกหรืออะกดีนนั้นถือว่าเป็นโมฆะ

2) ต้องไม่มีความกลัวในหัวใจว่าจะต้องเกิดความไม่ยุติธรรม ซึ่งเงื่อนไขนี้เป็นเงื่อนไขของการอนุญาตให้แต่งงานที่สอง คนที่สามและคนที่สี่ มิใช่เงื่อนไขที่เกี่ยวกับการอะกดีนิกาหฺ(สัญญาการแต่งงาน) ดังนั้นหากใครแต่งงานสองคน สามคนหรือสี่คนโดยที่เขาไม่มีความรู้สึกลัวในหัวใจว่าจะไม่ยุติธรรม การแต่งงานของเขาใช้ได้ แต่ถ้อยคำนั้นกระทำบาปหากว่าเขากระทำการ อยุติธรรมขึ้นมาจริง และหากเขากลัวว่าจะไม่ยุติธรรมแต่เขามีได้กระทำการ อยุติธรรม หรือได้กระทำการอยุติธรรมแต่เขาเดาบัตตัว(กลับตัวกลับใจและขออภัย โทษต่ออัลลอฮฺ)แล้วกระทำการยุติธรรม อัลลอฮฺก็จะยกโทษและอภัยให้เขา

ซึ่งทรศนะนี้ได้สนับสนุนด้วยหลักฐานต่างๆดังนี้

1- หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَقْسِمُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ ۚ مَتًى وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ ۚ إِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَغْلِبُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْبَارُ الْأَقْوَامِ ۚ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์ : 3)

2- หลักฐานจากอัสสุนนะฮ์

หะดีษเศาะหีหฺของท่านนบี ﷺ สั่งใช้ให้เศาะหาบะฮ์ของท่านที่มีภรรยาหลายคน เลือกรรชาให้เหลือแค่สี่คนหลังจากที่อายะฮ์อัลกุรอานเกี่ยวกับการจำกัดภรรยาแค่สี่ได้ประทานลงมา

((عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عَيَّلَانَ بْنَ سَلَمَةَ الثَّقَفِيَّ، أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَسْلَمَ مَعَهُ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ .))

(أخرجه الترمذي: 1128)

ความว่า “เมื่อหลาน บินสะละมะฮ์ อัยมะเกาะฟีฮ์ เพิ่งเข้ารับอิสลามในขณะที่เขามีภรรยาสิบคนอยู่ก่อนแล้ว และพวกนางทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามพร้อมกับเขา ท่านเราะสูลﷺ จึงสั่งให้เขาเลือกสี่คนจากพวกนางทั้งหมด”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy: 1128)

3- อลอิญมาอ¹³ อุละมาอ์สะลัฟ¹⁴ และเคาะลัฟ¹⁵ ได้เห็นพ้องต้องกันว่าผู้ชายสามารถมีภรรยาได้ถึงสี่คน โดยจะต้องคำนึงถึงความยุติธรรมและสิทธิของกันและกันยกเว้นเรื่องความรักเนื่องจากว่ามันเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมมันได้

หลังจากที่ได้กล่าวถึงทรรศนะของอุละมาอ์ในเรื่องของความเห็นต่างที่อ้างอิงด้วยหลักฐานของแต่ละฝ่ายและได้มีการอภิปรายแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทรรศนะที่ 3 ที่อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคนแต่จำกัดจำนวนแค่สี่คนนั้นเป็นทรรศนะที่ถูกต้องและมีน้ำหนักมากที่สุด เนื่องจากความเห็นของทรรศนะนี้ตรงกับเป้าหมายของอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอายะฮ์ที่ 3 จากสุเราะฮ์อันนิสาอ์มากที่สุด ซึ่งในอายะฮ์นี้มีความชัดเจนว่าเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคน ถ้าหากว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นที่ต้องห้ามในอิสลามแล้วจะมีประโยชน์อันใดเล่าที่อัลลอฮ์ ﷻ จะสั่งใช้ด้วยคำว่า ﴿فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثَلِي﴾ “จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน” อีกทั้งยังมีหะดีษที่มาสันนิษฐานการอนุญาตให้ภรรยาหลายคนแต่จำกัดจำนวนแค่สี่คนอีกด้วย ทั้งนี้

¹³ อ้างแล้วในหน้า 12

¹⁴ สะลัฟ คือกลุ่มชนมุสลิมิน ที่อยู่ในช่วง 300 ปี หลังจากที่ท่านเราะสูล ﷻ ได้เสียชีวิตไปแล้ว

¹⁵ เคาะลัฟ คือกลุ่มชนมุสลิมินที่อยู่ในช่วงหลังจาก 300 ปีต่อมา

ทั้งนี้การออกห่างจากการขัดแย้งและเห็นต่างนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ อิมามอัศศุบกี (Tājū al-Dīn al-Subkī) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “อุละมาอ์และนักวิชาการฟิกฮ์มีความเห็นตรงกันว่า การออกห่างจากการขัดแย้งเป็นสิ่งดีกว่าและประเสริฐกว่า” (Ibn al-Subkī, nd.:1/127) ซึ่งการป้องกันในรูปแบบนี้อยู่ภายใต้หลักเกาะวาอิดฟิกฮ์ที่จะป้องกันมิให้เกิดการก่อกวน (ความคลุมเครือ) นั่นเอง

2.2 หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

2.2.1 ความหมายของคำว่า "หิกมะฮฺ" เชิงภาษา

2.2.1.1 คือ ความยุติธรรม ความรู้ ความฝัน การเป็นศาสดา อัลกุรอาน คัมภีร์ไบเบิล (Majdu al-Dīn Muhammad Bin Yaiqūb al-Fairūz Abādī, nd.:1415)

2.2.1.2 คือ ความยุติธรรม ความรู้ ความฝัน (Luis Maíluf, nd.:146)

2.2.2 ความหมายของคำว่า "หิกมะฮฺ" เชิงวิชาการ

2.2.2.1 معرفة فضل الأشياء بأفضل العلوم (Ma'rifah Fadhl al-Ashyaá Bi Afdhal al-Úlūm) หมายถึง การรู้ถึงคุณประโยชน์ของสิ่งๆหนึ่ง ด้วยความรู้ที่ประเสริฐที่สุด (Mujammai al-Lughotu al-Arabiyyah, nd.:1/190)

2.2.2.2 إتقان الفعل والقول وإحكامها (Itqān al-Fiil Wa al-Qaul Wa Ihkāmuhā) หมายถึง การรู้ลึก รู้จริง (อย่างเชี่ยวชาญ) ในการกระทำ คำพูด และความละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับวิทยปัญญา (Muhammad Amīmu al-Ehsān, 1986.:81)

2.2.2.3 علم يبحث فيه عن حقائق الأشياء على ما هي عليه في الوجود بقدر الطاقة البشرية (Ilmu Yabath Fīhi Ūan Haqāiq al-Ashyaá Ala Mā Hia Alaihi Fī al-Wujūh Bi Qadr al-Tāqab) หมายถึง ศาสตร์ที่ค้นหาข้อเท็จจริงจากการมีของสิ่งๆหนึ่งว่ามันคืออะไร ทำที่มนุษย์มีความสามารถจะกระทำได้ (Alī Bin Muhammad al-Jarjānī, 1983/1403.:81)

2.2.2.4 الكلام الموافق للحق (al-Kalām al-Muafiq Lilhaq) หมายถึง คำพูดที่สอดคล้องกับความจริง (Louis Maíluf, nd.:146)

2.2.3 หิกมะฮฺของการมีภรรยาได้หลายคนในมุมมองของอิสลาม

อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ความว่า “แท้จริงศาสนา ณ.อัลลอฮ์นั้นคือ อัลอิสลาม” (อาละอิมรอน: 19) และยังกล่าวอีกความว่า “และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในวันอาคีเราะฮฺเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน” (อาละอิมรอน: 85) เป็นที่รู้กันว่าทุกขบถบัญญัติในศาสนาอิสลามนั้นอัลลอฮ์ได้บัญญัติขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นคำสั่งใช้หรือคำสั่งห้ามล้วนแล้วเพื่อผลประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ เพราะพระองค์ทรงรู้ดีว่าสิ่ง

ไหนที่เป็นผลดีหรือสิ่งไหนที่เป็นผลเสียต่อสรรพสิ่งที่พระองค์สร้าง ดังนั้นวาญิบที่มุสลิมทุกคนจะต้องยอมรับในทุกๆการบัญญัติของอัลลอฮ์ ไม่ว่าจะรู้ถึงหิกมะฮ์ของการบัญญัตินั้นๆหรือไม่ก็ตาม เพราะมุสลิมต้องศรัทธาว่าพระองค์กำหนดแต่สิ่งที่ทำให้มนุษย์นั้นดี (Khālid Bin Abdu al-Rahmān al-Jeraisiy, nd.:56-60)

สำหรับการบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นมีหิกมะฮ์อยู่หลายข้อด้วยกัน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ชัดเจน ไม่ว่าจะมองด้วยสายตาหรือมองด้วยความเข้าใจ

2.2.3.1 การมีภรรยาหลายคนของผู้ชายเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้หญิงเนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดให้สามีจ่ายนฟเกาะฮ์ให้กับภรรยา

2.2.3.2 มีการยืนยันว่าทารกชายมักจะเสียชีวิตมากกว่าทารกหญิง และจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

2.2.3.3 การอนุญาตให้มีภรรยาได้ถึงสี่คนนั้นเป็นการแก้ปัญหของสาวโสดอายุมาก

2.2.3.4 ภรรยาเป็นหมันหรือป่วยเรื้อรัง สามีมีสองทางเลือก คือ หย่าภรรยาที่เป็นหมันหรือเป็นโรคเรื้อรัง หรือเก็บภรรยาคนนี้ไว้และแต่งงานเพิ่ม

2.2.3.5 ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น การเพิ่มของจำนวนประชากรนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็ง การเพิ่มจำนวนคนเพื่อมาสนองตอบแรงงานและเป็นการเพิ่มพูนจำนวนผู้เผยแพร่อิสลาม และจำนวนผู้ที่จะญิฮาด¹⁶ ในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ

2.2.3.6 เพิ่มพูนจำนวนประชาชาติของท่านเราะฮูล ﷺ ในวันกิยามะฮ์ ดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวไว้ความว่า “พวกท่านทั้งหลายจงแต่งงานกับคนที่รักและคนที่มิบุตรมาก เพื่อว่าฉันจะได้้นำพวกท่านไปอวดกับบรรดาประชาชาติอื่น”

2.2.3.7 ทำให้ผู้ชายสามารถมีลูกได้ตั้งแต่วัยแรกจนถึงอายุร้อยปีโดยประมาณ และผู้หญิงสามารถมีลูกได้จนถึงอายุ 50 ปีโดยประมาณ ถ้าหากไม่อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาเพิ่มแล้วจะทำให้เขาเสียโอกาสในการมีลูกต่างๆที่ยังมีเวลาอีกหลายปี ซึ่งมันขัดกับเป้าหมายของการแต่งงานเนื่องจากหนึ่งในเป้าหมายของการแต่งงาน คือเพิ่มพูนอุมมะฮ์และรักษาซึ่งเผ่าพันธุ์มนุษย์

2.2.3.8 ผู้หญิงที่มีความพร้อมจะแต่งงานมีจำนวนมากกว่าผู้ชายที่มีความพร้อมจะแต่งงาน เนื่องจากความไม่พร้อมทางการเงิน ดังนั้นจึงเหลือจำนวนผู้ชายที่มีความพร้อมจะแต่งงานน้อยมาก ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้หญิงที่มีความพร้อมจะแต่งงาน ถ้าหากไม่อนุญาต

¹⁶ญิฮาด คือการต่อสู้ทุกอย่างในวิถีทางของอัลลอฮ์ เช่น การต่อสู้กับอารมณ์ใฝ่ต่ำของตัวเองการต่อสู้กับมารร้าย การต่อสู้กับภัยพิบัติ การต่อสู้กับความยากจน การต่อสู้กับความโง่เขลา การต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บ การต่อสู้ต่อความไม่เป็นธรรมในสังคม การต่อสู้กับพลังความชั่วร้ายในโลกทั้งหมด และการทำสงครามในวิถีทางของอัลลอฮ์เป็นส่วนหนึ่งของการญิฮาด

ให้ผู้ชายมีภรรยาสี่คนแล้วจำนวนของผู้หญิงที่พร้อมจะแต่งงานนั้นไม่มีที่พึงจนทำให้เกิดการเสื่อมเสียเกิดขึ้นในสังคม

2.2.3.9 ผู้ชายบางคนมีความต้องการทางเพศสูงเกินพอต่อการมีภรรยาคนเดียวหรือภรรยาที่มีอายุมาก ไม่สามารถให้ความพอดีกับสามีได้ หรือภรรยาที่มีประจำเดือนนานเกินไป ฯลฯ ดังนั้นการอนุญาตให้ผู้ชายแต่งงานได้สี่คนนั้นเป็นการป้องกันการสมสู่ที่เป็นหะรอมเพื่อปลดปล่อยความต้องการที่มีมากของผู้ชายได้

2.2.3.10 การแต่งงานเป็นสาเหตุทำให้มีการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ด้วยกันสายเลือดคั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ความว่า “และพระองค์ คือผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากน้ำ(อสุจิ)และทรงทำให้มีเชื้อสายและเครือญาติ และพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงอาณูภาพ” (อัลฟุรคอน : 54)

2.2.3.11 ผู้ชายต้องเดินทางไกลบ่อยๆเพราะการทำงาน ทำให้บางครั้งต้องค้างแรมอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานาน สำหรับเขามีสองทางเลือก คือ จีน่า นิกาหุมุตะฮฺ หรือแต่งงานใหม่เพิ่มเพื่อป้องกันพิศนะฮฺที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.2.3.12 สำหรับผู้ชายโดยส่วนใหญ่แล้วยุ่งอยู่กับการทำงานนอกบ้านจึงต้องการผู้ที่จะมาดูแลจัดการเรื่องในบ้านและดูแลลูกๆ ดังนั้นการมีหลายๆคนเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของกันและกัน เช่น คนนี้ช่วยดูแลลูก อีกคนช่วยปรนนิบัติสามี ซึ่งโดยรวมแล้วเป็นการแก้ปัญหาในครอบครัวได้อย่างดี

2.2.4 หิกมะฮฺการมีภรรยาหลายคนของท่านเราะสูล ﷺ

2.2.4.1 เพื่อช่วยเหลือศาสนาอิสลาม (ท่านหญิงคอดีญะฮฺ)

2.2.4.2 เพื่อปกป้องสตรีมุฮิมินะฮฺ(สตรีที่มีศรัทธา) ให้พ้นเงื้อมมือพิศนะฮฺของมุชริก (ท่านหญิงเสาะฮฺ บินดี ชัมอะฮฺ)

2.2.4.3 เพื่อเผยแพร่ความรู้และหุกมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และเพื่อยกระดับชั้นความเป็นเศาะหาบะฮฺของอุมม์กรุให้เป็นที่หนึ่ง (ท่านหญิงอาฮิชะฮฺ)

2.2.4.4 เพื่อยกย่องสตรี และเพื่อยกระดับความเป็นเศาะหาบะฮฺของอุมร์ให้เป็นที่สอง (ท่านหญิงฮัฟเสาะฮฺ)

2.2.4.5 เพื่อเปลี่ยนแปลงหุกมลูกบุญธรรมในอิสลามให้เป็นโมฆะ เนื่องจากอาชะฮฺที่เกี่ยวข้องได้ถูกประทอนลงมา ซึ่งท่าน ได้แต่งตั้งกับสตรีท่านนี้หลังจากที่ ชัยด บิน ฮาริษะฮฺ (ซึ่งเคยเป็นลูกบุญธรรมของท่านเราะสูล ﷺ) ได้หย่านาง (ท่านหญิงไซนับ บินดี ญะหฺช)

2.2.4.6 เพื่อปลดปล่อยจากการเป็นทาสหรือผสานรอยร้าวระหว่างเผ่าบานูมุศฏอ ลิกที่เป็นศัตรูกับอิสลามและต่อสู้กับมุสลิมจนกระทั่งครั้งหนึ่งอิสลามชนะแล้วจับเชลยมา ซึ่งท่านหญิงอุมัยรียะฮฺและครอบครัวถูกจับเป็นเชลย มีการขอเข้าพบท่านเราะสูล ﷺ เพื่อขอทรัพย์สินเป็น

ค่าไถ่ ท่านเราะสุล ﷺ จึงยื่นข้อเสนอที่ดีแก่ท่านในการจ่ายค่าไถ่ พร้อมทั้งเสนอให้แต่งงานกับท่าน อีกทั้งยังปลดปล่อยอิสรภาพให้แก่บรรดาญาติพี่น้องของนางที่เป็นเชลย จนกระทั่งทั้งหมดศรัทธา และเข้ารับอิสลาม (ท่านหญิงอุรวิษะฮฺ)

2.2.4.7 เพื่อช่วยเหลือหญิงหม้ายและลูกกำพร้าที่ไร้ญาติอื่นในมะดีนะฮฺ เนื่องจากสามีของนางตายชะฮีดในสงครามอุฮุด (ท่านหญิงอุมมุสะละมะฮฺ อินฺคุ บินฺตุ อะบีอุมัยยะฮฺ)

2.2.4.8 เพื่อสนับสนุนให้สตรีมีคุณธรรมอันดีงาม สาเหตุที่ท่านเราะสุล ﷺ แต่งงานกับสตรีท่านนี้หลังจากสามีของนางตายชะฮีดในสงครามอุฮุด เพื่อเป็นรางวัลแก่นางที่นางเป็นผู้ใจบุญสุนทาน ชอบช่วยเหลือเด็กกำพร้าและคนยากจนตั้งแต่สมัยก่อนรับอิสลามจนกระทั่งนางได้ฉายาว่า “อุมมุสะลาเกีน” (ท่านหญิงไซนัษ บินฺตุ คุไซมะฮฺ)

2.2.4.9 เพื่อให้รอดพ้นจากสิ่งเลวร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น สาเหตุที่ท่านเราะสุล ﷺ แต่งงานกับสตรีท่านนี้เพื่อช่วยเหลือนางให้รอดพ้นจากความเลวร้ายที่นางต้องเผชิญแต่เพียงผู้เดียว เนื่องจากนางเข้ารับอิสลามโดยที่ผู้เป็นบิดาคือหัวหน้าศัตรูอิสลาม (อับซุฟยาน) ทั้งสามีที่เข้ารับอิสลามพร้อมนางก็ยังได้ทั้งอิสลามเพื่อแลกกับคุณยาไปเป็นคริสต์ ท่านเราะสุล ﷺ จึงเกรงว่าหากไม่รีบช่วยนางก็อาจจะทำให้ความลำบากที่นางเผชิญอยู่จะทำให้อีมานของนางอ่อนแอแล้วความเลวร้ายอาจจะเกิดขึ้นได้ (ท่านหญิงอุมมุหะบีบะฮฺ รอมละฮฺ บินฺตุ อับซุฟยาน)

2.2.4.10 เพื่อลดหย่อนความตึงเครียดของศัตรูจนอาจนำมาซึ่งการเข้ารับอิสลาม และเพื่อปลดปล่อยเป็นอิสระจากการเป็นทาสเชลย และชูปชีวิตที่หมดสิ้นแล้วทุกอย่างจากการสูญเสียบิดาและสามีในสงคราม ซึ่งนางมาจากตระกูลยิว (ท่านหญิงเศาะฟิยะฮฺ บินฺตุ หุัยษ บิน อักฎอบ)

2.2.4.11 เพื่อสมานจิตใจจากการสูญเสียสามี และเพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับตระกูลของนางให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (ท่านหญิงไมมูนะฮฺ บินฺตุ อัลฮาริษ) และท่านคือสตรีคนสุดท้ายที่ท่านเราะสุล ﷺ แต่งงานด้วย (Abdu al-Taowab Haikal, n.d.: 128-141)

2.2.5 หักมะฮฺของการจำกัดจำนวนภรรยาแก่สี่คน

เป้าหมายของการจำกัดภรรยาแก่สี่คนนั้นเนื่องจากส่วนหนึ่งของสิทธิภรรยาที่ควรจะได้รับจากสามีคือ การอยู่ด้วยกันกับนางอย่างน้อยหนึ่งคืนในสัปดาห์ หรือเพื่อมิให้มีหญิงโสโครหรือชายโสโครในสังคมมากเกินไป หากว่าการแต่งงานต้องจำกัดภรรยาให้น้อยกว่าสี่คนแล้ว แน่แน่นอนว่าจะเหลือสตรีที่โสโครในสังคมจำนวนมาก (Abdu al-Taowab Haikal, n.d.: 54)

2.2.6 สาเหตุของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

2.2.6.1 สาเหตุจากทางด้านภรรยา เช่น ป่วยที่ทำให้ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ภรรยาได้ หรือพิการถาวรที่ทำให้ได้รับความเดือดร้อน หรือเป็นหมัน หรือเป็นโรคติดต่อ หรือเป็น

คนที่ไม่มีอารมณ์ใคร่ หรือประจำเดือนมามาก หรือสาเหตุอื่นๆที่ทำให้สามีไม่สามารถหาความสุขจากนางได้ ซึ่งเหตุผลเหล่านี้อาจจะทำให้สามีมีความคิดที่จะหย่าภรรยาเนื่องจากชีวิตคู่จืดจาง ดังนั้นเพื่อการป้องกันมิให้เกิดการหย่าร้างแล้วปัญหาสังคมตามมา อิสลามจึงอนุญาตให้แต่งงานได้หลายคนเพื่อเป็นทางออก

2.2.6.2 สาเหตุจากทางด้านสามี เช่น มีอารมณ์ทางเพศสูงกว่าคนปกติทั่วไป หรือต้องการมีลูกมากเพื่อเพิ่มพูนวงศ์ตระกูล ดังนั้นการสนองความเป็นธรรมชาติของเขาเป็นสิ่งที่คิดว่าเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายหรือพิตนะสุที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.2.6.3 สาเหตุทางสังคม เช่น การมีจำนวนมากขึ้นของสตรีจนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ หรือการช่วยเหลือหญิงหม้ายและลูกๆด้วยการแต่งงานกับนาง

2.2.6.4 สาเหตุเฉพาะเจาะจงจากทางด้านญาติของสามี เช่น น้องชายสามีเสียชีวิตแล้วทิ้งลูกกำพร้าไว้ เขาสามารถช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่เป็นหลานตัวเองให้พ้นจากคนนอก(ซึ่งอาจจะทำไม่ดีต่อเด็กกำพร้านี้)ด้วยการแต่งงานกับอดีตน้องสะใภ้ หรือการช่วยเหลือญาติผู้หญิงที่มีอายุมากด้วยการแต่งงานกับนาง

2.2.6.5 สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การมีภรรยาหลายคนเพื่อร่วมมือช่วยเหลือกันทำมาหากินและสร้างฐานะ

2.2.6.6 สาเหตุฉุกเฉิน เช่น สามีจำเป็นจะต้องเดินทางไปต่างประเทศบ่อยๆ บางครั้งจะต้องพำนักอยู่ต่างถิ่นเป็นเดือน ทำให้เขาจำเป็นจะต้องมีภรรยาอีกคนเพื่อป้องกันมิให้เกิดพิตนะสุ (Abdu al-Taowab Haikal, n.d.: 24- 54)

2.3 เงื่อนไขของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติการมีภรรยาหลายคนเพื่อบ่าวของพระองค์ และได้จำกัดบทบัญญัตินั้นด้วยเงื่อนไขต่างๆดังนี้

2.3.1 จำกัดจำนวนไม่เกินสี่คน เป็นที่รู้กันว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนอิสลาม คือสมัยญาฮิลียะฮ์แตกต่างกันตรงที่สมัยก่อนอิสลามนั้นไม่มีการจำกัดจำนวนภรรยา แต่เมื่ออิสลามมาถึง อัลลอฮ์จึงบัญญัติจำนวนที่จำกัดดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวไว้ในหะดีษมีอฺยลาน

((عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عَلِيًّا بْنَ سَلَمَةَ النَّخَعِيِّ، أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَسْلَمْنَا مَعَهُ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ .))

(أخرجه الترمذي: 1128)

ความว่า “เมื่อหลาน บินสะละมะฮฺ อัยษะเกาะฟีฮ์ เพิ่งเข้ารับอิสลาม ในขณะที่เขามีภรรยาสิบคนอยู่ก่อนแล้ว และพวกนางทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามพร้อมกับเขา ท่านเราะฮฺลุล ๙ จึงสั่งให้เขาเลือกสี่คนจากพวกนางทั้งหมด”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy: 1128)

2.3.2 มีความสามารถในค่าใช้จ่ายต่างๆ (นัฟเกาะฮฺ) หมายถึง ผู้ชายมีความสามารถที่จะให้ค่ามะฮฺร ค่าอุปการะเลี้ยงดูและปัจจัยยังชีพ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค และของใช้ที่จำเป็น แก่บรรดาภรรยาทั้งหมด

2.3.3 ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยา หมายถึง สามีน้องให้ความยุติธรรมแก่บรรดาภรรยาในสิ่งที่มองเห็นและจับต้องได้ เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าอุปโภคบริโภค เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงความยุติธรรมในเรื่องของความรัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้

al- Jārjāwī ได้กล่าวว่า “อนุญาตให้บุรุษมีภรรยาสองคนหากเขามีความยุติธรรม และหากเขาไม่มีความสามารถที่จะให้ความยุติธรรมได้ ก็หะรอมที่เขาจะมีสามหรือสี่ ส่วนความยุติธรรมที่หมายถึงคือ เรื่องทั่วไปที่ไม่ได้หมายถึงเรื่องของความรัก เช่น เรื่องของการให้นัฟเกาะฮฺ ตามความสามารถของสามี เรื่องการค้างแรมที่ต้องให้ความเท่าเทียมก็มีได้หมายถึงการหลับนอน” (Bunaidir Bin Muqbil al-Haisūniy. n.d. : 14)

ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรณานั้นเป็นสิ่งที่สามีจำเป็น(วาญิบ)จะต้องปฏิบัติ ด้วยกับหลักฐานสนับสนุนจากอัลกุรอาน อัสสุนนะฮฺ และความเห็นพ้องกันของนักวิชาการ(อิญญ์มาอุลละมาอ์)

หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿... فَإِنْ حَفْتُمْ لَا تُغَدِّلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ بَدَأَ قُبْحُ الْأُنثَىٰ إِذْ تُوْلُوهُ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “...แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์ : 3)

Muhammad al-Amīn al-shanqīti ได้กล่าวว่า “ความยุติธรรมที่ไม่สามารถจะกระทำได้อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอายะฮฺนี้หมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องของความรักและการเอนเอียงของจิตใจตามธรรมชาติของมนุษย์ เนื่องจากมันเป็นความรู้สึกที่เกินกว่ามนุษย์จะควบคุมมันได้ ต่างจากความยุติธรรมในเรื่องของสิทธิ(ที่ภรรยาควรจะได้ตามกฎหมายอิสลาม) ซึ่งมนุษย์สามารถจะปฏิบัติมันได้” (Bunaidir Bin Muqbil al-Haisūniy. n.d. :15)

แท้จริงแล้วอัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวในอายะฮฺนี้ว่า “หากพวกเขาเกรงกลัวว่าจะไม่มีความยุติธรรม ก็จงแต่งงานคนเดียว” ก็เพียงพอแล้วต่อความสำคัญของคำว่า “ยุติธรรม” แต่เพื่อความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะความไม่รู้และไม่เข้าใจมาตรฐานที่ถูกต้องของความยุติธรรมที่อัลลอฮฺ ﷻ หมายถึงนั่นคืออะไร ดังนั้นจึงมีการพิทวาและกระบวนการค้นหาความกระจ่างแจ้งถึงความยุติธรรมที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอายะฮฺนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานที่ง่ายต่อการปฏิบัติตามและภักดีต่อพระองค์ (Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Attār, 1972.: 164-166)

มาตรฐานของความยุติธรรม

1) เจตนา : การงานที่ดีขึ้นอยู่กับเจตนาที่ดี และการปฏิบัติที่ดีด้วย อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مَا تَعْمَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴾

(النساء : 127)

ความว่า “และความดีใดๆที่พวกเขากระทำไปนั้น แท้จริงอัลลอฮฺทรงรู้ในความดีนั้น”

(อันนิสาอ์ : 127)

ตาซังแรกของมาตรฐานของความยุติธรรมได้ให้ความกระจ่างด้วยอายะฮฺอัลกุรอานมหาบรียุทธ์ คือการเจตนาที่ดีในการปฏิบัติ ข้อมเป็นที่รู้แก่อัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งเจตนาที่ดีในที่นี้หมายถึง เจตนาที่มีเป้าหมายดี แล้วตามหลังด้วยการกระทำที่ดี ไม่สำคัญว่าหลังจากนั้นคนอื่นจะรู้หรือไม่รู้ว่าการทำดี เพียงพอแก่อัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น เพราะอัลลอฮฺ ﷻ นั้นรับรู้เจตนาที่ดีของมวลมนุษย์ ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ تَحْسَبُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴾

(النساء : 128)

ความว่า “และหากพวกเขากระทำดีและมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮฺนั้นทรงรู้อย่างถ่องแท้ในสิ่งที่พวกเขากระทำกัน”

(อันนิสาอ์ : 128)

2) ความยุติธรรม : ความยุติธรรมในความหมายเดิมหมายถึง ความเท่าเทียมกัน
ในทุกเรื่องระหว่างทุกคน ซึ่งมีความเป็นสามัคคีเป็นสาเหตุของความจำเป็นที่จะต้องยุติธรรม

ดังนั้นความยุติธรรมที่จำเป็นจะต้องเท่าเทียมกันระหว่างบรรดาภรรยาจึง
ครอบคลุมไปถึงเรื่อง อาหาร เสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่อยู่อาศัย การให้เวลาพักผ่อน(Jalālu al-Dīn
Muhammad Bin Ahmad al-Mahallī - Jalālu al-Dīn Abdu al-Rahmān Bin Abī Bakr al-
Sayutī,2003:80) และการร่วมหลับนอน รวมถึงความรักความผูกพัน(Muhammad Bin Jarīr Bin
Yazīd Bin Kathīr Bin Ghālib al-Āmilī,2000: 8/548)

อับดุลนาศิร อัลอฏฏอร (Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Aṭṭār) ได้กล่าวไว้ใจความ
ว่า “กระทั่งอุละมาอ์สะลัฟได้กล่าวรวมถึงการจุมพิตด้วยเช่นกัน” (Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-
Aṭṭār,1972 : 166) โดยใช้หลักฐานจากหะดีษญาบิร บิน ซัยด ได้กล่าวไว้ว่า

عن جابر بن زيد، أنه قال: ((كانت لي امرأتان فلقد كنت أعدل

بينهما حتى أعد القبل))

(أخرجه ابن أبي شيبة : 4/387)

ความว่า “จากญาบิร บิน ซัยด ได้กล่าวว่า ฉันเคยมีภรรยาสองคน และ
ฉันเป็นคนที่ยุติธรรมที่สุด แม้กระทั่งเรื่องของการจุมพิต”

(บันทึกโดย Ibn Abi Shaybah: 4/387)

แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้(การร่วมหลับนอน ความรัก และการจุมพิต)เป็นสิ่งที่เกิน
ความสามารถของมนุษย์จะกระทำให้ยุติธรรมและเท่าเทียมระหว่างบรรดาภรรยาทั้งหมดได้
ในขณะที่อายะฮ์ข้างต้นนี้ได้สั่งใช้มนุษย์ทุกคนให้มีความยุติธรรม ซึ่งแน่นอนว่ามีมนุษย์บางคน
ปรารถนาที่จะภักดีต่อคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ แม้ในความเป็นจริงแล้วไม่มีความสามารถจะกระทำ
ตามได้ก็ตาม และแน่นอนอีกว่าอัลลอฮ์ ﷻ ไม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่เกินความสามารถของบ่าว
จะภักดีได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿لَا يَكُلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(البقرة : 286)

ความว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใดนอกจากตาม
ความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 286)

หลักฐานจากอิสสุนนะฮ์

((عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : من كانت له امرأتان ،
فَمَالَ إِلَىٰ إِحْدَاهُمَا : جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ مَائِلٌ))

(أخرجه أبو داود: 2133)

ความว่า “ผู้ใดมีภรรยา 2 คน แล้วเขาก็เอนเอียงไปยังหนึ่งในสองคน (ในอีกสำนวนหนึ่งระบุว่า แล้วเขาก็ไม่ให้ความเป็นธรรมระหว่างสองคนนั้น) ในวันกิยามะฮ์เขาผู้นั้นจะมาในสภาพที่หนึ่งในสองซีก (ของร่างกาย) ของเขาเอียงไป”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2133)

นักวิชาการส่วนใหญ่ได้วางกฎเกณฑ์มากมายที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมที่สามีจำเป็นต้องปฏิบัติต่อภรรยา ดังนี้

1- ความยุติธรรมเป็นสิทธิ์ของภรรยาทุกคน

ความยุติธรรมจากสามีนั้นเป็นสิทธิ์ของภรรยาทุกคนที่ควรจะได้รับ เนื่องด้วยความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยา ดังนั้นผู้ที่เป็สามีจำเป็นจะต้องให้ความยุติธรรมแก่พวกนางโดยไม่มี ความเหลื่อมล้ำต่อกัน จะไม่มีการแบ่งชนชั้นว่ารวยหรือจน สวยหรือจี๋เห่ สวยหรือมีอายุ ใหม่หรือเก่า โสดหรือหม้าย เพราะภรรยาทุกคนมีความเท่าเทียมกันในฐานะที่มีความสัมพันธ์ฉันท์สามี ภรรยา

2- ความยุติธรรมในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดู (Hasan Suhayl al-Jamīliy, nd. :27)

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่าผู้เป็นสามีนั้นจำเป็นต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภรรยา แต่พวกเขามีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องขอปริมาณดังต่อไปนี้

มัฆฮับฮะนาบิละฮ์และมัฆซาฟิอี๊ ได้กล่าวว่าสามีจำเป็นต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู โดยพิจารณาจากสถานภาพและฐานะของทั้งสองด้าน(ด้านสามีและด้านภรรยา) (Abdu al-Haq Bin Ghālib Bin Atiyyah al-Āndalusiy, 2001.:2/43)

อิมฮาฟิอี๊ (al-Shāfiīy) ได้กล่าวว่า การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูต้องพิจารณาจาก สถานภาพและฐานะของสามีเท่านั้น ดังนั้นการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูจำเป็นต้องให้เท่าๆกัน (Muhammad Bin Idrīs al-Shāfiīy, 2001.:5/88) โดยทรงคนนี้ได้ใช้หลักฐานจากอายะฮ์อัลกุ รานมาสนับสนุนดังนี้

﴿ لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ ﴾

(الطلاق: 7)

ความว่า “ควรให้ผู้มีฐานะร่ำรวยจ่ายตามฐานะของเขา ส่วนผู้ที่การยังชีพของเขาเป็นที่คับแคบแก่เขาก็ให้เขาจ่ายตามที่อัลลอฮ์ทรงประทานมาให้แก่เขา...”

(อิฎฎอฮาก : 7)

มัฆฮิบหะนะฟียะฮ์ได้กล่าวว่า การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูพิจารณาจากสถานภาพและฐานะของภรรยา ดังนั้นการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บรรดาภรรยาไม่จำเป็นจะต้องเท่าเทียมกัน เนื่องจากฐานะของภรรยาแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน (al-Shawkānī, Muhammad Alī al-Shaukānī, 1993.:7/130) โดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอานดังนี้

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ... ﴾

(البقرة: 233)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 233)

คำว่า مَعْرُوف (Ma'arūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่าอุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง

2.1 ความเท่าเทียมในเรื่องของเครื่องอุปโภค

นักวิชาการได้มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้สองทรรศนะด้วยกัน

2.1.1 สามิจำเป็นต้องให้เครื่องอุปโภคแก่บรรดาภรรยาเท่าๆกัน (Abū Bakr Bin Masūūd al-Kāsāniy al-Hanafiy Alāūuddīn, 2003.:2/232)

2.1.2 สามิจำเป็นจะต้องให้ความเท่าเทียมในเรื่องของเครื่องอุปโภค เพราะสิ่งที่เกินความสามารถของสามิจะกระทำได้ ดังนั้นสำคัญแค่ให้เท่านั้น (al-Khatīb al-Sharbīniy, 1997.: 3/426)

2.2 ความเท่าเทียมในเรื่องของบริโภค

ท่านเราะฮ์ลุฎ ได้กล่าวว่า

((أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَمْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ،
وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبِّحَ ، وَلَا تَهْجُرَ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود : 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่ม้าเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่ม้าเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าคบบหน้าม้า อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

และท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวแก่สะอิด ว่า

((وَلَسْتَ تُنْفِقُ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِزَتْ بِهَا ، حَتَّى اللَّقْمَةَ
تَجْعَلَهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ))

(أخرجه البخاري : 5668)

ความว่า “และท่านมิได้จ่ายทรัพย์สินใด ๆ ที่หวังผลตอบแทน จากอัลลอฮฺ เว้นแต่ท่านจะได้รับผลบุญในการจ่ายนั้น แม้จะเป็นแค่ อาหารเพียงคำหนึ่งที่ท่านป้อนให้ภรรยาของท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy: 5668)

2.3 คำเลียงดูบุตร

สามีจำเป็นต้องให้คำใช้จ่ายเลียงดูแก่บุตรด้วยความเหมาะสมเพียงพอ ไม่ฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่จนเกินไป เพราะนั่นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่บรรดาบุตรพึงได้รับ และไม่สมควรที่จะแสดงความลำเอียงระหว่างบุตรที่ต่างมารดากัน ไม่อนุญาตให้มอบสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ลูกๆบางคน ในขณะที่ ลูกๆ คนอื่นไม่ได้รับสิ่งนั้นด้วยความลำเอียง แท้จริงแล้วอัลลอฮฺไม่ทรงรักผู้ที่อธรรม เนื่องจาก พฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เกิดความข้องใจและเกิดความบาดหมางใจระหว่างลูกๆ ผู้ที่ได้รับและผู้ ที่ไม่มีสิทธิ ชำร้ายอาจจะทำให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบิดามารดากับบุตรที่ไม่ได้รับสิทธิ ดังกล่าวด้วย (สิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ ที่อิสลามยืนยันรับรอง เซค มุหัมมัด บิน สอลิห์อัล-อุษัย มิน แบลโดย: อันวา สะอู และ อุษมาน อิดริส :19-20)

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((اتقوا الله ، واعدوا بين أولادكم))

(أخرجه البخاري : 2447)

ความว่า “พวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์ และจงให้ความยุติธรรมระหว่าง
ลูกๆของพวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy : 2447)

2.4 คำใช้จ่ายส่วนตัว

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ... ﴾

(البقرة: 233)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและ
เครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 233)

คำว่า مَعْرُوف (Maarūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะ
เลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่า
อุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นางจะต้องใช้จ่าย
ด้วยเช่นกัน

3- การให้ที่อยู่อาศัย

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِّنْ وَّجْهِكُمْ ﴾

(الطلاق: 6)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้าพำนักอยู่ตามฐานะ
ของพวกเจ้า”

(อัลฏะลาอะฮ์ : 6)

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าผู้เป็นสามีจำเป็นจะต้องจัดหาที่อยู่ให้
ภรรยาทุกคน เพื่อให้ภรรยาแต่ละคนกับลูกๆของนางได้อาศัย เนื่องจากอิสลามได้ให้สิทธิ์แก่สตรีที่
แต่งงานแล้วต้องมีที่อยู่อาศัย ไม่ว่านางจะแต่งงานกับสามีที่มีภรรยาเดียวหรือมีภรรยาหลายคนก็
ตาม ซึ่งความรับผิดชอบในเรื่องนี้อยู่ที่สามีเท่าที่มีความสามารถ แต่จะต้องเป็นที่อยู่อาศัยที่แยก
ต่างหากระหว่างบรรดาภรรยาแต่ละคน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหา
ระหว่างภรรยาด้วยกัน หรือปัญหาระหว่างลูกๆ แต่ถ้าสามียืดยางที่จะให้ภรรยาทุกคนอยู่ด้วยกัน

สามีจะต้องแยกกันหรือแบ่งส่วนให้ชัดเจน และจะต้องได้รับการยินยอมจากภรรยาด้วย ในขณะที่เดียวกันสามีไม่สามารถที่จะนำภรรยาคนใหม่เข้ามาอยู่ในบ้านภรรยาคนเก่า ถึงแม้จะเป็นการยินยอมจากภรณาก็ตาม หรือจะแยกส่วนให้แล้วแต่ภรรยาคนเก่าไม่ยินยอม ตามหลักกฎหมายอิสลามแล้วภรรยาคนเก่าสามารถที่จะฟ้องต่อกฏี(ผู้พิพากษา)ให้ทำการไล่ภรรยาคนใหม่ออกจากบ้านของนาง และกฏีจะต้องบังคับให้สามีหาที่อยู่ใหม่แก่ภรรยาใหม่ของเขา (Abdu al-Nāsir Tawfiq al-Attār. 1972. :220)

3.1 ความเท่าเทียมในเรื่องของการให้ที่อยู่อาศัย

นักวิชาการ ได้มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้สองทรรศนะด้วยกัน

3.1.1 มัซฮับหะนะฟียะกล่าวว่า สามีจำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมกันแก่บรรดาภรรยาในเรื่องของการแบ่งเวลาดังแรม ค่าอุปการะเลี้ยงดู ที่อยู่อาศัยและเครื่องอุปโภคบริโภค Abū Bakr Bin Masūūd al-Kāsāniy al-Hanafiy Alāūuddīn, 2003.:2/232)

3.1.2 อิมามชาฟีอีและอิมามอะหฺมัดกล่าวว่า สามีไม่จำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมกันแก่บรรดาภรรยาทั้งในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดู ที่อยู่อาศัยและเครื่องอุปโภคบริโภคแต่เป็นเรื่องที่สนับสนุนให้กระทำ (มุสตะหับ) เพราะมันเป็นสิ่งที่ยากเกินความสามารถของมนุษย์ที่จะกระทำได้ (เหมือนกับเรื่องของการให้ความรักและการมีเพศสัมพันธ์) (al-Khatīb al-Sharbinīy, 1997.: 3/426)

3.2 ไม่อนุญาตรวมภรรยาอยู่ด้วยกัน (หะรอม)

มัซฮับชาฟีอีและมัซฮับหะนะฟียะมีความคิดเห็นว่า สามีห้ามนำภรรยาที่ไม่ถูกคอกันหรือโกรธกัน หรือภรรยาที่สามีคิดว่าพวกเธอเข้ากันไม่ได้ ถ้าอยู่ด้วยกันแล้วอาจจะสร้างความแตกแยกหรือกัณฑ์ตรงต่อครอบครัวได้ นอกเสียจากว่าพวกเธอยินยอมที่จะอยู่ร่วมกัน (Hasan Subayl al-Jamīiy :32)

4- ความเท่าเทียมกันในเรื่องการแบ่งเวรดังแรม

หนึ่งในสิทธิ์ของภรรยาที่ควรจะได้รับจากสามีของนางคือ ความเท่าเทียมของการแบ่งเวรดังแรม(ถึงแม้ว่าสามีจะป่วยก็ตาม) เพื่อให้การแบ่งเวรดังแรมนั้นมีความเท่าเทียมกันทุกคนในบรรดาภรรยาทั้งหมด สามีควรแบ่งเวลาให้คนละคืน หรือคนละสามคืน หรือคนละสัปดาห์ หรืออาจจะสลับกันไปมาระหว่างระยะเวลาดังกล่าวนั้น และสามีไม่สมควรที่จะค้างแรมบ้านใดบ้านหนึ่งหลายวัน จนกระทั่งภรรยาที่เหลือจะต้องรอนานจนเกินไป ซึ่งมีนักวิชาการฟิกฮฺบางท่าน ได้มีความเห็นว่าสามีไม่ควรค้างแรมมากกว่าสามวันต่อหนึ่งบ้าน แต่นักวิชาการส่วนใหญ่มองว่าสามีสามารถที่จะค้างแรมมากกว่าสามวันได้ แต่ห้ามเกินหนึ่งสัปดาห์(สำหรับสามีที่มีภรรยาอยู่ในประเทศเดียวกันทั้งหมด) แต่สำหรับสามีที่มีภรรยาบางคนอยู่คนละประเทศ เขาสามารถที่จะแบ่งเวลาดังแรมคนละเดือน สองเดือน หรือสามเดือนได้ แต่ห้ามเกินสี่หรือหกเดือน และความเท่า

เทียมในการแบ่งเวรนั้นจะยังเป็นสิทธิ์ของภรรยาที่ควรจะได้จากสามีถึงแม้ว่านางจะมีเมนส์ นิฟาส หรือขณะอิหฺรอม เนื่องจากเป้าหมายของการแบ่งเวรค้ำแรมคือเพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่และความเมตตาต่อกันระหว่างสามีภรรยา (Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Attār. 1972:216)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

(الروم:21)

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้าง คู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุข อยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่นอนยอมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(อิรฺรุม :21)

หะสัน สุฮัยล (Hasan Suhayl al-Jamīli, nd.: 9-72) ได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่ง ส่วนแก่ภรรยาดังนี้

ภาษาอาหรับเรียกว่า (القسم) คือ การแบ่ง หมายถึงการค้ำแรมของสามีแก่ภรรยา ของเขาไม่ว่าจะมีเพศสัมพันธ์ด้วยหรือไม่ก็ตาม

การแบ่งเวลาระหว่างบรรดาภรรยา นั้น ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาด้วยกับหลักฐานจาก อัลกุรอานและฮิสฺสุนนะฮฺและอัลอิญฺมาอฺ

1) หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْإِيمَانِ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَلِكَ أَذَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء:3)

ความว่า "และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่ก็หญิงที่มีเอวของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง"

(อันนิสาฮ์ : 3)

อิบนุกะษีร (Ibn Kathīr) ได้ให้คำอธิบายอายะฮ์ (ที่ขีดเส้นใต้)นี้ความว่า "หากพวกเจ้าได้กระทำการงานที่พวกเจ้าจำเป็นต้องกระทำ(ต่อพวกนาง)แล้ว และได้แบ่งเวลาด้วยความยุติธรรมแล้ว และได้ขำเกรงต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่พวกเจ้าสามารถกระทำได้แล้ว อัลลอฮ์ก็จะอภัยให้พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าลำเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่ง(ในเรื่องของใจ)" (Ibn Kathīr, Ismā'īl Bin Umar Bin Kathīr, 1999.:1/534)

กุรฎูบียได้ให้คำอธิบายอายะฮ์(ที่ขีดเส้นใต้)นี้ความว่า "อัลลอฮ์ได้บอกกับพวกเจ้าว่าไม่มีใครสามารถที่จะให้ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาได้หรอก นั่นคือในเรื่องของความรัก การหลับนอน แต่เรื่องของหัวใจนั้นอัลลอฮ์ได้บอกลักษณะของมันว่า ด้วยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ไม่มีความสามารถจะควบคุมการเอนเอียงของมันได้" (al-Qurtubī. 1964.:5/261)

2) หลักฐานจากฮิสฎอนนะฮ์

((عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْسِمُ فَيُعْدِلُ، وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي، فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلْنِي، فِيمَا تَمْلِكُ، وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود: 2134)

ความว่า "จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ได้กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ ได้มีการจัดแบ่ง(เวร)ด้วยความยุติธรรม ท่านได้กล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้"

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

((عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ، فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا : جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ مَائِلٌ))
(أُخْرِجَهُ أَبُو دَاوُدَ: 2133)

ความว่า “ผู้ใดมีภรรยา 2 คน แล้วเขาก็เอนเอียงไปยังหนึ่งในสองคน ในอีกสำนวนหนึ่งระบุว่า แล้วเขาก็ไม่ให้ความสำคัญระหว่างสองคนนั้น ในวันกิยามะฮ์เขาผู้นั้นจะมาในสภาพที่หนึ่งในสองซีก (ของร่างกาย) ของเขาเอียงไป”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2133)

อิมามอชเชากานีย์ (Shaukānī) ได้กล่าวว่า “หะรอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวลาว่าง การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นต้น โดยใช้หลักฐานสนับสนุนด้วยหะดีษ (Muhammad Alī al- Shaukānī, 1993.:6/371)

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ حَجَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيْنَ أَنَا غَدًا؟ أَيْنَ أَنَا غَدًا حِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي سَكَنَ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ: 3774)

ความว่า: “ท่านเราะฮ์ซูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮ์, อาอิชะฮ์ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเงียบ(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3774)

จากหะดีษนี้นักวิชาการได้กล่าวว่าสามีจำเป็นต้องแบ่งเวลาให้กับบรรดาภรรยา แม้ว่าจะป่วยก็ตาม หากยังมีความสามารถจะกระทำได้ แต่หากสามีมีความลำบากที่จะกระทำ เขาต้องขออนุญาตภรรยาทุกคนว่าจะขออยู่กับคนใดคนหนึ่ง ดังที่ท่านเราะฮ์ซูล ﷺ ได้ขออนุญาตจากภรรยาของท่านทุกคนว่าท่านจะขออยู่กับอาอิชะฮ์(ตอนที่ท่านป่วยหนัก) แล้วภรรยาของท่านทุกคนอนุญาต ท่านก็อยู่กับอาอิชะฮ์จนกระทั่งท่านเสียชีวิต

ซัยคุ อัลอัลลามะฮฺ อิบน์หะญัรฺ อัลอัศเกาะลานีย์ ได้กำชับหลังจากหะดีษบทนี้ว่า “เป้าหมายของหะดีษนี้ส่วนหนึ่งก็คือ การวาญิบแบ่งส่วนเรื่องของเวลานั้นจะถูกยกเลิกไปด้วยกับการอนุญาตของบรรดาภรรยา ซึ่งเปรียบเสมือนว่าพวกนางได้ยกคืนและวันของพวกนางให้กับภรรยาที่สามีจะไปค้างด้วยนั่นเอง” (Ahmad Bin Alī Bin Hajr al-Asqalāniy, nd.:9/228)

3) หลักฐานอัลอิจญ์มาอฺ

นักวิชาการได้เห็นพ้องกันว่าสามีจำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมในเรื่องการแบ่งเวลาระหว่างบรรดาภรรยาทุกคน และเรื่องอื่นๆที่ไม่เกินความสามารถของมนุษย์จะกระทำได้ เพื่อมิให้เกิดการอธรรมหรือเป็นการทำร้ายจิตใจต่อพวกนาง

4.1 ระยะเวลาการแบ่งเวรค้ำแรม

นักวิชาการมีความคิดเห็นตรงกันว่าระยะเวลาการค้ำแรมสำหรับสามีที่อยู่ในประเทศเดียวกัน คือ คนละคืน แต่นักวิชาการมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของสามีที่ต้องการเพิ่มเวลาให้มากกว่าหนึ่งคืนต่อหนึ่งบ้านดังนี้

4.1.1 อิมามมาลิกและอิมามอะหมัดได้กล่าวว่า ไม่อนุญาตให้สามีเพิ่มเวลามากกว่าหนึ่งคืนต่อหนึ่งบ้าน โดยใช้หลักฐานสนับสนุนคือหะดีษที่ท่านเราะฮูล ๕ แบ่งเวลาให้บรรดาภรรยาของท่านคนละคืน และทรงสนะนี้ยังได้กล่าวอีกว่าหากสามีแบ่งเวลาให้ภรรยาคนละสามคืนจะทำให้มีผลกระทบต่อภรรยาคนสุดท้ายที่ต้องรอเก้าคืน ซึ่งมันมากเกินไปสำหรับระยะเวลาในการรอ ทั้งที่สามีมีความสามารถที่จะทำให้เร็วได้ (al-Khatīb al-Sharbiṇiy, 1997.:3/255)

4.1.2 อิมามชาฟีอีกล่าวว่า สามีสามารถที่จะแบ่งเวลาให้คนละคืน หรือคนละสองคืน หรือคนละสามคืน แต่ห้ามเกินมากกว่านั้นออกเสียจากว่าภรรยาคนหนึ่งคนใดยินยอมให้กับอีกคน (Muhammad Bin Idrīs al-Shāfiīy, 2001.:5/190)

4.1.3 มัซฮับหะนะฟีได้กล่าวว่า แล้วแต่สามีจะเลือกแบ่งเวลาให้กับบรรดาภรรยาในรูปแบบไหน สำคัญว่าต้องแบ่งให้เท่าๆกัน (Muhammad al-Abyāniy, nd.:1/223)

4.2 ไม่อนุญาตให้สามีเลือกอยู่บ้านใดบ้านหนึ่งจากบรรดาภรรยาทั้งหมด แล้วร้องขอให้ภรรยามาหาตนเพื่อเป็นการแบ่งเวรค้ำแรม (al-Khatīb al-Sharbiṇiy, 1997.:3/203)

4.3 สิ่งที่ทำให้วาญิบการแบ่งเวลาค้ำแรมนั้นเป็นโมฆะ

นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างของภรรยาทำให้ความจำเป็นของการแบ่งเวรของสามีนั้นได้ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย

4.3.1 ภรรยาที่มีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังสามี นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าภรรยาที่ไม่เชื่อฟังสามีหรือทำให้สามีโกรธนั้นจะไม่มีสิทธิ์ได้การแบ่งเวรค้ำแรมจากสามี เช่นเดียวกันจะไม่มีสิทธิ์ในเรื่องของนฟเกาะฮฺด้วย (Muhammad Bin Idrīs al-Shāfiīy, 2001.:5/194)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿الَّذِينَ خَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ
فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا...﴾

(النساء : 34)

ความว่า “และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวั่นเกรงในความคดโกงของนาง
นั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอคตึงนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และ
จงเฉีบนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง...”

(อันนิสาอ์ : 34)

มัฮัซบมาลิกีย์ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า สำหรับภรรยาที่ได้เพิกเฉยต่อคำสั่งใช้ของ
อัลลอฮ์ ﷻ ก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เชื่อฟังสามีเช่นเดียวกัน เช่น การทิ้งละหมาด การไม่ถือศีลอด
ในเดือนรอมฎอน เป็นต้น (Hasan Subayl al-Jamiliy, nd. :37)

4.3.2 เดินทางในระยะไกล ซึ่งมีสองลักษณะด้วยกัน

4.3.2.1 สามีเดินทางในระยะทางที่สามารถจะทำการละหมาดรวมและละหมาดย่อ
ได้ คือ เมื่อสามีเดินทางแล้วมิได้นำภรรยาคนหนึ่งคนใดไปด้วย ก็ถือว่าความจำเป็นของสามีที่
จะต้องแบ่งเวรนั้น ได้ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย และหากสามีเดินทางแล้วนำภรรยาทุกคนไปด้วย เขา
ก็จำเป็นที่จะต้องยุติธรรมในการแบ่งเวรค้ำแรมเท่าที่สามารถจะยุติธรรมได้ และหากสามีเดินทาง
แล้วนำภรรยาคนหนึ่งคนใดไปด้วย นักวิชาการมีความเห็นแตกต่างกัน คือ มัฮัซบนะฟีอีย์ได้กล่าว
ว่า สามีไม่จำเป็นจะต้องแบ่งเวรให้กับภรรยาที่เหลือ มัฮัซบอะฮ์ลิย์ อัชชะอริยีย์กล่าวว่า การแบ่งเวร
นั้นยังจำเป็นอยู่ สามีจะต้องกลับไปชดใช้ให้กับภรรยาที่เหลือ มัฮัซบฮาฟีอีย์ได้กล่าวว่า หากสามีมี
การคัดเลือกภรรยาที่จะนำไปในการเดินทางด้วยการจับสลากเขาก็ไม่จำเป็นจะต้องกลับมาชดเวลา
ให้กับภรรยาอื่นๆ แต่ถ้าไม่ เขาก็จะต้องกลับมาชดใช้ให้ภรรยาอื่นๆ

4.3.2.2 ภรรยาเดินทางไกล มี 3 กรณีด้วยกัน กรณีแรกคือภรรยาเดินทางซึ่งเป็น
ธุระของเธอเอง โดยที่สามีไม่อนุญาตให้เธอไป ก็ถือว่าเธออยู่ในประเด็นของการไม่เชื่อฟังสามี
ดังนั้นสามีไม่จำเป็นจะต้องแบ่งเวรค้ำแรมให้กับเธอ กรณีที่สองคือภรรยาเดินทางด้วยธุระของเธอ
เอง และสามีได้อนุญาตให้เธอไปแล้ว เช่น ไปอุมเราะฮ์ไปทำหัจญ์ นักวิชาการได้มีความเห็น
แตกต่างกัน ซึ่งมัฮัซบมาลิกีย์ได้กล่าวว่า วาญิบนั้น ได้ถูกยกเลิกไป มัฮัซบอัศชะอริยีย์ได้กล่าวว่า
วาญิบจะต้องแบ่งเวรค้ำแรม มัฮัซบฮัมบาลีย์ได้กล่าวว่าสามีไม่จำเป็นจะต้องชดใช้ มัฮัซบฮาฟีอีย์กลุ่ม
ใหม่ได้กล่าวว่าไม่ต้องชดใช้ กลุ่มเก่ากล่าวว่าสามีจำเป็นจะต้องชดใช้ และกรณีที่สามคือภรรยา

เดินทางด้วยฐานะของสามี นักวิชาการมีความเห็นว่าสามีจะต้องชดใช้เวรค้างแรมให้เธอ (Hasan Suhayl al-Jamīliy, nd. :38)

4.3.3 ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้างแรมให้กับภรรยาคนอื่นๆ

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าอนุญาตให้ภรรยาคนใดคนหนึ่งมอบคืนและวันที่เป็นสิทธิของนางให้กับภรรยาคนอื่นๆ ด้วยเงื่อนไขว่าสามีจะต้องเห็นด้วยกับนาง (al-Shawkānī, Muhammad Alī al- Shaukānī, 1993.:6/373)

มีหะดีษรายงานโดยอาอิชะฮฺ

((عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْقِصُ لِعَائِشَةَ يَوْمَهَا وَيَوْمَ سَوْدَةَ))

(أخرجه البخاري:5212)

ความหมาย “รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺว่า ท่านหญิงเสาะละฮฺ บินตุ ซัมอะฮฺ ได้มอบวัน(เวร)ของนางให้อาอิชะฮฺ และท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ จึงได้แบ่งเวรให้กับอาอิชะฮฺในวันของนางเองและวันของเสาะละฮฺ ด้วยเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5212)

4.3.4 ภรรยาตกศาสนา

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ภรรยาที่ตกศาสนาจะไม่มีสิทธิ์ได้รับการแบ่งเวรค้างแรมจากสามี และไม่มีสิทธิ์ในการที่จะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากสามี เช่นเดียวกัน การแต่งงานของเขากับภรรยาที่ตกศาสนานั้นเป็นโมฆะ (Hasan Suhayl al-Jamīliy, nd. :41)

4.3.5 ภรรยาถูกหย่า

ภรรยาที่ถูกหย่าในทุกรูปแบบจะไม่มีสิทธิ์ได้รับการแบ่งเวรจากสามีของนางในช่วงอิดตะฮฺของนาง แต่มีสิทธิ์ได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากสามีของนาง (Hasan Suhayl al-Jamīliy, nd. :42)

5- ความเท่าเทียมในการปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อบรรดาภรรยา

หนึ่งในสิทธิ์ของภรรยาที่ควรจะได้รับจากสามีคือ ความเท่าเทียมกันในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์หรือการปฏิบัติที่ติดต่อพวกนาง ดังนั้นสามีจะต้องให้ความเท่าเทียมในเรื่องของการให้ค่าอุปการะ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภคและบริโภค เช่นเดียวกันในเรื่องของค่าเลี้ยงดูบุตรก็ต้องให้ตามความเหมาะสมของวัย และเหมาะสมต่อความจำเป็นของลูกแต่ละคน เช่นเดียวกันสามีจะต้องทำการปรองดองภรรยาที่มีปัญหาต่อกันเพราะมันคือความรับผิดชอบของเขา และสามีจะต้องให้การดูแลเอาใจใส่ในทุกเรื่องที่สามารถจะทำให้พวกนางนั้นเกิดความพึงพอใจจนกระทั่ง

ไม่ทำให้พวกนางมีความคิดว่าถูกลิดรอนสิทธิจากสามี (Abdu al-Nāsir Tawfiq al-Attār, 1972:216)

6- การมีเจตนาที่ดีในการปฏิบัติสัมพันธ์ต่อบรรดาภรรยา

ผู้เป็นสามีควรมีความพยายามที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความยุติธรรมด้วยเจตนาที่ดี เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจของบรรดาภรรยาจนกระทั่งไม่ทำให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวและสังคม และเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพระทัยของอัลลอฮ์ ﷻ ในที่สุด และความดีที่ปฏิบัติต่อพวกนางนั้นควรจะมีคุณสมบัติที่สมควร ไม่ควรมีความดีที่จะอธรรมต่อคนใดคนหนึ่งเพียงเพราะไม่พึงพอใจต่อนาง

ท่านเราะฮ์ลุส ได้กล่าวว่

((لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ))

(أُخْرِجَهُ الْمُسْلِمُ : 1469)

ความว่า “ชายผู้ศรัทธา(สามี)อย่าได้รังเกียจเด็ดฉันท้หญิงผู้ศรัทธา(ภรรยา) ถ้าหากเขาไม่ชอบลักษณะนิสัยข้อหนึ่งข้อใดในตัวนาง ก็อาจจะมีข้ออื่นที่เขาชอบ”

(บันทึกโดย al-Muslim : 1469)

ผู้เป็นสามีควรมีความยินดีและเต็มใจในการทำดีและเอาใจใส่ภรรยา และแน่นอนว่าทุกๆการงานนั้นอยู่ที่การเจตนา (นียยะฮฺ) ท่านเราะฮ์ลุส ได้กล่าวว่

((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ : 1)

ความว่า “แท้จริงกิจการงานทั้งหลาย (ขึ้นอยู่กับ) กับการเจตนา และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้น (คือ) สิ่งที่เขาได้มีเจตนาไว้ ดังนั้นผู้ใดซึ่งการอพยพของเขา (มีเจตนาเพื่อ) สู้อัลลอฮ์และเราะฮ์สูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขานั้น ไปสู่ (ความพึงพอใจพระทัยต่อ) อัลลอฮ์ และเราะฮ์สูลของพระองค์ และผู้ใดซึ่งการอพยพของเขาเพื่อโลก (ทรัพย์สินสมบัติเงินทองหรือเพื่อความสุขทางโลกอย่างเดียว) หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขานั้น ไปสู่ที่เขาเป้าหมายไว้”

(บันทึกโดย al-Bukhāri:1)

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยกเว้นความขุติธรรมที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมได้นั้นคือเรื่องของความรัก แต่ก็ไม่ควรแสดงความรักต่ออีกคนจนออกหน้าออกตา กระทั่งภรรยาที่เหลือ มีความรู้สึกถูกละเลยและถูกทอดทิ้ง ดังนั้นความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นที่สามารถจะประคับประคองการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยาให้อยู่รอดต่อไปได้

ตัวอย่างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยามีดังนี้

6.1 การให้ความรู้ศาสนา

สามีควรให้การอบรมสั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ภรรยา เช่น สอนคัมภีร์อัลกุรอานเพื่อให้เข้าใจคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการทำชะละเกาะฮ์อัลกุรอาน สอนการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และอื่นๆที่เป็นความรู้ที่ยังประโยชน์แก่นาง สามารถเติมแข็งแกร่งให้กับจิตวิญญาณของนาง และสามารถนำพานางให้อยู่ในแนวทางของอิสลาม ให้รอดพ้นจากไฟนรกได้

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ
مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

(التحريم : 6)

ความว่า “โอ้อับรรคาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเผ่ารักษา มันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮ์รีม:6)

ท่านอะลี อิบน์ อบีฏอลิบ رضي الله عنه กล่าวอธิบายว่า “พวกท่านจงอบรมสั่งสอนสิ่งที่ดีแก่พวกเขา”

6.2 กวดขันในเรื่องการทำอิบาดะฮ์

สามีควรประทับประคองภรรยาให้ดำรงอยู่ในหลักการอิสลาม สนับสนุนนางให้ทำความดี กวดขันให้ละหมาดตรงต่อเวลา และการปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่างๆ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ
وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴾

(طه : 132)

ความว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ เรามิได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า และบ้านปลายนั้นสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง”

(ฏอฮา:132)

และพระองค์ได้ตรัสว่า

﴿ وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا
نَبِيًّا ، وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴾

(مریم : 54-55)

ความว่า “และจงกล่าวถึงเรื่องของอิสมาอีลที่อยู่ในคัมภีร์ แท้จริงเขาเป็นผู้ซื่อสัตย์ต่อสัญญา และเขาเป็นเราะสุล เป็นนบี, และเขาใช้หมู่ญาติของเขาให้ปฏิบัติละหมาดและจ่ายซะกาต และเขาเป็นที่โปรดปราน ณ ที่พระเจ้าของเขา”

(มัรยัม: 54-55)

6.3 การให้เกียรติ

สามีจะต้องให้เกียรติภรรยา ขึ้นชมในความดีงามของนาง เช่น การเป็นภรรยาที่ดี ต่อสามี การดูแลรับใช้สามี การเลี้ยงดูอบรมลูกๆ เป็นต้น และควรมองข้ามความผิดพลาดของนาง ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي))

(أخرجه أبو داود: 4899)

ความว่า “ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านคือผู้ที่ประเสริฐที่สุดต่อครอบครัวของเขา ส่วนฉันนั้นก็เป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านต่อครอบครัวของฉัน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 4899)

สามีจะต้องไม่ทำร้ายและดูถูกภรรยาด้วยคำพูดและการกระทำที่ไม่ดี หรือด้วยถ้อยคำที่หยาบโหลน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مَنْ وُجِدَكُمْ مِنْهُنَّ لُصَبَاتٌ لِيُطَافُوا عَلَيْهِنَّ ﴾

(الطلاق: 6)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้า และอย่าทำอันตรายพวกนางเพื่อให้เกิดการตบแค้นแก่พวกนาง”

(อิฎฎาะละลา: 6)

และเมื่อมูอาวิยะฮฺ อิบน์ หัยยะฮฺ ได้ถามท่านเราะสูล ﷺ เกี่ยวกับสิทธิของภรรยาที่พึงได้รับ จากสามีท่านกล่าวว่า

عن حكيم بن معاوية القشيري عن أبيه قال : (قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ ؟ قَالَ : أَنْ تُطْعَمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ، وَلَا تُضْرَبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبَّحَ ، وَلَا تَهْجُرَ إِلَّا فِي النَّبْتِ)

(رواه أبو داود: 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

6.4 การให้ความคุ้มครอง

ตามหลักการอิสลาม ผู้ชายคือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลและเลี้ยงดูผู้หญิง ด้วยการแสวงหาสิ่งดีๆ และให้ความคุ้มครองแก่นางจากสิ่งชั่วร้ายและห่างไกลจากฟิตนะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِنِ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا﴾

(النساء : 34)

ความว่า “บรรดาชาชนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบาง คน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา บรรดา กุสสตรีนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้ และบรรดาหญิงที่พวกเขาหัวน เกรงในความคดโกงของนางนั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้ง นางไว้แต่ลำพังในที่นอน และจงเขียนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเขา แล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ ทรงเกรียงไกร”

(อันนิสาอ์: 34)

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(التحریم : 6)

ความว่า “โอ้อับรรคาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮ์รีม:6)

และเมื่อมออาวิยะฮ์ อิบน์ หัยยะฮ์ได้ถามท่านเราะฮ์ลุล ﷺ เกี่ยวกับสิทธิของภรรยาที่พึงได้รับ จากสามีท่านกล่าวว่า

عن حكيم بن معاوية القشيري عن أبيه قال : ((قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ ؟ قَالَ : أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَبْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُفَبِّحَ ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود : 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าคบบ่นนาง อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd : 2142)

6.5 การดูแลเมื่อขามป่วยไข้

ชีวิตคู่จะเป็นชีวิตที่มีความสุขและความอบอุ่น ถ้าทั้งสองชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจต่อกัน และถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเมื่อพบเจอความลำบาก อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝۱۹﴾

(النساء : 19)

ความว่า “ และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่งขณะเดียวกัน อัลลอฮ์ก็ทรงให้มีในสิ่งนั้น ซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาฮ์: 19)

6.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

ท่านเราะสูล ﷺ ได้ระบุว่า การให้ความสำคัญแก่บุตรบางคนและละเลยอีกบางคน นั้น ถือเป็น การกระทำที่อธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ต้องห้ามในอิสลาม

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِلِمَامٌ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْحَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

(أخرجه البخاري : 853)

ความว่า “ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ และทุกคนในหมู่พวกท่านต้องถูกสอบสวนต่อความรับผิดชอบของเขา ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา และต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:853)

ลูกหลานคืออะมานะฮฺ(หน้าที่ต้องรับผิดชอบ)บนบ่าของบิดามารดาทุกคน ทั้งสองท่านจะถูกสอบสวนถึงภาระหน้าที่ต่อลูกหลานในวันกิยามะฮฺ และด้วยการอบรมปลูกฝังศาสนา และจริยธรรมแก่ ลูกหลานจะทำให้พวกเขากลายเป็นแก้วตาดวงใจแก่พ่อแม่ ทำให้มีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (สิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ ที่อิสลามยืนยันรับรอง เซค มุห์มัด บิน ศอลิห์ อัล-อุษัยมีน แปลโดย: อันวา สะฮฺ และ อุษมาน อิศรีส, nd.: 18)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴾

(الطور : 21)

ความว่า “และบรรดาผู้ศรัทธา บรรดาลูกหลานของพวกเขาจะดำเนินตามพวกเขาด้วยการศรัทธา เราจะให้ลูกหลานของพวกเขาอยู่ร่วมกับพวกเขา และเราจะไม่ให้การงานของพวกเขาลดหย่อนลงจากพวกเขาแต่อย่างใดแต่ละคนย่อมได้รับการค่าประกันในสิ่งที่เขาขวนขวายไว้”

(อิฎฺ-ฎุร : 21)

ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวอีกว่า

((إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث: صدقة جارية، أو علم ينتفع به، أو ولد صالح يدعو له))

(أخرجه المسلم : 1631)

ความว่า “เมื่อบ่าวคนหนึ่ง (มนุษย์) ได้เสียชีวิตลง การงานของเขาจะถูกตัดขาด นอกจากการ งานสาม ประการ คือการบริจาคทานที่ถาวร หรือความรู้ที่เป็นประโยชน์ หรือลูกที่ดีซึ่งขอดูอาให้กับเขา”

(บันทึกโดย al-Muslim : 1631)

7- บทลงโทษของผู้ที่ไม่มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยา

หากผู้เป็นสามีไม่มีความยุติธรรมในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดู การปฏิสัมพันธ์ที่ดี เรื่องที่อยู่อาศัย หรือเรื่องการแบ่งเวรค่างแรม (ยกเว้นเรื่องความรัก) เขาก็จะมีความผิด ถูกสอบสวน และถูกลงโทษในโลกหน้าด้วยบทลงโทษที่สาสม ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวว่

((من كانت له امرأتان، فمال إلى إحداهما: جاء يوم القيامة وشقه مائل))

(أخرجه أبو داود: 2133)

ความว่า “ผู้ใดมีภรรยา 2 คน แล้วเขาก็เอนเอียงไปยังหนึ่งในสองคน (ในอีกสำนวนหนึ่งระบุว่า แล้วเขาก็ไม่ให้ความเป็นธรรมระหว่างสองคนนั้น) ในวันกิยามะฮ์เขาผู้นั้นจะมาในสภาพที่หนึ่งในสองซีก (ของร่างกาย) ของเขาเอียงไป”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2133)

จากหะดีษนี้บ่งบอกว่าสามีจำเป็นจะต้องให้ความเท่าเทียมระหว่างบรรดาภรรยา และห้ามลำเอียงแก่คนหนึ่งคนใดในจำนวนภรรยาทั้งหมดของเขา อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า(และพวกเจ้าจงอย่าเอียงทั้งหมด) ซึ่งหมายถึง ลำเอียงในเรื่องการแบ่งแหว การให้ค่าอุปการะต่างๆ ไม่รวมเรื่องของการรัก เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมได้ (Sharfu al-Haq al-Azīm Ābādī Abu Abdu al- Rahmān,1994.:6/121)

ส่วนบทลงโทษในโลกนี้ เขาก็คือผู้ที่ก่ออาชญากรรม เพราะการที่สามีขมต่อภรรยา นั่นถือว่าการก่ออาชญากรรมที่รุนแรงในทางกฎหมายอิสลาม เป็นหน้าที่ของกอฎี(ผู้พิพากษา) ที่จะต้องทำการลงโทษด้วยบทลงโทษตามกฎหมายได้กำหนดไว้ ที่ว่าด้วยการละเลยหน้าที่ของสามีต่อภรรยา เช่น การเรียกตัวของสามีมาปรับทัศนคติ หรือจำคุก หรือปรับเงิน เป็นต้น (Abdu al-Nasir Tawfiq al-Attār,1972.:244)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 3

การนำหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมาย อิสลามไปใช้กับครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ในการนำหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามไปใช้ ซึ่งข้อมูลที่ได้ในแต่ละครอบครัวนั้นมีความแตกต่างในด้านการนำหลักการอิสลามไปใช้ด้วยเพราะปัจจัยที่แตกต่างกัน ทำให้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครอบครัว ซึ่งปัญหาที่แตกต่างเหล่านี้คือประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะวิเคราะห์และกำหนดหุคมในบทต่อไป

ครอบครัวที่ 1 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2¹⁷

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

การมีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามย่อมส่งผลที่ดีต่อการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้อยู่ในครรลองอิสลาม ห่างไกลจากความแตกแยกและการสร้างปัญหาต่อกัน

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นภรรยาคนที่ 2 จากครอบครัวที่มีภรรยา 2 คน อายุ 34 ปี มีความรู้สามัญต่ำกว่าปริญญาตรี ความรู้ศาสนามีพอประมาณจากสถาบันปอเนาะในหมู่บ้าน อาชีพเป็นแม่ค้าขายโรตีสานมาแล้ว 6 ปี มีลูกด้วยกัน 2 คน (มีลูกติดจากสามีเก่า 2 คนด้วย)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับประเด็นความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า “ฉันเป็นคนมีการศึกษาน้อยแต่ก็รู้ว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นสุนนะฮ์ของท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ เหตุผลที่ฉันแต่งงานกับสามีคนปัจจุบันเนื่องจากฉันเคยแต่งงานกับคนไม่เรียนศาสนามาก่อน แล้วชีวิตการแต่งงานมีปัญหาตลอดทั้งที่มีภรรยาแค่คนเดียว ฉันก็เลยคิดว่าการเป็นภรรยาคนที่ 2 หรือ 3 หรือ 4 ของสามีที่มีศาสนาย่อมดีกว่า เพราะฉันคิดว่าผู้นำครอบครัวก็ต้องมีความรู้ศาสนาบ้าง ถึงแม้จะไม่เรียนจบสูงๆก็ตาม อย่างน้อยก็พอให้เขารู้เขามีความยำเกรง (ตักวา) ต่ออัลลอฮ์ เขาก็จะได้ไม่ทำบาปด้วยการไม่ยุติธรรมต่อภรรยาของเขา โดยที่ไม่รู้ตัว เช่นเดียวกันทางด้านภรยาก็ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาบ้างไม่มากก็น้อย จะได้มีความยำเกรง (ตักวา) และกลัวที่จะฝ่าฝืนบทบัญญัติของอัลลอฮ์และทำบาปต่อสามี ก็ถือว่ายังดีกว่าคนที่ไม่มีความรู้ศาสนาเลยละค่ะ”

¹⁷ ผู้วิจัยขอสงวนชื่อจริง(ทุกครอบครัว)และสถานที่ ด้วยความประสงค์ของผู้ถูกสัมภาษณ์

2- การให้ความยุติธรรม

ความยุติธรรมเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการอนุญาตมีภรรยาหลายคนตามหลักการอิสลาม ซึ่งอุละมาอ์ได้ให้ข้อจำกัดของคำว่ายุติธรรมคือ ความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกันในเรื่องที่เป็นไปได้ เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดู (ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภค เครื่องบริโภค ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าเลี้ยงดูบุตร) การแบ่งเวลาว่าง การเอาใจใส่ดูแล เป็นต้น ส่วนเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ก็ไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกัน นั่นคือเรื่องของความรัก

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล โดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “สำหรับฉัน ฉันคิดว่าความยุติธรรมที่สามีควรมีให้กับบรรดาภรรยาทุกคนคือ เรื่องความรักและการเอาใจใส่ เรื่องที่อยู่อาศัย และเรื่องดูแลลูกๆค่ะ”

2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)

อุปการะเลี้ยงดูคือ สิ่งที่สามีจะต้องให้ค่าเลี้ยงดูและปัจจัยยังชีพแก่ภรรยา รวมถึงลูกๆ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค และของใช้ที่จำเป็น แก่บรรดาภรรยาทั้งหมด รวมถึงค่าเลี้ยงดูบุตรด้วย

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์) ว่า “สำหรับฉันค่าอุปการะเลี้ยงดูที่สามีให้ไม่เคยพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐานเลย แต่ฉันก็เคยไม่เรียกร้องให้เขาหามาให้ เพราะฉันรู้ว่าสามีทำงานรับจ้าง รายได้ไม่แน่นอน บางทีก็ได้เงินมาเพียงพอแค่ค่าเช่าบ้านเพราะฉันต้องเช่าบ้านอยู่ แต่ภรรยาอีกคนมีบ้านแล้ว ทุกวันนี้ฉันจึงต้องช่วยหารายได้เองด้วยการขายโรตีสีซ่า-เย็นเพื่อจุนเจือครอบครัวค่ะ ส่วนอีกบ้านหนึ่งเขาก็ให้เหมือนกัน เช่น เวลาขายเขาจะให้เงินเท่ากันทั้งสองบ้านแล้วเราสองคนก็ไปซื้อกันเองทั้งของลูกและของตัวเองค่ะ”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “ส่วนใหญ่แล้วเราสองคน(หมายถึงภรรยาคนที่หนึ่งและคนที่สอง) จะใส่เสื้อผ้าเท่าที่มีและซื้อเอง แต่เราก็ไม่ได้ซื้อกันเท่าไรนักเพราะเห็นว่ามันสิ้นเปลือง ส่วนสามีจะซื้อให้ก็เป็นชุดราคาถูก(เขาให้เงินเท่าๆกันแล้วเราสองคนไปซื้อกันเอง)

2.2.2 เครื่องบริโภค

เธอได้กล่าวว่า “โดยส่วนใหญ่แล้วเรื่องอาหารการกินในบ้านฉันจะเป็นคนออก เพราะฉันมีรายได้จากการขายโรตีสีซ่า แต่เวลาเขามีเขาก็ให้ค่ะ เพราะงานเขาไม่แน่นอนก็เลยได้เงินบ้างไม่ได้บ้าง แต่ฉันก็เข้าใจค่ะ”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “ฉันอยู่บ้านเช่าค่ะ ส่วนภรรยาคนที่หนึ่งอยู่บ้านตัวเองกับแม่ของเธอ ก่อนหน้านี้(ตอนแต่งงานใหม่ๆ)พวกเราเคยอยู่ด้วยกันทั้งหมดค่ะ”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ก็เหมือนกันค่ะ ส่วนใหญ่แล้วฉันเป็นคนออกค่านม ค่าผ้าอ้อม สำเร็จรูป ค่าขนมลูกๆ แต่เขาก็ให้ค่ะเวลาที่เขามี”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่า “ถ้าหมายถึงค่าใช้จ่ายในเรื่องเครื่องสำอางอะไรแบบนี้ฉันไม่ใช่ อยู่แล้วค่ะ ส่วนใหญ่แล้วถ้าเขาให้ เขาให้แบบรวมๆ เช่น ให้หนึ่งพันบาทก็หมายถึงค่าใช้จ่ายทุกอย่างในบ้านค่ะ รวมค่าไฟด้วย”

2.3 การแบ่งเวลาดังแรม

การแบ่งเวลาดังแรม (المبيت) ระหว่างบรรดาภรรยาเป็นเรื่องที่ถูกบัญญัติด้วยคหะดีษหลายบทด้วยกัน เป็นสิ่งที่สามิจำเป็นต้องกระทำให้เท่าเทียมกันแม้กระทั่งภรรยาที่ป่วย หรือมีประจำเดือน หรือนิฟาส เป็นต้น นอกเสียจากว่าภรรยาคนใดคนหนึ่งอนุญาตยกให้ภรรยาอื่นเมื่อสามิจมีความจำเป็น เพราะการแบ่งเวลาให้เท่ากันนั้นเป็นสิทธิของภรรยาทุกคนควรจะได้รับจากสามิจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแรมว่า “สามิจฉันให้เวลาเท่ากันคะ คืนวันคืน เนื่องจากสามิจฉันไม่ได้ทำงานประจำที่ไหน เขาก็เลยมีเวลาให้เราโดยไม่มีขาดตกบกพร่อง ขนาดฉันมีประจำเดือน เขาก็ยังให้สิทธิด้วยการมานอนบ้านฉันเลยคะ เพราะบ้านภรรยาคนแรกอยู่ใกล้กันด้วย ห่างกันแค่หนึ่งหมู่บ้าน มันก็เลยไม่มีปัญหาเรื่องเดินทางไปมาของสามิจคะ”

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

การเอาใจใส่ดูแลคือหนึ่งในข้อจำกัดของความยุติธรรมที่สามิจควรต้องให้ความเท่าเทียมกัน เช่น การให้ความรู้ศาสนาเพื่อช่วยประดับประคองให้บรรดาภรรยาอยู่ในหนทางของศาสนา การกวาดขันเรื่องการทำ อิบาตะฮุ การให้เกียรติและไม่ทำร้ายหรือดูถูก เป็นต้น

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่า “เรื่องการเอาใจใส่จากสามิจนั้น ใครๆก็ต้องการคะ ไม่ใช่ว่าอีกคนอ่อนแอทำอะไรไม่เป็นก็ดูแลแต่คนนั้น อยากให้สามิจยุติธรรมในเรื่องนี้ อย่างน้อยก็อย่าให้รู้สึกเหมือนโดนทิ้งคะ”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “แน่นอนอยู่แล้วคะ เหตุผลแรกที่ฉันตัดสินใจแต่งงานกับเขาก็เพราะเขาเคร่งทางด้านศาสนาคะ แต่ละสัปดาห์ในบ้านเราก็จะมีการละฮุติม

(แลกเปลี่ยนความรู้ศาสนาด้วยการอ่านหนังสือ) หรือบางเดือนเขาก็พาฉันไปมัสยิดรอคอะ(สามีคะอูวะฮ์ฮ์บลิหม)”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาคะฮ์

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “แน่นอนอยู่แล้วคะ เหตุผลแรกที่ฉันตัดสินใจแต่งงานกับเขาก็เพราะเขาเคร่งทางด้านศาสนาคะ”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “การที่สามีฉันเลือกแต่งงานกับฉันทั้งๆที่เป็นแม่หม้ายลูกติดตั้งสองคนโดยที่เขาไม่ได้ปีบั้งซ่อนเร้นต่อสังคมว่าฉันเป็นภรรยาของเขา ฉันถือว่าเป็นเกียรติแก่ตัวฉันอย่างมากเลยคะ”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “สามีฉันไม่เคยปล่อยให้ไปไหนกันเองหรอกคะ ถ้าจะไปไหนไกลหน่อย เขาก็จะพาพวกเราสองคนและลูกๆนั่งมอเตอร์ไซค์พ่วงไปด้วยกันคะ ส่วนลูกๆ ไม่ว่าจะลูกบ้านไหน ลูกเขาเองหรือลูกติดของฉันเขาก็ดูแลไปรับไปส่งเรียนทุกคนคะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ตอนฉันคลอดลูก ก็ได้เขานี้แหละคะดูแลเป็นห่วงอยู่ใกล้ๆ”

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “สามีดูแลสั่งสอนลูกๆ และลูกเลี้ยงของเขาอย่างดีและเท่าๆกันเลยคะ (ภรรยาที่มีลูกติดสองคน)”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวความรักว่า “ฉันก็อยากให้สามีรักเท่าๆกันคะ ไม่ใช่รักอีกคนมากกว่าเพียงเพราะว่าอีกคนอ่อนแอ และรักอีกคนน้อยกว่าเพียงเพราะเห็นว่าอีกคนแกร่ง ทำอะไรเองได้ทุกอย่าง

ครอบครัวที่ 2 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 3

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นภรรยาคนที่ 3 จากครอบครัวที่มีภรรยา 4 คน อายุ 67 ปี อาชีพชาวสวน มีลูกด้วยกัน 3 คน ไม่ได้เรียนศาสนาและสามัญเลยเพราะพ่อแม่มีลูกสาวคนเดียวอยากให้อยู่บ้านเป็นแม่ศรีเรือน เธอเป็นภรรยาคนที่ 3 ของโต๊ะครูปอนาะแห่งหนึ่ง (หรือคนที่ 2 เพราะคนที่ 1 เสียชีวิตแล้ว)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า “ฉันรู้ว่าการมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นเป็นที่อนุญาต ที่ฉันตัดสินใจแต่งงานเป็นคนที่ 3 นั้นเป็นเพราะตอนนั้นฉันเพิ่งพ้นอิดค๊ะฮจากสามีเก่าที่ฉันหนีเขามาพ้องหย่ากับ โຕ๊ะครูที่ทำงานอยู่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครราชสีมา (เพราะสามีเก่าหึงหวงมากแบบไม่มีเหตุผล) ซึ่งตอนนั้นฉันอายุ 17 ปี ยังสับสนกับชีวิตการแต่งงานครั้งแรกที่ล้มเหลว พอมี โຕ๊ะครูมาขอ ฉันก็ตกลงแต่งงานเพราะเห็นว่าเขามีศาสนา แต่ไม่คิดว่าตอนหลังคนมีศาสนาอย่างเขาก็อธรรมต่อภรรยาได้ ฉันก็ไม่ได้เรียนศาสนาเลย แต่ฉันอยู่ด้วยความอดทนค่ะ”

2- การให้ความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “ฉันว่าสามีต้องยุติธรรมในทุกเรื่องค่ะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าเลี้ยงดูบุตร ที่อยู่อาศัย ความเอาใจใส่ดูแล และการแบ่งเวรค่ะ”

2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะห์)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะห์) ว่า “ส่วนใหญ่แล้วรายได้ของพวกเราจะได้จากการช่วยทำขนมขาย เพราะตอนนั้นอาศัยอยู่ด้วยกันหมดเลย ส่วนรายได้ที่ได้อีกจากเขาเป็น โຕ๊ะครูก็ไม่ค่อยมาก นานๆ เขาก็จะให้ทีละ แต่พอมีลูก ค่าเลี้ยงดูลูกๆ เขารับผิดชอบทุกคนค่ะ แต่หลังจากที่เขามีภรรยาคนที่ 4 ฉันก็กลับไปอยู่กับพ่อแม่ตอนที่ลูกคนที่ 3 แล้วเขาก็ไม่ให้เงินพวกเราทั้งแม่ทั้งลูกเลยค่ะ”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “ก็มีบ้างที่เขาซื้อเสื้อผ้าให้ภรรยาทุกคน บางทีเขาก็พาไปซื้อ แต่ส่วนใหญ่ก็ใส่เท่าที่มีค่ะ”

2.2.2 เครื่องบริโภคน้ำ

เธอได้กล่าวว่า “อาหารหารกินในบ้านส่วนมากจะใช้เงินที่ได้จากการทำขนมขายค่ะ ก็ไม่ได้ซื้ออะไรมาก เพราะสมัยก่อนทำนาเองมีข้าวกิน เลี้ยงเป็ดไก่ ผัก ปลา ก็หาเอาข้างบ้านอย่างมากก็ซื้อพวกน้ำมัน น้ำตาล แบ่งทำขนม อะไรประมาณนี้ค่ะ”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “ตอนแต่งงานใหม่ๆ ภรรยาทุกคนอาศัยอยู่ในบ้านเขากันทั้งหมดค่ะ”

รวมทั้งพ่อแม่เขาด้วย แต่หลังจากมีลูกสองคนฉันก็ย้ายตามเขามาอยู่ที่สถาบันปอเนาะที่เขาเพิ่งเปิด ซึ่งชาวบ้านสร้างให้ค่ะ”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ลูกฉันสองคนแรกอยู่กับภรรยาคนที่หนึ่ง ฉันไม่รู้เหมือนกันว่าสามีให้ค่าเลี้ยงดูหรือเปล่า แต่ลูกอีกคนที่อยู่กับฉันนั้น เขาไม่เหลียวแลตั้งแต่ตอนท้องจนกระทั่งคลอด(เพราะตอนนั้นเขาเพิ่งมีภรรยาใหม่อีกคน) แต่พอลูกโตขึ้นเรียนมัธยมแล้วเขาก็ส่งเสียบ้างเหมือนกันค่ะ”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่า “ถ้าเขาให้ เขาก็ให้ค่าซื้ออาหารในบ้านเพื่อทุกคนค่ะ แต่ก็มีบางครั้งที่เขาให้เงินแล้วบอกให้ฉันไปทำผมที่ร้านในตันหยงมีสค่ะ(คนสมัยก่อนนิยมทำผมลอนหรือยัดผมตรง)

2.3 การแบ่งเวลาดังแรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแรมว่า “แรกๆสามีฉันแบ่งเวลาให้คนละคืนค่ะ เพราะอยู่บ้านเดียวกันอยู่แล้ว ไม่มีปัญหาเรื่องระยะทาง แต่พอเขาแต่งงานคนที่ 4 เขาก็ไม่แบ่งเวรให้ภรรยาคนอื่นๆเลย เขาอยู่แต่บ้านของคนที 4 ค่ะ”

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่า “ฉันอยากให้สามียุติธรรมในเรื่องนี้ค่ะ อย่างน้อยเขาก็ต้องกลับมาดูแลคนอื่นๆบ้างว่าขาดเหลืออะไรในวันที่เขาอยู่บ้านอื่น”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ตั้งแต่เด็กฉันไม่เคยเรียนหนังสือเลยทั้งศาสนาและสามัญ ฉันเพิ่งมาเข้าใจศาสนาบ้างก็ตอนอยู่กับเขานี้แหละค่ะ เพราะเขาเป็นโต๊ะครู เวลาเขาสอนหนังสือลูกศิษย์เขา ฉันก็จะไปนั่งฟังด้วยค่ะ”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติบิดาอะฮ์

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ สามีจะคอยเตือนเรื่องการละหมาด การถือศีลอด โดยเฉพาะการถือศีลอดเขาจะเตือนเสมอค่ะ”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “เขาให้เกียรติค่ะ ไม่เคยทำร้ายหรือดบตีเลย”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ใช่ค่ะ เวลาจะไปไหนที่ต้องนั่งรถไฟ รถสองแถว เขาก็จะพาไปค่ะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “เขาไม่ค่อยว่างค่ะ เพราะเป็นโตะครู หรือเขาอาจจะไม่ถนัดเรื่องดูแลด้วยค่ะ”

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “สามีไม่มีเวลาดูแลลูกๆหรือค่ะ แต่ละวันของเขาหมดไปกับการสอนหนังสือเด็กปอเนาะค่ะ”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความรักว่า “ฉันไม่รู้ว่าเขารักฉันหรือไม่รักกันแน่ เพราะบางครั้งเหมือนเขารักฉันเอ็นดูฉัน แต่สุดท้ายเขาก็ทิ้งฉันให้ลำบากเลี้ยงลูกคนเดียวในขณะที่เขาอยู่สบายกับภรรยาคนใหม่”

กรอบครวัที่ 3 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นภรรยาคนที่ 2 จากกรอบครวัที่มีภรรยา 2 คน อายุ 32 ปี มีความรู้สามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความรู้ศาสนาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นครูอัตราจ้างในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาแห่งหนึ่ง แต่งงานมาแล้ว 7 ปีกว่า มีลูกด้วยกัน 1 คน

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า “สาเหตุที่ฉันตัดสินใจแต่งงานเป็นภรรยาคนที่ 2 เนื่องจากภรรยาคนที่ 1 มาสู่ขอฉันให้กับสามี (ภรรยาคนที่ 1 และสามีมีความรู้ศานาระดับปริญญาตรี) เพราะฉันรู้ว่ามันเป็นสิ่งที่อิสลามอนุญาต อีกอย่างนั้นเพราะเขาเป็นคนดีมีศาสนา ฉันจึงละหมาดอัสติคออเราะฮ์ทำตามในสิ่งที่ท่านนบี ﷺ สอนไว้ว่าให้เลือกรองจากสี่อย่าง ศาสนาของเขา ฐานะของเขา ตระกูลของเขาและหน้าตาของเขา ในเมื่อฉันรู้ว่าเขาเรียนศาสนามาสูง (ภรรยาคนแรกก็เช่นกัน)ฉันก็ควรตัดสินใจเลือก เพราะอย่างน้อยคนที่เรียนศาสนาและรู้หลักการมากกว่าคนทั่วไปก็ย่อมมีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ คงไม่อธรรมต่อฉันแน่ คิดว่าเขาคงจัดการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้ดีกว่าคนที่ไม่เรียนศาสนาค่ะ”

2- การให้ความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “ความยุติธรรมที่สามีควรให้ความเท่าเทียมก็มีเรื่องการให้เวลา เรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู เรื่องที่อยู่อาศัย และเรื่องลูกๆค่ะ”

2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัพเภาะฮ)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู (นัพเภาะฮ)ว่า “เมื่ออยู่ช่วงหนึ่งที่แต่งงานใหม่ ๆ ฉันยังเป็นนักศึกษาอยู่ ค่าใช้จ่ายก็ต้องมากกว่าคนทั่วไป สามีกก็ให้ค่าเลี้ยงดูรวมค่าหนังสือด้วย (นักเรียนทุนไม่ต้องจ่ายค่าเทอม) แต่ถามว่าพอไหม? มันไม่พอหรอกค่ะ เพราะไหนจะค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในการเรียน ค่าผ้าอ้อมสำเร็จรูปของลูก ค่าของใช้ในครัวอีก พอดิบ้งเขาไม่ได้ให้แยกส่วน แม่ส่วนลูกค่ะ มันก็เลยไม่เหลือให้ใช้ส่วนตัวเลย จริงๆแล้วเราก็ไม่อยากจะเรียกร้องหรอกค่ะถ้าเขาเป็นคนไม่มี แต่ด้วยฐานะเขาแล้วสมควรที่เขาจะต้องให้มากกว่า นิดหนึ่งค่ะ แต่ฉันก็ไม่เคยถามหรอกค่ะว่าเขาให้บ้าน โน้นเท่าไร ยังไง เพราะมันจะเป็นการละลาบละลั่วงดูไม่มีมารยาทค่ะ อีกอย่างหนึ่งคือเขาเป็นคนเรียนศาสนาสูงเขาก็น่าจะรู้ว่าจะต้องยุติธรรมในเรื่องใดบ้าง แต่ตอนนี้ฉันเรียนจบแล้ว มีงานทำ มีเงินเดือนของตัวเองแล้วก็เลยไม่ได้คิดมากเรื่องค่าเลี้ยงดูค่ะ ส่วนที่อยู่อาศัยตอนนี้ยังอยู่กับพ่อแม่ค่ะ”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “ต้องขอค่ะ เช่น ขอซื้อรองเท้า เขาก็ซื้อให้ค่ะเป็นบางครั้ง ถ้าเป็นเสื้อผ้าเทศกาลรายชดฉันต้องขอเขาก่อนเขาถึงจะซื้อให้ หรือไม่ก็ให้เงินมาแล้วฉันไปซื้อเอง แต่ถ้าไม่ขอเขาก็ไม่ให้ค่ะ แต่ก็ม่บางครั้งถ้าเขาไปไหน ไกลๆแล้วจะซื้อเสื้อผ้าเป็นของฝากค่ะ ส่วนเรื่องของใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน เช่น เครื่องซักผ้า หม้อ กระทะ รวมถึงยานพาหนะ หาเอาเองค่ะ”

2.2.2 เครื่องบริโภค

เธอได้กล่าวว่า “เขาให้รวมๆกันค่ะ ไม่ได้แยกค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า หรือค่าขนมลูก”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “ตอนแต่งงานใหม่ๆเขาก็สัญญาค่ะว่าหลังจากสร้างบ้านให้ภรรยาคนแรกแล้วอีกสองสามปีจะสร้างบ้านให้ฉันด้วย แต่สามสี่ปีหลังจากนั้นฉันก็อยู่บ้านเช่า(เพราะต้องไปทำงานต่างจังหวัดตามที่สามีแนะนำซึ่งอยู่จังหวัดเดียวกันกับบ้านเดิมเขา) แต่ฉันทำงานอยู่ที่นั่นแค่ปีเดียวก็กลับมาอยู่ที่บ้านกับพ่อแม่ แล้วฉันก็อาศัยอยู่กับพ่อแม่ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ก็เจ็ดปีค่ะ”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ตอนฉันเรียนอยู่ก็ไม่มีนะค่ะ เขาให้รวมๆกันค่ะ แต่พอฉันทำงานมีเงินเดือน เขาก็ให้ค่าเลี้ยงดูลูกแต่ตัดเงินส่วนอื่นหมดค่ะ ”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่ “เขาให้รวมๆกันค้ะ ทุกอย่างอยู่ในนั้น ไม่ว่าจะค่ากิน ค่าของใช้ จำเป็นของลูก ของเราเอง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่าบ้าน แต่พอเรามีเงินเดือน เขาก็ให้แค่ค่าเช่าบ้านกับ ค่าใช้จ่ายจำเป็นของลูกค้ะ”

2.3 การแบ่งเวลาดังแรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแรมว่ “ไม่แน่นอนค้ะ บอกไม่ได้ว่เขาแบ่ง เวลาแบบไหน เพราะด้วยระยะทางที่ไกลและด้วยกรงานที่เขาทำเกี่ยวข้องกับลูกค้า ึ่งงานไม่ได้ เราก็เลยไม่ค่อยได้เจอกันค้ะ บางครั้งก็เจอเดือนละครั้ง หรือบางครั้งฉันเป็นคนไปหาเขาเองค้ะ”

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อรรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่ “แน่นอนค้ะ อยากให้เขาเอาใจใส่ดูแลบ้าง อย่างน้อยก็ไม่ต้องอยากให้ตัวเองรู้สึก โดดเดี่ยว ฉันเองก็ทนได้แหละ แต่ก็ท้อบ้างเป็นบางครั้งเพราะต้อง ทำอะไรคนเดียวมาตลอด ต้องการกำลังใจจากสามีบ้าง บางทีฉันก็ต้องการคู่คิดคู่ใจนะ”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ “เขาไม่ค่อยแนะนำในเรื่องศาสนา ค้ะ คงเห็นว่า ฉันเรียนศาสนาระดับเดียวกับเขาแล้ว แต่ก็มึบ้างบางครั้ง เช่น ค่านะศีษะฐุที่เกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ค้ะ”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติบาคะสุ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ “เหมือนกันค้ะ เขาไม่ค่อยแนะนำในเรื่องนี้ นอกจาก จะบอกให้ฉันละหมาดเขอะๆ ดูอาฮ์เขอะๆค้ะ”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ “ก็ให้เกียรติในบางเรื่องค้ะ แต่บางเรื่องฉันก็รู้สึกว่ เขาไม่ให้เกียรติฉันเลย”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ “เขาจะคุ้มครองฉันยัง ึงค้ะ ในเมื่ออยู่กันคนละที่ นานๆทีมาหา ส่วนใหญ่แล้วฉันที่ต้องเดินทางไปหาเขาเอง และฉันก็เคยเช่าบ้านอยู่ต่างจังหวัดคนเดียวด้วยค้ะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ “ก็อย่างที่บอกค้ะว่เราสองคนไม่ได้อยู่ด้วยกัน เขา จะดูแลฉันยัง ึง ขนาดตอนคลอดลูกเขาก็มาอยู่กับฉันแค่สี่วันเองค้ะ”

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “สามีมาหาเดือนละครั้ง หรือสองถึงสามเดือนครั้ง แต่แต่ละครั้งมาอยู่สองถึงสามวัน ไม่มีเวลาจะดูแลลูกหรือก่ะ เคยดูแลตอนลูกเพิ่งคลอด 4 วันเท่านั้น”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความรักว่า “ฉันก็ตอบไม่ถูกเหมือนกันค่ะว่าเขารักหรือเปล่านั้น เพราะเวลาเราเจอกันทุกครั้งเราก็แสดงความรักต่อกันอย่างลึกซึ้งด้วยความคิดถึง(นานๆเจอก็) แต่บางครั้งก็สงสัยว่าเขารักเราหรือเปล่า ทำไมไม่มาหา ไม่มาดูแลให้เหมือนกับบ้านโน้นค่ะ แต่จากการกระทำของเขาก็เห็นชัดเจนอยู่แล้วค่ะว่าเขารักใคร่มากกว่า ฉันก็เคยถามเขาตรงๆค่ะว่าเคยรักฉันบ้างหรือเปล่านั้น ที่จริงแล้วถ้าเขารักคนที่หนึ่งมากกว่าก็ไม่น่าจะทำให้เห็นชัดเจนขนาดนี้ก็ได้”

กรอบคร่าวๆที่ 4 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ผู้ถูกสัมภาษณ์มาจากภูมิลำเนาสุโขทัยเป็นภรรยาคนที่ 2 จากกรอบคร่าวๆที่มีภรรยา 2 คน อายุ 39 ปี มีความรู้สามัญต่ำกว่าป.ตรี มีความรู้ศาสนาอยู่ในระดับต่ำกว่าชะนารีวี มีอาชีพค้าขาย แต่งงานมาแล้ว 2 ปี

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า “การมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ ฉันเลือกแต่งงานกับสามีด้วยเหตุผลเพราะเขามีศาสนา ละหมาดครบ และนำครอบครัวได้ สำหรับฉันแล้วผู้นำครอบครัวนั้นต้องมีศาสนาเพราะถ้าผู้นำครอบครัวเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการศาสนาอย่างถูกต้อง ก็สามารถที่จะอบรมสั่งสอนและนำพาครอบครัวให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนาได้ค่ะ เหตุผลอีกอย่างคือ ฉันเห็นว่าเขาเป็นคนที่มีความรับผิดชอบค่ะ และใช้ว่าผู้นำครอบครัวข้างเคียงนะค่ะที่ต้องมีศาสนา ด้านภรรยาเองก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาด้วย จะได้บริหารดูแลลูกๆและมีความเข้าใจในตัวสามีในทางที่ถูกต้องตามที่ศาสนาอิสลามได้สอน”

2- การให้ความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “ฉันคิดว่าคนที่ เป็นสามี ต้องมีความยุติธรรมในเรื่องการจ่ายค่าเลี้ยงดู และการดูแลเอาใจใส่ค่ะ”

2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะห์ฮ)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะห์ฮ)ว่า “สามีฉันเขารับผิดชอบ เขาดูแลค่าใช้จ่ายในบ้านทุกอย่าง ฉันคิดว่าเขาเป็นธรรมในเรื่องนี้ทั้งสองบ้านเลขที่ แต่ที่อยู่อาศัยฉันยังอยู่บ้านเดิมค่ะ”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “สามีฉันเขารับผิดชอบ เขาดูแลค่าใช้จ่ายในบ้านทุกอย่างค่ะ”

2.2.2 เครื่องบริโภค

เธอได้กล่าวว่า “สามีฉันเขารับผิดชอบ เขาดูแลค่าใช้จ่ายในบ้านทุกอย่างค่ะ”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “ฉันยังอยู่บ้านเดิมค่ะ”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ยังไม่มียุติกันค่ะ แต่ฉันเอาหลานมาเลี้ยงค่ะ”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่า “เขาไม่ได้เจาะจงค่ะ ให้ก้อนหนึ่งในแต่ละเดือน ฉันก็จัดการแจกแจงเองว่าค่าอะไรบ้าง”

2.3 การแบ่งเวลาค้างแรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาค้างแรมว่า “สามีของฉันเขาต้องทำงานไกล เราก็เลยไม่ได้ทำข้อตกลงกันไว้ในส่วนนี้ แต่เขาจะมาสัปดาห์ละครั้งถ้าอยู่ในประเทศเดียวกัน (บางครั้งเราสองคนไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียด้วยกัน) บางครั้งก็เจอเดือนละครั้ง(หากฉันกลับมาเมืองไทยแล้วเขาทำงานอยู่มาเลเซีย) ฉันก็เข้าใจค่ะว่าเขามีความจำเป็น แต่ก็มีบ้างที่น้อยใจเหมือนกันค่ะ”

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่า “ใช่ค่ะ ต้องการการดูแลเอาใจใส่จากสามี อยากให้เขายุติธรรมในเรื่องนี้ เพราะแต่งงานกันมาเป็นคู่ชีวิตเราก็อยากได้ความรักความเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะตอนเราลำบาก หรือเวลาปกติธรรมดาก็ตาม”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เหตุผลส่วนหนึ่งที่ฉันแต่งงานกับเขาก็เพราะเขาเป็นคนมีศาสนา ฉันได้ความรู้ศาสนาจากเขามากเลยค่ะ”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติบิดาจะฮู

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ใช่ค่ะ เขาจะชอบพูดบ่อยๆ ให้ละหมาดมากๆ ดูอาฮ์
หลายๆ อะไรแบบนี้ค่ะ”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เขาให้เกียรติค่ะ”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เวลาเขาอยู่บ้านนี้ ถ้าฉันจะไปไหนเขาก็พาไป
ค่ะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เขาดูแลค่ะ”

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ยังไม่มีลูกด้วยกันค่ะ แต่เอาหลานมาเลี้ยงค่ะ”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความรักว่า “ก็อยากให้เรายุติธรรมในเรื่องนี้ค่ะ เพราะแน่นอน
ว่าเราต้องการความรักจากคู่ชีวิต”

กรอบครีวที่ 5 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2 (เคยเป็นภรรยาคนที่ 1)

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นภรรยาคนที่ 2 จากกรอบครีวที่มีภรรยา 2 คน (และเคยเป็น
ภรรยาคนที่ 1) อายุ 33 ปี มีความรู้สามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความรู้ศาสนาอยู่ในระดับปริญญาตรี มี
อาชีพเป็นครูอัตราจ้างในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาแห่งหนึ่ง แต่งงานมาแล้ว 2 เดือน

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า
“การมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นเรื่องที่อิสลามอนุญาต เหตุผลที่ฉันแต่งงานกับสามีคนนี้ก็คือ อยากได้
ผู้นำครอบครัวที่ดี ที่สามารถช่วยเหลือได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาสนา เรื่องเงิน เรื่องการ
คุ้มครอง เพราะฉันคิดว่าสามีที่มีศาสนาย่อมแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการ ทางด้าน
ภรรยาก็ต้องมีความเข้าใจศาสนาเช่นกัน เพราะการที่ภรรยาเข้าใจศาสนาจะทำให้มีความอดทนต่อ
ปัญหา และแก้ปัญหาตามหลักการของศาสนา”

2- การให้ความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล โดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความ
ยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “ฉันว่าความยุติธรรมก็คือ สามีต้องให้เท่าเทียมกันระหว่างบรรดาภรรยาในเรื่องของเงินและเวลาละ”

2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮฺ)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮฺ)ว่า “สามีฉันให้ค่าเลี้ยงดูอยู่ในระดับปานกลางละ เพราะภรรยาทั้งสองคนมีงานทำและมีเงินเดือนเป็นของตัวเองอยู่แล้ว ส่วนที่อยู่อาศัยฉันอยู่แค่บ้านเช่า อาจจะเป็นเพราะเพิ่งแต่งงานละ ต่อไปเขาคงขยับขยายที่อยู่ให้ฉันละ”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “เขาก็ซื้อเสื้อผ้าให้ละ ส่วนเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านนั้น มันมีอยู่แล้วก่อนที่ฉันจะแต่งงานกับเขาละ”

2.2.2 เครื่องบริโภค

เธอได้กล่าวว่า “เขาให้ละ แต่เขาไม่ได้บอกชัดเจนว่าอันนี้เงินค่ากินนะ อันนี้ค่าเสื้อผ้าละ แต่เขาให้เป็นก้อนในแต่ละเดือน แล้วให้ฉันจัดสรรเอาเองละ”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “ตอนนี้อยู่บ้านเช่าละ เราเพิ่งแต่งงานกันแค่สองเดือนด้วย ต่อไปเขาอาจจะขยับขยายให้ฉันก็ได้ละ”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ตอนนี้ฉันยังไม่มียูกับเขาละ ก็เลยไม่มีเงินส่วนนี้ แต่ฉันมีลูกติดสองคนจากสามีเก่า สามีคนปัจจุบันก็ให้เงินค่าขนมเด็กบ่อยๆละ”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่า “ก็จัดสรรจากเงินที่เขาให้นั่นแหละละ”

2.3 การแบ่งเวลาดังแร่ม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแร่มว่า “ภรรยาคนแรกได้เวลามากกว่าละ ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทางที่อยู่คนละจังหวัดแล้วทำให้สามียังไม่มีการแบ่งเวลละ เขาจะมาหาเฉพาะวันหยุดละ”

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่า “ใจแน่นอนละ ต้องการคนดูแลเอาใจใส่ บางครั้งก็รู้สึกโดดเดี่ยวเพราะสามียังไม่มีความพร้อมในด้านเวลา อยากให้สามีมีความยุติธรรมในเรื่องนี้ละ”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ก็มีคำนะสี่ชะฮ์บ้างค่ะ เพราะทำชะละเกาะห์เกือบทุกสัปดาห์”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เขาก็บอกให้ฉันขยันละหมาดอะฮ์ญุดมมากๆ คูอาฮ์มากๆ”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ค่ะ เขาให้เกียรติฉันมากๆ ขนาดว่าฉันเป็นแม่หม้าย ลูกติดสองคน แต่เขาไม่รังเกียจ เขาให้เกียรติด้วยการจัดงานแต่งให้ฉันเพื่อประกาศให้คนรู้ว่าฉันคือภรรยาอีกคนของเขาด้วยค่ะ”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ก็เวลาเขามาบ้านนี้เขาก็จะให้ความคุ้มครองค่ะเวลาไปไหนมาไหน แต่ปัญหาคือเวลาเขาไม่อยู่ฉันก็ต้องการความคุ้มครองจากเขาค่ะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ยังบอกไม่ได้ค่ะ เพราะเราเพิ่งแต่งงานกัน ตั้งแต่แต่งงานกันมาฉันยังไม่เคยป่วยค่ะ”

2.4.6 การดูแลสิ่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “ยังไม่มีลูกด้วยกันค่ะ(เพิ่งแต่งงาน)”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความรักว่า “ฉันก็ไม่รู้ว่าความรักเป็นแบบไหนนะค่ะ แต่ที่รู้คือสามีในอดีต(ซึ่งตอนนั้นเป็นภรรยาคนที่หนึ่ง)กับสามีปัจจุบัน(เป็นภรรยาคนที่สอง) มีความแตกต่างกันมาก ฉันรู้สึกว่ามีคนปัจจุบันเขารักและทะนุถนอมฉันมาก เขาเอาใจใส่และดูแลฉันอย่างดี แม้แต่เรื่องในครัวเขายังช่วยฉันเลยล่ะ

กรอบคร่าวๆที่ 6 : สัมภาษณ์ภรรยาคนที่ 2

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นภรรยาคนที่ 2 จากกรอบคร่าวๆที่มีภรรยา 3 คน อายุ 32 ปี อาชีพแม่บ้าน (เคยเป็นครูสอนหนังสือมา 8 ปี) มีลูกด้วยกัน 3 คน (กำลังจะเข้า 4 คน) จบปริญญาตรีอิสลามศึกษา สาขาชะรีอะฮ์ แต่งงานมาแล้ว 9 ปี

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามว่า “ปัจจุบัน ถ้าพูดถึงการมีภรรยาหลายคน จะเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยยอมรับมากนัก เพราะสังคมได้สพเห็น

ความไม่ยุติธรรมของบุคคลที่มีภรรยาหลายคน นั่นคือมีภรรยาหลายคนแล้วไม่ได้ปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์และข้อบัญญัติที่อัลลอฮ์ได้กำหนดไว้จริงๆ แล้วการที่อิสลามอนุญาตให้มีภรรยาหลายคน นั้น พระองค์อนุญาตสำหรับบุคคลที่มีความสามารถเท่านั้น นั่นคือ มีความสามารถที่จะให้ความ ยุติธรรม มีความสามารถที่จะดูแล และมีความสามารถที่จะปกป้องคุ้มครองได้ เรียกได้ว่ากฎ ข้อบัญญัติในอิสลามมีแต่สิ่งที่ดี ซึ่งอัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวชัดเจน เอาไว้ในอายะฮ์อัลกุรอานความว่า (หากพวกเจ้ากลัวว่าพวกเจ้าจะไม่ยุติธรรมกับเด็กกำพร้า ดังนั้น พวกเจ้าก็จงแต่งงานกับผู้หญิงที่ดีสำหรับพวกเจ้า สองคน สามคน หรือสี่คน หากพวกเจ้าเกรงว่า พวกเจ้าไม่สามารถให้ความยุติธรรม พวกเจ้าก็จงแต่งงานแค่หญิงเดียว หรือผู้ที่อยู่ภายใต้การ ครอบครองของพวกเจ้า นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้กว่า เพื่อว่าพวกเจ้าจะไม่ลำเอียง) อันนิสาฮ์ : 3 ”

2- การให้ความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล โดยแยกเป็นประเด็นปลีกย่อยของความ ยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมว่า “ความยุติธรรมคือ เงื่อนไข หลักสำหรับการมีภรรยาหลายคน อัลลอฮ์ได้คริสต์ไว้ความว่า (หากพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าไม่ สามารถให้ความยุติธรรม พวกเจ้าก็จงแต่งงานแค่หญิงเดียว) อายะฮ์นี้เป็นข้อจำกัดอย่างชัดเจนว่า หากไม่มีความสามารถก็ไม่ควรที่จะมีสอง สาม หรือสี่ อีกทั้งคำว่า “ยุติธรรม” ยังเป็นจุดประสงค์ หลักสำหรับการมีภรรยาหลายคน นั่นก็คือ ความเสมอภาค เท่าเทียมกันระหว่างภรรยาของเขา ไม่ว่า จะเป็นด้านค่าใช้จ่าย ด้านเสื้อผ้า ด้านการหลับนอน และทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่ไม่มีความสามารถ อัลลอฮ์จึงคุ้มครองผู้หญิงด้วยการกำหนดเงื่อนไขข้อ นี้)

2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับคำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์)ว่า “ นัฟเกาะฮ์เป็นสิ่งที่วาญิบ สำหรับสามีที่ต้องมอบแก่ภรรยา ไม่ว่าท่านจะมีภรรยาคนเดียว หรือสอง หรือสาม หรือสี่คน นัฟ เกาะฮ์เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์บัญญัติไว้อย่างชัดเจน สำหรับฉัน สิ่งที่ประสบคือ เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ ได้รับจากการทำงานเองนั้น สามีจะไม่ก้าวก่ายเลย เพราะเป็นเงินส่วนตัวของเรา”

2.2.1 เครื่องอุปโภค

เธอได้กล่าวว่า “สำหรับฉัน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สามีจะเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร”

2.2.2 เครื่องบริโศก

เธอได้กล่าวว่า “สำหรับฉัน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สามิฉันจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร”

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

เธอได้กล่าวว่า “สำหรับฉัน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สามิฉันจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร”

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

เธอได้กล่าวว่า “สำหรับฉัน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สามิฉันจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร”

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

เธอได้กล่าวว่า “สามิฉันรับผิดชอบทั้งหมดคะ เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ได้รับจากการทำงานเองนั้น สามิฉันจะไม่ก้าวก่ายเลย”

2.3 การแบ่งเวลาค้างแรม

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งเวลาค้างแรมว่า “การแบ่งเวรนั้น สามิฉันมีความยุติธรรมคะ โดยที่เขาคะเวียนคนละคืน ภรรยาสามคน สามจังหวัด แต่เขาก็สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในเรื่องนี้ได้คะ”

2.4 การปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลว่า “ในเรื่องการดูแลเอาใจใส่ สามิฉันจะให้ความสำคัญอย่างมากคะ”

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “สามิฉันจะให้ความสำคัญอย่างมากคะ โดยที่เขาคะพูดเรื่องศาสนาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นภรรยาและลูกๆ (และได้รับการอบรมจากกลุ่มชะละเกาะฮุประจำ สัปดาห้ด้วย)”

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮุ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ทุกๆเวลาละหมาด สามิฉันจะโทรถามตลอดคะ ว่าละหมาดแล้วหรือยัง แล้วเขาก็จะบอกว่า เป็นผู้หญิงต้องละหมาดแต่เนิ่นๆ(อะวัลวกตุ)”

2.4.3 การให้เกียรติ

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “สามิฉันให้เกียรติอย่างมากคะ ไม่รู้จะอธิบายยังไงคะ”

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ใช่ค่ะ สามีฉันให้ความคุ้มครองสุดความสามารถของเขาเลยคะ”

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “เวลาป่วยไข้ สามีฉันจะดูแลเต็มที่ เท่าที่เขาจะทำได้เลยคะ”

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

เธอได้กล่าวว่า “สามีฉันจะดูแลสั่งสอนลูกๆ อยู่เสมอคะ”

2.5 ความรัก

เธอได้กล่าวเกี่ยวกับความรักว่า “พูดถึงความรัก เป็นสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนต้องการ ยิ่งสามีมีภรรยาหลายคน ก็ยิ่งต้องการให้สามีรักเรามากที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความยุติธรรมในเรื่องของความรัก ไม่เป็นสิ่งที่ถูกบังคับในใจ ดั่งที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า (และพวกเจ้าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมระหว่างผู้หญิงเลย ถึงแม้พวกเจ้าจะมีความปรารถนาที่แรงกล้า) อันนีสาร์: 129 นั่นก็เพราะความยุติธรรมในเรื่องของความรักเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของจิตใจ แต่ฉันเชื่อว่าหากเราทำดี และเป็นภรรยาที่ดีที่เชื่อฟังสามี พร้อมทั้งเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ อิงชาอัลลอฮ์ความรักก็จะเกิดขึ้น”

บทที่ 4

แนวทางการบริหารจัดการการมีภรรยาหลายคนที่ประสบความสำเร็จตามหลักกฎหมายอิสลาม

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์เชื่อมโยงและเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบใหม่เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการมีภรรยาหลายคนให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามต่อไป

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

จากหลักการอิสลามอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้สี่คนด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและอัซสุนนะฮ์ โดยมีเงื่อนไข 3 ข้อดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนจะต้องไม่เกินสี่คน
- 2) ต้องไม่มีความกลัวในหัวใจว่าจะต้องเกิดความไม่ยุติธรรม ซึ่งเงื่อนไขนี้เป็นเงื่อนไขของการอนุญาตให้แต่งงานที่สอง คนที่สามและคนที่สี่ มิใช่เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการอะกัตนิกาฮ์ (สัญญาการแต่งงาน) ดังนั้นหากใครแต่งงานสองคน สามคนหรือสี่คนโดยที่เขาไม่มีความรู้สึกกลัวในใจว่าจะไม่ยุติธรรม การแต่งงานของเขาใช้ได้ แต่ถือว่าเขานั้นกระทำบาปหากว่าเขากระทำการอธรรมขึ้นมาจริง
- 3) การจ่ายนฟเกาะฮ์ หมายถึง ผู้ชายต้องมีความสามารถที่จะให้ค่าเลี้ยงดูและปัจจัยยังชีพ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค และของใช้ที่จำเป็น แก่บรรดาภรรยาทั้งหมด

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي النِّسَاءِ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَثْرَىٰ وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَلِكَ أَذَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴾

(النساء:3)

ความว่า “และหากพวกเขาเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ดีแก่พวกเขา ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเขาเกรงว่าพวกเขาจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่มีหญิงที่มีมือขวาของพวกเขาครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในสิ่งที่พวกเขาจะไม่ทำเอียง”

(อันนิสาฮ์ : 3)

หลักฐานจากอัสสุนนะฮ์

หะดีษเศาะหิหฺของท่านบี ﷺ สั่งใช้ให้เศาะหาบะฮ์ของท่านที่มีภรรยาหลายคนเลือกภรรยาให้เหลือแค่สี่คนหลังจากที่อายะฮ์อัลกุรอานเกี่ยวกับการจำกัดภรรยาแค่สี่ได้ประทานลงมา

((عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عَلِيَّ بْنَ سَلَمَةَ الثَّقَفِيَّ، أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَسْلَمَ مَعَهُ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ .))

(أخرجه الترمذي: 1128)

ความว่า “มีอัยลาน บินสะละมะฮ์ อัยมะกะกะฟีฮ์ เพิ่งเข้ารับอิสลามในขณะที่เขามีภรรยาสิบคนอยู่ก่อนแล้ว และพวกนางทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามพร้อมกับเขา ท่านเราะฮ์ฮูฮ์ ﷺ จึงสั่งให้เขาเลือกสี่คนจากพวกนางทั้งหมด”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy: 1128)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลามจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 เธอเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นสุนนะฮ์ของท่านบีมุฮัมมัด ﷺ และบอกถึงเหตุผลที่เลือกแต่งงานกับสามีคนปัจจุบัน เพราะเขาเคร่งครัดในศาสนา มีความรู้ ศาสนาบ้างพอสมควร และเธอก็คิดว่าความเป็นภรรยาคนที่ 2 หรือ 3 หรือ 4 ของสามีที่มีศาสนาข่ม ดีกว่าการแต่งงานกับสามีที่ไม่มีศาสนาเลย เพราะเธอก็คิดว่าผู้นำครอบครัวที่มีศาสนา ข่มมีความเข้มแข็ง (ดีกว่า) ต่ออัลลอฮ์ เขาก็จะได้ไม่อธรรมต่อภรรยา เช่นเดียวกันทางด้านภรรยา ก็ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาบ้าง จะได้มีความเข้มแข็ง(ดีกว่า) และกลัวที่จะฝ่าฝืน บทบัญญัติของอัลลอฮ์และทำบาปต่อสามี

ครอบครัวที่ 2 เธอเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นเป็นที่อนุญาต และได้ออกเหตุผลที่แต่งงานเป็นคนที่ 3 นั้นเพราะชีวิตการแต่งงานครั้งแรกล้มเหลว เมื่อโศกเศร้ามาสู่ขอ ก็ตกลงแต่งงานเพราะเห็นว่าเขามีศาสนา แต่ตอนหลังคนมีศาสนาอย่างโศกเศร้าก็อธรรมต่อภรรยา เธอไม่ได้เรียนศาสนา แต่เธอทนอยู่ด้วยความอดทน

ครอบครัวที่ 3 เธอได้ออกสาเหตุที่ตัดสินใจแต่งงานเป็นภรรยาคนที่ 2 เนื่องจากภรรยาคนที่ 1 มาสู่ขอให้กับสามี(ภรรยาคนที่ 1 และสามีมีความรู้ศาสนาในระดับปริญญาตรี)เพราะเธอรู้ว่าเป็นสิ่งที่อิสลามอนุญาต และเพราะเขาเป็นคนดีมีศาสนา เธอจึงละหมาดอิสติคอเราะฮ์ทำตามในสิ่งที่ท่านนบี ﷺ สอนไว้ว่าให้เลือกคู่ครองจากสี่อย่าง ศาสนาของเขา ฐานะของเขา ตระกูลของเขา และหน้าตาของเขา เธอเข้าใจว่าคนที่เรียนศาสนาและรู้หลักการมากกว่าคนทั่วไปย่อมมีความขำเกรงต่ออัลลอฮ์ สูงไม่อธรรมต่อเธอ และเข้าใจว่าคนที่เรียนศาสนาสูงน่าจะจัดการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้ดีกว่าคนที่ไม่เรียนศาสนา

ครอบครัวที่ 4 เธอเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ เธอเลือกแต่งงานกับสามีด้วยเหตุผลเพราะเขามีศาสนา ละหมาดครบ และนำครอบครัวได้ เพราะถ้าผู้นำครอบครัวเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการศาสนาอย่างถูกต้อง ก็สามารถที่จะอบรมสั่งสอนและนำพาครอบครัวให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนาได้ ด้านภรรยาเองก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาด้วยเช่นกัน เพราะจะได้บริหารลูกๆในทางที่ดี

ครอบครัวที่ 5 เธอเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นเรื่องที่อิสลามอนุญาต และเหตุผลที่เธอแต่งงานกับสามีคนปัจจุบัน เพราะอยากได้ผู้นำครอบครัวที่ดี ที่สามารถช่วยเหลือได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาสนา เรื่องเงิน เรื่องการคุ้มครอง เพราะสามีที่มีศาสนายอมแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการ ทางด้านภรรยาก็ต้องมีความเข้าใจศาสนาเช่นกัน เพราะการที่ภรรยาเข้าใจศาสนาจะทำให้มีความอดทนต่อปัญหา และแก้ปัญหาตามหลักการของศาสนา

ครอบครัวที่ 6 เธอมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนมากที่สุด เธอรู้และเข้าใจว่าการที่อิสลามอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนนั้น อัลลอฮ์อนุญาตสำหรับบุคคลที่มีความสามารถเท่านั้น นั่นคือ มีความสามารถที่จะให้ความยุติธรรม มีความสามารถที่จะดูแล และมีความสามารถที่จะปกป้องคุ้มครองได้ พร้อมกันนั้น เธอยังยกอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวมาด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเธอมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนอย่างแท้จริง”

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม จะเห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสุนนะฮ์ของท่านเราะฮ์สูล ﷺ แต่ในความเป็นจริงแล้วการมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นเป็นสิ่งที่อนุญาตในอิสลาม ส่วน

ความรู้ความเข้าใจทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนนั้น(เช่น เงื่อนไขที่สามีจะมีภรรยาหลายคนจำเป็นจะต้องมี)พวกเขาจะไม่พูดถึง (นอกจากครอบครัวยุคสุดท้ายเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ตอบคำถามในเรื่องนี้ได้ตรงประเด็น) อาจจะเป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ หรืออาจจะเพราะพวกเขามีได้ให้ความสำคัญในส่วนนั้น เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะพูดถึงเหตุผลในการตัดสินใจแต่งงานของพวกเขามากกว่า ซึ่งทุกครอบครัวมักจะให้น้ำหนักในการตัดสินใจเลือกเป็นภรรยาคนที่สอง หรือสามด้วยกับเหตุผลสามมีศาสนา เพราะพวกเขาคิดว่าสามีที่มีศาสนา เป็น โຕีะครุ หรือมีการศึกษาด้านศาสนาสูงจะไม่ก่อกรรมต่อครอบครัว และสามารถบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้สำเร็จหรือห่างไกลปัญหาได้ หรือหากเกิดปัญหาภายในครอบครัว สามีที่มีศาสนาหรือมีการศึกษาด้านศาสนาสูงนั้นสามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ยุติธรรมและถูกต้องตามหลักการ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าในความเป็นจริงแล้วการมีศาสนาด้วยการละหมาดครบ หรือการจบการศึกษาด้านศาสนาสูงนั้น ไม่สามารถที่จะประกันตีความเป็นคนดี มีความยุติธรรม หรือสามารถอยู่ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการอิสลามเสมอไป หากแต่เราจะต้องมองถึงประวัติของต้นตระกูลเขาด้วยว่าเป็นคนดี หรือเคยทำเรื่องเสื่อมเสียต่อตระกูลหรือไม่ เพราะการมีการศึกษาศาสนาสูงก็อาจจะทำให้กมลสันดานของมนุษย์นั้นดีได้ หากมิได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้และเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีและอยู่ในหนทางที่ถูกต้อง

2- การให้ความยุติธรรม

ความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาเป็นสิ่งที่สามีจำเป็น(วาญิบ)จะต้องปฏิบัติ ด้วยกับหลักฐานสนับสนุนจากอัลกุรอาน อัสสุนนะฮ์ และความเห็นพ้องกันของนักวิชาการ(อิญา มาอูละมาอ์)

หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿... فَإِنْ حَفِظْتُمْ لَا تَغْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكُمْ آدَابُ آلِ
تَّوَلُّوا﴾

(النساء: 3)

ความว่า “...แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่มีก็หญิงที่มีเอวขาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ชัฏกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์ : 3)

หลักฐานจากอัสสุนนะฮฺ

((عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : من كانت له امرأتان ،
فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا : جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقُّهُ مائل))

(أخرجه أبو داود: 2133)

ความว่า “ผู้ใดมีภรรยา 2 คน แล้วเขาก็เอนเอียงไปข้างหนึ่งในสองคน (ในอีกสำนวนหนึ่งระบุว่า แล้วเขาก็ไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรมระหว่างสองคนนั้น) ในวันกิยามะฮฺเขาผู้นั้นจะมาในสภาพที่หนึ่งในสองซีก (ของร่างกาย) ของเขาเอียงไป”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2133)

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นประเด็น ปลีกย่อยของความยุติธรรม เพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม ความยุติธรรมเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการอนุญาตมีภรรยาหลายคน ซึ่งอุลละมาอ์ได้ให้ข้อจำกัดของคำว่ายุติธรรมคือ ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องที่เป็นไปได้ เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดู (ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภค เครื่องบริโภคน้ำ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าเลี้ยงดูบุตร) การแบ่งเวลาดังแรม การเอาใจใส่ดูแล เป็นต้น ส่วนเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ก็ไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกัน นั่นคือเรื่องของความรัก

หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿... فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْرَأَ إِلَّا تَعْوَلُوا﴾

(النساء: 3)

ความว่า “...แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือ ไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาฮ์ : 3)

Muhammad al-Amīn al-Shanqīti ได้กล่าวว่า “ความยุติธรรมที่ไม่สามารถจะกระทำได้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอายะฮ์นี้หมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องของความรักและการเอาใจใส่ของจิตใจตามธรรมชาติของมนุษย์ เนื่องจากมันเป็นความรู้สึกที่เกินกว่ามนุษย์จะควบคุมมันได้ ต่างจากความยุติธรรมในเรื่องของสิทธิ (ที่ภรรยาควรจะได้ตามกฎหมายอิสลาม) ซึ่งมนุษย์สามารถจะปฏิบัติมันได้”

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขป ดังนี้

ครอบครัวที่ 1 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมคือ เท่าเทียมในเรื่องการให้ที่อยู่อาศัย การดูแลลูกๆ การเอาใจใส่ดูแลภรรยา และเรื่องความรัก

ครอบครัวที่ 2 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมคือ เท่าเทียมในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าเลี้ยงดูบุตร ที่อยู่อาศัย การเอาใจใส่ดูแล และการแบ่งเวร

ครอบครัวที่ 3 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมคือ เท่าเทียมในเรื่องของการให้เวลา ค่าอุปการะเลี้ยงดู ที่อยู่อาศัย และดูแลลูกๆ

ครอบครัวที่ 4 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมคือ เท่าเทียมในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดูและการดูแลเอาใจใส่

ครอบครัวที่ 5 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมคือ เท่าเทียมในเรื่องของค่าอุปการะและเวลา

ครอบครัวที่ 6 เธอคิดว่าคำจำกัดความของความยุติธรรมนั่นก็คือ ความเสมอภาค เท่าเทียมกันระหว่างภรรยาของเขา ไม่ว่าจะเป็นด้านค่าใช้จ่าย ด้านเสื้อผ้า ด้านการหลับนอน และทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรม จะเห็นได้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหกครอบครัวนั้นมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดความของคำว่ายุติธรรม คลาดเคลื่อนหรือไม่ครอบคลุม บางครอบครัวคิดว่าความยุติธรรมที่สามีจะต้องให้ความเท่าเทียมนั้น หมายถึงรวมถึงความรักด้วย ซึ่งตามหลักการแล้วความรักนั้นสามีไม่จำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมต่อภรรยาทุกคนนอกจากว่าเขาต้องความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะทำให้ยุติธรรม เนื่องจากความรักนั้นเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะควบคุมให้มันเป็นไปตามความต้องการได้ นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นที่รู้และควบคุมมัน ในขณะที่เดียวกันบางครอบครัวไม่รู้ว่าการแบ่งเวรค่าจ้างนั้นเป็นหนึ่งในข้อจำกัดความของความยุติธรรม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจจะเป็นเพราะขาดความรู้ หรืออาจจะเป็นเพราะเห็นหรือได้รับการรับรู้จากคนส่วนใหญ่แล้ว ไม่ได้แบ่งเวลาการแบ่งเวรให้เท่าเทียมกันอย่างจริงจัง จึงคิดไปเอง(หรือสามีบอก)ว่าภรรยาคนแรก

ต้องได้เวลามากกว่า พวกเขาจึงต้องยินยอมไปโดยปริยาย ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่สตรีที่จะเป็นภรรยาในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้น มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ พวกนางได้รอดพ้นจากการหลอกลวง หรือปกปิดความจริงเพื่อผลประโยชน์ของผู้ที่เหนือกว่า (อาจจะเป็นสามีหรือภรรยาคนใดคนหนึ่ง) และห่างไกลจากการตกเป็นเหยื่อของความอธรรม

2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮุ)

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่าผู้เป็นสามีนั้นจำเป็นต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บรรดาภรรยา

﴿ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ ﴾

(7: الطلاق)

ความว่า “ควรให้ผู้มีฐานะร่ำรวยจ่ายตามฐานะของเขา ส่วนผู้ที่การยังชีพของเขาเป็นที่คับแคบแก่เขาก็ให้เขาจ่ายตามที่อัลลอฮ์ทรงประทานมาให้แก่เขา...”

(อิฎฎะฮะลาฮ: 7)

2.2.1 เครื่องอุปโภค

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ... ﴾

(233: البقرة)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮ: 233)

คำว่า مَعْرُوف (Maàrūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่าอุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำอุปการะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 ภรรยาทั้งสองชื่อเอง สามีจะซื้อให้เฉพาะวันอีด (รายขอ) (สามีมีฐานะยากจน)

ครอบครัวที่ 2 สามีนั่งให้เป็นบางครั้ง ส่วนใหญ่แล้วจะใส่เท้าที่มี
 ครอบครัวที่ 3 ภรรยาจะต้องขอ สามีนั่งจะซื้อให้ (ทั้งๆที่สามีนั่งมีฐานะร่ำรวย)
 ครอบครัวที่ 4 สามีนั่งมีคิชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่าง (สามีนั่งมีฐานะปานกลาง)
 ครอบครัวที่ 5 สามีนั่งให้เป็นเงินเดือนจำนวนหนึ่ง โดยไม่ได้แยกเป็นค่าบริโภค
 ครอบครัวที่ 6 สามีนั่งเป็นผู้รับคิชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็ค่าอุปโภค บริโภค ที่
 อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคของแต่ละ
 ครอบครัว จะเห็นได้ว่ามีอยู่สองครอบครัวเท่านั้นที่สามีนั่งมีคิชอบ ให้ค่าใช้จ่ายค่าอุปโภคแก่ภรรยา
 คือครอบครัวที่ 4 และ 6 สมควรแก่การนำไปเป็นแบบอย่างในการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลาย
 คนให้ยุติธรรมได้ ส่วนครอบครัวที่ 1,2,3,5 นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วสามีนั่งไม่ได้รับคิชอบในเรื่อง
 ค่าใช้จ่ายค่าอุปโภค เพราะสามีนั่งในบางครอบครัวนั้นมักจะให้ค่าอุปการะเป็นเงินก้อนเดียวโดยที่
 ไม่ได้แยกส่วนชัดเจนว่าเป็นค่าอะไรบ้าง จนบางครั้งเงินก้อนนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐาน
 ด้วยซ้ำ อาจจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม สามีนั่งก็ไม่ควรละเลยค่าใช้จ่ายในส่วนเครื่องอุปโภคด้วย
 เนื่องจากตามหลักการอิสลามแล้วหน้าที่ของการหาเครื่องนุ่งห่มให้บรรดาภรรยา นั้นคือหน้าที่ของ
 สามีนั่งตามความสามารถของเขา แต่ต้องเพียงพอต่อความจำเป็นของพวกนาง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่
 การละเลยหน้าที่ของสามีนั่งในการให้ค่าอุปการะในส่วนเครื่องอุปโภค นั้น เป็นการกระทำที่ผิด
 หลักการศาสนา ถือว่าเขาได้ทำบาป เพราะมิได้ให้สิทธิของภรรยาที่ควรจะได้ตามความเหมาะสม

2.2.2 เครื่องบริโภค

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม ท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวว่

((أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا كَسَيْتَ ، أَوْ أَكْسَبْتِ ،
 وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبِّحْ ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود : 2142)

ความว่ “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร
ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง
 อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบริโภคจึงได้ข้อมูลมาพอ

สังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 ภรรยาเป็นคนออกเงินของตัวเอง (มีรายได้จากการขายโรติ)
เนื่องจากสามีไม่มีงานทำที่แน่นอน รายได้จึงไม่แน่นอน

ครอบครัวที่ 2 ภรรยาออกค่าใช้จ่ายเอง (มีรายได้จากการขายขนม) เพราะไม่ต้อง
ซื้ออะไรมาก ส่วนใหญ่แล้วจะปลูกข้าว ปลูกผักเอง

ครอบครัวที่ 3 สามีให้เป็นเงินเดือนจำนวนหนึ่ง โดยไม่ได้แยกเป็นค่าบริโภค

ครอบครัวที่ 4 สามีรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่าง

ครอบครัวที่ 5 สามีให้เป็นเงินเดือนจำนวนหนึ่ง โดยไม่ได้แยกเป็นค่าบริโภค

ครอบครัวที่ 6 สามีจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่
อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบริโภคของแต่ละ
ครอบครัว จะเห็นได้ว่ามีแค่สองครอบครัวเท่านั้นที่สามีรับผิดชอบ ให้ค่าใช้จ่ายค่าบริโภคแก่ภรรยา
คือครอบครัวที่ 4 และ 6 สมควรแก่การนำไปเป็นแบบอย่างในการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลาย
คนให้ยุติธรรมได้ ส่วนครอบครัวที่ 3,5 นั้นสามีจะให้ค่าอุปการะเป็นเงินก้อนเดียว โดยที่ไม่ได้แยก
ส่วนของค่าเครื่องบริโภค ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้ผิดหลักการ
อิสลามที่ว่าด้วยสิทธิของภรรยาควรจะได้ ในเรื่องของกรให้อาหารการกินแก่พวกนาง โดยเฉพาะ
ครอบครัวที่ 1,2 ที่สามีไม่รับผิดชอบเรื่องค่าอุปการะเครื่องบริโภคต่อภรรยาของเขาเลย อาจจะด้วย
เหตุผลที่สามีไม่มีความสามารถจะให้ค่าอุปการะ เพราะไม่พร้อมในเรื่องของรายได้ที่ไม่เพียงพอ
หากเป็นเช่นนั้นจริงแล้วผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าสามีได้กระทำบาปไปแล้ว เนื่องจากเขาเลือกที่จะ
แต่งงานกับภรรยาหลายคนทั้งที่รู้ว่าตัวเองไม่มีความสามารถจะเลี้ยงดูทุกคนได้ เพราะรายได้ที่น้อย
หรือไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน หรืออาจจะด้วยเหตุผลที่ภรรยาไม่
รายได้(จากการทำงานเอง)แล้ว สามีจึงไม่ให้เงินค่าอุปการะในส่วนของเครื่องบริโภคแก่ภรรยา
ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ผิดต่อหลักการอิสลามเช่นกัน เนื่องจากสามีไม่ให้สิทธิแก่ภรรยาที่ควรจะได้
ในส่วนของค่าเครื่องบริโภค ลำพังที่พวกนางมีกินด้วยรายได้ของพวกนางเองนั้น ไม่สามารถทำให้
สามีพ้นจากความรับผิดชอบที่จำเป็นจะต้องให้แก่บรรดาภรรยาได้ ดังนั้นการกระทำเหล่านี้ผู้วิจัยมี
ความเห็นเห็นว่าสามีได้กระทำการอธรรมต่อภรรยาของเขา ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดห้ามในศาสนา ไม่
สมควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติต่อในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน เพราะจะทำให้เกิด
ปัญหาในครอบครัวและอาจจะนำพาสู่ปัญหาสังคมได้

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

จากหลักการบัญญัติของศาสนาอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ ﴾

(الطلاق: 6)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้าพำนักอยู่ตามฐานะ
ของพวกเจ้า”

(อัญญาสะลาท : 6)

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าผู้เป็นสามีจำเป็นจะต้องจัดหาที่อยู่ให้
ภรรยาทุกคน เพื่อให้ภรรยาแต่ละคนกับลูกๆของนางได้อาศัย เนื่องจากอิสลามได้ให้สิทธิ์แก่สตรีที่
แต่งงานแล้วต้องมีที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะนางจะแต่งงานกับสามีที่มีภรรยาเดียวหรือมีภรรยาหลายคนก็
ตาม ซึ่งความรับผิดชอบในเรื่องนี้อยู่ที่สามีเท่าที่มีความสามารถ แต่จะต้องเป็นที่อยู่อาศัยที่แยก
ต่างหากระหว่างบรรดาภรรยาแต่ละคน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหา
ระหว่างภรรยาด้วยกัน หรือปัญหาระหว่างลูกๆ แต่ถ้าสามียืนยันที่จะให้ภรรยาทุกคนอยู่ด้วยกัน
สามีจะต้องแยก กันหรือแบ่งส่วนให้ชัดเจน และจะต้องได้รับการยินยอมจากภรรยาด้วย

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยจึงได้ข้อมูลมาพอ
สังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 ตอนแต่งงานใหม่ๆภรรยาทั้งสองอยู่ด้วยกัน แต่ปัจจุบันเธออยู่บ้าน
เช่า และภรรยาอีกคนอยู่บ้านของตัวเอง

ครอบครัวที่ 2 ตอนแต่งงานใหม่ๆ ภรรยาทุกคนอยู่รวมในบ้านเดียวกัน แต่ต่อมาก็
แยกกันอยู่คนละที่

ครอบครัวที่ 3 ช่วงแรกอยู่บ้านเช่า หลังจากนั้นอยู่บ้านพ่อแม่

ครอบครัวที่ 4 อยู่บ้านของพ่อแม่

ครอบครัวที่ 5 อยู่บ้านเช่า

ครอบครัวที่ 6 สามีจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่
อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวทั้งหก
ครอบครัว ไม่มีใครสามารถจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมให้กับภรรยาได้เลย นอกจากครอบครัวเดียว
เท่านั้นที่ทำได้ คือครอบครัวที่ 6 อาจจะด้วยเหตุผลต่างๆที่ไม่อำนวยความสะดวกการจัดหาที่อยู่ให้บรรดา
ภรรยา โดยส่วนใหญ่แล้วสามีจะจัดหาบ้านเช่า (อยู่กันถาวร มิใช่ชั่วคราว) หรือปล่อยให้ภรรยา
อาศัยพ่อแม่ของนางอยู่เท่านั้น ซึ่งขัดกับหลักการอิสลามที่บัญญัติว่าสามีจำเป็นจะต้องจัดหาที่อยู่ให้
ภรรยาทุกคน เพื่อให้ภรรยาแต่ละคนกับลูกๆของนางได้อาศัยเป็นเอกเทศ ซึ่งเป็นสิทธิ์ที่นางควรจะ

ได้จากสามี ไม่ว่าจะนางจะแต่งงานกับสามีที่มีภรรยาเดียวหรือมีภรรยาหลายคนก็ตาม และตามความเห็นของมัซฮับหะนะฟีซ สามีจำเป็นจะต้องให้ความเท่าเทียมกันในเรื่องของที่อยู่อาศัยระหว่างบรรดาภรรยาทั้งหมดเช่นเดียวกันกับเรื่องของการแบ่งเวรค้ำแรมและค่าอุปการะนุ่งเอง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว การที่สามีละเลยต่อภรรยาในเรื่องของการจัดหาที่อยู่อาศัยให้นั้นถือว่าเขาได้ อธรรมต่อภรรยาและลูกๆของเขาไปแล้วอย่างสิ้นเชิง และผู้วิจัยมีข้อสังเกตในครอบครัวที่ 1 และ 2 ที่สามีให้ภรรยาทั้งหมดอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน บ่งบอกว่าผู้นำครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามอย่างมาก เนื่องจากเขามิได้คิดถึงผลกระทบที่จะตามมา ที่อาจจะร้ายแรงจนเกินแก้ไขได้ ตามหลักการอิสลามนั้น ไม่นอนุญาตรวมภรรยาอยู่ด้วยกัน ยิ่งกว่านั้นหากสามีเห็นว่าภรรยาไม่ถูกคอกัน หรือเข้ากันไม่ได้ ก็หะรอมที่สามีนั้นจะรวมพวกนางให้อยู่ด้วยกัน เพราะอาจจะสร้างความแตกแยกหรือกษัตริย์ต่อครอบครัวได้ ซึ่งมันได้เกิดขึ้นจริงกับภรรยาคนที่ 3 ในครอบครัวที่ 2 (เธอถูกภรรยาคนที่ 2 ทำร้ายตบตีหลายครั้งก่อนจะแยกกันอยู่ในภายหลัง) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าหากผู้นำครอบครัวคนใดมีความประสงค์ที่จะมีภรรยาหลายคนแล้ว เขาจำเป็นต้องศึกษาหลักการให้ถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจ และต้องมีความพร้อมหรือวางแผนในการจัดหาที่อยู่ให้ภรรยาทุกคนได้ โดยไม่อธรรมต่อพวกนาง

2.2.4 คำเลี้ยงบุตร

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม สามีจำเป็นต้องให้ค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูแก่บุตรด้วยความเหมาะสมเพียงพอ ไม่ฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่จนเกินไป เพราะนั่นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่บรรดาบุตรพึงได้รับ และไม่สมควรที่จะแสดงความลำเอียงระหว่างบุตรที่ต่างมารดากัน ไม่นอนุญาตให้มอบสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ลูกๆบางคน ในขณะที่ลูกๆ คนอื่นไม่ได้รับสิ่งนั้นด้วยความลำเอียง แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ไม่ทรงรักผู้ที่อธรรม เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เกิดความขឹងใจและเกิดความบาดหมางใจระหว่างลูกๆผู้ที่ได้รับและผู้ที่ไม่ได้รับสิทธิ ชำร้ายอาจจะทำให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบิดามารดากับบุตรที่ไม่ได้รับสิทธิดังกล่าวด้วย

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่

((اتقوا الله، واعدوا بين أولادكم))

(أخرجه البخاري : 2447)

ความว่า “พวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์ และจงให้ความยุติธรรมระหว่างลูกๆของพวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāri :2447)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับค่าเลี้ยงดูบุตรจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 ภรรยาเป็นคนออกค่าใช้จ่ายเองทั้งค่านม ค่าผ้าอ้อมสำเร็จรูป ค่าขนม ลูกๆ เนื่องจากสามีมีงานที่ไม่แน่นอน รายได้จึงไม่แน่นอน

ครอบครัวที่ 2 ตอนลูกยังเล็ก สามีไม่ได้ให้ค่าเลี้ยงดู แต่เมื่อลูกเข้าเรียนมัธยม สามีก็ให้บ้างเป็นบางครั้ง

ครอบครัวที่ 3 สามีให้เป็นเงินเดือนจำนวนหนึ่งโดยไม่ได้แยกเป็นค่าเลี้ยงดูบุตร

ครอบครัวที่ 4 ยังไม่มีบุตรด้วยกัน (เอาหลานมาเลี้ยง)

ครอบครัวที่ 5 ยังไม่มีบุตรด้วยกัน (ลูกติดจากสามีเก่าสองคน)

ครอบครัวที่ 6 สามีจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าอุปโภค บริโภค ที่อยู่อาศัย และค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรของผู้นำครอบครัว ในครอบครัวที่มีบุตรแล้ว 4 ครอบครัวจากครอบครัวทั้งหมดที่มีภรรยาหลายคน จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวไม่ได้ให้ความสำคัญต่อค่าเลี้ยงดูบุตร นอกจากครอบครัวเดียวเท่านั้น บางครอบครัวให้ค่าอุปการะแก่ภรรยาเป็นเงินก้อนเดียว ที่หมายถึงว่าครอบครัวทั้งหมดในบ้านที่ภรรยาจะต้องบริหารใช้จ่ายให้เพียงพอ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องของลูกๆ ด้วย และบางครอบครัวสามีไม่มีความสามารถที่จะให้ค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในครอบครัว เพราะไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอ และบางครอบครัวนั้นสามีมีความสามารถในการจ่ายค่าเลี้ยงดู แต่ละเลยในการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตร อาจจะด้วยเหตุผลเพราะขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการอิสลามที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นที่ผู้นำครอบครัวต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่บุตรเช่นเดียวกันกับการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภรรยา หรืออาจจะเพราะไม่มีความสามารถที่จะจ่าย เนื่องจากรายได้น้อย หรือเหตุผลอื่นก็ตาม ซึ่งการกระทำเหล่านี้คือการอธรรมต่อบุตร เป็นการกระทำที่ต้องห้าม เพราะผิดหลักการศาสนา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วการละเลยในการจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่บุตรของสามีนั้นเกิดจากการไม่เข้าใจหลักการที่แท้จริง พวกเขาเข้าใจว่าการที่เขาให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ภรรยา ก็หมายความว่าเขาได้ให้ปัจจัยแก่ทุกคนในบ้านแล้ว(ลูกๆ) ดังนั้นองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำศาสนาในหมู่บ้านควรให้การดูแลสิทธิที่บุตรควรจะได้จากบิดา (โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน) ด้วยการสอบสวน ตักเตือน และให้ความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในครอบครัว และห่างไกลจากปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ... ﴾

(البقرة: 233)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็คนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 233)

คำว่า **مَعْرُوف** (Ma'arūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่าอุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นางจะต้องใช้จ่ายด้วยเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบริโภคจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 หากสามีให้ค่าอุปการะ เขาก็จะให้เงินจำนวนหนึ่งโดยไม่แยกค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่างหาก

ครอบครัวที่ 2 ให้เป็นบางครั้ง

ครอบครัวที่ 3 สามีให้เงินเดือนจำนวนหนึ่งโดยไม่ได้แยกเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่างหาก

ครอบครัวที่ 4 สามีให้เงินจำนวนหนึ่งโดยไม่ได้แยกเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่างหาก

ครอบครัวที่ 5 สามีให้เงินเดือนจำนวนหนึ่งโดยไม่ได้แยกเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่างหาก

ครอบครัวที่ 6 สามีรับผิดชอบทั้งหมด และสามีจะไม่ก้าวถ่ายเงินที่ภรรยาได้รับจากการทำงานเอง

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนตัวแก่ภรรยาของสามีภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ปรากฏว่าครอบครัวที่ได้รับค่าอุปการะจากสามีนั้น มักจะได้รับเป็นเงินก้อนเดียว(ซึ่งหมายรวมถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่า ฯลฯ) โดยไม่ได้แยกส่วนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ที่ภรรยาจะใช้ในการซื้อของที่จำเป็นส่วนตัวสำหรับนาง เช่น เครื่องสำอาง เวชภัณฑ์ประทินผิว เป็นต้น นอกจากครอบครัวเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนตัวนั้นถือว่าเป็นความจำเป็นส่วนหนึ่งของภรรยาที่ควรจะได้จากสามี เนื่องจากการใช้จ่ายในส่วนนี้อาจจะหมายถึงสิ่งที่นางต้องการที่จะทำให้ตนเองนั้นดูดี ไม่หย่อนยานต่อสายตาสามี ดังนั้นค่าใช้จ่ายส่วนตัวก็ถือว่าเป็นความจำเป็นที่สามีจะต้องให้ความพอเพียง และ

พอดีต่อนางด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าสามีควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ด้วย

2.3 การแบ่งเวลาพักผ่อน

จากหลักการ การแบ่งเวลาระหว่างบรรดาภรรยา นั้น ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาด้วยกับหลักฐานจาก อัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์และอัลอิจญ์มาอ์
หลักฐานจากอัลกุรอาน

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَنْفِسُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مُنَىٰ وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَٰلِكَ أَذَىٰ لَا تَعُولُوا ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ติแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือ ไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ์ : 3)

อิบนุกะษีร์ (Ibn Kathīr) ได้ให้คำอธิบายขยายอะฮ์ดีษที่ชัดเจนได้ให้ความว่า “หากพวกเจ้าได้กระทำในการทำงานที่พวกเจ้าจำเป็นต้องกระทำ (ต่อพวกนาง)แล้ว และได้แบ่งเวลาด้วยความยุติธรรมแล้ว และได้ย้ำเกรงต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่พวกเจ้าสามารถกระทำได้แล้ว อัลลอฮ์ก็จะอภัยให้พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าลำเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่ง(ในเรื่องของใจ)” (Ibn Kathīr, 1999.:2/212)

หลักฐานจากอัสสุนนะฮ์

((عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْسِمُ
فَيُعْدِلُ، وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي، فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلْمِني، فِيمَا تَمْلِكُ،
وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود: 2134)

ความว่า “จากท่านหญิงอาอิชะฮฺได้กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้มีการจัดแบ่ง(เวร)ด้วยความยุติธรรม ท่านได้กล่าวว่า โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้นโปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

อิมามอัชเชกานีย์ (al- Shaukānī) ได้กล่าวใจความว่า “หะรอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามิสามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวรค้ำแรม การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นต้น (Muhammad Alī al- Shaukānī, 2006.: 6/371)

หลักฐานอัลอิจญ์มาอฺ

นักวิชาการได้เห็นพ้องกันว่าสามิจำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมในเรื่องการแบ่งเวลาระหว่างบรรดาภรรยาทุกคน และเรื่องอื่นๆที่ไม่เกินความสามารถของมนุษย์จะกระทำได้ เพื่อมิให้เกิดการอธรรมหรือเป็นการทำร้ายจิตใจต่อพวกนาง

นักวิชาการมีความคิดเห็นตรงกันว่าระยะเวลาการค้ำแรมสำหรับสามิที่อยู่ในประเทศเดียวกัน คือ คนละคืน โดยยึดหะดีษของท่านเราะสูล ﷺ ที่ได้แบ่งเวรค้ำแรมให้กับบรรดาภรรยาของท่านคนละคืน แม้ในวันที่ท่านป่วยก็ตาม

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيُّنَا غَدًا؟ أَيُّنَا غَدًا جِزْمًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي سَكَنَ))

(أخرجه البخاري:3774)

ความว่า “ท่านเราะสูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ , อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจิบ(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3774)

จากหะดีษนี้ นักวิชาการ ได้กล่าวว่าผู้เป็นสามีจำเป็นต้องแบ่งเวลาให้กับบรรดาภรรยาแม้ว่าจะป่วยก็ตาม หากยังมีความสามารถจะกระทำได้ แต่หากสามีมีความลำบากที่จะกระทำ เขาต้องขออนุญาตภรรยาทุกคนว่าจะขออยู่กับคนใดคนหนึ่ง ดังที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้ขออนุญาตจากภรรยาของท่านทุกคนว่าท่านจะขออยู่กับอาอิชะฮฺ(ตอนที่ท่านป่วยหนัก) แล้วภรรยาของท่านทุกคนอนุญาต ท่านก็อยู่กับอาอิชะฮฺจนกระทั่งท่านเสียชีวิต

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแรมแก่บรรดาภรรยาจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 สามีให้เวลาเท่ากัน คินวันคิน และยังให้สิทธิการแบ่งเวรแม้เธอจะมีเมนส์ก็ตาม เนื่องบ้านสองบ้านอยู่ห่างกันแค่หนึ่งหมู่บ้าน

ครอบครัวที่ 2 ช่วงแต่งงานใหม่ๆแบ่งเวรเท่าๆกัน คินวันคิน แต่เมื่อมีภรรยาเพิ่มอีกคน(คนที่สี่)ก็ไม่มีแบ่งเวรกันอีกเลย นอกจากมาหาแค่บางครั้ง

ครอบครัวที่ 3 สามีมาหานานๆครั้ง(เดือนละครั้ง หรือสองถึงสามเดือนครั้ง) เนื่องจากระยะทางไกลและสามีติดงาน หรือบางครั้งสามีให้เธอไปหาเขาเอง

ครอบครัวที่ 4 เดือนละครั้ง(ถ้าสามีอยู่มาเลเซีย) หรือสัปดาห์ละครั้ง(ถ้าอยู่ในประเทศเดียวกัน)

ครอบครัวที่ 5 ภรรยาคนหนึ่งได้เวลาแบ่งเวรมากกว่า

ครอบครัวที่ 6 สามีแบ่งเวรคนละคิน ทั้งๆที่ภรรยาทั้งสามคนอยู่คนละจังหวัด

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และได้สังเกตครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่ประสบปัญหามากที่สุด คือครอบครัวที่สามีไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมในการแบ่งเวรดังแรมให้บรรดาภรรยา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าครอบครัวที่สามารถให้ความยุติธรรมในเรื่องการแบ่งเวรนั้นมีเพียงครอบครัวที่ 1 และครอบครัวที่ 6 เท่านั้นที่สามารถแบ่งเวรคนละคิน สอดคล้องกับหลักการบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งเวรดังแรม ที่อย่างน้อยสามีต้องแบ่งคนละคิน จนถึงสามคิน แต่ห้ามมากกว่าสามคิน ส่วนครอบครัวที่ 2,3,4,5 นั้นได้ประสบกับปัญหาบางอย่าง เห็นได้จากการที่ภรรยาตัดพ้อต่อสามีในรูปแบบที่ต่างกัน บางคนตัดพ้อที่สามีแบ่งเวรให้ภรรยาคนหนึ่งมากกว่า บางคนที่เป็นภรรยาคนที่สามตัดพ้อสามีที่เคยยุติธรรมในการแบ่งเวร แต่เมื่อมีภรรยาเพิ่มมาอีกคนเป็นคนี่สี่แล้วกลับอธรรมต่อนางในการแบ่งเวร และบางคนนั้นสามีไม่แบ่งเวรแล้ว ซ้ำยังให้เธอไปหาเขาแทน ซึ่งการกระทำดังกล่าวของบรรดาสามีนั้นขัดต่อหลักการอิสลาม ที่สั่งใช้ให้ผู้เป็นสามีที่มีภรรยาหลายคนนั้นยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งเวรดังแรมแม้แต่ในวันที่เขาป่วย หรือในวันที่ภรรยาไม่เมินส์หรือนิฟาส ด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและการกระทำของท่านเราะสูล ﷺ ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้นจะประสบปัญหาขึ้นมาในครอบครัว

อย่างแน่นอน หากสามีไม่ตระหนักถึงหน้าที่ และให้สิทธิที่ภรรยาควรจะได้ในการแบ่งเวรค้ำแรม เนื่องจากว่าโดยธรรมชาติของสตรีแล้ว นางต้องการความอบอุ่น การเอาอกเอาใจ กำลังใจ คู่คิด และไม่ชอบความเหงา เดียวดาย ว่าเหว (สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นในใจของพวกนาง หากต้องใช้เวลาในการรอสามีกลับมาหาเธอนานเกินไป) เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้พวกนางเกิดความคิดที่ฟุ้งซ่าน และเมื่อฟุ้งซ่าน ความคิดที่ไม่ดี คิดร้าย มันก็จะเข้ามาแทนที่หัวใจที่อ่อนโยน(ตามธรรมชาติสตรี) เมื่อความคิดที่ไม่ดีเกิดขึ้น(ก่อกบฏกับเล่ห์อุบายของชัยฏอนมารร้าย) ผลที่จะตามมาหลังจากนั้นคือการอิจฉาริษยา การอยากเอาชนะ(ซึ่งเรื่องนี้ก็เคยเกิดขึ้นกับท่านหญิงอาอีชะฮฺ) ในที่สุดก็จะนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง แก่งแย่งชิงดีระหว่างบรรดาภรรยา ดังนั้นผู้ที่เป็นสามีจะต้องตระหนักในการให้ความยุติธรรมในเรื่องการแบ่งเวรให้ดี หากต้องการให้ครอบครัวมีความสุข และประสบผลสำเร็จห่างไกลจากบาปทั้งปวง ในขณะที่เดียวกันจากการสังเกตครอบครัวที่ 1 นั้นเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข ถึงแม้ว่าเป็นครอบครัวที่ยากจนที่สุดในบรรดาห้าครอบครัวตัวอย่าง เนื่องจากสามีของนางมีความยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งเวรค้ำแรม(ตามรูปแบบของท่านเราะฮูฎ ﷺ) คือ คินวันคินนั่นเอง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแบ่งเวรค้ำแรมระหว่างบรรดาภรรยาให้ยุติธรรมมากที่สุด คือแนวทางที่จะนำพาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนประสบผลสำเร็จ ได้มากถึงมากที่สุด

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

ผู้เป็นสามีควรมีความพยายามที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความยุติธรรมด้วยเจตนาที่ดี เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจของบรรดาภรรยาจนกระทั่งไม่ทำให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวและสังคม และเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพระทัยของอัลลอฮฺ ﷻ ในที่สุด และความคิดที่ปฏิบัติต่อพวกนางนั้นควรจะมีการมีความสม่ำเสมอ ไม่ควรมีความคิดที่จะอธรรมต่อคนใดคนหนึ่งเพียงเพราะไม่พึงพอใจต่อนาง ท่านเราะฮูฎ ﷺ ได้กล่าวว่

((لَا يَفْرُقُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَتْ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ))

(أخرجه المسلم : 1469)

ความว่า “ชายผู้ศรัทธา(สามี) อย่าได้รังเกียจเสียคณันท์หญิงผู้ศรัทธา(ภรรยา) ถ้าหากเขาไม่ชอบลักษณะนิสัยข้อหนึ่งข้อใดในตัวนาง ก็อาจจะมียข้ออื่นที่เขาชอบ”

(บันทึกโดย al-Muslim : 1469)

ตัวอย่างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยา มีดังนี้

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม สามีนควรให้การอบรมสั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ภรรยา เช่น สอนคัมภีร์อัลกุรอานด้วยการทำชะละเกาะฮ์อัลกุรอานเพื่อเข้าใจคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ สอนการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และอื่นๆที่เป็นความรู้ที่ยังประโยชน์แก่นางสามารถนำพานางให้อยู่ในแนวทางของอิสลามและรอดพ้นจากไฟนรกได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

(التحریم : 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮะอิม:6)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ศาสนาจึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 มีการทำตะฮะอิม(อ่านหนังสือเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ตามแนวทางอะฮ์ลุลบัยต)ด้วยกันทุกสัปดาห์

ครอบครัวที่ 2 เขอมักจะเข้าไปฟังสามีนี่เป็นโต๊ะครูสอนนักเรียนด้วย

ครอบครัวที่ 3 มีการนะซีหะฮ์(ตักเตือน)เป็นบางครั้ง เนื่องจากภรรยาเรียนปริญญาตรีทางศาสนามาแล้ว

ครอบครัวที่ 4 สามีนให้ความรู้ศาสนาตลอด

ครอบครัวที่ 5 สามีนะซีหะฮ์เป็นบางครั้ง (มีการทำชะละเกาะฮ์ทุกสัปดาห์)

ครอบครัวที่ 6 สามีนให้ความสำคัญเรื่องการให้ความรู้ศาสนาอย่างมาก พูดเรื่องศาสนาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะกับภรรยาและลูกๆ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ศาสนาจะเห็นได้ว่าผู้นำทุกครอบครัวมีการให้ความรู้ศาสนาแก่บรรดาภรรยา แม้จะแตกต่างกันรูปแบบของการให้หรือแบ่งปันความรู้ก็ตาม ซึ่งความแตกต่างในการให้ความรู้นั้นขึ้นอยู่กับ

ประสบการณ์หรือระดับความรู้ที่มีของสามีนั่นเอง(เช่น ครอบครัวที่มีภรรยาที่มีความรู้ศาสนาระดับปริญญาตรีแล้ว สามีนี้อาจจะทำแค่การตักเตือนเท่านั้น) ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่ว่าด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยาคือ สามีนี้อาจให้ความรู้ ให้การอบรมสั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ภรรยา ที่สามารถนำพานางให้อยู่ในแนวทางของอิสลามและรอดพ้นจากไฟนรกได้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการให้ภรรยาที่มีความรู้ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้มีความเข้าใจหลักการในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จและห่างไกลจากปัญหาที่จะเกิดขึ้นในครอบครัวลักษณะนี้ได้

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม สามีนี้อาจควบคุมประคองภรรยาให้ดำรงอยู่ในหลักการอิสลาม สนับสนุนนางให้ทำความดี กวดขันให้ละหมาดตรงต่อเวลา และการปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่างๆ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ
وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴾

(طه : 132)

ความว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า และบั้นปลายนั้นสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง”

(ฎอฮา:132)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการกวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์จึงได้ข้อมูลมาพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 สามีนี้อาจกวดขันเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์เสมอ

ครอบครัวที่ 2 สามีนี้อาจตักเตือนเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์สม่ำเสมอ

ครอบครัวที่ 3 สามีนี้อาจกวดขันเป็นบางครั้ง เนื่องจากไม่ค่อยได้เจอกัน

ครอบครัวที่ 4 สามีนี้อาจกวดขันเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์เสมอ

ครอบครัวที่ 5 สามีนี้อาจบอกให้ละหมาดตะฮัจญ์ทุกครั้ง

ครอบครัวที่ 6 สามีนี้อาจให้ความสำคัญเรื่องการกวดขันในเรื่องอิบาดะฮ์ โดยเฉพาะเรื่อง

ละหมาด

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการกวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวในทุกๆครอบครัวจะให้ความสำคัญ และเอาใจ

ใส่กวดขันภรรยาเกี่ยวกับการทำอิดาอะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ มากกว่าเรื่องใดที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ให้ผู้นำครอบครัวนั้นสั่งใช้คนในครอบครัวทำการละหมาด และปฏิบัติอิดาอะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความอดทนและสม่ำเสมอ แน่ใจว่าการปฏิบัติดังกล่าวนี้สมควรแก่การนำไปปฏิบัติตามอย่างขึง โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน เพื่อการประดับประดาครอบครัวให้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง และเป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า

2.4.3 การให้เกียรติ

จากหลักการบัญญัติของอิสลาม สามีจะต้องให้เกียรติภรรยา ซึ่งรวมถึงความดีงามของนาง เช่น การเป็นภรรยาที่ดีต่อสามี การดูแลรับใช้สามี การเลี้ยงดูอบรมลูกๆ เป็นต้น และควรมองข้ามความผิดพลาดของนาง ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي))

(أُخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ: 4899)

ความว่า “ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านคือผู้ที่ประเสริฐที่สุดต่อครอบครัวของเขา ส่วนฉันนั้นก็เป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านต่อครอบครัวของฉัน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 4899)

สามีจะต้องไม่ทำร้ายและดูถูกภรรยาด้วยคำพูดและการกระทำที่ไม่ดี หรือด้วยถ้อยคำที่หยาบโลน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ أَسْكُنُوا مِنْ مَنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ ﴾

(الطلاق: 6)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้า และอย่าทำอันตรายพวกนางเพื่อให้เกิดการคับแค้นแก่พวกนาง”

(อิฎฎาะฮ์ลาฮ์ :6)

และเมื่อมูอาวิยะฮ์ อิบน์ หัยยะฮ์ได้ถามท่านเราะสูล ﷺ เกี่ยวกับสิทธิของภรรยาที่พึงได้รับจากสามี ท่านกล่าวว่า

عن حكيم بن معاوية القشيري عن أبيه قال : (قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ !
 مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ ؟ قَالَ : أَنْ تُطْعَمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا
 إِذَا اكْتَسَيْتَ ، أَوْ اكْتَسَبْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبِّحَ ، وَلَا تَهْجُرَ
 إِلَّا فِي الْبَيْتِ)

(رواه أبو داود : 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร
 ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง
อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการให้เกียรติ ได้
 ข้อมูลพอสังเขปดังนี้

ครอบครัวที่ 1 สามียให้เกียรติภรรยาเท่าๆกันทั้งสองคน ถึงแม้ว่าคนที่สองจะเป็นแม่
 หม้าย และยังมีลูกติดด้วยก็ตาม

ครอบครัวที่ 2 ให้เกียรติ ไม่เคยทำร้ายหรือตบตี

ครอบครัวที่ 3 สามียให้เกียรติในบางเรื่อง แต่บางเรื่องก็ไม่ให้เกียรติเลย (ผู้ถูก
 สัมภาษณ์ไม่ได้บอกรายละเอียดว่าเรื่องอะไร)

ครอบครัวที่ 4 ให้เกียรติ

ครอบครัวที่ 5 สามียให้เกียรติมากๆ เห็นได้ชัดจากการจัดงานแต่งงานให้เธอ
 (ภรรยาคนที่สอง) เพื่อประกาศให้คนรู้ว่าเขาแต่งงานที่สองกับเธอ

ครอบครัวที่ 6 สามียให้เกียรติอย่างมาก

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้นำครอบครัวทั้งหกครอบครัวนั้นมีความรู้ความเข้าใจใน
 หลักการอิสลาม และนำไปใช้จริงกับครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ซึ่งจะเห็นได้ว่าภรรยาของแต่ละ
 ครอบครัวนั้นได้ชื่นชมสามียของพวกนางในหัวข้อของการให้เกียรติอย่างดี โดยเฉพาะครอบครัวที่ 2
 นั้น เห็นชัดเจนว่าสามียให้เกียรติต่อภรรยาในฐานะที่เป็นเพศที่อ่อนแอกว่า โดยการยื่นยันจากภรรยา
 ว่าสามียเธอไม่เคยตบตีเธอเลยแม้สักครั้งเดียว และผู้นำครอบครัวของครอบครัวที่ 5 นั้นสมควรแก่
 การยกย่องการปฏิบัติของเขาย่างยิ่ง ที่ให้เกียรติภรรยาคนที่สองของเขาด้วยการประกาศให้สังคม
 รับรู้ว่าเขาพร้อมที่จะมีและดูแลภรรยาอีกคนด้วยการจัดงานวะลีมะฮฺ โดยไม่คิดที่จะปิดบังและอาย
 สังคมอย่างที่ผู้ชายส่วนใหญ่จะกระทำกัน(โดยส่วนใหญ่ของผู้ชายที่มีภรรยาหลายคน จะทำการแอบ

ภรรยาคนที่มาทีหลัง) ซึ่งการปฏิบัติตามที่ดีในหลักการอิสลามในข้อนี้ของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนสมควรที่จะนำไปปฏิบัติตามอย่างยิ่ง

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

ตามหลักการอิสลาม ผู้ชายคือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแล เลี้ยงดูผู้หญิงด้วยการแสวงหาสิ่งดีๆ ให้ความคุ้มครองแก่นางจากสิ่งชั่วร้ายและห่างไกลจากฟิตนะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَمَا أَنفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ حَافِظَاتٌ لِّأَنفُسِهِنَّ بِمَا حَفِظَ
اللَّهُ لِلنِّسَاءِ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَلَهُنَّ جُزُؤُهُنَّ فِي الْمَصْرَاحِ
وَلَضَّرْنَهُنَّ فَإِنَّ أَطْعَمَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ لِلَّهِ كَانَ عَلَيْنَا
كَبِيرًا﴾

(النساء : 34)

ความว่า “บรรดาชายนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา บรรดากุลสตรีนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้ และบรรดาหญิงที่พวกเขาหัวนเกรงในความคือคิงของนางนั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และจงเขียนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเขาแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ทรงเกรียงไกร”

(อันนิสาอ์ : 34)

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ لِلَّهِ مَا أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(التحریم : 6)

ความว่า “โอบรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮ์รีม:6)

และเมื่ออาวียะฮ์ อิบน์ หัยยะฮ์ได้ถามท่านเราะสูล ﷺ เกี่ยวกับสิทธิของภรรยาที่พึงได้รับจากสามี ท่านกล่าวว่า

عن حكيم بن معاوية القشيري عن أبيه قال : (قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ ؟ قَالَ : أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ ، أَوْ اكْتَسَيْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبِّحَ ، وَلَا تُهْجُرَ إِلَّا فِي الْبَيْتِ)

(رواه أبو داود: 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง อย่าด่าทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครอง

ครอบครัวที่ 1 สามีให้ความคุ้มครองทุกเมื่อ ไม่ว่าจะอยู่บ้านคนที่หนึ่งก็ยังคงกลับมาให้ความคุ้มครองหากต้องออกจากบ้าน

ครอบครัวที่ 2 สามีให้ความคุ้มครองเมื่อจะเดินทางไกล

ครอบครัวที่ 3 ไม่เคยให้ความคุ้มครอง แม้แต่ตอนอยู่ด้วยกันก็ต้องไปไหนมาไหนเอง

ครอบครัวที่ 4 สามีให้ความคุ้มครองเมื่ออยู่ด้วยกัน

ครอบครัวที่ 5 สามีให้ความคุ้มครองเมื่ออยู่ด้วยกัน

ครอบครัวที่ 6 สามีให้ความคุ้มครองสุดความสามารถ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสามีของครอบครัวที่ 1,2,4,5 และ 6 นั้นมีความเข้าใจในหลักการอิสลามที่ว่าด้วยผู้นำครอบครัวนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดู และให้ความคุ้มครองบรรดาภรรยาของเขา เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงให้พวกเขานั้นแข็งแรงและมีความสามารถเหนือกว่าสตรี เนื่องจากผู้นำครอบครัวจากทั้งสี่ครอบครัวนี้ให้การคุ้มครองภรรยาของเขามีให้เกิดภยันตราย หรือเพื่อมิให้เกิดพิศษต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับภรรยาเมื่อภรรยาต้องออกจากบ้านหรือต้องเดินทางไกล ซึ่งการปฏิบัติของสามีในลักษณะนี้ จะนำพาให้ครอบครัวของเขารอดพ้นจากพิศษ หรือสิ่งไม่ดีทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าของเขาก็รอดพ้นจากบทลงโทษของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะเขาได้คุ้มครองตัวเองและครอบครัวของเขาให้พ้นจากสิ่งชั่วร้ายนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีอีกหนึ่งครอบครัวที่สามีนั้นละเลยหน้าที่ และความรับผิดชอบของเขาในการคุ้มครองภรรยาให้รอดพ้นจากภยันตรายในโลกนี้ หรือพิศษที่อาจจะเกิดขึ้นต่อนาง ทั้งๆที่สามีจากครอบครัวนี้เป็นคนมีการศึกษาทางด้านกฎหมายอิสลามในระดับปริญญาตรี และบางครั้งเขามีความสามารถจะให้คุ้มครองได้ เช่น เวลามานาง(นานๆทีก็ตาม) ซึ่งการปฏิบัติตัวในลักษณะนี้ได้ขัดกับหลักการของอิสลามอย่างมาก และถือว่าเขานั้นได้อธรรมต่อภรรยาของเขาแล้วโดยสิ้นเชิง และอาจจะด้วยสาเหตุที่เขาละเลยในหน้าที่ความรับผิดชอบนี้ ที่ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั่นเอง

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

จากหลักการอิสลาม ชีวิตคู่จะเป็นชีวิตที่มีความสุขและความอบอุ่น ถ้าทั้งสองชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจต่อกัน และถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเมื่อพบเจอความลำบาก

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَايُرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴾

(النساء : 19)

ความว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่ง ขณะเดียวกันอัลลอฮ์ก็ทรงให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาอ์: 19)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลในยามป่วยไข้

ครอบครัวที่ 1 สามีดูแลอย่างดี

ครอบครัวยุคที่ 2 ไม่ดูแลเพราะเป็น โตะครุ ไม่ค่อยมีเวลา
 ครอบครัวยุคที่ 3 ไม่ดูแล เคยดูแลคอนคลอดลูก 4 วันเท่านั้น
 ครอบครัวยุคที่ 4 สามิดูแลเมื่อยามป่วยไข้เสมอ
 ครอบครัวยุคที่ 5 ยังไม่เคยป่วย (เพิ่งแต่งงาน)
 ครอบครัวยุคที่ 6 สามิดูแลเต็มที่ เท่าที่เขาจะทำได้

ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้นำครอบครัวของครอบครัวยุคที่ 1 กับผู้นำครอบครัวของ
 ครอบครัวยุคที่ 4 และ 6 นั้นสมควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติของสามิที่มีภรรยาหลายคน
 อย่างยิ่ง เนื่องจากชีวิตคู่คือการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเมื่อยามลำบากและเจ็บทบทดสอบ การป่วยไข้คือ
 ส่วนหนึ่งของความลำบากและเจ็บทบทดสอบ ที่เมื่อนุชคนหนึ่งได้พานพบแล้วก็ต้องการใครสักคน
 ที่คอยดูแล ห่วงใย และช่วยประคับประคองกันไปให้ผ่านพ้นจากความทรมานนั้นได้ ซึ่งผู้ที่
 ประคับประคองกันได้ในยามลำบากคงไม่ใช่ใครอื่นใดนอกจากคู่วิตชีวิตของเรา ดังนั้นผู้เป็นสามิก็ควร
 ตระหนักและพยายามให้มีความเอื้ออาทรต่อภรรยาที่ป่วยไข้หรือพานพบทบทดสอบ ถึงแม้ว่า
 ภรรยาคนๆ นั้นไม่ใช่คนที่สามิห่วงแหน รักใคร่ก็ตาม เพราะหลักการอิสลามได้สั่งใช้ให้ผู้เป็นสามิ
 อยู่ร่วมกับภรรยาด้วยดี ถึงแม้ว่าจะรังเกียจนาง(เพราะนางเป็นโรคหรือเพราะเหตุผลอื่น)ก็ตาม
 เพราะในความไม่ชอบสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น อัลลอฮ์ ﷻ อาจจะทำให้สิ่งนั้นมีความดีงามอันมากมายก็
 เป็นได้ ในขณะที่เดียวกันครอบครัวยุคที่ 2 กับครอบครัวยุคที่ 3 นั้นสามิไม่ค่อยดูแลพวกนางในยามป่วยไข้
 หรือยามพบเจอความลำบาก ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการศาสนา ที่สั่งใช้ให้ผู้เป็นสามินั้น
 ดูแลและอยู่ร่วมกันกับภรรยาด้วยดี ยิ่งถ้าภรรยาพบเจอความลำบากแล้วเขาก็ยังต้องดูแลและให้
 ความช่วยเหลือยิ่งกว่า ด้วยการละเลยในความรับผิดชอบของเขาและความไร้ซึ่งการเอื้ออาทรนี้เอง
 จึงก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวยุคที่มีภรรยาหลายคน

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

จากหลักการอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการดูแลบุตร ท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ได้กล่าวว่า

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِلْمَامٌ رَاعٍ وَهُوَ
 مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي
 بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْحَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ
 وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

(أخرجه البخاري : 853)

ความว่า “ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ และทุกคนในหมู่พวกท่านต้องถูกสอบสวนต่อความรับผิดชอบของเขา ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา และต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāri:853)

ลูกหลานคืออะมานะฮฺ(หน้าที่ต้องรับผิดชอบ)บนบ่าของบิดามารดาทุกคน ทั้งสองท่านจะถูกสอบสวนถึงภาระหน้าที่ต่อลูกหลานในวันกิยามะฮฺ และด้วยการอบรมปลูกฝังศาสนาและจริยธรรมแก่ ลูกหลานจะทำให้พวกเขากลายเป็นแก้วตาดวงใจแก่พ่อแม่ ทำให้มีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (สิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่อิสลามยืนยันรับรอง เซค มุหัมมัด บิน ศอลิห์ อัลอุษัยมีน แปลโดย: อันว สะอฺ และ อุษมาน อิดริส : 18)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสั่งสอนบุตร

ครอบครัวที่ 1 สามีนุดูแลสั่งสอนอย่างดี แม้กระทั่งลูกเลี้ยงของเขา (ภรรยา มีลูกติดสองคน)

ครอบครัวที่ 2 สามีนไม่มีเวลาดูแลลูกๆ

ครอบครัวที่ 3 สามีมามาหาเดือนละครั้ง หรือสองถึงสามเดือนครั้ง แต่ละครั้งมาอยู่สองถึงสามวัน ไม่มีเวลาจะดูแลลูก เคยดูแลตอนลูกเพิ่งคลอด 4 วันเท่านั้น

ครอบครัวที่ 4 ยัง ไม่มีลูกด้วยกัน

ครอบครัวที่ 5 ยัง ไม่มีลูกด้วยกัน(เพิ่งแต่งงาน)

ครอบครัวที่ 6 สามีนจะดูแลสั่งสอนลูกๆอยู่เสมอ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวที่ 1 และ 6 นั้นเป็นคนที่รักษาอะมานะฮฺในความเป็นบิดาของลูกมากที่สุด ดูแลสั่งสอนลูกๆของตัวเองในทุกเรื่อง โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวในครอบครัวที่ 1 นั้นดูแลแม้กระทั่งลูกเลี้ยงที่ติดจากภรรยาของเขา เป็นผู้นำครอบครัวที่ควรแก่การชื่นชมและนำไปเป็นแบบอย่างในการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง ในขณะที่เขานั้นมีการศึกษาด้านศาสนาดีกว่าผู้นำครอบครัวที่ 2 และครอบครัวที่ 3 ที่ละเลยในหน้าที่ของการเป็นบิดาต่อลูกๆ ขาดการดูแลและให้การปลูกฝังศาสนา ขาดแม้แต่เวลาที่จะให้ความสัมพันธ์ของความเป็นพ่อลูกได้กระชับกัน ซึ่งการกระทำเหล่านี้ขัดกับหลักการอิสลามที่ได้บัญญัติว่าผู้นำครอบครัวจะต้องรับผิดชอบต่อทุกคนจะถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขาในวันกิยามะฮฺ และท่านเราะฮูตุล ฎ็อบ ได้ระบุว่า การให้ความสำคัญแก่บุตรบางคนและละเลยอีกบางคนนั้น ถือเป็น การกระทำที่อธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ต้องห้ามในอิสลาม

2.5 ความรัก

จากหลักการบัญญัติของอิสลามเกี่ยวกับการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยา อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِثْلَىٰ نَفْسِكُمْ وَأَلْوَابًا مِثْلَىٰ نَفْسِكُمْ فَإِنْ حِفْظُهُمْ الْإِنْسَانُ فَأُولَٰئِكَ يَفْرَقُونَ ۗ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْفَوَاحِشَ مِنْكُمْ فَاعْتَدُوا لَهُنَّ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَذَىٰ ۗ لَا تَعُولُوا ۗ﴾

(النساء: 3)

ความว่า “จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้าในหมู่มุสรี สองคนหรือสามคนหรือสี่คนแต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียวหรือไม่กี่หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาฮ์: 3)

ความยุติธรรมในอายะฮ์ที่ 3 ของสุเราะฮ์อันนิสาฮ์นั้นหมายถึง ความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ เช่น การให้ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและ บริโภค การร่วมหลับนอนและการดูแล

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَذَرُوهُنَّ كَالْمَالِئَةِ ۗ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ۗ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “และพวกเจ้าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาหญิงได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้ และหากพวกเจ้าประนีประนอมกัน และมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาฮ์: 129)

ความยุติธรรมในอายะฮ์ 129 ของสุเราะฮ์อันนิสาฮ์หมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องของความรักที่สามีให้ระหว่างบรรดาภรรยา แม้ว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากที่จะแบ่งความรักให้

เท่าๆกันระหว่างบรรดาภรรยา (Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Tawil, 2004.:6) แต่สามีจะต้องมีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะทำให้เท่าเทียมมากที่สุด นอกจากความรู้สึกที่มันเอนเอียงไปโดยไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นไปโดยธรรมชาติ แน่แน่นอนว่าอัลลอฮ์ ﷻ ไม่บังคับในสิ่งที่เกินความสามารถของบ่าวจะภักดีได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَا يَكُلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾

(البقرة : 286)

ความว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใดนอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 286)

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสามีต้องไม่ทำให้เห็นว่าความรักทั้งหมดที่มี มีให้แก่คนเดียวเท่านั้น จนทำให้ภรรยาที่เหลือนั้นกลายเป็นเหมือนคนที่ถูกทอดทิ้ง สถานะของเธอเหมือนว่าไม่ได้เป็นภรรยาแล้วแต่ก็ไม่ได้ถูกหย่า (คล้ายว่าขังเธอให้ทรมาน ไม่รักแต่ไม่ปล่อย) แต่สิ่งที่สามีควรทำคือดูแลเอาใจใส่ทุกคนด้วยดีจนทำให้เธอรู้สึกผูกพันกับสามีและไม่รู้สึกโดดเดี่ยว (Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Tawil, 2004.:6)

แท้จริงแล้วท่านเราะฮ์ลุ ﷺ มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกอย่างที่มีมองเห็นได้ แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่านเราะฮ์ลุ ﷺ นั้น ไม่มีความสามารถในการควบคุมในเรื่องของความรักระหว่างบรรดาภรรยาของท่านคือ หะดีษที่ท่านเราะฮ์ลุ ﷺ ได้กล่าวขออุอาอ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่า

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تُلْغِنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود : 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ดำเนินข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

ดังนั้นความยุติธรรมที่พูดถึงในอายะฮ์แรกนั้นหมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องที่จับต้องและมองเห็นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกระทำได้ ส่วนความยุติธรรมที่พูดถึงในอายะฮ์ที่สองนั้นหมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องการให้ความรัก ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถจะควบคุมมันได้

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยา

ครอบครัวที่ 1 ภรรยาอยากให้สามีรักพวกเธอทั้งหมดเท่าๆกัน

ครอบครัวที่ 2 ภรรยาคิดว่าสามีไม่รักเธอ เนื่องจากสามีทำออกหน้าออกตาว่ารักภรรยาคนที่สี่มากที่สุด

ครอบครัวที่ 3 ภรรยาคิดว่าสามีไม่รักเธอเลย เพราะทุกการกระทำของสามีนั้นบ่งบอกว่ารักอีกคนมากกว่า

ครอบครัวที่ 4 ภรรยาอยากให้สามีมีความยุติธรรมในเรื่องนี้

ครอบครัวที่ 5 สามีให้ความรักและทูลนอมเธอมาก

ครอบครัวที่ 6 ภรรยาู้และเข้าใจว่าความยุติธรรมในเรื่องของความรัก ไม่เป็นสิ่งที่ถูกบังคับในเงื่อนไข พร้อมอ้างหลักฐานจากอัลกุรอาน

ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 1 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 4 มีความเข้าใจในหลักการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยายังไม่ถูกต้อง เนื่องจากเธอทั้งสองเรียกร้องให้สามีมีความยุติธรรมในเรื่องของการให้ความรักต่อภรรยาให้เท่าเทียมกัน ซึ่งมันไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่บัญญัติว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ยกย่องในเรื่องของความรักที่สามีไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมระหว่างภรรยาได้ เพราะเรื่องของหัวใจนั้นเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมได้ ดังนั้นสามีควรให้ความรู้แก่ภรรยาในเรื่องดังกล่าวด้วย ในขณะที่เดียวกันภรรยาคนที่ 3 ในครอบครัวที่ 2 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 3 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 6 มีความเข้าใจในหลักการที่ว่าความรักของสามีนั้นไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้เท่าเทียมได้ แต่บางคนจากพวกเธอแค่เสียใจที่สามีแสดงออกว่ารักอีกคนมากกว่าเธอจนเห็นได้ชัดว่าสามีไม่ได้รับรักเธอเลย ซึ่งโดยหลักการแล้วการที่สามีไม่สามารถให้ความรักต่อบรรดาภรรยาให้เท่าๆกันนั้นเป็นที่ยกย่องให้เขา แต่เขาไม่สมควรที่จะเอนเอียงความรู้สึกรักทั้งหมดให้แก่คนเดียว โดยที่ทิ้งให้ภรรยาที่เหลือนั้นมีความรู้สึกส่วนตัวถูกทอดทิ้งจากสามี จะรักก็ไม่ใช่ จะทิ้งก็ไม่เชิง

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ لَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمِمْسِكِ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้”

(อันนิสาอ์: 129)

ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้ถือว่ามีนัยได้กระทำการอธรรมต่อบรรดาภรรยาของเขา และเป็นการกระทำที่ต้องห้ามในอิสลาม ส่วนภรรยาคนที่ 2 จากครอบครัวที่ 5 นั้นสามีของนางมีความเข้าใจต่อหลักการและนำมาใช้จริงอย่างที่อิสลามได้บัญญัติไว้ ซึ่งเป็นภาระที่ควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง

แนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

1. การแบ่งเวรค้ำแรมระหว่างบรรดาภรรยาให้ยุติธรรมมากที่สุด คือแนวทางที่จะนำพาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนประสบผลสำเร็จได้มากถึงมากที่สุด เนื่องจากว่าโดยธรรมชาติของสตรีแล้ว นางต้องการความอบอุ่น การเอาอกเอาใจ กำลังใจ กู้คิด และไม่ชอบความเหงาเดียวดาย ว่าเหว (สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นในใจของพวกนาง หากต้องใช้เวลาในการรอสามีกลับมาหาเรอนานเกินไป)

หลักฐานจากอัศสุนนะฮฺ

((عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ فَيُعِدُّ، وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي، فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تُلْغِي، فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود: 2134)

ความว่า “จากท่านหญิงอาอิชะฮฺได้กล่าวว่า ท่านเราะฮฺซูล ﷺ ได้มีการจัดแบ่ง(เวร)ด้วยความยุติธรรม ท่านได้กล่าวว่า โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ คำนั้นโปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

อิมามอัชเชากานีย์ (al- Shaukānī) ได้กล่าวว่า “หะรอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามีสามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวลาค้ำแรม การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นต้น (Muhammad Alī al- Shaukānī, 2006 : 6/371)

หลักฐานอัลอิญมาอฺ

นักวิชาการ ได้เห็นพ้องกันว่าสามีจำเป็นต้องให้ความเท่าเทียมในเรื่องการแบ่งเวลา ระหว่างบรรดาภรรยาทุกคน และเรื่องอื่นๆที่ไม่เกินความสามารถของมนุษย์จะกระทำได้ เพื่อมิให้เกิดการอธรรมหรือเป็นการทำร้ายจิตใจต่อพวกนาง

นักวิชาการมีความคิดเห็นตรงกันว่าระยะเวลาการค้างแรมสำหรับสามีที่อยู่ในประเทศเดียวกัน คือ คนละคืน โดยยึดหะดีษของท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه ที่ได้แบ่งเวรค้างแรมให้กับบรรดาภรรยาของท่านคนละคืน แม้ในวันที่ท่านป่วยก็ตาม

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيُّنَ أَنَا غَدًا؟ أَيُّنَ أَنَا غَدًا حِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يَنْوِي سَكَنَ))

(أخرجه البخاري:3774)

ความว่า “ท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวร ไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ, อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจียม(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึก โดย al-Bukhāriy:3774)

ส่วนหนึ่งจากเป้าหมายของการแบ่งเวรค้างแรมคือเพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่และความเมตตาต่อกันระหว่างสามีภรรยา (Abdu al-Nāsir Tawfiq al-Attār. 1972:216)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾

(الروم:21)

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(อิรรัม :21)

ซึ่งหากสามีไม่แบ่งเวรค้ำแรมให้กับภรรยาให้เท่าเทียมกันแล้ว โฉนเหล่านี้จะเกิดความรักใคร่ต่อกัน เพราะแท้จริงแล้วสามีก็จำเป็นที่จะต้องมีความพยายามที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมในเรื่องของความรักใคร่ ถึงแม้ไม่สามารถจะทำให้มันสมบูรณ์ก็ตาม

2. การให้อภัย การประนีประนอม และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรรยา

การมีคู่ครองที่ดีมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างครอบครัวนั้นคือความประเสริฐ ส่วนการครองเรือนให้รอดตลอดรอดฝั่งนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่งกว่า สิ่งที่สามารถจะประคับประคองครอบครัวให้อยู่รอดตลอดรอดฝั่งได้คงไม่พ้นการให้อภัยกันเมื่อมีปัญหาขัดแย้ง การประนีประนอมเมื่อถึงจุดแตกหัก และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรณานั้นสามารถที่จะปกป้องจากสิ่งเลวร้าย หรือขจัดข้อข้องใจ หรือสมานบาดแผลที่เกิดจากการบาดหมางระหว่างกันได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานเกี่ยวกับการให้อภัยว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوٌّ لَكُمْ فَآخَذُوا مِنْكُمْ
وَإِنْ تَغْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(التغابن : 14)

ความว่า “ โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย แท้จริงในหมู่คู่ครองของพวกเจ้า และลูกหลานของพวกเจ้านั้นมีบางคนเป็นศัตรูแก่พวกเจ้าจะนั้นจงระวังต่อพวกเขา แต่ถ้าพวกเจ้าอภัยและยกโทษ (แก่พวกเขา) แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัย ผู้เมตตาเสมอ”

(อัตตะฆอบูน : 14)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้เสนอรางวัลเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์นั้นให้อภัยแก่กัน โดยตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ﴾

(الشورى: 40)

ความว่า “แต่ผู้ใดอภัย และไกล่เกลี่ยคืนดีกันรางวัลตอบแทนของเขาอยู่ที่อัลลอฮ์”

(อิซซุรอ : 40)

โดยปกติแล้วความไม่เข้าใจกัน หรือข้อบาดหมางระหว่างคนในครอบครัวนั้น มักจะเกิดจากทางด้านภรรยาเสียส่วนใหญ่ เนื่องด้วยธรรมชาติของผู้หญิงเป็นคนคิดเล็กคิดน้อย

ขอบสะสมเรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ อาจเกิดจากการน้อยใจหรือผิดหวังจากสามี หรือจะด้วยเหตุผลใดก็แล้วแต่ สามีควรมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้หญิงที่ดูภายนอกนั้นอ่อนแอ แต่ก็พร้อมจะแข็งแกร่งทุกเมื่อถ้าสามีแข็งกระด้างใส่ ดังนั้นสามีควรผ่อนปรนและอ่อนโยนในการแก้ไขปัญหาก็ดี หรือข้อบาดหมางระหว่างกัน โดยควรคำนึงถึงข้อสังเสียดของท่านเราะสุล ﷺ ที่ได้กล่าวว่า

((اسْتَوْصُوا بالنساء خيرا، فإن المرأة خلقت من ضلع، وإن أعوج ما في الضلع أعلاه، فإن ذهبت تقيمه كسرته، وإن تركته لم يزل أعوج، فاستوصوا بالنساء))

(أخرجه البخاري : 5184)

ความว่า “ท่านทั้งหลาย จงรับคำสั่งเสียดของฉัน ที่ให้ปฏิบัติต่อสตรี ด้วยดีไว้เถิด แท้จริงสตรีถูกบังเกิดมาจากซี่โครง (หมายถึง อัลลอฮ์ ทรงบังเกิดสวามี มาจากซี่โครงของอาดัม) และแท้จริงซี่โครงที่งอที่สุดนั้นก็คือ อันที่อยู่ด้านบน ถ้าหากท่านตัดซี่โครงอันบนให้ตรง ท่านก็ต้องหักมัน (เพราะมันไม่สามารถรับการตัดให้ตรงได้) ถ้าหากท่านปล่อยไว้ (โดยไม่ตัดใดๆเลย) มันก็จะคงอยู่แบบโค้งงอตามสภาพ ดังนั้นท่านทั้งหลายจงรับคำสั่งเสียดของฉัน ที่ให้ปฏิบัติต่อสตรี ด้วยดีไว้เถิด”

(บันทึกโดย al-Bukhāri:853)

หากแม้ว่าพวกนางทำความผิดที่ร้ายแรง ไม่เพียงพอดต่อการตักเตือน กระทั่งสามี นั้นต้องทำโทษ ก็จงทำโทษในรูปแบบที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สั่งใช้ในอายะฮ์อัลกุรอานว่า

﴿ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ۝﴾

(النساء : 34)

ความว่า “และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวังเกรงในความคดโกงของนาง นั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และจงเขียนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ทรงเกรียงไกร”

(อันนิสาฮ์ : 34)

เหนือสิ่งอื่นใดสามีควรรำลึกไว้เสมอว่าเราทุกคนก็คือมนุษย์คนหนึ่งที่สามารถทำผิดหรือลืมหืมตาไปบ้างได้ในบางเวลา ดังนั้นหากว่ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำสิ่งที่อีกฝ่ายไม่ชอบหรือรังเกียจ ก็จงจำไว้ว่าหากเราเกลียดสิ่งนั้น ก็อาจเป็นไปได้ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้มีสิ่งที่ดีงามจากสิ่งนั้นก็ได้ ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴾

(النساء : 19)

ความว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่งขณะเดียวกันอัลลอฮ์ก็ทรงให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาฮ์ : 19)

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

((لَا يَفْرَقُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ)) أَوْ قَالَ:
(غَيْرُهُ)

(رواه المسلم : 2672)

ความหมาย “ชายผู้ศรัทธาอย่าเกลียดหญิงผู้ศรัทธา ถ้าหากเขาเกลียดนางในเรื่องมารยาทอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ขอให้พึงพอใจนางในเรื่องอื่นๆ”

(บันทึกโดย al-Muslim:2672)

3. ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้างแรมให้กับภรรยาคนอื่นๆ (التنازل)

หนึ่งในแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคน ตามหลักกฎหมายอิสลาม คือการที่ภรรยาคนใดคนหนึ่งยอมมอบสิทธิการแบ่งเวลาของสามีแก่เธอให้กับภรรยาอื่น ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าอนุญาตให้ภรรยาคนใดคนหนึ่งมอบคืนและวันที่เป็นสิทธิของนางให้กับภรรยาคนอื่นๆ ด้วยเงื่อนไขว่าสามีจะต้องเห็นด้วยกับนาง มีหะดีษรายงานโดยอาอิชะฮ์

((عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْسِمُ لِعَائِشَةَ بِيَوْمِهَا وَيَوْمَ سَوْدَةَ))
(أخرجه البخاري:5212)

ความหมาย “รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺว่า ท่านหญิงเสาะฮฺฮฺ บินตุ ซัมอะฮฺ ได้มอบวัน(เวร)ของนางให้อาอิชะฮฺ และท่านเราะฮฺฮฺฮฺ จึงได้แบ่งเวรให้กับอาอิชะฮฺในวันของนางเองและวันของเสาะฮฺฮฺ ด้วยเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5212)

4. การแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับ (نكاح المسيار)

การที่ผู้ชายเลือกแต่งงานกับสตรีที่ยินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับ (เช่น เธอเป็น คนมีฐานะดีแล้ว เธอไม่ต้องการการอุปการะเลี้ยงดูจากสามี แต่เธอต้องการแค่คนคุ้มครองเธอให้พ้น จากพินนะฮฺ) จะเป็นหนึ่งในทางเลือกของผู้ชายที่ไม่มีความสามารถในเรื่องค่าอุปการะแต่ต้องการมี ภรรยาหลายคน ดังนั้นการเลือกสตรีที่ยินยอมสละสิทธิ์ของนางนั้น(โดยไม่ถูกบังคับ)เป็นหนึ่งใน แนวทางที่จะทำให้การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้นประสบผลสำเร็จได้

ซัยคุ มุฮำหมัด สอลิฮฺ อัล-มุนัจญิด (Muhammad solih al-Munajjid) ได้กล่าว เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยมีใจความว่า “การแต่งงานมิสยาร (نكاح المسيار) คือการแต่งงานที่ถูกต้อง ตามหลักการบัญญัติทุกประการ แต่เกิดการยินยอมเสีสิทธิ์ทางด้านสตรี นั่นคือสิทธิ์ที่นางควรจะได้รับจากสามี เช่น นัฟเกาะฮฺ ที่อยู่อาศัย การแบ่งเวลาดังแรม เป็นต้น”

ความเห็นต่างของนักวิชาการศาสนาในเรื่องของหุกมการแต่งงานมิสยาร

ซัยคุ อัล-อัลบานีย์ (Muhammad Nasir al-Addin al-Albani) ได้ห้ามการ แต่งงานในรูปแบบนี้ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องวิปลาซ เนื่องจากเป็นการดูถูกสตรี และเป็นการถือ โอกาสแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ชายจากสตรี ซึ่งอ้างว่าเป็นการเรียกร้องจากทางด้านภรรยาใน การขอสละสิทธิ์ของตนเอง และยังเป็น การแต่งงานที่จะส่งผลกระทบต่อบรรดาลูกๆที่จะเกิดตามมา เนื่องจากลูกๆขาดการดูแลและอบรมสั่งสอนจากผู้เป็นบิดา เพราะการไม่มีของบิดา

ซัยคุ อับดุลอะซีซ (Abdu al-Aziz al-Ashshaiikh) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ใจความว่า “เงื่อนไขการแต่งงานในลักษณะนี้คือ สามีภรรยา การยินยอมของทั้งสองฝ่าย วะลีฮฺ และ พยานสองคน พร้อมการประกาศให้คนรู้การแต่งงานนี้ โดยไม่ปิดบังซ่อนเร้นทั้งทางด้านภรรยาและ ด้านสามี หรือญาติของทั้งสองฝ่าย หากครบเงื่อนไขทั้งหมดนี้ก็ถือว่าการแต่งงานของทั้งสองนั้น

ใช้ได้” (หนังสือพิมพ์ อัลญะซีเราะฮ์ ฉบับที่ 10508 วันศุกร์ ที่ 15 เราะบิอุลมาฮัรีย์ ปีฮิจญ์เราะฮ์ศักราช 1422)

ชัยคุ อิบนุ อัล-อุษัยมิน (Muhammad Ibn al-Uthaymīn) ได้ชะลอการพิควา เนื่องจากเห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจากการนำไปใช้ของบางคนที่ฉวยโอกาส

ชัยคุ ยูซุฟ อัล-เกาะเราะฎอวีย์ (Yusuf al-Qaradawī) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้มีใจความว่า “การแต่งงานมิสยารประกอบด้วยเงื่อนไข 4 ประการดังนี้ การยินยอมของทั้งสองฝ่าย การประกาศการแต่งงาน มะฮัร (แม้ว่าจะมีการสละสิทธิ์ของภรรยาในภายหลัง) และต้องปราศจากการกำหนดเวลาอยู่ด้วยกันของทั้งสองที่แน่นอน (มุตอะฮ์) ดังนั้นก็ถือว่าการแต่งงานนี้ใช้ได้ และถูกต้องตามหลักการ ถึงแม้ว่าจะมีการยินยอมสละสิทธิ์จากทางด้านภรรยาในส่วนของสิทธิที่นางควรจะได้จากสามีก็ตาม ยกเว้นเรื่องของการหลับนอน ซึ่งไม่สามารถที่จะตั้งเป็นเงื่อนไขในการทำ การอะกัดแต่งงาน” (Yusuf al-Qaradawī, 2005.:4)

หุกมของการแต่งงานมิสยาร

1- ชัยคุ ยูซุฟ อัล-เกาะเราะฎอวีย์ ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้มีใจความว่า “การแต่งงานในลักษณะนี้คือรูปแบบของการสละสิทธิ์ (الجوار) ของภรรยาในสิทธิที่ควรจะได้รับจากสามี เช่น นัฟเกาะฮ์ ที่อยู่อาศัย การแบ่งเวรค้ำแรม เป็นต้น แน่แน่นอนว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ เพราะมันคือเจตจำนงของเธอเอง ซึ่งมาจากความคิดของผู้ที่บรรลุดุสตาสนภาวะ และมีสติสัมปชัญญะที่ดี ครบถูกต้องตามหลักการทุกอย่าง ดังที่ภรรยาของท่านเราะฮ์ลุฎ ๕ ท่านหญิงเสาะอะฮ์ บินัด ชัมอะฮ์ ได้สละสิทธิในการแบ่งเวรค้ำแรมที่เป็นวันของเธอให้กับท่านหญิงอาอิชะฮ์ เนื่องจากนางมีอายุมากแล้ว จึงมีความกลัวในหัวใจว่าท่านเราะฮ์ลุฎ ๕ จะหย่าเธอแล้วทำให้เธอต้องสูญเสียตำแหน่งของแม่แห่งประชาชาติ (أم المؤمنين) และกลัวว่าจะสูญเสียโอกาสที่จะเป็นภรรยาของท่านเราะฮ์ลุฎ ๕ ในสวรรค์นั่นเอง” (Yusuf al-Qaradawī, 2005:8)

2- อิบนุคัยมียะฮ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยมีใจความว่า “เงื่อนไขไม่เอา นัฟเกาะฮ์ นั้นใช้ได้ ตราบใดที่สามีนั้นมีความลำบากและภรณยานั้นยินยอม และภรรยาไม่มีสิทธิ์เรียกร้องในภายหลัง แต่ถ้าตั้งเงื่อนไขไม่เอา มะฮัร การแต่งงานนั้นเป็นโมฆะ (Alāu al-Dīn Abu al-Hasan Alī Bin Sulaimān al-Maedāwī al-Dimishqī al-Solihī al-Hanbalī, nd.: 8/166)

ความแตกต่างระหว่างการแต่งงานมิสยารกับการแต่งงานมุตอะฮ์

การแต่งงานมุตอะฮ์ คือการแต่งงานที่กำหนดระยะเวลาอยู่ด้วยกันของสามีภรรยาที่แน่นอน แลกเปลี่ยนด้วยมะฮัรหรือค่าจ้างที่แน่นอน เช่น รายสัปดาห์ รายเดือน รายปี และ

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาจะจบไปเพียงแค่มدةเวลาที่ทั้งสองได้ตกลงกันได้ โดยไม่ต้องมีการหย่าหรือยกเลิกการแต่งงาน

ส่วนการแต่งงานมิสยาร คือการแต่งงานด้วยเจตนาที่จะอยู่ด้วยกันตลอดไป ปราศจากการกำหนดเวลาอยู่ด้วยกันของสามีภรรยาที่แน่นอน และความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองจะไม่สิ้นสุดจนกว่าจะมีการหย่าหรือการหย่าโดยมีสินจ้าง (مهر) หรือเมื่อมีการยกเลิกจากอฎี (Yusuf al-Qaradawī, 2005.:16)

จะเห็นได้ว่าการแต่งงานมิสยารนั้นเป็นการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายอิสลามทุกประการ สามีและภรรยามีสิทธิที่จะได้รับมรดกหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เสียชีวิต และหากทั้งสองมีบุตร บุตรที่เกิดมาก็จะเป็นบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมายอิสลามทุกประการ หากแต่สิ่งที่แตกต่างจากการแต่งงานปกติตามกฎหมายอิสลามนั่นก็คือ การที่ภรรยาสละสิทธิ์ในสิทธิบางอย่างที่พึงได้จากสามี ผู้วิจัยเห็นว่าการแต่งงานมิสยารเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ดีแก่สามีที่มีข้อจำกัดในการดูแลภรรยาในด้านค่าอุปการะเลี้ยงดู หรืออื่นๆ ซึ่งโดยปกติแล้วสาเหตุที่ภรรยาสละสิทธิ์ตามที่กล่าวมาข้างต้นก็เนื่องจากว่าทางด้านของภรรยาเองนั้นไม่มีความจำเป็นในเรื่องค่าปัจจัยยังชีพ หรือแม้แต่เรื่องการแบ่งเวลา จึงไม่เป็นภาระแก่ผู้เป็นสามีในเรื่องดังกล่าว เพียงแต่สามีจะต้องตอบสนองในสิ่งที่ทั้งคู่ได้ตกลงกันได้เท่านั้น

ดังนั้นการนำการแต่งงานมิสยารหรือการยินยอมสละสิทธิ์ของภรรยาในสิทธิที่นางควรจะได้จากสามีมาเป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ และเป็นเรื่องที่ดี เพราะสามารถผ่อนปรนความตึงเครียดของสามีต่อการทำหน้าที่ และห่างไกลต่อการเกิดปัญหาในครอบครัวได้ กระทั่งนำพาสู่การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จได้นั่นเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในเรื่องหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยขอสรุปการศึกษาค้นคว้า และผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1- เพื่อศึกษาหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม
- 2- เพื่อศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา
- 3- เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

- 1- สามารถเข้าใจหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม
- 2- สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม
- 3- ผลวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่ประสงค์จะมีภรรยาดีกว่าหนึ่งคน หรือสำหรับผู้หญิงที่จะตัดสินใจเป็นภรรยาของผู้ชายที่มีภรรยาแล้ว และเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอถึงความสมบูรณ์ของกฎหมายอิสลาม ในด้านการบัญญัติที่สามารถรองรับความจำเป็นของมนุษย์ได้ในทุกยุคทุกสมัย

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา: ผู้วิจัยศึกษาหลักการและหิกมะฮุของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามและบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราฟิกฮ์ หนังสือวิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารวิจัยจากหลายสถาบันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ด้านสถานที่: ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลจริงจากครอบครัวตัวอย่างที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยที่ทำความเข้าใจกับบุคคลที่มีประสบการณ์จริงจากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1- แบบแผนการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview) พร้อมด้วยการสังเกต (observation)
- 2- แหล่งข้อมูล : ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกสัมภาษณ์ภรรยาคนใดคนหนึ่ง จากครอบครัวนั้นๆ จำนวนหกครอบครัว (ที่มีคุณลักษณะตามที่ผู้วิจัยกำหนด)
- 3- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต
- 4- การเก็บรวบรวมข้อมูล : ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการและขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บข้อมูลภาคสนาม : ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเกี่ยวกับการนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม ไปใช้ในครอบครัวลักษณะนี้ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากภรรยาคนใดคนหนึ่ง(ตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้)ในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยการเลือกสัมภาษณ์ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนจำนวนหกครอบครัวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการอยู่ร่วมกันของครอบครัวในลักษณะที่มีภรรยาหลายคนได้อย่างครอบคลุมในทุกรูปแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนดครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกัน คือ มีความรู้ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ (ดี, ปานกลาง, น้อย) ฐานะทางสังคม (ผู้นำศาสนา) และแนวทางการอบรมสั่งสอนที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งลักษณะที่แตกต่างดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้ และเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการบริหารจัดการครอบครัวที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จมากที่สุด แล้วนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

2) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต (observation) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยคำพูดที่ดี และการคลุกคลีอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ได้ความไว้วางใจจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อผู้วิจัยจะได้เข้าถึงมูลเชิงลึกได้ง่ายขึ้น ส่วนการสังเกตที่ไม่มีส่วนร่วมคือ ผู้วิจัยจะทำการสังเกตออกไปกรีธาของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่กำลังให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถอดเทปมาแยกเป็นทีละครอบครัว แยกข้อมูลของแต่ละครอบครัวเป็นส่วนๆตามประเด็นข้อกฎหมาย และหลักการที่ได้จากการวิจัยเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อหาแนวทางการนำหลักการไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและขั้นตอนดังนี้

1- ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย จากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2- ติดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลกับหนึ่งในภรรยาทั้งหมดของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนราธิวาส(สี่ครอบครัวที่รู้จักกันกับผู้วิจัย และอีกสองครอบครัวได้รู้จักจากการแนะนำต่อกัน)

3- ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเกี่ยวกับการนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลามไปใช้ในครอบครัวลักษณะนี้ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากภรรยาคนใดคนหนึ่งในการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน

4- ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

5- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถอดเทปมาแยกเป็นทีละครอบครัว แยกข้อมูลของแต่ละครอบครัวเป็นส่วนๆตามประเด็นข้อกฎหมาย และหลักการที่ได้จากการวิจัยเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อหาแนวทางการนำหลักการไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริงต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยในเรื่องหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1.1 หลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

จากการศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าทุกๆบทบัญญัติในศาสนาอิสลามนั้นอัลลอฮ์ได้บัญญัติขึ้น

ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งใช้หรือคำสั่งห้ามล้วนแล้วเพื่อผลประโยชน์ต่อมวลมนุษยทั้งหลาย เพราะพระองค์ทรงรู้ว่าสิ่งไหนที่เป็นผลดีหรือสิ่งไหนที่เป็นผลเสียต่อสิ่งที่พระองค์สร้าง ดังนั้นวาญิบที่มุสลิมทุกคนจะต้องยอมรับในทุกๆการบัญญัติของอัลลอฮฺ ไม่ว่าจะรู้ถึง hikmah ของการบัญญัติ นั้นๆหรือไม่ก็ตาม และได้พบว่าการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นจะทำให้มุสลิมและสังคมมุสลิมโดยรวมได้รับ hikmah ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้หากการอยู่ร่วมกันของบรรดาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่และให้สิทธิแก่คนในครอบครัวตามที่อิสลามได้สั่งใช้ เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ได้วางกฎเกณฑ์และหลักการที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมทุกด้าน ทั้งยังรองรับและได้จำกัดบทบัญญัตินั้นด้วยเงื่อนไขต่างๆคือ ต้องไม่มีความกลัวในหัวใจว่าจะต้องเกิดความไม่ยุติธรรม มีความสามารถในการจ่ายนฟเกาะฮฺแก่บรรดาภรรยาและบรรดาลูกๆ มีความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้นั้นก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดการอธรรมต่อผู้หญิงได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของอัลลอฮฺ ﷻ นั้นครอบคลุมและสมบูรณ์ในทุกมิติด้าน แต่ความบกพร่องหรือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ละเลยและเพิกเฉยต่อบทบัญญัติและหลักการที่อิสลามกำหนด ซึ่งมักจะปฏิบัติตามอารมณ์และสัญชาตญาณของตนเองโดยมิได้เกรงกลัวต่อบทลงโทษในวันแห่งการตอบแทน

แน่นอนว่าทุกการบัญญัติของอัลลอฮฺ ﷻ ย่อมมี hikmah ส่วนหนึ่งของ hikmah ของการบัญญัติการมีภรรยาหลายคนในอิสลามคือ ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แก้ปัญหาจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้หญิง(เนื่องจากอัลลอฮฺได้กำหนดให้สามีจ่ายค่าอุปการะให้กับภรรยา) เพื่อเพิ่มพูนประชาชาติ(อุมมะฮฺ)และรักษาซึ่งเผ่าพันธุ์มนุษย์ แก้ปัญหาผู้หญิงที่มีความพร้อมจะแต่งงานมีจำนวนมากกว่าผู้ชายที่มีความพร้อมจะแต่งงาน แก้ปัญหาเรื่องภรรยาเป็นหมั้นหรือป่วยเรื้อรัง ป้องกันการสมสู่ที่เป็นหะรอมเพื่อปลดปล่อยความต้องการที่มีมากของผู้ชายได้ การแต่งงานเป็นสาเหตุทำให้มีการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สายเลือด ป้องกันพิศนะฮฺที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ชายที่ต้องเดินทางไกลไปต่างประเทศบ่อยๆ แก้ปัญหาการขึ้นคานของสาวอายุมาก เป็นต้น

เบื้องหลังการการมีภรรยาหลายคนของท่านเราะฮูล ﷺ ก็ย่อมมี hikmah เช่นเดียวกัน กล่าวคือ การแต่งงานของท่านนั้นมีได้มีเพื่อสนองต่ออารมณใดก็ตามธรรมชาติของผู้ชาย แต่ทุกการแต่งงานของท่านเราะฮูล ﷺ นั้นมีเหตุที่จะส่งผลที่ดีต่อสตรี ต่อศาสนา และสังคมโดยรวม การแต่งงานกับท่านหญิงคอดีละฮฺเพื่อช่วยเหลือศาสนาอิสลาม การแต่งงานกับท่านหญิงเสาะฮฺ บินดี ชัมอะฮฺ เพื่อปกป้องสตรีมุอิมินะฮฺ(สตรีที่มีศรัทธา)ให้พ้นเงื้อมมือพิศนะฮฺของมุชริก การแต่งงานกับท่านหญิงอาฮิซะฮฺ เพื่อเผยแพร่ความรู้และหุกมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และเพื่อยกระดับชั้นความเป็นเสาะฮะฮฺของอนุบักร์ให้เป็นหนึ่ง การแต่งงานกับท่านหญิงฮัฟซะฮฺ เพื่อ

ยกข้อสตรี และเพื่อยกระดับความเป็นเศาะหาบะฮ์ของอุมร์ให้เป็นที่สอง การแต่งงานกับท่านหญิง ไซนับ บินตุ ญะหฺษ เพื่อเปลี่ยนแปลง hukum กฎบัญญัติในอิสลามให้เป็นโมฆะ เนื่องจากอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องได้ถูกประทานลงมา ซึ่งท่านได้แต่งกับสตรีท่านนี้หลังจากที่ ซัยคฺ บิน ฮาริมะฮฺ (ซึ่งเคยเป็นลูกบุญธรรมของท่านเราะฮฺลุล ๙) ได้หย่านาง การแต่งงานกับท่านหญิงอุมม์ริยะฮฺ เพื่อปลดปล่อยจากการเป็นทาสหรือผสาวระหว่างเผ่าบานูมศฎอริกที่เป็นศัตรูกับอิสลาม อีกทั้งยังปลดปล่อยอิสรภาพให้แก่บรรดาญาติพี่น้องของนางที่เป็นเชลย จนกระทั่งทั้งหมดศรัทธาและเข้ารับอิสลาม การแต่งงานกับท่านหญิงอุมมุสะละมะฮฺ อีนุคฺ บินตุ อะบิอุมัยยะฮฺ เพื่อช่วยเหลือหญิงหม้ายและลูกกำพร้าที่ไร้ญาติอื่นในมะดีนะฮฺ เนื่องจากสามีของนางตายชะฮีดในสงครามอุฮุด การแต่งงานกับท่านหญิงไซนับ บินตุ คุไซมะฮฺ เพื่อสนับสนุนให้สตรีมีคุณธรรมอันดีงาม สาเหตุที่ท่านเราะฮฺลุล ๙ แต่งงานกับสตรีท่านนี้หลังจากสามีของนางตายชะฮีดในสงครามอุฮุด เพื่อเป็นรางวัลแก่นางที่นางเป็นผู้ใจบุญสุนทาน ชอบช่วยเหลือเด็กกำพร้าและคนยากจนตั้งแต่สมัยก่อนรับอิสลาม จนกระทั่งนางได้ฉายาว่า “อุมมุละมะซากีน” การแต่งงานกับท่านหญิงอุมมุหะบิบะฮฺ รอมละฮฺ บินตุ อบิซุฟยาน เพื่อช่วยเหลือนางให้รอดพ้นจากความเลวร้ายที่นางต้องเผชิญแต่เพียงผู้เดียว เนื่องจากนางเข้ารับอิสลามโดยที่ผู้เป็นบิดาคือหัวหน้าศัตรูอิสลาม(อบิซุฟยาน)ทั้งสามที่เข้ารับอิสลามพร้อมนางก็ยังได้ทิ้งอิสลามเพื่อแลกกับคุนยาไปเป็นคริสต์ ท่านเราะฮฺลุล ๙ จึงเกรงว่าหากไม่รับช่วยนางก็อาจจะทำให้ความลำบากที่นางเผชิญอยู่จะทำให้อีมานของนางอ่อนแอแล้วความเลวร้ายอาจจะเกิดขึ้นได้ การแต่งงานกับท่านหญิงเศาะฟิยะฮฺ บินตุ หุัยษฺ บิน อักฎอบ เพื่อลดหย่อนความตึงเครียดของศัตรูจนอาจนำมาซึ่งการเข้ารับอิสลาม และเพื่อปลดปล่อยเป็นอิสระจากการเป็นทาสเชลย และชุบชีวิตที่หมดสิ้นแล้วทุกอย่างจากการสูญเสียบิดาและสามีในสงคราม ซึ่งนางมาจากตระกูลยิว การแต่งงานกับท่านหญิงไมมูนะฮฺ บินตุ อัลฮาริษ เพื่อสมานจิตใจจากการสูญเสียสามี และเพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับตระกูลของนางให้แนบแน่นยิ่งขึ้น และท่านคือสตรีคนสุดท้ายที่ท่านเราะฮฺลุล ๙ แต่งงานด้วย

5.1.2 จากการศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนราธิวาสด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกพร้อมด้วยการสังเกต พบว่าการนำหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามไปใช้จริงในหกครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่เลือกสัมภาษณ์ในจังหวัดนราธิวาสดังรายละเอียดต่อไปนี้

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม พบว่าส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยมาก (นอกจากภรรยาจากครอบครัวที่ 6 เท่านั้นที่รู้จริง) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบัญญัติ หรือเงื่อนไขที่สามีจะต้องมีก่อนจะตัดสินใจมีภรรยาหลายคน (ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ก่อนที่เขาจะถลำลงในการทำบาปโดยไม่รู้ตัว) โดยส่วนใหญ่แล้วจะมองข้ามการหาความรู้ที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะตัดสินใจ

2- การให้ความยุติธรรม

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของการให้ความยุติธรรม ซึ่งพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรมของแต่ละครอบครัวนั้นแตกต่างกันออกไป บางครอบครัวมีความเข้าใจว่าสามีควรให้ความยุติธรรมในด้านการให้เวลา ค่าอุปการะเลี้ยงดู ที่อยู่อาศัย และการดูแลเอาใจใส่ บางครอบครัวคิดว่าความยุติธรรมที่สามีจะต้องให้ความเท่าเทียมนั้นหมายถึงความรัก และการหลับนอนด้วย ในขณะที่เดียวกันบางครอบครัวไม่รู้ว่าการแบ่งเวลาข้างแรมนั้นเป็นหนึ่งในข้อกำหนดความของความยุติธรรม

2.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (นฟเกาะฮ)

2.2.1 เครื่องอุปโภค

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของการให้ค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคนั้น จะเห็นได้ว่าสามีมักจะให้ค่าอุปการะเป็นเงินก้อนเดียว (นอกจากครอบครัวเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนนี้) โดยที่ไม่ได้แยกส่วนว่าเป็นค่าเครื่องอุปโภค ซึ่งบางครอบครัวก็ไม่สามารถที่จะเจียดเงินก้อนนั้นไปใช้จ่ายในส่วนนี้ แต่ก็มีบางครอบครัวที่ยินยอมที่จะไม่ใช้จ่ายในส่วนนี้ เพื่อลดภาระของสามี

2.2.2 เครื่องบริโภคร

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของการให้ค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบริโภคร พบว่าสามีมักจะให้ค่าอุปการะเป็นเงินก้อนเดียว (นอกจากครอบครัวเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนนี้) โดยที่ไม่ได้แยกส่วนว่าเป็นค่าบริโภคร ซึ่งผู้เป็นภรรยาจะต้องบริหารเงินก้อนนั้นให้เพียงพอต่อค่าอาหารของคนในครอบครัว รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆในครอบครัวด้วย ซึ่งบางครอบครัวก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือนจนต้องทำงานหาเลี้ยงคนในครอบครัวด้วยอีกแรง เพื่อลดภาระของสามี

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์เรื่องของการจัดหาที่อยู่อาศัยให้ภรรยาและลูกๆ พบว่าผู้นำครอบครัวแต่ละครอบครัวเดี่ยวเท่านั้นที่สามารถดูแลจัดหาที่อยู่อาศัยให้ภรรยา ส่วนอีกห้าครอบครัวไม่มีใครสามารถจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมให้กับภรรยาได้ อาจจะมีเหตุผลต่างๆที่ไม่อำนวยความสะดวกจัดหาที่อยู่ให้บรรดาภรรยา โดยส่วนใหญ่แล้วสามีจะจัดหำบ้านเช่า(อยู่ถาวร มีโซ่ชั่วคราว) หรือปล่อยให้ภรรยาอาศัยพ่อแม่ของนางอยู่เท่านั้น และมีบางครอบครัวที่สามีให้ภรรยาทั้งหมดอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน โดยที่เขามิได้คิดถึงผลกระทบที่จะตามมา ที่อาจจะร้ายแรงจนเกินแก้ไขได้

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวที่มีบุตรแล้ว 4 ครอบครัวจากครอบครัวทั้งหมดที่มีภรรยาหลายคน จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้แค่ครอบครัวเดี่ยวเท่านั้น ส่วนครอบครัวที่เหลืออีกสามครอบครัวนั้น ไม่ให้ความสำคัญต่อค่าเลี้ยงดูบุตรเลย บางครอบครัวให้ค่าอุปการะแก่ภรรยาเป็นเงินก้อนเดียว ที่หมายถึงว่าครอบครัวค่าใช้จ่ายทั้งหมดในบ้านที่ภรรยาจะต้องบริหารใช้จ่ายให้เพียงพอ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องของลูกๆด้วย และบางครอบครัวสามีไม่มีความสามารถที่จะให้ค่าเลี้ยงดูบุตร เพราะไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอ กระทั่งภรรยาต้องออกมาทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงดูเงินจือลูกๆเสียเอง และบางครอบครัวนั้นสามีมีความสามารถในการจ่ายค่าเลี้ยงดู แต่ละเลยในการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตร

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ค่าใช้จ่ายส่วนตัวแก่ภรรยาของสามีภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ปรากฏว่าส่วนใหญ่แล้วครอบครัวที่ได้รับค่าอุปการะจากสามีนั้น มักจะได้รับเป็นเงินก้อนเดียว(ซึ่งหมายถึงรวมถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวด้วย) โดยไม่ได้แยกส่วนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ภรรยาจะใช้ในการซื้อของที่จำเป็นส่วนตัวสำหรับนาง เช่น เครื่องสำอาง เวชภัณฑ์ประทินผิว เป็นต้น ซึ่งบางครอบครัวก็ไม่สามารถที่จะเจียดเงินก้อนนั้นไปใช้จ่ายในส่วนนี้ได้เลย นอกจากครอบครัวเดี่ยวเท่านั้นที่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้อย่างยุติธรรม คือครอบครัวที่ 6

2.3 การแบ่งเวลาดังแรม

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแบ่งเวลาดังแรมภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน พบว่ามีแค่สองครอบครัวเท่านั้นที่สามารถแบ่งเวลาดังแรมให้กับบรรดาภรรยาได้อย่างยุติธรรม แต่มีบางครอบครัวประสบกับปัญหาบางอย่าง เห็นได้จากกรณีที่ภรรยาตัดพ้อต่อสามีในรูปแบบที่ต่างกัน บางคนตัดพ้อที่สามีแบ่งเวรให้ภรรยาคนที่หนึ่งมากกว่า บางคนที่เป็นภรรยาคนที่สามตัดพ้อสามีที่เคยยุติธรรมในการแบ่งเวร แต่เมื่อมีภรรยาเพิ่มมาอีกคนเป็นคนที่ไม่ดีแล้วกลับธรรมด่อนางใน

การแบ่งเวร และบางคนนั้นสามีไม่แบ่งเวรแล้ว ซ้ำยังให้เธอไปหาเขาแทน ในขณะที่เดียวกันจากการสังเกต มีบางครอบครัวที่เป็นครอบครัวที่อบอุ่นมากที่สุด มีความสุขมากที่สุด ถึงแม้ว่าเป็นครอบครัวที่ยากจนที่สุดในบรรดาครอบครัวตัวอย่าง และอีกหนึ่งครอบครัวที่สามีมีความรู้ ศาสนาระดับสูงที่สุด เนื่องจากสามีของทั้งสองครอบครัวมีความยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งเวร ค้างแรม(ตามรูปแบบของท่านเราะสุล ﷺ) คือ คืนวันคืนนั่นเอง

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

2.4.1 ให้ความรู้ศาสนา

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ ศาสนาจะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวมีการให้ความรู้ศาสนาแก่บรรดาภรรยา แม้จะแตกต่างใน รูปแบบของการให้หรือแบ่งปันความรู้ก็ตาม ซึ่งความแตกต่างในการให้ความรู้นั้นขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์หรือระดับความรู้ที่มีของสามีนั่นเอง(เช่น ครอบครัวที่มีภรรยาที่มีความรู้ศาสนาในระดับ ปริญญาตรีแล้ว สามีมักจะทำแค่การตักเตือนเท่านั้น)

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติบิดาอะฮฺ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการกวดขันใน เรื่องการปฏิบัติบิดาอะฮฺจะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวในทุกๆครอบครัวจะให้ความสำคัญและเอาใจใส่ กวดขันภรรยาเกี่ยวกับการทำบิดาอะฮฺต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ มากกว่าการปฏิสัมพันธ์ในข้ออื่นมาก ที่สุด

2.4.3 การให้เกียรติ

จากการสัมภาษณ์เรื่องเกี่ยวกับการให้เกียรติของสามีแก่บรรดาภรรยา พบว่าภรรยา ของแต่ละครอบครัวนั้นได้ชื่นชมสามีของพวกนางในหัวข้อของการให้เกียรติอย่างดี บางครอบครัว นั้นได้รับการยืนยันจากภรรยาว่าสามีเธอไม่เคยบดขยี้เธอเลยแม้สักครั้งเดียว และผู้นำของบาง ครอบครัวนั้นสมควรแก่การยกย่องการปฏิบัติของเขาอย่างยิ่งที่ให้เกียรติภรรยาคนที่สองของเขา ด้วยการประกาศให้สังคมรับรู้ว่าเขาพร้อมที่จะมีและดูแลภรรยาอีกคนด้วยการจัดงานอะลิมะฮฺ โดยไม่คิดที่จะปิดบังและอายสังคมอย่างที่ผู้ชายส่วนใหญ่จะกระทำกัน(โดยส่วนใหญ่ของผู้ชายที่มี ภรรยาหลายคน จะทำการแอบภรรยาคนที่มาหลัง)

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองของสามีแก่บรรดาภรรยาใน ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้น พบว่าสามีมีความเข้าใจในหลักการอิสลามที่ว่าด้วยผู้นำครอบครัว นั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดู และให้ความคุ้มครองบรรดาภรรยาของเขา เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงให้พวกเขานั้นแข็งแกร่งและมีความสามารถเหนือกว่าสตรี เนื่องจากผู้นำครอบครัวจากหก

ครอบครัวให้การคุ้มครองภรรยาของเขามิให้เกิดภัยอันตราย หรือเพื่อมิให้เกิดพิตนะต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับภรรยาเมื่อภรรยาต้องออกจากบ้านหรือต้องเดินทางไกล ในขณะที่เดียวกันก็มีหนึ่งครอบครัวที่สามีนั้นละเลยหน้าที่ และความรับผิดชอบของเขาในการคุ้มครองภรรยาให้รอดพ้นจากภัยอันตรายในโลกนี้ หรือพิตนะที่อาจจะเกิดขึ้นต่อนาง ทั้งๆที่สามีจากครอบครัวนี้เป็นคนมีการศึกษาทางด้านกฎหมายอิสลามในระดับปริญญาตรี และบางครั้งเขามีความสามารถจะให้คุ้มครองได้ เช่น เวลามาทานาง(นานๆครั้ง)

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดูแลภรรยาในยามป่วยไข้ของสามีในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน พบว่าผู้นำครอบครัวบางครอบครัวนั้นสมควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติของสามีที่มีภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง เนื่องจากชีวิตคู่คือการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเมื่อยามลำบากและเจ็บทบทสอ ในขณะที่เดียวกันก็มีบางครอบครัวนั้นสามีไม่ค่อยดูแลพวกนางในยามป่วยไข้หรือยามพบเจอความลำบาก แม้แต่ยามคลอดลูกก็ตาม

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดูแลสั่งสอนบุตรของสามีในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน พบว่าผู้นำครอบครัวบางครอบครัวนั้นเป็นคนที่รักษาอะมานะฮ์ในความเป็นบิดาของลูกมากที่สุด ดูแลสั่งสอนลูกๆของตัวเองในทุกเรื่อง และบางครอบครัวนั้น ดูแลแม้กระทั่งลูกเลี้ยงที่ติดจากภรรยาของเขา เป็นผู้นำครอบครัวที่ควรแก่การชื่นชมและนำไปเป็นแบบอย่าง ในการบริหารครอบครัวที่มี ภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง ในขณะที่เขานั้นมีการศึกษาด้านศาสนาน้อยกว่าผู้นำครอบครัวอื่นอีกสองครอบครัวที่ละเลยในหน้าที่ของการเป็นบิดาต่อลูกๆ ขาดการดูแลและให้การปลูกฝังศาสนา ขาดแม้แต่เวลาที่จะให้ความสัมพันธ์ของความเป็นพ่อลูกได้กระชับกัน

2.5 ความรัก

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยาในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน พบว่าภรรยาจากสองครอบครัวมีความเข้าใจในหลักการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยาอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากเธอทั้งสองเรียกร้องให้สามีมีความยุติธรรมในเรื่องของการให้ความรักต่อภรรยาให้เท่าเทียมกัน ซึ่งมันไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่บัญญัติว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้อภัยให้ในเรื่องของความรักที่สามีไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมระหว่างภรรยาได้(หลังจากที่มีความพยายามอย่างยิ่งยวดแล้ว) ในขณะที่เดียวกันภรรยาในครอบครัวอีกสามครอบครัวนั้นมีความเข้าใจในหลักการที่ว่าความรักของสามีนั้น ไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้เท่าเทียมได้ แต่บางคนจากพวกเธอทั้งหมดแค่เสียใจที่สามีแสดงออกว่ารักอีกคนมากกว่าเธอจนเห็น

ได้ชี้ว่าสามีไม่ได้รับรักของเธอเลย และพบว่ามิหนึ่งครอบครัวที่ได้รับการชื่นชมจากภรรยาว่าสามีให้ความรักต่อเธออย่างสมบูรณ์แบบ

5.1.3 จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามพบว่า

5.1.3.1 การให้ความยุติธรรมในการแบ่งเวรค้ำแรม เพื่อให้การแบ่งเวรค้ำแรมนั้นมีความเท่าเทียมกันทุกคนในบรรดาภรรยาทั้งหมด สามีควรแบ่งเวลาให้คนละคืน หรือคนละสามคืน หรือคนละสัปดาห์ หรืออาจจะสลับกันไปมาระหว่างระยะเวลาดังกล่าวนี้ และสามีไม่สมควรที่จะค้ำแรมบ้านใดบ้านหนึ่งหลายวัน จนกระทั่งภรรยาที่เหลือจะต้องรอนานจนเกินไป เนื่องจากเป้าหมายของการแบ่งเวรค้ำแรมคือเพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่และความเมตตาต่อกันระหว่างสามีภรรยา

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

(الرُّوم: 21)

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(ฮัรุม :21)

ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ มีความยุติธรรมในการแบ่งเวรให้แก่บรรดาภรรยาของท่านทุกคน แม้กระทั่งในเวลาที่ท่านป่วย

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيْنَ
أَنَا غَدًا؟ أَيْنَ أَنَا غَدًا جِزْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ
يُؤْمِي سَكَنَ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ: 3774)

ความว่า “ท่านเราะสูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ, อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจ็บ(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3774)

5.1.3.2 การให้อภัย การประนีประนอม และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรรยา สามารถที่จะปกป้องจากสิ่งเลวร้ายที่เกิดจากการบาดหมางระหว่างกันได้ สิ่งสำคัญคือสามีควรอ่อนน้อม และอ่อนโยนในการแก้ไขปัญหาหรือข้อบาดหมางระหว่างกันในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ดังนั้นหากว่ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำสิ่งที่อีกฝ่ายไม่ชอบหรือรังเกียจ ก็จงจำไว้ว่าหากเราเกลียดสิ่งนั้น ก็อาจเป็นไปได้ว่าอัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้มันสิ่งที่ดีงามจากสิ่งนั้นก็ได้ ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝﴾

(النساء : 19)

ความว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดีหากพวกเจ้าเกลียดพวกนาง ก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่ง ขณะเดียวกันอัลลอฮฺก็ทรงให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาฮ์ : 19)

5.1.3.3 ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้างแรมให้กับภรรยาคนอื่น(التنازل)

หนึ่งในแนวทางการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของการมีภรรยาหลายคน ตามหลักกฎหมายอิสลาม คือการที่ภรรยาคนใดคนหนึ่งยอมมอบสิทธิการแบ่งเวลาของสามีแก่เธอให้กับภรรยาอื่น ดังที่ภรรยาของท่านเราะสูล ﷺ ท่านหญิงเสาะฮะฮฺ บินต ชัมอะฮฺ ได้สละสิทธิในการแบ่งเวรค้างแรมที่เป็นวันของเธอให้กับท่านหญิงอาอิชะฮฺ ดังที่หะดีษรายงานโดยอาอิชะฮฺ

((عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْسِمُ لِعَائِشَةَ بِيَوْمِهَا وَيَزِمُ سَوْدَةَ))

(أخرجه البخاري:5212)

ความหมาย “รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺว่า ท่านหญิงเสาะละฮฺ บินตุ ซัมอะฮฺ ได้มอบวัน(เวร)ของนางให้อาอิชะฮฺ และท่านเราะฮฺลุล ฎ็หฺรีน จึงได้แบ่งเวรให้กับอาอิชะฮฺในวันของนางเองและวันของเสาะละฮฺ ด้วยเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:5212)

5.1.3.4 การแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับ (نكاح المسيا)

การแต่งงานในลักษณะนี้คือความหมายเดียวกันกับรูปแบบของการสละสิทธิ์ (لجزاء) ของภรรยาในสิทธิ์ที่ควรจะได้รับจากสามี เช่น น้ฟเกาะฮฺ ที่อยู่อาศัย การแบ่งเวรค้ำแรม เป็นต้น ดังที่ภรรยาของท่านเราะฮฺลุล ฎ็หฺรีน ท่านหญิงเสาะละฮฺ บินตุ ซัมอะฮฺ ได้สละสิทธิ์ในการแบ่งเวรค้ำแรมที่เป็นวันของเธอให้กับท่านหญิงอาอิชะฮฺ ดังนั้นการแต่งงานมิสยารเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จได้

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนครราชสีมาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก พร้อมด้วยการสังเกต สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1- ความเข้าใจในหลักการของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

คนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสุนนะฮฺของท่านเราะฮฺลุล ฎ็หฺรีน แต่ในความเป็นจริงแล้วการมีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นเป็นสิ่งที่อนุญาตในอิสลาม อัลลอฮฺ ฎ็หฺรีน ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْقَىٰ ۖ لَا تَعُولُوا ۗ﴾

(النساء:3)

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือ ไม่ก็หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาฮ์ : 3)

ซัยคุ มุฮัมมัด คอลิฮฺ (Muhammad Solih al-Munajjid) ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “ตัวบทของอายะฮ์นี้ได้ให้ความเข้าใจว่าอิสลามอนุญาตให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ดังนั้นตามหลักบัญญัติของอิสลามแล้ว ผู้ชายสามารถแต่งงานหนึ่งคน สองคน สามคน หรือสี่คนในเวลาเดียวกัน และไม่อนุญาตให้เกินสี่คน และสิ่งนี้คือคำกล่าวของนักวิชาการตัฟซีร์ นักวิชาการฟิกฮ์ และมุสลิมทั่วไป โดยไม่มีใครคัดค้านเลย” (Fatawa Muhammad Solih al-Munajjid 14022.Islamqa.info)

ส่วนความรู้ความเข้าใจทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนนั้น เช่น เงื่อนไขที่สามีจะมีภรรยาหลายคนจำเป็นจะต้องมี ทุกครอบครัวจะไม่พูดถึง (ยกเว้นครอบครัวเดียว) อาจจะ เป็นเพราะขาดความรู้ในเรื่องนี้ แต่มักจะให้น้ำหนักในการพูดถึงการตัดสินใจเลือกเป็นภรรยาคนที่สอง หรือสามด้วยกับเหตุผลสามีมีศาสนา เพราะพวกเขาคิดว่าสามีที่มีศาสนา เป็นโตะครุ หรือมีการศึกษาทางด้านศาสนาสูง จะไม่ก่ออธรรมต่อครอบครัว และสามารถบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้สำเร็จหรือห่างไกลปัญหาได้ หรือหากเกิดปัญหาภายในครอบครัว สามีที่มีศาสนาหรือมีการศึกษาด้านศาสนาสูงนั้นสามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ยุติธรรมและถูกต้องตามหลักการ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าในความเป็นจริงแล้วการมีศาสนาด้วยการละหมาดครบ หรือการจบการศึกษาทางด้านศาสนาสูงนั้นไม่สามารถที่จะเป็นหลักประกันความเป็นคนดี มีความยุติธรรม หรือสามารถอยู่ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการอิสลามเสมอไป หากแต่เราจะต้องมองถึงประวัติของต้นตระกูลเขาด้วยว่าเป็นคนดี หรือเคยทำเรื่องเลื่อมเสียดต่อบุคคลหรือไม่ ดังที่ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวไว้ในหะดีษว่า

((فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونَ حَيَاتُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ حَيَاتُهُمْ))

((فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَهَّمُوا))

(أخرجه البخاري:3353)

ความว่า “ผู้ใดที่มีธาตุแท้แห่งความดีในสมัยญาฮิลียะฮ์ (ยังไม่เข้ารับอิสลาม) เขาก็ยังดำรงอยู่ในธาตุแท้แห่งความดีเมื่อรับอิสลาม หากเขามีความเข้าใจในศาสนา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3353)

ท่านเราะฮะลุล ﷺ ได้อุปมานิสัยของมนุษย์เสมือนกับแร่ธาตุในดิน เช่น ทองคำ เงิน ทองแดง เหล็ก และแร่ธาตุชนิดอื่นๆ ต่างมีคุณสมบัติที่ต่างกัน แม้กระทั่งทองคำชนิดเดียวกันก็มีคุณภาพที่ไม่เหมือนกัน การที่จะรู้ว่าคนไหนมีต้นกำเนิดที่ดี ต้องอาศัยการสอบถามผู้หลักผู้ใหญ่ และพ่อแม่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือผู้ที่เป็นที่รู้จักในสังคม การพิจารณาว่าคนไหนมีต้นกำเนิดที่ดี และการเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติที่ดี มีวงศ์ตระกูลที่ดี นับเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต เพราะมนุษย์ไม่ต่างอะไรกับแร่ธาตุคงที่นะบีมุฮัมมัด ได้กล่าวไว้ (Mazlan Mahama, 1999:14-15)

2- การให้ความยุติธรรม

2.1 คำจำกัดความของความยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำจำกัดความของความยุติธรรม จะเห็นได้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ห้าครอบครัวนั้นมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดความของคำว่ายุติธรรม คลาดเคลื่อนหรือไม่ครอบคลุมยกเว้นครอบครัวเดียวเท่านั้น บางครอบครัวคิดว่าความยุติธรรมที่สามีจะต้องให้ความเท่าเทียมนั้นหมายถึงรวมถึงความรักด้วย ซึ่งตามหลักการแล้วความรักนั้น สามีไม่จำเป็นจะต้องให้ความเท่าเทียมต่อภรรยาทุกคน เนื่องจากความรักนั้นเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการได้ นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นที่รู้และควบคุมมัน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَذَرُوهُنَّ كَالْمَعْلُومَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

(النساء:129)

ความว่า “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้และหากพวกเจ้าประนีประนอมกัน และมีความขำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาฮ์: 129)

มุญาฮิด ได้กล่าวไว้มีใจความว่า “หมายถึง พวกท่านอย่าตั้งใจทำร้ายหรือทำไม่ดีต่อนาง แต่จงให้ความเท่าเทียมในเรื่องของการแบ่งเวลา และเรื่องนฟเกาะฮู เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ไม่เกินความสามารถที่จะกระทำได้” (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

ความยุติธรรมในอายุฮะดี 129 ของสุเราะฮ์อันนิสาอ์หมายถึง ความยุติธรรมในเรื่องของความรักที่สามีให้ระหว่างบรรดาภรรยา ซึ่งเป็น ไปไม่ได้ที่จะแบ่งความรักให้ได้เท่าๆกันแต่สามีต้องไม่ทำให้เห็นว่าความรักทั้งหมดที่มี ให้แก่คนเดียวเท่านั้น จนทำให้ภรรยาที่เหลือนั้นกลายเป็นเหมือนคนที่ถูกทอดทิ้ง สถานะของเธอเหมือนว่าไม่ได้เป็นภรรยาแล้วแต่ก็ไม่ได้ถูกหย่า (คล้ายว่าขังเธอให้ทรมาน ไม่รักแต่ไม่ปล่อย) แต่สิ่งที่สามีควรทำคือ ดูแลเอาใจใส่ทุกคนด้วยดีจนทำให้เธอนั้นรู้สึกผูกพันกับสามีและไม่รู้สึกโดดเดี่ยว(Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Tawil, 2004.:6)

แท้จริงแล้วท่านเราะฮ์ลุล ฎ็ มี ความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในสิ่งทุกอย่างที่มองเห็นได้ แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่านนั้น ไม่มีความสามารถจะควบคุมหัวใจในเรื่องความรักคือ หะดีษที่ ท่านเราะฮ์ลุล ฎ็ ได้กล่าวขออภัยต่ออัลลอฮ์ ฎ็ ว่า (al-Qurtubiy, 1964.:5/407)

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تَلْمِني فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود: 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

ในขณะที่เดียวกันบางครอบครัวไม่รู้ว่าการแบ่งเวลาดังแรมนั้นเป็นหนึ่งในข้อจำกัดของความของความยุติธรรม อิมามอิษเซกาณียได้กล่าวว่า “หะรอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามีสามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวลาดังแรม การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นต้น โดยใช้หลักฐานสนับสนุนด้วยกับหะดีษ

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيُّنَا أَنَا غَدًا؟ أَيُّنَا أَنَا غَدًا حِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يَزُومِي سَكَنَ))

(أخرجه البخاري: 3774)

ความว่า “ ท่านเราะสูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ, อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจ็บ (ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāri:3774)

จากหะดีษนี้นักวิชาการ ได้กล่าวว่าสามีจำเป็นต้องแบ่งเวลาให้กับบรรดาภรรยา แม้ว่าจะป่วยก็ตาม หากยังมีความสามารถจะกระทำได้ แต่หากสามีมีความลำบากที่จะกระทำ เขาต้องขออนุญาตภรรยาทุกคนว่าจะขออยู่กับคนใดคนหนึ่ง ดังที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้ขออนุญาตจากภรรยาของท่านทุกคนว่าท่านจะขออยู่กับอาอิชะฮฺ(ตอนที่ท่านป่วยหนัก) แล้วภรรยาของท่านทุกคนอนุญาต ท่านก็อยู่กับอาอิชะฮฺจนกระทั่งท่านเสียชีวิต

เนื่องจากเป้าหมายของการแบ่งเวรค้ำแรมคือเพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่และความเมตตาต่อกันระหว่างสามีภรรยา อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

(الرอม:21)

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่นอนยอมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(อิรรัม :21)

2.2 คำอุปการะเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮฺ)

จากการสัมภาษณ์ของทั้ง 6 ครอบครัว มีครอบครัวเดียวเท่านั้นที่สามารถให้ความเป็นธรรมในเรื่องของการให้คำอุปการะเลี้ยงดูในทุกด้าน จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วไม่สามารถให้ความยุติธรรมในการให้คำอุปการะแก่บรรดาภรรยาได้ เพราะส่วนมากจะให้เป็นเงินแค่ก่อนเดียวหรือบางครั้งครอบครัวให้คำอุปการะไม่เท่าเทียมกันระหว่างบรรดาภรรยาทั้งหมด หรือบางครั้งครอบครัวให้คำอุปการะแต่เพียงน้อยเพราะภรรยามีเงินเดือนของตัวเองแล้ว

2.2.1 เครื่องอุปโภคและบริโภค

โดยส่วนใหญ่แล้วสามีไม่ได้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายค่าอุปโภคและบริโภค นอกจากครอบครัวเดียวเท่านั้น เพราะสามีในบางครอบครัวนั้นมักจะให้ค่าอุปการะเป็นเงินก้อนเดียวโดยที่ไม่ได้แยกส่วนชัดเจนว่าเป็นค่าอะไรบ้าง จนบางครั้งเงินก้อนนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐานด้วยซ้ำ และบางครอบครัวสามีให้น้อยหรือไม่ให้เลยเพราะเห็นว่าภรรยาหารายได้แล้ว และบางครอบครัวมีการให้ค่าอุปการะแล้วแต่ไม่ยุติธรรม ทั้งที่ตามหลักการแล้วสามีจะต้องพิจารณาการให้ค่าอุปการะตามภาระค่าใช้จ่ายของแต่ละบ้าน เช่น บ้านที่มีลูกมากกว่าก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าบริโภคมกกว่าบ้านที่ไม่มีลูกหรือลูกน้อยกว่า อาจจะใช้เหตุผลใดก็ตาม สามีก็ไม่ควรละเลย หรือบกพร่องในหน้าที่ของการให้ค่าใช้จ่ายในส่วนเครื่องอุปโภคและบริโภคด้วย เนื่องจากตามหลักการอิสลามแล้วหน้าที่ของการหาเครื่องนุ่งห่มและอาหารให้บรรดาภรรยา นั้นคือหน้าที่ของสามีตามความสามารถของเขา และต้องเพียงพอต่อความจำเป็นของพวกนาง

ท่านเราะฮ์ลุฎ ได้กล่าวว่

((أَنْ تَطْعَمَهَا إِذَا طَعِمْتَ ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا كَسَيْتَ ، أَوْ أَكْسَيْتَ ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ ، وَلَا تُقَبِّحْ ، وَلَا تَهْجُزْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ))

(رواه أبو داود: 2142)

ความว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นางเมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม อย่าตบหน้านาง อย่าคำทอนาง และอย่าทิ้งนางไว้ลำพังนอกบ้าน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2142)

2.2.3 ที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวทั้งหกครอบครัว ไม่มีใครสามารถจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมให้กับภรรยาได้ อาจจะใช้เหตุผลต่างๆที่ไม่อำนวยความสะดวกจัดหาที่อยู่ให้บรรดาภรรยา โดยส่วนใหญ่แล้วสามีจะจัดหาบ้านเช่า(อยู่กันถาวร มิใช่ชั่วคราว) หรือปล่อยให้ภรรยาอาศัยพ่อแม่ของนางอยู่เท่านั้น ซึ่งขัดกับหลักการอิสลามที่บัญญัติว่าสามีจำเป็นจะต้องจัดหาที่อยู่ให้ภรรยาทุกคน เพื่อให้ภรรยาแต่ละคนกับลูกๆ ได้อาศัยเป็นเอกเทศ ซึ่งเป็นสิทธิ์ที่นางควรจะได้จากสามี ไม่ว่านางจะแต่งงานกับสามีที่มีภรรยาเดียวหรือมีภรรยาหลายคนก็ตาม

อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ ﴾

(6: الطلاق)

ความว่า “จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้าพำนักอยู่ตามฐานะ
ของพวกเจ้า”

(อัญญาละลา : 6)

2.2.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรของผู้นำครอบครัว ในครอบครัวที่มีบุตรแล้ว 4 ครอบครัวจากครอบครัวทั้งหมดที่มีภรรยาหลายคน จะเห็นได้ว่ามีครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ให้ความเป็นธรรมแก่ภรรยาในการให้ค่าเลี้ยงดูบุตร และอีก 3 ผู้นำครอบครัวไม่ได้ให้ความสำคัญต่อค่าเลี้ยงดูบุตร บางครอบครัวให้ค่าอุปการะแก่ภรรยาเป็นเงินก้อนเดียว ที่หมายถึงว่าครอบครัวคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในบ้านที่ภรรยาจะต้องบริหารใช้จ่ายให้เพียงพอ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องของลูกๆด้วย และบางครอบครัวสามีไม่มีความสามารถที่จะให้ค่าอุปการะที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในครอบครัว เพราะไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งการกระทำเหล่านี้คือการอธรรมต่อบุตร เป็นการกระทำที่ต้องห้าม เพราะผิดหลักการศาสนา

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((اتقوا الله، واعدلوا بين أولادكم))

(أخرجه البخاري : 2447)

ความว่า “พวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์ และจงให้ความยุติธรรมระหว่าง
ลูกๆของพวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāri : 2447)

2.2.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนตัวแก่ภรรยาของสามีภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ปรากฏว่าครอบครัวที่ได้รับค่าอุปการะจากสามีนั้น มักจะได้รับเป็นเงินก้อนเดียว(ซึ่งหมายรวมถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายในส่วนของบุตร ฯลฯ) โดยไม่ได้แยกส่วนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ที่ภรรยาจะใช้ในการซื้อของที่จำเป็นส่วนตัวสำหรับนาง เช่น เครื่องสำอาง เวชภัณฑ์ประทินผิว เป็นต้น ซึ่งขัดกับหลักการบัญญัติของอิสลามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ... ﴾

(البقرة:233)

ความว่า “และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 233)

คำว่า **مَعْرُوفٌ** (Ma'arūf) คือ ความพอดีและพอเพียง เนื่องจากการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นเพื่อต้องการสนองต่อความจำเป็นของบรรดาภรรยาในการใช้จ่าย ดังนั้นการให้ค่าอุปการะก็ต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายของพวกนาง ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นางจะต้องใช้จ่ายด้วยเช่นกัน

2.3 การแบ่งเวลาดังแรม

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และได้สังเกตครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่ประสบปัญหามากที่สุด คือครอบครัวที่สามีไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมในการแบ่งเวรดังแรมให้บรรดาภรรยาซึ่งการกระทำดังกล่าวของบรรดาสามีนั้นขัดต่อหลักการอิสลาม ที่สั่งใช้ให้ผู้ที่สามีที่มีภรรยาหลายคนนั้นยุติธรรมในเรื่องของการแบ่งเวรดังแรมแม้แต่ในวันที่เขาป่วย หรือในวันที่ภรรยาไม่สบายหรือนิฟาส ด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและการกระทำของท่านเราะสูล ﷺ

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ: أَيْنَ أَنَا غَدًا؟ أَيْنَ أَنَا غَدًا جِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا كَانَ يُؤْمِي سَكَنَ))

(أخرجه البخاري:3774)

ความว่า: “ท่านเราะสูล ﷺ ขณะอยู่ในการป่วย ท่านได้เริ่มเปลี่ยนเวรไปอยู่กับบรรดาภรรยาของท่าน โดยท่านกล่าวว่า พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? พรุ่งนี้ฉันจะอยู่ที่ไหน? ท่านปรารถนาที่จะอยู่บ้านอาอิชะฮฺ , อาอิชะฮฺ ได้กล่าวว่า เมื่อเป็นวันของฉัน ท่านก็จะเจ็บ(ไม่ถามอีกเลย)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy:3774)

อิมามอัชเชากานียฺได้กล่าวว่า “หะรอมการเอนเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งในเรื่องที่สามีสามารถควบคุมได้ เช่น การแบ่งเวลาดังแรม การให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้เครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นต้น” และสิ่งที่ยืนยันว่าท่านเราะสูล ﷺ นั้นยุติธรรมกับบรรดาภรรยาของท่านใน

การแบ่งเวรค้ำแรมคือสิ่งที่ท่านได้กล่าวไว้ในหะดีษดังต่อไปนี้ (Muhammad Ali al-Shaukānī, 2006 : 6/371)

((عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ
فَيَعْدِلُ، وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي، فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلْمَنِي، فِيمَا تَمْلِكُ،
وَلَا أَمْلِكُ))

(أُخْرِجَهُ أَبُو دَاوُدَ: 2134)

ความว่า “จากท่านหญิงอาอิชะฮฺได้กล่าวไว้ว่า ท่านเราะฮฺซูล ﷺ ได้มีการ
จัดแบ่ง(เวร)ด้วยความยุติธรรม ท่านได้กล่าวไว้ว่า โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการ
แบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้นโปรดอย่าได้
ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่
สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 2134)

2.4 การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยา (การเอาใจใส่ดูแล)

ตัวอย่างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบรรดาภรรยามีดังนี้

2.4.1 การให้ความรู้ศาสนา

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสามีในการให้ความรู้ศาสนาแก่
ภรรยา พบว่าผู้นำครอบครัวทุกคนรอบคร้วมีการให้ความรู้ศาสนาแก่บรรดาภรรยา แม้จะแตกต่างใน
รูปแบบของการให้หรือแบ่งปันความรู้ก็ตาม ซึ่งความแตกต่างในการให้ความรู้นั้นขึ้นอยู่กับ
ประสบการณ์หรือระดับความรู้ที่มีของสามีนั่นเอง จะเห็นได้ว่าครอบครัวที่มีแนวทางการอบรมสั่ง
สอนความรู้ศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์นั้น (เช่น การตบียะฮฺด้วยการทำหะละเกาะฮฺอัลกุรอาน การทำ
ตะอูลีม เป็นต้น) จะมีการนำหลักการไปใช้ในการบริหารจัดการและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่มี
ภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จได้มากกว่า ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับหลักการ
ของอิสลามที่ว่าด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อภรรยาคือ สามีต้องให้ความรู้ ให้การอบรม สั่งสอนสิ่ง
ที่เป็นประโยชน์แก่ภรรยา ที่สามารถนำพานางให้อยู่ในแนวทางของอิสลามและรอดพ้นจากไฟนรก
ได้ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ
مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

(التحريم : 6)

ความว่า “โอบรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮ์รีม:6)

2.4.2 กวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อภรรยาที่เกี่ยวข้องกับการกวดขันในเรื่องการปฏิบัติอิบาดะฮ์ จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวในทุกๆครอบครัวจะให้ความสำคัญ และเอาใจใส่กวดขันภรรยาเกี่ยวกับการทำอิบาดะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ มากกว่าการปฏิสัมพันธ์ในด้านอื่นๆมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ให้ผู้นำครอบครัวนั้นสั่งใช้คนในครอบครัวทำการละหมาด และปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความอดทนและสม่ำเสมอ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ
وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴾

(طه : 132)

ความว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า และบ้านปลายนั้นสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง”

(ฏอฮา:132)

2.4.3 การให้เกียรติ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสามีต่อภรรยาในเรื่องการให้เกียรติ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้นำครอบครัวทั้งหกครอบครัวนั้นมีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลาม และนำไปใช้จริงกับครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน จะเห็นได้ว่าภรรยาของแต่ละครอบครัวนั้นได้ชื่นชมสามีของพวกนางในหัวข้อของการให้เกียรติอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่ได้สั่งใช้ให้ผู้นำครอบครัวทำดีต่อคนในครอบครัว

ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي))

(أُخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ: 4899)

ความว่า “ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านคือผู้ที่ประเสริฐที่สุดต่อครอบครัวของเขา ส่วนฉันนั้นก็เป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านต่อครอบครัวของฉัน”

(บันทึกโดย Abū Daūd: 4899)

2.4.4 การให้ความคุ้มครอง

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสามีต่อภรรยาในเรื่องของการให้ความคุ้มครอง จะเห็นได้ว่าสามีมีความเข้าใจในหลักการอิสลาม ที่ว่าด้วยผู้นำครอบครัวนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดู และให้ความคุ้มครองบรรดาภรรยาของเขา เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงให้พวกเขานั้นแข็งแกร่งและมีความสามารถเหนือกว่าสตรี เนื่องจากผู้นำครอบครัวจากทั้งหกครอบครัวนี้ให้การคุ้มครองภรรยาของเขามีให้เกิดอันตราย หรือเพื่อมิให้เกิดพิศนุต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับภรรยาเมื่อภรรยาต้องออกจากบ้านหรือต้องเดินทางไกล ซึ่งการปฏิบัติของสามีในลักษณะนี้ จะนำพาให้ครอบครัวของเขารอดพ้นจากพิศนุ หรือสิ่งไม่ดีทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าของเขาที่รอดพ้นจากบทลงโทษของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะเขาได้คุ้มครองตัวเขาและครอบครัวของเขาให้พ้นจากสิ่งชั่วร้ายนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ว่าด้วยการให้ความคุ้มครองแก่ภรรยา นั้นเป็นหน้าที่ของสามี อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ
اللَّهُ وَلِللَّائِي نَخَاوُذُ نَشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَلَا تُجْرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ
وَلَا ضَرْبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
كَبِيرًا﴾

(النساء : 34)

ความว่า “บรรดาชายนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา บรรดากุลสตรีนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้ และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวั่นเกรงในความดีดีของนางนั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน และจงเขียนนาง แต่อ่านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ทรงเกรียงไกร”

(อันนิสาฮ์ : 34)

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

(التحریم : 6)

ความว่า “โอ้อับรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์ และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งราวหาญคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮะรีม:6)

ในขณะที่เดียวกันก็มีอีกหนึ่งครอบครัวที่สามีนั้นละเลขหน้าที่ และความรับผิดชอบของเขาในการคุ้มครองภรรยาให้รอดพ้นจากภัยอันตรายในโลกนี้ หรือพิศนะฮ์ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อนาง ทั้งๆที่สามีจากครอบครัวนี้เป็นคนมีการศึกษาทางด้านกฎหมายอิสลามในระดับปริญญาตรี และบางครั้งเขามีความสามารถจะให้คุ้มครองได้ เช่น เวลามาหานาง(นานๆทีก็ตาม) ซึ่งการปฏิบัติตัวในลักษณะนี้ได้ขัดกับหลักการของอิสลามอย่างมาก และถือว่าเขานั้น ได้อธรรมต่อภรรยาของเขาแล้ว โดยสิ้นเชิง

2.4.5 การดูแลในยามป่วยไข้

การป่วยไข้คือส่วนหนึ่งของความลำบากและบททดสอบ ที่เมื่อมนุษย์คนหนึ่งได้พานพบแล้วก็ต้องการใครสักคนที่คอยดูแล ห่วงใย และช่วยประคับประคองกันไปให้ผ่านพ้นจากความทรمانนั้นได้ ซึ่งผู้ที่จะประคับประคองกันได้ ในยามลำบากคงไม่ใช่ใครอื่นใดนอกจากคูชีวิตของเรา จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสามีต่อภรรยาในเรื่องของการดูแลในยามป่วยไข้ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วสามีจะดูแล ห่วงใย และให้กำลังใจภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่สั่งใช้ให้สามีอยู่ร่วมกับภรรยาด้วยดี ถึงแม้ว่านางไม่สามารถปรนนิบัติสามีได้ตามปกติเนื่องด้วยเพราะป่วยก็ตาม อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝﴾

(النساء : 19)

ความว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดีหากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่าการที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่ง ขณะเดียวกันอัลลอฮฺก็ทรงให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

(อันนิสาฮ์: 19)

ในขณะที่ด้วยกันครอบครัวที่ 2 กับครอบครัวที่ 3 นั้นสามีไม่ดูแลพวกนางในยามป่วยไข้หรือยามพบเจอความลำบาก ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการอิสลามที่สั่งใช้ให้ผู้เป็นสามีนั้นดูแลและอยู่ร่วมกันกับภรรยาด้วยดี ยิ่งถ้าภรรยาพบเจอความลำบากแล้วเขาก็ยังต้องดูแลและให้ความช่วยเหลือยิ่งกว่า

2.4.6 การดูแลสั่งสอนบุตร

จากการสัมภาษณ์เรื่องการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสามีต่อภรรยาที่เกี่ยวกับการดูแลสั่งสอนบุตร จะเห็นได้ว่าผู้นำครอบครัวที่ 1 และ 2 นั้นเป็นคนที่รักษาอะมานะฮ์ในความเป็นบิดาของลูกมากที่สุด ดูแลสั่งสอนลูกๆ ของตัวเองในทุกเรื่อง ซึ่งสามีในครอบครัวที่ 1 นั้นดูแลแม้กระทั่งลูกเลี้ยงที่ติดจากภรรยาของเขา เป็นผู้นำครอบครัวที่ควรแก่การชื่นชมและนำไปเป็นแบบอย่างในการบริหารครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง ซึ่งการกระทำเหล่านี้ได้สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่สั่งใช้ให้ผู้เป็นสามีทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบลูกๆ ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่า

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِلِمَامٌ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْحَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

(أخرجه البخاري : 853)

ความว่า “ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ และทุกคนในหมู่พวกท่านต้องถูกสอบสวนต่อความรับผิดชอบของเขา ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา และต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāri:853)

ในขณะที่ผู้นำครอบครัวที่ 1 นั้นมีการศึกษาด้านศาสนาน้อยกว่าผู้นำครอบครัวที่ 2 และครอบครัวที่ 3 ที่ละเลยในหน้าที่ของการเป็นบิดาต่อลูกๆ ขาดการดูแลและให้การปลูกฝังศาสนา ขาดแม้แต่เวลาที่จะให้ความสัมพันธ์ของความเป็นพ่อลูกได้กระชับกัน ซึ่งการกระทำเหล่านี้ขัดกับหลักการอิสลามที่ได้บัญญัติว่าผู้นำครอบครัวจะต้องรับผิดชอบ และทุกคนจะถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขาในวันกิยามะฮ์ และท่านเราะสูล ﷺ ได้ระบุว่า การให้ความสำคัญแก่บุตรบางคนและละเลยอีกบางคนนั้น ถือเป็น การกระทำที่อธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ห้ามในอิสลาม

2.5 ความรัก

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรัก ผู้วิจัยเห็นว่าภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 1 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 4 มีความเข้าใจในหลักการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรักของสามีต่อบรรดาภรรยา ยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากเธอทั้งสองเรียกร้องให้สามีมีความยุติธรรมในเรื่องของการให้ความรักต่อภรรยาให้เท่าเทียมกัน ซึ่งมันไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่บัญญัติว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ยกย่องในเรื่องของความรักที่สามีไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมระหว่างภรรยาได้ เพราะเรื่องของหัวใจนั้นเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์จะควบคุมได้ แต่สามีก็ควรพยายามอย่างยิ่งยวดในการที่จะทำให้ยุติธรรมให้ได้มากที่สุด ส่วนสิ่งที่มันเอนเอียงไปโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือเอนเอียงไปโดยธรรมชาติ นั้น ภรรยาก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่เกินความสามารถที่มนุษย์จะควบคุมได้ และแท้จริงแล้วท่านเราะสูล ﷺ มีความยุติธรรมต่อบรรดาภรรยาในทุกอย่างที่มองเห็นได้ แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่านเราะสูล ﷺ นั้น ไม่มีความสามารถในการควบคุมในเรื่องของความรักระหว่างบรรดาภรรยาของท่านคือ หะดีษที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวขอร้องต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่า

((اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ ، فَلَا تُلْنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ))

(أخرجه أبو داود: 2134)

ความว่า “โอ้อัลลอฮฺ นี่คือการแบ่งของข้าพระองค์ในสิ่งที่ข้าพระองค์มีอยู่ ดังนั้น โปรดอย่าได้ตำหนิข้าพระองค์เลยในการแบ่ง (ความรัก) ซึ่งมีแต่พระองค์เท่านั้นที่สามารถควบคุมได้”

(บันทึกโดยAbū Daūd: 2134)

ดังนั้นสามีควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ภรรยาในเรื่องดังกล่าวด้วย เพื่อจะมีให้เกิดความเข้าใจที่ผิด เพราะจากการเข้าใจที่ผิดพลาดอาจนำไปสู่การบาดหมางหรือทะเลาะเบาะแว้งของคนในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้

ในขณะที่เดียวกันภรรยาคนที่ 3 ในครอบครัวที่ 2 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 3 และภรรยาคนที่ 2 ในครอบครัวที่ 6 มีความเข้าใจในหลักการที่ว่าความรักของสามีนั้นไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้เท่าเทียมได้ แต่ภรรยาในบางครอบครัวได้บอกว่า เธอแค่เสียใจที่สามีแสดงออกว่ารักอีกคนมากกว่าเธอจนเห็นได้ชัดว่าสามีไม่ได้รักเธอเลย ซึ่งโดยหลักการแล้วการที่สามีไม่สามารถให้ความรักต่อบรรดาภรรยาให้เท่าๆกันนั้นเป็นที่อกยให้เขา แต่เขาไม่สมควรที่จะเอนเอียงความรู้สึกรักทั้งหมดให้แก่คนคนเดียว โดยที่ทิ้งให้ภรรยาที่เหลือนั้นมีความรู้สึกที่ตัวเองถูกทอดทิ้งจากสามี จะรักก็ไม่ใช่ จะทิ้งก็ไม่เชิง อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ فَلَا تَمْلِكُوا كُلَّ الْمَالِ فَتَدْرُوهَا كَالْمُعَلَّمَةِ ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้”

(อันนิสาฮ์: 129)

หะสันได้กล่าวไว้มีใจความว่า “เปรียบเทียบเหมือนสิ่งหนึ่งที่ถูกแขวนไว้ด้วยสิ่งหนึ่ง” และเกาะดาคะฮฺก็ได้กล่าวไว้เช่นกัน มีใจความว่า “คล้ายกับว่าถูกคุมขัง” (al-Qurtubiy, 1964.:5/408)

ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้ถือว่ามีสามีนั้นได้กระทำการอธรรมต่อบรรดาภรรยาของเขา และเป็นกระทำที่ต้องห้ามในอิสลาม ส่วนภรรยาคนที่ 2 จากครอบครัวที่ 5 และภรรยาคนที่ 2 จากครอบครัวที่ 6 นั้นสามีของนางมีความเข้าใจต่อหลักการและนำมาใช้จริงอย่างที่

อิสลามได้บัญญัติไว้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอย่างยิ่ง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่องหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1.1 การอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นถือว่าเป็นหิกมะฮฺต่อมวลมนุษยชาติ หากการอยู่ร่วมกันของบรรดาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเหล่านั้น ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ ทั้งให้สิทธิแก่คนในครอบครัวตามที่อิสลามได้สั่งใช้ แต่ผู้นำครอบครัวควรสำนึกตนไว้เสมอถึงเป้าหมายหรือเจตนาการมีภรรยาหลายคนของตนเอง ด้วยการตระหนักถึงความรับผิดชอบในโลกนี้ ด้วยความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในการดูแลผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลของตน

5.3.1.2 จากการศึกษาพบว่า การมีความยุติธรรมในการแบ่งเวรค้ำแรม การให้อภัย การประนีประนอม หรือความเข้าใจกันระหว่างสามีภรรยา และการที่ภรรยายินยอมมอบสิทธิในการค้ำแรมให้กับภรรยาคนอื่นๆ (السوازل) และการแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับจากสามี (نكاح المسيا) นั้น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จได้

5.3.1.3 ควรให้องค์กรศาสนาที่เกี่ยวข้อง (เช่น กรรมการอิสลามประจำจังหวัด) มีบทบาทในการพิจารณาการออกใบอนุญาตแก่ผู้ที่ต้องการมีภรรยาหลายคน ด้วยการตรวจสอบเงื่อนไขตามหลักกฎหมายอิสลามหรือความพร้อมของผู้ที่ร้องเรียนขอมีภรรยาหลายคน เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จึงจำเป็นต้องรับรู้การแต่งงานในลักษณะนี้ก่อนที่จะเกิดปัญหาต่างๆภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนแล้วองค์กรต้องรับผิดชอบตรงปลายเหตุ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาว่าการมีภรรยาหลายคนนั้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมได้จริงหรือไม่ หากเป็นจริงแล้วก็ควรมีการส่งเสริมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มีการนำมาใช้แก้ปัญหาในสังคมอย่างแท้จริง

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาการแต่งงานที่สตรียินยอมสละสิทธิ์ที่ควรจะได้รับจากสามี (نكاح المسيا) ว่ามีบทบาทในการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ประสบผลสำเร็จจริงหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือ

- สมาคมศิษย์เก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. 2542. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย. อัดมะดีนะฮฺ : ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- มุฮำหมัดซากิ เจ๊ะหะ. 2011. บทบัญญัติเกี่ยวกับสตรีในอิสลาม. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2554. สำนะโนประชากรและเคหะ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 2.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2546. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abu Abdu al-Rahman. 1991. *Faḍlu Ta‘addadual-Zawjāt*. Dār al-manār.
- Abdu Alhaq Bin Ghālib Bin Atiyyah al-Āndalusiy. 2001. *Al-Muharrar al-Wajīz Fī tafsīr al-Kitāb al-Azīz*. Bairūt :Dār al-Kutub al-Īlmiyyah.
- Abdu al-Nāṣir Tawfiq al-Aṭṭār. 1972. *Ta‘addadu al-Zawjāt Min al-Nawāhiy al-Dīniyyah Wa al-Ijtīmā‘iyyah Wa al-Qanūniyyah*. Gozzah
- Abdu al-Tawwab Haikal. n.d. *Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām Wa Hikmah Ta‘addadu Fī al-Nabiy*. Bairūt : Dār al-Qalam
- Abdullah Naṣih ‘Ulwan. n.d. *Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām Wa Hikmah Ta‘addadu Fī al-Nabiy*. Dār al-Salām.
- Abū Bakr Bin Masūūd al-Kāsāniy al-Hanafiy Alāūuddīn. 2003. *Badāiī al-Sonāi Fī Tartīb al-Sharāi*. Bairūt :Dār al-Kutub al-Īlmiyyah.
- Abū Daūd, Sulaimān Bin al-Ash’ath. 1988. *SunanAbiDaud*. Tahqiq by MuhammadNasir al-din Albani. Riyadh :Maktabah al-Ma’aarif Li al-Nashriwa al-Tauzi’i.
- Abū Jaàfar al-Tobarī, Muhammad Bin Jarīr Bin Yazīd Bin Kathīr Bin Ghālib al-Āmili. 2000. *Jamū al-Bayān Fī Ta’awīl al-Qur’aān*. Mu’assasah al-Risālah.
- Ahmad al-Huṣṣūn. 1990. *Limādhā al-Hujūm ‘Ala Ta‘addadu al-Zawjāt*. al-Riad : Dār al-Ḍiyā’a.

- Alī Bin Muhammad al-Jarjānī, 1983. **Muàjam al-Taàrifāt**. Cairo :Dār al-Fadhīlah.
- al-Allamah Muhammad al-Amīn Bin Muhammad al-Mukhtār al-Jakanī al-Shanqīfī, nd. **Ádhuaá al-Bayān**. Dār al-Fawāid.
- al-Bukhāriy, Muhammad Bin Ismail.1400.**al-Jami‘i al-Sahih**. Egypt : al-Maktabah al-Salafiyah.
- al-Bārkatī, Muhammad Amīmu al-Ehsān, 1986. **al-Taàrifāt al-Fiqhiyyah**. Dār al-Kutub al-Īlmiyyah.
- al-Īzzu Bin Abdu al-Azīz Abu Zamanīn, nd. **Tafsīr Ibn Abi Zamanīn**. Dār al-Kutub al-Īlmiyyah.
- al-Khatīb al-Sharbīniy. 1997. **Mughnī al-Muhtāj Ilā Maàrifah Maàānī Alfāz al-Manhāj**. Dār al-Maàrifah.
- al-Mawardī, Álī Bin Muhammad Bin Habīb al- Mawardī al-Basāriy.1994. **al-Hāwī al-Kabīr**. Bairūt :Dār al-Kutub al-Īlmiyyah.
- al-Mardāwī, Alāu al-Dīn Abu al-Hasan Alī Bin Sulaimān al-Maedāwī al-Dimishqī al-Solihī al-Hanbalī, nd. **al-Insof Fī al-Rojih Min al-Khilāf**. Dār Ihyā'a al-Turoth al-Ārabiyy.
- al-Qurtubiy, Muhammad Bin Ahmad Bin Abi Bakr Bin Farh al-Ansorī al-Khozarjī Shamsud al-Dīn al-Qurtubī. 1964. **al-Jāmiū Li Ahkām al- Quraān**. Cairo :Dār al-Kutub.
- al-Shawkānī, Muhammad Alī al- Shaukānī.1993.**Nailu al-Āawtār**. Egypt :Dār al-Hadīth
- al-SaiyidSabiq.1994. **Fiqh al-Sunnah**. Cairo : Dār al- Fath Li al- I'ílami al-arabiyy.
- Bunaidir Bin Muqbil al-Haisūniy. n.d. **Da‘awah Ila Ta‘addadu al-Zawjāt**. Dār al-ṣami‘iiy.
- Ibn Kathīr, Ismāīl Bin Umar Bin Kathīr. 1999. **Tafsīr al-Qurān al-Āzīm**. Dār Ṭībah Li al-Nashar.
- Jalālu al-Dīn Muhammad Bin Ahmad al-Mahallī - Jalālu al-Dīn Abdu al-Rahmān Bin Abī Bakr al-Sayutī, 2003. **Tafsīr al-Jalālain**. Cairo :Dār al-Hadīth.
- Khālīd Bin Abdu al-Rahmān al-Jeraisiy. 1999. **FaḍluTa‘addadu al-Zawjāt**. al-Riaḍ : Maktabah al-Malik Fahad al-Waṭaniyyah.
- Luis Mailūm, 1908. **al-Munjad Fi al-Lughoh**. Bairūt.

- Majdu al-Dīn Muhammad Bin Yaiqūb al-Fairūz Abādī, 2005. **al-Qāmūs al-Muhīt.** Bairūt : Maktabah Tahqīq.
- Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Ṭawīl. 2004. **Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām.** Maktabah Mishkāh al-Islāmiyah.
- Mustafa al-Siba‘iyy. 1999. **al-Mar’aah Baina al-Fiqh Wa al-Qānūn.** al-Riad :Maktabah al-Waraq.
- Muslim, Muslim Bin Hajjaj al-Qushairy.1991. **Sahīh Muslim.** Cairo : Dār al-Hadīth.
- Mujammaa’al-Lughah al-‘Arabiyyah.2004. **al-Mu‘ajam al-Wasīf.** Cairo : Maktabah al-Shurūq al-Dawliyyah.
- Muhammad Bin Yūsuf Bin Alī Bin Yūsuf Bin Hyān al-Shahīr. 1993. **Tafsīr Bahru al-Muhīt.** Bairūt :Dār al-Kutub al-Ilmiyyah.
- Muhammad Bin Idrīs al-Shāfiyy. 2001. **al-Umm.** Dār al-Wafāā
- Sharfu al-Haq al-Azīm Ābādī Abu Abdu al- Rahmān,1994. **Aonu al-Maàbūd.** Bairūt :Dār al-Kutub al-Ilmiyyah
- Tāju al-Dīn Ibn al-Subkiy, nd. **al- Āshibbāh Wa al-Nazāūr.** Dār al-Kutub al-Ilmiyyah.
- Umar Sulaymān al-ashqar.1997. **Ahkām al-Zawāj.** Jordan : Dār al-Nafā’iis.
- Yusuf al-Qaradawī. 2005. **Zawāju al-Misyār.** Maktabah Wabbah Li al-Tobāāh Wa al-Nashar
- Zakir Naik, Zakir Abdu al-Karīm Naik. nd. **Answer To Non-Muslims’ Common Questions About Islam.** Islamic Research Foundation.

วิทยานิพนธ์

- Hasan Suhayl al-Jamīliy. nd. **al-Qasmu Baina al-Zawjāt.** The Great Emam University College. Iraq.
- รุติยะห์ หะ. 2556. การบริหารจัดการในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอกสารอื่นๆ และเว็บไซต์

โปรแกรมห้องสมุดอิสลาม al-Shamila.ws

Mahmūd Muhammad al-khozandār. 2009. **al-Hikmah**. แปลโดย Mohammad Iqbāl Ghazāliyy. www.Islamhouse.com

สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2558

อาลี เสือสมิง. nd. **กฎหมายอิสลามเบื้องต้น**. www.alisuasaming.org

สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2558

Muhammad Ibn al-Ūthaymīn. nd. **สิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ ที่อิสลามยืนยันรับรอง** แปลโดย: อันวา สะอู และ อุษมาน อิศรีศ. www.Islamhouse.com

สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2561

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. Royin.go.th

Islamhouse.com

สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2560

Islamqa.Info

สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขาธิการ งานบัณฑิตศึกษา โทร. 2228

ที่ มอ 751/ 124

วันที่ 24 มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อับรอฮีม ณรงค์รักษาเขต

ด้วยนางสาวบุรียะ สามะ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำลังทำวิจัยเรื่อง "ทิศนะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส" โดยมี ดร.ฮัสมัน แอลาลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงได้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ได้แนบเอกสารมาด้วย จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะนะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิชาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ งานบัณฑิตศึกษา โทร. 2228

ที่ มอ 751/ 128

วันที่ 27 มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร

ด้วยนางสาวบุริชะ สามะ นิกศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำลังทำวิจัยเรื่อง "ลักษณะของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส" โดยมี ดร.อัศมัน แดอาลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ได้แนบเอกสารมาด้วย จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ดร.มูฮัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Princess of Sornakla University
Pattana Campus

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศบ ๐๕๒๑.๒.๐๘/๑๙๖๐

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลทุ่งสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
เรียน

ด้วย นางสาวนุริศะ สามะ รหัสนักศึกษา ๕๖๒๐๔๒๐๐๐๔ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "หิกมะฮ์ของการมีกรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส" โดยมี ดร. อัสมัน แดอาลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดกรุณาอนุญาตให้นักศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ยูโซ๊ะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ ๐๘-๖๔๕๑-๐๗๔๔
โทรสาร ๐-๗๓๓๔-๘๖๖๖

Prince of Songkla University
ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
Patana Campus

แบบสอบถามการสัมภาษณ์

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นมาเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามในการวิจัยเรื่อง “หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิม ในจังหวัดนราธิวาส” ซึ่งแบ่งคำถามเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคือ ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน จำนวน 6 ครอบครัว

ตอนที่ 2 ศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

ส่วนที่ 1 : ความเข้าใจในหลักการ บทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

ส่วนที่ 2 : การให้ความยุติธรรม

ส่วนที่ 3 : การจ่ายนฟเกาะฮฺ

(ค่าอุปโภค, ค่าบริโภค, ที่อยู่อาศัย, ค่าเลี้ยงดูบุตร, ค่าใช้จ่ายส่วนตัว)

ส่วนที่ 4 : การแบ่งเวลาดังแรม

ส่วนที่ 5 : การปฏิบัติสัมพันธ์ที่ติดบรดาภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)

(การให้ความรู้ศาสนา, กวดขันให้ภรรยาทำอิบาดะฮฺ, การให้เกียรติ, การให้ความคุ้มครอง, การดูแลกันเหนียวแน่น)

ส่วนที่ 6 : การให้ความรัก

คำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก
(สำหรับการสัมภาษณ์ภรรยา)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อหมู่บ้าน.....อำเภอ.....จังหวัดนครราชสีมา

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เริ่มเวลา.....น. สิ้นสุดเวลา.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. คู่สมรสคนที่
2. อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ปี
3. ระดับการศึกษา

ด้านศาสนา

- ต่ำกว่าพระภิกษุณี
- พระภิกษุณี
- ป.ตรี
- สูงกว่าป.ตรี
- ไม่เรียนด้านศาสนาเลย

ด้านสามัญ

- ต่ำกว่าป.ตรี
- ป.ตรี
- สูงกว่าป.ตรี
- ไม่ได้เรียนด้านสามัญเลย

4. อาชีพ

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- เกษตรกร
- ประมง
- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขาย
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

5. สมรสตั้งแต่ปี พ.ศ. 6. จำนวนภรรยาในปัจจุบัน คน

ตอนที่ 2 ศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

ส่วนที่ 1 : ความเข้าใจในหลักการ บทบัญญัติของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม

1- ท่านคิดว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นสุนนะฮ์หรือเป็นแค่เรื่องที่อิสลามอนุญาตให้ทำ?

.....

.....

2- ท่านรู้และเข้าใจถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลามหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

3- เหตุผลที่ท่านตัดสินใจแต่งงานกับสามี (ตอบข้อนี้เฉพาะภรรยาคนที่ 2,3,4) ?

.....

.....

4- ท่านคิดว่าการมีความรู้ศาสนาของผู้นำครอบครัว จำเป็นต่อการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

5- ท่านคิดว่าการมีความรู้ความเข้าใจศาสนาของบรรดาภรรยานั้น มีผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

ส่วนที่ 2 การให้ความยุติธรรม

6- ท่านคิดว่า “ความยุติธรรม” เป็นเงื่อนไขของการมีภรรยาหลายคนใช่หรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

7- ท่านคิดว่าคำจำกัดความของคำว่า “ยุติธรรม” คืออะไรบ้าง?

.....

.....

ส่วนที่ 3 การจ่ายนฟเกาะฮุ

8-สามีของท่านให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือไม่? ให้อย่างไร? กรุณาตอบตามประเด็นย่อยข้างล่างต่อไปนี้

8.1 ค่าอุปโภค

.....

.....

8.2 ค่าบริโภค

.....

.....

8.3 ที่อยู่อาศัย

.....

.....

8.4 ค่าเลี้ยงดูบุตร

.....

.....

8.5 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว (อาทิเช่น ซื้ครีมประทินผิว เป็นต้น)

.....

.....

9- ท่านได้รับน้ฟ้เกาะสุจากสามีของท่านเพียงพอดต่อการ ใช้จ่ายพื้นฐานหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

10- ท่านคิดว่าเกณฑ์การจ่ายน้ฟ้เกาะสุของสามีท่านแก่ภรรยาทุกคนนั้นเป็นธรรมหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

11- ท่านคิดว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อความมั่นคงของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

ส่วนที่ 4 การแบ่งเวลาดังแรม

12- สามีของท่านมีการแบ่งเวลาดังแรม (แบ่งเวร) อย่างไรบ้าง? (เช่นคนละคืน)

.....

.....

13- ท่านคิดว่าข้อจำกัดด้านเวลาของสามี มีผลทำให้เกิดความเหินห่างและปัญหาในครอบครัวหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

14- ท่านคิดว่าระยะทางเป็นอุปสรรคในการบริหารเวลาของสามีท่านหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

15- สามียของท่านให้สิทธิการแบ่งเวรในช่วงมีประจำเดือนแก่ท่านหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

16- ท่านพอใจต่อการบริหารจัดการเวลาระหว่างบรรดาภรรยาของท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ส่วนที่ 5 การปฏิบัติหน้าที่ต่อบรรดาภรรยา(การเอาใจใส่ดูแล)

17- สามียของท่านมีการเอาใจใส่ดูแลครอบครัวอย่างไรบ้าง? ตอบตามประเด็นย่อยข้างล่าง
ดังต่อไปนี้

17.1 การให้ความรู้ศาสนา(มีแนวทางการอบรมสั่งสอนที่เป็นเอกลักษณ์หรือไม่
อย่างไร)

.....

.....

17.2 กวดขันให้ภรรยาทำอิบาดะฮ์

.....

.....

17.3 การให้เกียรติ

.....

.....

17.4 การให้ความคุ้มครอง

.....

.....

17.5 การดูแลกัน ในยามป่วยไข้

.....

.....

18- ท่านต้องการการเอาใจใส่จากสามีใช่หรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

19- ท่านเคยมีความรู้สึก โดดเดี่ยวเหมือนถูกทอดทิ้งจากสามีหรือไม่? อย่างไร?

.....
.....

ส่วนที่ 6 : การให้ความรัก

20- ท่านคิดว่าสามีควรให้ความรักแก่บรรดาภรรยาหรือไม่? อย่างไร?

.....
.....

21- คุณคิดว่าสามีต้องรักภรรยาทุกคนเท่าๆกันหรือไม่? เพราะอะไร?

.....
.....

22- คุณรู้สึกอย่างไรบ้างเมื่อเห็นสามีแสดงให้เห็นว่ารักภรรยาอีกคนมากกว่าตนเอง?

.....
.....

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

แบบฟอร์มบันทึกการสังเกต

การวิจัยเรื่อง : หิกมะฮูของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการ
นำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส

กรณีศึกษาครอบครัวที่.....วันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....

เวลา.....

สถานที่.....

ลักษณะทั่วไปของครอบครัว:

.....

.....

.....

.....

ลักษณะความเป็นไปของครอบครัวสอดคล้องหรือต่างจากการสัมภาษณ์อย่างไร:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ:

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
(.....)

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก ง
นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา¹

นุรีอะ สามะ¹

อัสมัน แดอาลี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม 2) ศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview) พร้อมด้วยการสังเกต (observation) โดยการเลือกสัมภาษณ์ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนจำนวนห้าครอบครัวในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศาสนาอิสลามได้วางแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ผู้ชายได้อย่างสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกมิติด้าน การบัญญัติให้บุรุษสามารถมีภรรยาได้หลายคนนั้นเป็นหิกมะฮฺอันดีงาม สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นบุรุษเพศ และยังสร้างความสมดุลให้กับสตรีในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในจำนวนตามยุคสมัย

2. การนำหลักการที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการสร้างครอบครัวให้อยู่ในครรลองอิสลามของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมาหลายประเด็นคือ 1) การให้ความยุติธรรม 2) การจ่ายนฟเกาะฮ์ 3) การให้ที่อยู่อาศัย 4) การให้เวลาพักผ่อน 5) การดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว ซึ่งการนำหลักการไปใช้ในการบริหารจัดการครอบครัวที่มักจะประสบความสำเร็จนั้นส่วนใหญ่แล้วเกิดจากคนในครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ บทบัญญัติ และหิกมะฮฺที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคน คือจะเห็นได้ว่าครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจะมีการนำไปใช้และปฏิบัติจริงมากกว่าครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามน้อยจนถึงน้อยที่สุด

คำสำคัญ: หิกมะฮฺ การมีภรรยาหลายคน ครอบครัวมุสลิม

The Wisdom of Polygamy in Islamic Laws and its Application of the Muslim Family in Narathiwat Province

**Nureehah Samah
Asman Taeali**

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the principles and wisdoms of polygamy in Islamic laws, 2) to study the applications of polygamy of the Muslims family in Islamic Laws in Narathiwat province. This research was a qualitative research by using document research and in-depth Interview, colleted Muslims family having polygamy 5 families in Narathiwat Province.

The results found that:

1. Islam provide a complete way of life and cover in all their dimension. The rulings on permits plural marrige is a righteous following to the nature of man life. Its also creat balanced the number of women in a society that the number of woman is greater than the number of men in age.
2. The applications in creating the islamic way of the muslims family including polygamy in Narathiwat province have several issue, such as 1.Justice or Fairness 2.The ability to spend on one' wives 3.To give household 4. Equally in spending the night with them 5.Taking care of his family The almost successful to apply the polygamy of muslims family caused by person in the family to have deep understandings in principles, rulings, wisdoms of polygamy. That is to say, Muslims family have more the knowledge and understanding can apply it than muslims family have few the understanding as low to lowest.

Keywords: wisdoms, The polygamy, Muslims family

บทนำ

ในอิสลามมีกฎข้อบัญญัติว่าผู้ชายสามารถมีภรรยาได้ถึงสี่คนในเวลาเดียวกัน เพื่อให้เป็นบทเรียนที่ดีแก่มนุษย์ที่ใช้ปัญญาในการใคร่ครวญ ซึ่งหากมองด้วยใจที่ยำเกรงและศรัทธาจะทำให้มองเห็นวิทกปัญหาหรือหิกมะฮ์ของบทบัญญัติในข้อนี้ได้ดี ว่าสิ่งนี้สามารถสร้างประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างไรบ้าง แต่สังคมโดยทั่วไปยังมองว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นต้นเหตุที่จะทำให้เกิดปัญหาหลายๆอย่าง เช่น ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว ปัญหาลูกมาก ปัญหาความจน ปัญหาลูกๆเสียคน และเป็นสาเหตุทำให้สังคมเสื่อมทราม ซึ่งแนวคิดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากกระแสดูถูกมองในแง่ลบในเรื่องของการมีภรรยาหลายคนนั้นรุนแรงและมีความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างไม่ถูกต้อง แต่ถ้ามองอีกแง่หนึ่งอย่างเป็นกลาง การกำหนดให้ผู้ชายทุกคนมีภรรยาเพียงคนเดียวนั้นเป็นสิ่งที่ขัดกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ เพราะปัญหาบางประการนั้นไม่มีทางออกที่ดีมากไปกว่าการมีภรรยาหลายคน เช่น ปัญหาผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ปัญหาหญิงหม้ายหรือเด็กผู้หญิงกำพร้าไร้คนดูแล ปัญหาภรรยาเป็นหมัน ปัญหาภรรยาเป็นผู้ป่วยเรื้อรัง ปัญหาการขึ้นคานของสาวอายุมาก เป็นต้น

ดังนั้นถ้าหากการมีภรรยาหลายคนไม่เป็นที่อนุมัติแล้วผลที่ตามมาคือความเสื่อมเสียทางด้านศีลธรรมและผู้หญิงจำนวนมากอาจจะต้องขาดที่พึ่งและผู้ให้ความช่วยเหลือ การมีภรรยาหลายคนในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นหนทางที่ดีที่สุด ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้หญิงที่ต้องการมีผู้คุ้มครองและดูแลอย่างใกล้ชิด ถึงแม้ว่าการมีภรรยาหลายคนจะถูกใช้ในทางที่ผิดในบางแห่งและบางเวลา แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งนั้นการมีภรรยาหลายคนถือเป็นการกระทำที่ทรงคุณค่า ในบางสถานการณ์การมีภรรยาหลายคนจะเป็นการบรรเทาความชั่วร้าย และในอีกสถานการณ์หนึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อการจัดการ (มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2011:108)

จะเห็นได้ว่าศาสนาอิสลามได้วางแนวทางการดำเนินชีวิตแก่มนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกมิติด้าน การบัญญัติให้บุรุษสามารถมีภรรยาได้หลายคนนั้นเป็นหิกมะฮ์อันดีงาม สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นบุรุษเพศ และยังสร้างความสมดุลให้กับสตรีในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในจำนวนตามยุคสมัย ซึ่งความเหลื่อมล้ำของจำนวนสตรีในยุคสมัยนี้ได้สอดคล้องกับคำกล่าวของท่านเราะฮ์ลุฮ์ ในอัลหะดีษว่า

((إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ ، وَيُظْهَرَ الْجُهْلُ ،
وَيَفْشُو الرِّثَا ، وَيُشْرَبَ الْحَمْرُ ، وَيَذْهَبَ الرَّجَالُ ، وَتَبْقَى النِّسَاءُ ،
حَتَّى يَكُونَ لِحَمْسِينَ امْرَأَةً قِيمٌ وَاحِدٌ))

(أخرجه البخاري : 81)

ความว่า “แท้จริงสัญญาณส่วนหนึ่งของวันสิ้นโลกคือ ความรู้ที่ถูกยกขึ้นไป ความไม่รู้จะปรากฏอย่างชัดเจน การผิดประเวณีทำการอย่างแพร่หลาย มีการดื่มสุราระบาดในสังคม เพศชายจะน้อยลง และเพศหญิงจะเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งผู้หญิงห้าสิบคนต่อผู้ชายเพียงหนึ่งคน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy :81)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “หิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนครราชสีมา”

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

1.2 เพื่อศึกษาการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

2. ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

2.1 สามารถเข้าใจหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

2.2 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ด้านเนื้อหา: ผู้วิจัยศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามและบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราฟิกฮฺ หนังสือวิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารวิจัยจากหลายๆสถาบันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

3.2 ด้านสถานที่: ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลจริงจากครอบครัวตัวอย่างที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยที่ทำความเข้าใจกับบุคคลที่มีประสบการณ์จริงจากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนนั้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร และสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview) พร้อมด้วยการสังเกต (observation)

4.2 แหล่งข้อมูล : ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมา โดยเลือก สัมภาษณ์ภรรยาคนใดคนหนึ่ง จากครอบครัวนั้นๆ จำนวนห้าครอบครัว (ที่มีคุณลักษณะตามที่ผู้วิจัย กำหนด)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล : ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและ ขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บข้อมูลภาคสนาม : ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเกี่ยวกับการนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม ไปใช้ในครอบครัวลักษณะนี้ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากภรรยาคนใดคนหนึ่ง (ตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัย ได้ กำหนดไว้) ในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการอยู่ร่วมกันของครอบครัวในลักษณะที่มีภรรยาหลายคน ได้อย่างครอบคลุมในทุกรูปแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนดครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกัน คือ มีความรู้ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ (ดี, ปานกลาง, น้อย) ฐานะทางสังคม (ผู้นำศาสนา) และแนวทางการอบรมสั่งสอนที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งลักษณะที่แตกต่างดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อรูปแบบการบริหาร จัดการภายในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนได้

2) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต (observation) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ ด้วยคำพูดที่ดี และการคลุกคลีอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ได้ความไว้วางใจจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อผู้วิจัยจะ ได้เข้าถึงมูลเชิงลึก ได้ง่ายขึ้น ส่วนการสังเกตที่ไม่มีส่วนร่วมคือ ผู้วิจัยจะทำการสังเกตจากปฏิกิริยา ของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่กำลังให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลดิบที่ได้จาก การสัมภาษณ์ ถอดเทปมาแยกเป็นทีละครอบครัว แยกข้อมูลของแต่ละครอบครัวเป็นส่วนๆตาม ประเด็นข้อกฎหมาย และหลักการที่ได้จากการวิจัยเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในครอบครัวกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อหาแนวทางการนำหลักการ ไปใช้ให้ เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริงต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย จากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

5.2 ติดต่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลกับหนึ่งในภรรยาทั้งหมดของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนราธิวาส

5.3 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเกี่ยวกับการนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีภรรยาหลายคนในอิสลามไปใช้ในครอบครัวลักษณะนี้ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากภรรยาคนใดคนหนึ่งในการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน

5.4 ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

6. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

6.1 ผลการวิจัย

จากการวิจัยในเรื่องหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

6.1.1 หลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม

จากการศึกษาหลักการและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าทุกๆบทบัญญัติในศาสนาอิสลามนั้นอัลลอฮ์ได้บัญญัติขึ้นไม่ว่าจะเป็นคำสั่งใช้หรือคำสั่งห้ามล้วนแล้วเพื่อผลประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ทั้งหลาย เพราะพระองค์ทรงรู้ดีว่าสิ่งไหนที่เป็นผลดีหรือสิ่งไหนที่เป็นผลเสียต่อสิ่งที่พระองค์สร้าง ดังนั้นวาญิบที่มุสลิมทุกคนจะต้องยอมรับในทุกๆการบัญญัติของอัลลอฮ์ ไม่ว่าจะรู้ถึงหิกมะฮฺของการบัญญัตินั้นๆหรือไม่ก็ตาม และจากอายะฮ์อัลกุรอานที่บัญญัติให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคนมีอยู่ 2 อายะฮ์ด้วยกัน คืออายะฮ์ที่ 3 ในสูเราะฮ์อันนิสาฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا نَفْسُكُمْ فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ
مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ حِفْتُمْ إِلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
ذَلِكَ أَذَىٰ لَا تَعُولُوا ﴾

(النساء:3)

ความว่า “ดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายจงแต่งงานกับผู้หญิงที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรีเพื่อเป็นภรรยาสำหรับพวกเจ้า สองคนหรือสามคนหรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่ภรรยาคนเดียว หรือไม่กี่หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่ (ทาสหญิงที่พวกเจ้าครอบครองอยู่) นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาฮ์: 3)

จากนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกกล่าวชี้แจงด้วยการปฏิเสธถึงความสามารถของผู้ชาย ในการจะทำให้ยุติธรรมระหว่างบรรดาสตรี พระองค์ได้ตรัสในอายะฮ์ที่ 129 สุเราะฮ์อัน นิสอาฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾

(النساء: 129)

ความว่า “และพวกเจ้าทั้งหลายจะไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาภรรยาได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าเอียงไปหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้บรรดานาง (ที่ถูกทอดทิ้ง) นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้ และหากพวกเจ้าประนีประนอมกัน และมีความยำเกรงแล้ว แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิสาฮ์: 129)

ได้พบว่าการอนุญาตให้มีภรรยาหลายคนในอิสลามนั้นจะทำให้มุสลิมและสังคมมุสลิมโดยรวมได้รับหิมาฮ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้หากการอยู่ร่วมกันของบรรดาครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่และให้สิทธิแก่คนในครอบครัวตามที่อิสลามได้สั่งใช้ เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ได้วางกฎเกณฑ์และหลักการที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมทุกด้าน ทั้งยังรองรับและได้จำกัดบทบัญญัตินั้นด้วยเงื่อนไขต่างๆ คือ ต้องไม่มีความกลัวในหัวใจว่าจะต้องเกิดความไม่ยุติธรรม มีความสามารถในการถ่ายนไฟเกาะฮุแก่บรรดาภรรยาและบรรดาลูกๆ มีความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้นั้นก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดการอธรรมต่อผู้หญิงได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นครอบคลุมและสมบูรณ์ในทุกมิติด้าน แต่ความบกพร่องหรือ

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ละเลยและเพิกเฉยต่อบทบัญญัติและหลักการที่อิสลามกำหนด ซึ่งมักจะปฏิบัติตามอารมณ์และสัญชาตญาณดิบของตนเอง โดยมีได้เกรงกลัวต่อบทลงโทษของพระเจ้าในวันแห่งการตอบแทน

แน่นอนว่าทุกการบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ ย่อมมี hikmah ส่วนหนึ่งของ hikmah ของการบัญญัติการมีภรรยาหลายคนในอิสลามคือ ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แก้ปัญหาจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้หญิง (เนื่องจากอัลลอฮ์ได้กำหนดให้สามีจ่ายค่าอุปการะให้กับภรรยา) เพื่อเพิ่มพูนประชาชาติ (อุมมะฮ์) และรักษาซึ่งเผ่าพันธุ์มนุษย์ แก้ปัญหาผู้หญิงที่มีความพร้อมจะแต่งงานมีจำนวนมากกว่าผู้ชายที่มีความพร้อมจะแต่งงาน แก้ปัญหาเรื่องภรรยาเป็นหมั้นหรือป่วยเรื้อรัง ป้องกันการสมสู่ที่เป็นหะรอมเพื่อปลดปล่อยความต้องการที่มีมากของผู้ชายได้ การแต่งงานเป็นสาเหตุทำให้มีการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สายเลือด ป้องกันพิตนะฮ์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ชายที่ต้องเดินทางไกลไปต่างประเทศบ่อยๆ แก้ปัญหาการขึ้นคานของสาวอายุมาก เป็นต้น

6.1.2 การนำหลักการที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการสร้างครอบครัวให้อยู่ในครรลองอิสลามของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในจังหวัดนครราชสีมาหลายประเด็นด้วยกัน คือ 1) การให้ความยุติธรรม 2) การจ่ายนฟเกาะฮ์ 3) การให้ที่อยู่อาศัย 4) การให้เวลาพักผ่อน 5) การดูแลเอาใจใส่กันในครอบครัว ซึ่งจากการสำรวจนั้นได้ข้อค้นพบดังนี้

1) การให้ความยุติธรรม โดยส่วนใหญ่แล้วผู้นำครอบครัวไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมได้แม้กระทั่งความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ เช่น การให้ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค การร่วมหลับนอนและการดูแลเอาใจใส่

2) การจ่ายนฟเกาะฮ์ เห็นได้ชัดว่าผู้นำครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัวทั้งหมด แต่ก็มีที่ยินยอมจากบรรดาภรรยา ซึ่งพวกนางช่วยหาเลี้ยงชีพเพื่อจุนเจือครอบครัวอีกแรง

3) การให้ที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่แล้วผู้นำครอบครัวสามารถที่จะจัดการเรื่องการให้ที่อยู่อาศัยได้ ถึงแม้จะเป็นการเช่าอยู่ แต่บางครอบครัวผู้นำครอบครัวไม่จัดสรรเรื่องที่อยู่อาศัยให้พวกนางเลยนอกจากปล่อยให้พวกนางอาศัยบ้านพ่อแม่ของนางเท่านั้น

4) การให้เวลาพักผ่อน สำหรับครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของบรรดาภรรยาให้อยู่ในระยะทางใกล้กันพอที่จะไปมาสะดวกได้นั้นมักไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการให้เวลา แต่ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวที่มีภรรยาบางคนอาศัยอยู่ไกลมีระยะทางเป็นอุปสรรคในการเดินทางของสามี มักจะมีปัญหาเรื่องการจัดสรรเวลาให้นาง และบางครอบครัวผู้นำเลือกให้เวลากับ

ภรรยาที่ตนเองพึงใจมากกว่าภรรยาอื่นๆ แต่ก็มีภรรยาบางคนเสียสละในสิทธิของนางแก่ภรรยาอื่น เมื่อนางมีประจำเดือน

5) การดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว ผู้นำครอบครัวบางคนสามารถที่จะดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวอย่างดีและเสมอต้นเสมอปลาย แต่ผู้นำบางครอบครัวเลือกเอาใจใส่เฉพาะคนในบ้านภรรยาที่เขาพึงพอใจเท่านั้น

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยของหลักการ บทบัญญัติและหิกมะฮฺของการมีภรรยาหลายคนในอิสลาม และการวิจัยภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์นั้น จะเห็นได้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจในหลักการมิได้ส่งผลให้เกิดการนำไปใช้หรือปฏิบัติจริงอย่างสมควร ซึ่งจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการดังนี้

1) การให้ความยุติธรรม โดยหลักการแล้วผู้นำครอบครัวจำเป็นที่จะต้องให้ความยุติธรรมในทุกเรื่องที่สามารถมองเห็นได้ ยกเว้นเรื่องของความรักเพราะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะควบคุมด้วยตัวเองได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วส่วนใหญ่ของผู้นำครอบครัวไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมได้แม้กระทั่งความยุติธรรมในสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ เช่น การให้ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค การร่วมหลับนอนและการดูแลเอาใจใส่

2) การจ่ายนฟเกาะฮฺ ตามหลักการแล้วผู้ชายต้องมีความสามารถที่จะให้ค่าเลี้ยงดูและปัจจัยยังชีพ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภค และของใช้ที่จำเป็นแก่บรรดาภรรยาทั้งหมด แต่เห็นได้ชัดว่าในความเป็นจริงแล้วผู้นำครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัวทั้งหมด แต่ก็มีภรรยาขอร้องจากบรรดาภรรยา ซึ่งพวกนางช่วยหาเลี้ยงชีพเพื่อจุนเจือครอบครัวอีกแรง

3) การให้ที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งที่ผู้นำครอบครัวจำเป็นจะต้องจัดสรรให้กับบรรดาภรรยาทุกคนตามหลักกฎหมายอิสลาม ส่วนใหญ่แล้วผู้นำครอบครัวสามารถที่จะจัดการเรื่องการให้ที่อยู่อาศัยได้ ถึงแม้จะเป็นการเช่าอยู่ แต่บางครอบครัวผู้นำครอบครัวไม่จัดสรรเรื่องที่อยู่อาศัยให้พวกนางเลยนอกจากปล่อยให้พวกนางอาศัยบ้านพ่อแม่ของนางเท่านั้น

4) การใช้เวลาว่างแรม ซึ่งตามหลักการนั้นการใช้เวลาว่างแรมเป็นสิ่งที่ผู้นำครอบครัวจำเป็นจะต้องให้ความยุติธรรมและให้สิทธินี้แก่ภรรยาทุกคน ถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่พักพวกนางมีประจำเดือนก็ตาม ซึ่งครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของบรรดาภรรยาให้อยู่ในระยะทางใกล้กันพอที่จะไปมาสะดวกได้นั้นมักไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการใช้เวลา แต่ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวที่มีภรรยาบางคนอาศัยอยู่ไกลมีระยะทางเป็นอุปสรรคในการเดินทางของสามี มักจะมีปัญหาเรื่องการจัดสรรเวลาให้นาง และบางครอบครัวผู้นำเลือกให้เวลากับภรรยาที่

ตนเองพึงใจมากกว่าภรรยาอื่นๆ แต่ก็มีภรรยาบางคนเสียสละในสิทธิของนางแก่ภรรยาอื่นเมื่อนางมีประจำเดือน

5) การดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว การดูแลคนในครอบครัวให้ดีทั้งในคุณยาและให้พ้นจากไฟนรกในอาทิเรธาสนั้นเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ได้สั่งใช้ให้ผู้นำครอบครัวได้ตระหนักและระมัดระวังให้มากที่สุด ผู้นำครอบครัวบางคนสามารถที่จะดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวอย่างดีและเสมอต้นเสมอปลาย แต่ผู้นำบางครอบครัวเลือกเอาใจใส่เฉพาะคนในบ้านภรรยาที่เขาพึงพอใจเท่านั้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 การที่จะตัดสินใจมีภรรยาหลายคนนั้น ผู้ชายควรมีการคิดไตร่ตรองให้ดีว่าตนเองมีความพร้อมในทุกๆด้านที่เกี่ยวข้อง และควรมีความอดทนในการที่จะประสบกับปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในครอบครัวลักษณะนี้

7.2 ผู้นำครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนควรตระหนักถึงความรับผิดชอบในโลกนี้ด้วยความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์ ด้วยการดูแลบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของพวกเขาให้พ้นจากไฟนรก ซึ่งไม่มีผู้ใดจะรอดพ้นไปได้ นอกจากปฏิบัติตามและเชื่อฟังอัลลอฮ์เท่านั้น

7.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาว่าการมีภรรยาหลายคนนั้นสามารถแก้ปัญหาในสังคมได้จริงหรือไม่ หากเป็นความจริงแล้วก็ควรส่งเสริมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีการนำมาใช้แก้ปัญหาในสังคมอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิง

- มูฮัมหมัดซาคี เจ๊ะหะ. (2011). **บทบัญญัติเกี่ยวกับสตรีในอิสลาม**.
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abu Abdu al-Rahman. (1991). **Faḍlu Ta‘addadu al-Zawjāt**.
Dār al-manār.
- Abdullah Naṣih ‘Ulwan. n.d. **Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām Wa Hikmah
Ta‘addadu Fī al-Nabiy**. Dār al-Salām.
- Abdu al-Tawwab Haikal. n.d. **Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-Islām Wa Hikmah
Ta‘addadu Fī al-Nabiy**. Bairūt : Dār al-Qalam
- Abdu al-Nāṣir Tawfīq al-Aṭṭār. (1972). **Ta‘addadu al-Zawjāt Min al-Nawāhiy al-
Dīniyyah Wa al-Ijtimā‘iyyah Wa al-Qanūniyyah**. Gozzah.
- Ahmad al-Huṣṣūn. (1990). **Limādhā al-Hujūm ‘Ala Ta‘addadu al-Zawjāt**. al-
Riaḍ : Dār al-Ḍiyā’a.
- al-SaiyidSabiq. (1994). **Fiqh al-Sunnah**. Cairo :
Dār al- Fath Li al- I’ilami al-arabiy.
- al-Bukhariy, Muhammad Bin Ismail. (1400). **al-Jami‘i al-Sahīh**. Egypt :
al-Maktabah al-Salafiyah.
- Bunaidir Bin Muqbil al-Haisūniy. n.d. **Da‘awah Ila Ta‘addadu al-Zawjāt**.
Dār al-ṣami‘iyy.
- Khālīd Bin Abdu al-Rahmān al-Jeraisiy. (1999). **Faḍlu Ta‘addadu al-Zawjāt**. al-
Riaḍ : Maktabah al-Malik Fahad al-Waṭoniyyah.
- Muhammad Bin Musfir Bin Husayn al-Ṭawīl. (2004). **Ta‘addadu al-Zawjāt Fī al-
Islām**. Maktabah Mishkāh al-Islāmiyyah.
- Mustafa al-Siba‘iyy. (1999). **al-Mar’aah Baina al-Fiqh Wa al-Qānūn**. al-Riaḍ :
Maktabah al-Waraq.
- Zakir Naik, Zakir Abdu al-Karīm Naik. nd. **Answer To Non-Muslims’ Common
Questions About Islam**. Islamic Research Foundation.

รุติยะห์ หะ. (2556). การบริหารจัดการในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอ
เมือง จังหวัดปัตตานี.

ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาหมัด อัลฟารีดี. (2547). สิทธิและหน้าที่ของภริยาตามกฎหมายอิสลาม: ศึกษากรณีการปฏิบัติ
ในจังหวัดปัตตานี.

ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นุรีชะ สามะ	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5620420004	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศศ.บ กฎหมายอิสลาม	มหาวิทยาลัยอัลอัศฮ์ร (ประเทศอียิปต์)	2551

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครูอิสลามศึกษา และเจ้าหน้าที่ทะเบียน โรงเรียนอัตรักียะห์อิสลามียะห์ จังหวัดนราธิวาส

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

นุรีชะ สามะ และอัสมัน แดอาลี. 2560. “หิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส” เวทีสัมมนา International Conference On Islamic, Development and Social Harmony In Southeast Asia. 11-12 April 2017 At Princess of Narathiwat University.

นุรีชะ สามะ และอัสมัน แดอาลี. (2562). หิกมะฮ์ของการมีภรรยาหลายคนตามหลักกฎหมายอิสลาม และการนำไปใช้ของครอบครัวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส. วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, ปีที่ 9 ฉบับที่ 18 (ฉ.ที่ 2/2562). (รอตีพิมพ์)